

TIETO & TRENDIT

Tilastokeskus

Talous- ja hyvinvointikatsaus

2•2017

Kaupungissa asuu
tyytyväistä väkeä

Koulutustakuun toteutumiseen
vielä matkaa

Opitaanko media-
sisällöistä maksamaan?

24

Suomi on ollut Ruotsiin verrattuna nopean inflaation maa. Talouskasvua se ei kuitenkaan ole haitannut, analysoi pitkäaikainen hintatilastojen kehittämispäällikkö Ilkka Lehtinen.

PÄÄKIRJOITUS

- 5** Maailma muuttuu – myös lehti uudistuu
Hannele Orjala

TRENDIT

- 6** Määräaikaisena työskentelee 14,2 prosenttia
6 Nuorimmat omaan kotiin muuttajat ruotsalaisia

BLOGI

- 7** Verot valtion maksettavaksi
Olli Savela

TRENDIT

- 8** Maahanmuuttajia ennätysmäärä viime vuonna
9 Matkailu vauhdissa ulkomaalaisten vetämänä
10 Peruskoulun päättäneistä yhä useampi saa jatko-opiskelupaikan
Riikka Rautanen ja Anna Loukkola
14 Suurempien kasvuyritysten kannattavuus huipussaan
Jarkko Niemistö
20 Käsityöalalla uskotaan tulevaisuuteen
Pekka Lith
24 Nousevien hintojen maa päätyi EU-kuriin
Ilkka Lehtinen

10

Joka toisen kasvuyrityksen kasvu on aitoa. Toisen puolikkaan kasvu liittyy yritysjärjestelyihin.

TEEMA: KAUPUNGIT JA ASUMINEN

- 27** Metropolien merkitys kasvaa – miten pärjää Helsinki?
Asta Manninen
- 35** Kohti kestäväää työmatkailua – polkisitko puolessa tunnissa töihin?
Pasi Piela
- 42** Asuntotuotanto ei vastaa tulevaisuuden tavoitteisiin
Jose Lahtinen
- 50** Helsingissä vanhojen osakeasuntojen hinnat tuplaantuneet 2000-luvulla
Petri Kettunen
- 55** Asuntojen hinnat nousseet eniten muuttovoittokunnissa
Elina Vuorio
- 58** Paavo näyttää missä asuvat lapsiperheet
Miia Huomo

35

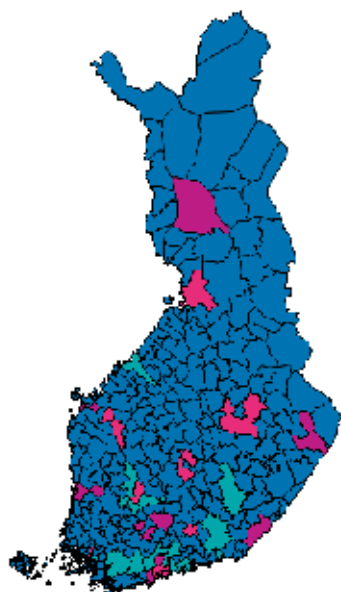
Puolet pääkaupunkiseutulaisista polkisi työpaikalleen puolessa tunnissa ja koko maan asukkaista muutaman minuutin nopeammin.

50

Helsingissä asuntojen hinnat tuplaantuneet 2000-luvulla. Sörnäisissä hinnat nousseet eniten viime vuosina.

55

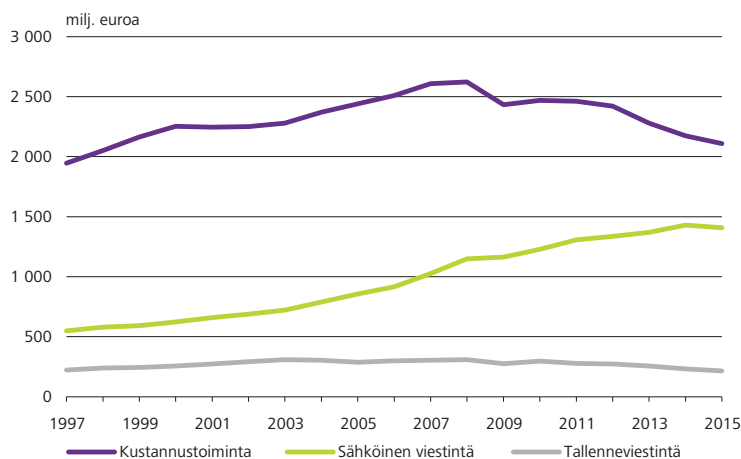
Asunnot kallistuneet eniten muuttovoittokunnissa.

42

Kaupungistuminen haastaa asuntotuotannon

Kaupungistumiskehityksen edellyttämään tuotantotavoitteeseen ei nykytahdilla kyetä vastaamaan.

64
Sähköisen joukkoviestinnän osuus mediamarkkinoista on lähes kaksinkertaistunut vuodesta 2000.

KOLUMNIT

- 62** Kriisiä ei ollutkaan, mutta vielä se tulee
Antti Kuosmanen
- 64** Mediamarkkinat kovassa testissä
Kaisa Saarenmaa ja Tuomo Sauri
- 72** Ulkomaalaistaustaiset palkansaajat kokevat ansiotyön tärkeämmäksi kuin suomalaistaustaiset
Minna Toivanen, Ari Väänänen ja Barbara Bergbom

KIRJOJA

- 78** Ekomodernismilla eroon fossiilisesta energiasta
Abraham Sutela
- 80** Tiedon visualisoinnilla ymmärrystä
Laura Karppinen
- 82** KOTIMAAN KATSAUS
- 86** Espoo on pysynyt lapsitalousvaltaisena
Miia Huomo

Shutterstock

KESKUSTELE BLOGISSA

TIETOTRENDITBLOGI.STAT.FI

Tilastoista kuin tosielämästä
Talouden ennusteessa yhdistyvät tilastot ja niiden tulkinta
ESGAB edistää luottamusta käytännössä
Marrakechiin matkaa historiallinen hevonen
Pienelle Suomelle suuri rooli ilmastonmuutoksen hillitsemisessä

Tilastokeskus

JULKAISIJA

Tilastokeskus
www.tilastokeskus.fi/tietotrendit
Työpajankatu 13, 00022
Tilastokeskus
tietotrendit@stat.fi
etu.sukunimi@stat.fi
ISSN 1795-9799 (print)
ISSN 2343-2497 (pdf)

.....

PÄÄTOIMITTAJA Hannele Orjala puh. 029 551 3582 **TOIMITUS:** Jouni Kotkavuori, Päivi Linna-Koski, Maija Metsä, **GRAAFINEN ILME JA TAITTO** Riikka Turunen **PAINATUS** Grano Oy **TILAUSEHDOT:** Tieto&trendit – talous- ja hyvinvointikatsaus ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Kestotilauksen hinta on 98 euroa vuodessa. Tilaus alkaa heti seuraavasta numerosta ja jatkuu kestitilauksena ilman eri ilmoitusta. Irtonumeron hinta on 25 euroa. **TILAUKSET:** Edita Publishing Oy, puh. 020 450 05, asiakaspalvelu.publishing@edita.fi tai tietotrendit@stat.fi
Julkaisun artikkelit eivät ole Tilastokeskuksen kannanottoja vaan niistä vastaavat tekijät. Julkaisun tietoja saa lainata, lähde mainiten.

HANNELE ORJALA
PÄÄTOIMITTAJA

Maailma muuttuu – myös lehti uudistuu

Kevät antoi tänä vuonna odottaa itseään. Paluuta talveen ei kuitenkaan ole, ja sinivuokot, valkovuokot ja tulppaanit puskevat sinnikkäästi kylmän keskel-tä kohti kesää.

Muutokset yhteiskunnassa ovat yhtä varmoja kuin luonnossa vuodenaikojen vaihtelu. Muutosten kuvaukses-sa tilastot vangitsevat ajan ja välittävät jälkipolville edel-listen sukupolvien tarinaa. Suomi 100 -juhlinnan keskellä olemme Tilastokeskuksessa nostaneet esiin itsenäisyyden aikana tapahtuneita muutoksia niin yhteiskunnan isoissa linjoissa kuin arjen pienissäkin asioissa.

Esittelemme yhteiskunnan muutosta itsenäisyyden alkuvuosien ja nykypäivän lukujen avulla Tilastokeskus.fi -palvelumme Vuosisadan vertailut -sivulla sekä Twitteris-sä ja Facebookissa tunnisteella #vuosisatavertailu.

Itseäni näissä vertailuissa puhuttelevat tiedot, jotka ku-vaavat meitä lähellä olevien arkisten asioiden kehitystä. Millaista elämä tilastojen kertomana oli sata vuotta sit-ten? Itsenäisyyden alkuaikoina maan sisäinen muuttoliike oli vähäistä, suomalaisista kolme neljäsosa asui syntymä-kunnassaan (72 % vuonna 1920 ja 44,1 % vuonna 2016). Syntyvyys oli suuri (3,71 lasta naista kohden vuonna 1917 ja 1,57 vuonna 2016) ja elinajanodote lyhyt (miehillä 43 vuotta ja naisilla 49 vuotta vuosina 1919–1920).

Maatalousvaltaisessa yhteiskunnassa palvelualoilla työ-skenteli vain kymmenesosa työväestöstä (10,9 % vuonna 1920), ja esimerkiksi lääkäreitä koko maassa oli itsenäisty-misvuonna vain 645. Hevosia, lähinnä työhevosia, oli run-saasti (vuonna 1917 yhteensä 270 553 – hevonen 12 ihmis-tä kohden). Pidemmälle ulottuvaa liikkumista rajoitti muun muassa autojen vähäinen määrä (1 754 vuonna 1922) ja monenlaisen infrastruktuurin puute. Esimerkiksi talviaurat-tuja maanteitä oli vuonna 1925 vain 40 kilometriä. Lentä-minen oli harvojen herkkua, vuonna 1924 tilastoitiin vain 269 lentomatrustajaa.

Paluuta menneeseen ei ole, saati kaipautakaan. Kor-keakoulutus, tieteen kehitys ja teknologian keksinnöt ovat tehneet elämästämme huoletona verrattuna itsenäisty-vään Suomeen. Muu maailma on helposti saavutettavissa. Tämä näkyy muun muassa lentomatrustajien määrässä,

joka lähentelee vuositason 21 miljoonaa (2016). Yhteis-kunnallisesti puute on muuttanut muotoaan, valinnanva-pautta korostavaa sote-keskustelua käydessämme lääkä-reitäkin on jo 21 980 (2015).

Merkittävä muutos näkyy myös mediassa. Tässä nu-merossa Kaisa Saarenmaa ja Tuomo Sauri pureutuvat viestinnän murrokseen. Kuluttajat ovat löytäneet sähköi-sen joukkoviestinnän ja ilmaiset mediasisällöt. Viimeisen kymmenen vuoden aikana verkkomedia on kasvanut eri-tyisen nopeasti, 320 prosenttia ajanjaksolla 2005–2015 ja media-ala on kehittänyt vahvasti digitaalisia palvelui-ta. Tutkijat sijoittavat digitalisaation aiheuttaman kustan-nusalan disruptisen käännekohdan, toimialamurroksen, vuoteen 2012.

Pääosa Tilastokeskuksenkin julkaisusisällöistä on digita-lisoitunut kustannusalan toimialamurroksen valtavrassa. Myös käsissäsi oleva Tieto&trendit – talous- ja hyvinvointi-katsaus siirtyy vuoden 2018 alussa veloittamatta verkkoon. Painetun lehden elinkaari päätöstyä tehdessämme olemme hyödyntäneet lukijoiltamme kyselyssä ja fokusryhmähaas-tatteluissa saatua arvokasta palautetta sekä oivaltavia ide-oita ja näkemyksiä tulevaa verkko- ja mobiilipalvelua sil-mällä pitäen. Lämpimät kiitokset palautteesta!

Väki vähenee – pidot paranee – vai paraneeko?

Kansakunnan historiaa ja nykyhetkeä seuraa tuntematto-mampi tulevaisuus. Tulevaisuutta pohditaan SuomiAreenal-la 11.7. klo 11.45–13 teemalla Väki vähenee – pidot para-nee – vai paraneeko? Keskustelua voi seurata myös strea-mauksen välityksellä. Paikan päällä voit tutustua meihin ja ti-lastoihin koko viikon ajan kansalaistorilla ja torivartissa 11.7. klo 15. Nähdään Porissa!

	Bkt:n vuosi- muutos, %	Teollisuus- tuot. vuosi- muutos, %	Inflaatio vuosi- muutos %	Työttö- myys- aste, %
	4. nelj. 2016	1. nelj. 2017	huhtik. 2017	maalisk. 2017
Suomi	1,0	2,0	1,0	8,8
Alankomaat	2,5e	3,5	1,4	5,1
Belgia	1,1	3,4*	2,7	6,9
Espanja	2,6e	1,8	2,6	18,2
Irlanti	7,2	-6,8	0,7	6,4
Italia	0,4	0,9	2,0	11,7
Itävalta	1,7	3,3*	2,3	5,9
Kreikka	-1,4e	5,5	1,6	23,2*
Kypros	3,0	6,1*	2,1	12,5
Latvia	2,6	6,7	3,3	9,0
Liettua	3,4	6,4	3,5	8,1
Luxemburg	3,8	-2,7*	2,6	6,0
Malta	5,1	5,2	1,1	4,1
Portugali	2,0	1,5	2,4	9,8
Ranska	1,0	0,8	1,4	10,1
Saksa	1,3	0,9	2,0	3,9
Slovakia	3,0	7,6	0,8	8,4
Slovenia	2,6	6,8	1,7	7,6
Viro	2,7	8,0	3,6	5,5*
Euroalue	1,4	1,0	1,9	9,5
Britannia	1,9	3,6	2,7	4,5*
Bulgaria	3,5e	4,2	1,7	6,6
Kroatia	3,4	2,4	1,4	11,3
Puola	3,1	6,9	1,8	5,3
Romania	4,8e	7,5	0,6	5,3
Ruotsi	2,8	3,9	2,0	6,4
Tanska	2,3	3,7	1,0	6,2
Tšekki	2,0	5,6	2,1	3,2
Unkari	1,6	6,6	2,3	4,3*
EU28	1,7	1,9	2,0	8,0
Norja	1,8	-1,9	2,3	4,3*
Sveitsi	0,6	-0,7*	0,7	3,4
Venäjä	0,3	0,6*	4,1	5,4
Kiina	6,8	6,9*	1,2	4,0*
Intia	7,0	1,2*	3,0	4,9*
Japani	1,7	3,5*	0,2*	2,8
Yhdysvallat	2,0	1,7*	1,8	4,5

Lähteet: Eurostat, Tradingeconomics.com
(e) ennakkoluku

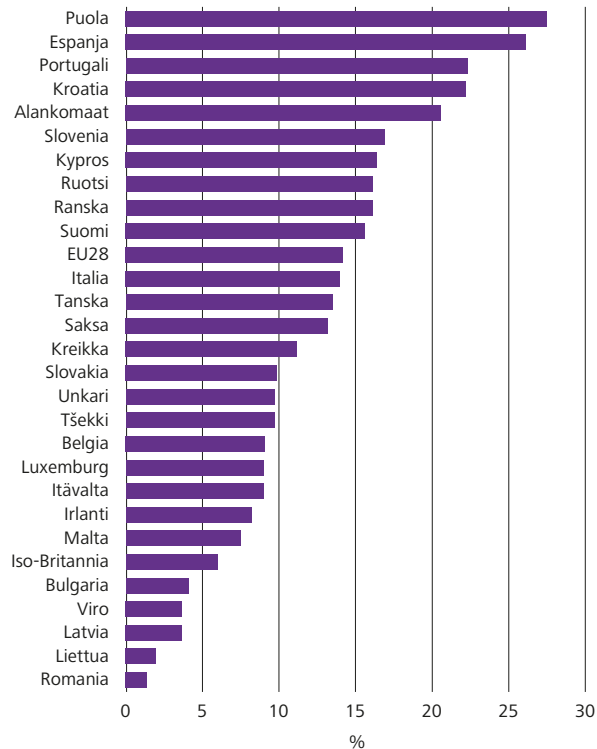
* POIKKEUKSET:

Teollisuustuotanto, pl. kaivostoiminta, sähkö-, kaasu- ja vesihuolto (työpäiväkorjattu, ei sesonkikorjattu): Belgia, Itävalta, Kypros, Luxemburg 4. nelj. 2016; Sveitsi jouluk. 2016; Venäjä, Kiina, Yhdysvallat huhtik. 2017; Intia, Japani maalisk. 2017

Yhdenmukaistettu inflaatio, pl. Venäjä, Kiina, Intia, Japani: Japani maalisk. 2017

Harmonisoitu työttömyysaste, pl. Sveitsi, Venäjä, Kiina, Intia: Kreikka, Viro, Britannia, Unkari, Norja helmik. 2017; Kiina 1. nelj. 2017; Intia 2013

Määräaikaisten osuus työllisistä EU-maissa vuonna 2016, %

Lähde: Eurostat Newsrelease 2.5. 2017

Määräaikaisena työskentelee 14,2 prosenttia

Kaikkiaan 26,4 miljoonaa 15–64-vuotiaista teki töitä määräaikaisella sopimuksella EU:ssa vuonna 2016. Määräaikaisten osuus kaikista työllisistä oli 14,2 prosenttia. Osuus oli naisilla (14,7 %) hieman korkeampi kuin miehillä (13,8 %). Puolassa määräaikaisten osuus työllisistä on korkein, 27,5 prosenttia.

Määräaikaisuus koskettaa ennen kaikkea nuoria. 15–24-vuotiaista noin 44

prosenttia on määräaikaisessa työsuhteessa. Erityisen paljon nuoria määräaikaisia palkansajia on Sloveniassa (74 %), Espanjassa (73 %) ja Puolassa (71 %).

25–49-vuotiaista määräaikaisena työskentelee 13,1 prosenttia ja 50–64-vuotiaista 6,9 prosenttia eu-kansalaisista. ■

Lähde: Eurostat Newsrelease 2.5. 2017

Nuorimmat omaan kotiin muuttajat ruotsalaisia

Nuoret muuttavat EU:ssa omilleen keskimäärin 26,1 vuotiaana. Ruotsalaiset muuttavat kaikkein nuorimpina (19,7 v.). Myös Tanskassa (21 v.) ja Suomessa (22 v.) omilleen muutetaan parikymppisinä. Tiedot koskevat vuotta 2015 ja käyvät ilmi Eurostatin tiedotteesta.

Luxemburgissa, Virossa, Alankomaisissa, Saksassa ja Ranskassa lapsuudenko-

distä muutetaan keskimäärin alle 24 vuotiaana.

Eteläisessä Euroopassa tilanne on toinen. Noin 30-vuotiaaksi asti vanhempiensa kanssa asuvat kroatialaiset, maltalaiset, slovakialaiset, italialaiset ja kreikkalaiset nuoret. ■

Lähde: Eurostat Newsrelease 3.5. 2017

OLLI SAVELA

BLOGI:

Verot valtion maksettavaksi

Näin populismin kulta-aikoina mieleen nousee ikivanha vitsi siitä, että verot pitäisi siirtää valtion maksettavaksi. Yllättävää asiassa on se, että se ei olekaan pelkkä vitsi. Valtio todellakin maksaa huomattavan määrän veroja ja veronluonteisia maksuja. Samoin tekevät kunnat. Myös nämä verot lasketaan mukaan veroasteeseen.

Veroaste on verotuksen tason mittari, joka kuvaa julkisyhteisöjen keräämiä veroja ja veronluonteisia maksuja suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Huomattavin julkisyhteisöjen itselleen maksama veronluonteinen maksu on työnantajan työeläkemaksu. Valtio ja kunnat maksavat eläkemaksut Kuntien eläkevakuutukselle ja Valtion Eläkerahastolle, jotka luetaan julkisyhteisöihin kuten muutkin työeläkelaitokset. Myös työnantajan työttömyysvakuutusmaksu ja sairausvakuutusmaksu maksetaan julkisyhteisöille.

Kaikkiaan julkisyhteisöt maksoivat työnantajamaksuja itselleen vuonna 2015 yhteensä 6 187 miljoonaa euroa.

Toinen huomattava julkisyhteisöjen maksama vero on arvonlisävero. Valtion virastot maksoivat arvonlisäveroa 1 145 miljoonaa euroa. Lisäksi yliopistot maksoivat arvonlisäveroa 128 miljoonaa euroa ja muut valtionhallintoon luetut yksiköt jonkin verran.

Kunnat ja kuntayhtymät maksoivat arvonlisäveroa vuonna 2015 verotajan mukaan 2 294 miljoonaa euroa ja kuntataloustilaston mukaan 2 462 miljoonaa euroa. Vaikka maksettu arvonlisävero palautetaan kunnille, se lasketaan mukaan

veroasteeseen. Kaikissa muissa tapauksissa veronpalautus alentaa veroastetta. Lisäksi julkisyhteisöihin luettavat ammattikorkeakoulut ja muut yksiköt maksavat arvonlisäveroa määrän, joka on hankalampi arvioida.

Muitakin veroja julkisyhteisöt maksoivat 107 miljoonaa euroa. Esimerkiksi valtio maksoi kunnille kiinteistövero. Veroilla maksettiin veroja.

Voi hyvin arvioida, että julkisyhteisöt maksoivat veroja ja veronluonteisia maksuja vuonna 2015 yhteensä ainakin noin 10 miljardia euroa. Se on enemmän kuin kymmenesosa kaikista veroista ja melkein 5 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Veroaste eli verojen ja veronluonteisten maksujen suhde bruttokansantuotteeseen oli 44 prosenttia vuonna 2015. Kun siitä vähennetään julkisyhteisöjen maksamat verot, jää yksityisen sektorin maksamaksi veroasteeksi noin 39 prosenttia.

Suomen virallinen veroaste on kansainvälisesti verrattuna korkea. Edellä kerrotut julkisyhteisöjen maksamat verot nostavat Suomen veroastetta enemmän kuin monissa muissa maissa, vaikka periaatteessa kaikki maat noudattavat samoja kirjaustapoja. Muutamassa maassa julkisen sektorin työnantajamaksut eivät nosta veroastetta lainkaan tai nostavat vain vähän. Esimerkiksi Tanskassa eläkkeitä rahoitetaan tuloverolla.

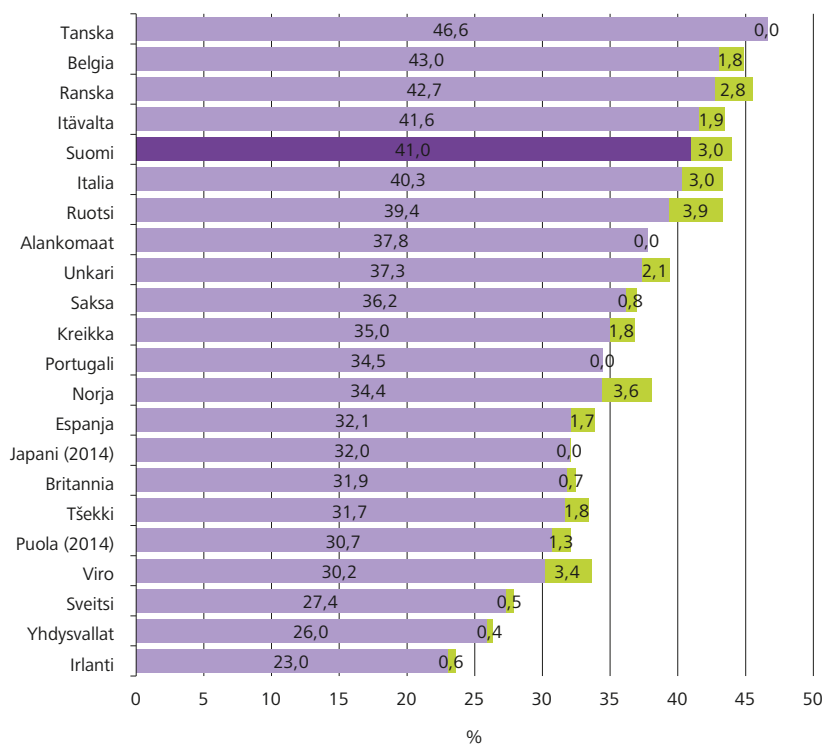
Myös arvonlisäveroprosentit poikkeavat eri maissa toisistaan. Suomen yleinen arvonlisävero on melko korkea, 24 prosenttia.

Kommentoi blogissa
tietotrenditblogi.stat.fi

Blogi ilmestynyt 23.2.2017

KUVIO. Veroaste ilman julkisen sektorin työnantajamaksuja ja niiden vaikutus veroasteeseen 2015, %

Lähde: OECD Revenue Statistics 2016

OECD julkaisee vuosittain verotilastossaan taulukkoa, joka kertoo julkisyhteisöjen itselleen maksamat työnantajaverot ja -maksut. Olen sen perusteella laatinut oheisen kuvion, joka kertoo, paljonko veroaste oli ilman näitä julkisen sektorin sisäisiä veroja ja paljonko niiden osuus veroasteesta oli.

Kuviossa on vähennetty virallisesta veroasteesta julkisen sektorin työnantaja-vero- ja -maksujen vaikutus, mutta ei julkisen sektorin maksamien arvonlisä-vero- ja muiden verojen vaikutusta.

On myös muita seikkoja, jotka hankaloittavat veroastevertailuja. Erilaiset eläke-, sosiaaliturva- ja verojärjestelmät tuottavat erilaisen veroasteen. Suomessa kaikki työnantajien ja vakuutettujen maksamat pakolliset eläkemaksut, työttömyysvakuutusmaksut ja sairausvakuutusmaksut luetaan veroasteeseen.

Kaikissa maissa näin ei ole tai maksut luetaan veroasteeseen vain osittain riippuen siitä, onko sosiaalivakuutusjärjestelmä yksityistä vai julkista sektoria.

Myös eri etuuksien verollisuus tai ve-

rotoisuus tuo eroja. Useimmat sosiaali-etuudet ovat Suomessa verollisia, kun ne monissa maissa ovat verottomia. Verollinen etuus nostaa veroastetta, mutta nettoetus voi silti olla sama kuin verottomassa etuudessa.

Monissa maissa käytetään paljon verovähennyksiä, mutta Suomessa niitä on pyritty karsimaan. Erilaiset verovähennykset pienentävät veroja ja tuovat eroa veroasteisiin. Esimerkiksi verotuksen lapsivähennykset vähentävät veroja verrattuna siihen, että sama hyöty lapsiperheille tuotetaan lapsilisillä.

Myös muut järjestelyt vaikuttavat veroasteeseen. Suomessa siirryttiin vuonna 2013 televisiolupamaksuista yleisradioveroon, mikä nosti hieman veroastetta. Yleisradioverolla kerätään suunnilleen sama summa kuin lupamaksuilla. Yksittäisen kansalaisen verot ja maksut saatoivat hieman nousta tai laskea.

Veroasteen kansainväliseen vertailuun on syytä suhtautua suurella varauksella. ■

[VÄESTÖ]

Maahanmuuttajia ennätysmäärä viime vuonna

Kesästä 2015 seuraavaan talveen jatkunut turvapaikanhakijoiden tulva Suomeen näkyy vuoden 2016 muuttoliiketilastossa. Suomeen muutti lähes 35 000 henkeä vuonna 2016, mikä oli 21 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna. Maahanmuuttajien määrä ylitti vuoden 2013 ennätysten lähes 3 000 muuttajalla.

Myös maastamuutto lisääntyi edellisvuodesta, mutta selvästi vähemmän kuin maahanmuutto. Suomesta muutti ulkomaille reilut 18 000 henkeä, 11 prosenttia edellisvuotta enemmän.

Suomen saama muuttovoitto suuren 16 823 henkeen edellisen vuoden 12 441:stä.

Maahanmuuttajista oli ulkomaan kansalaisia 27 274, eli 78 prosenttia vuonna 2016. Maastamuuttajista 59 prosenttia, 10 603, oli Suomen kansalaisia.

Ulkomaan kansalaisista Suomi sai muuttovoittoa 19 795 henkeä, mutta oman maan kansalaisista tuli 2 972 hengen muuttotappio.

Suomen saama muuttovoitto koostui lähes täysin EU:n ulkopuolelta tulleista muuttajista vuonna 2016. Muutto muista kuin EU-maista lisääntyi huomattavasti edellisestä vuodesta, kun taas muutto EU:n ulkopuolisiin maihin oli paljon vähäisempää. Maahanmuuton netto EU:n ulkopuolisesta muutosta suurenikin 15 716:een edellisen vuoden 10 247:stä.

Maahanmuuton voitto oli suurin Irakista, 3 069 muuttajaa, toiseksi suurin Venäjältä, 2 087 muuttajaa ja kolmanneksi suurin Afganistanista 1 097 muuttajaa.

Muutto EU-maista Suomeen pysyi samalla tasolla edelliseen vuoteen verrattuna. Maastamuutto EU-maihin on sen sijaan nyt suurentunut kuusi vuotta peräkkäin. Suomesta muutti EU-maihin viime vuonna 11 806 henkeä, yli 900 henkeä enemmän kuin vuotta aiemmin.

Myös kansalaisuuden saaneissa ennätys

Suomen kansalaisuuden sai vuoden 2016 aikana 9 375 Suomessa vakinaises-

ti asunutta ulkomaisten kansalaista. Määrä on suurin itsenäisyyden aikana. Suomen kansalaisuuksia myönnettiin 1 454 enemmän kuin vuonna 2015.

Suomen kansalaisuuksia myönnettiin selvästi eniten Venäjän kansalaisille, joita oli kansalaisuuden saaneissa 2 028. Määrä oli 300 enemmän kuin vuotta aiemmin. Toiseksi suurin ryhmä kansalaisuuden saaneissa olivat Somalian kansalaiset, joiden määrä oli 1 066. Kolmanneksi eniten Suomen kansalaisuuksia myönnettiin Irakin kansalaisille (534) ja neljänneksi eniten Viron kansalaisille (459).

Kansalaisuuden saaneista naisia oli 4 914 ja miehiä 4 461. Naisilla keski-ikä oli 28,4 vuotta ja miehillä 26,4 vuotta. Kansalaisuuden saaneista oli alle 18-vuotiaita 2 944 ja 65 vuotta täyttäneitä 231.

Vuonna 2016 Suomen kansalaisuuden saaneista 96 prosenttia säilytti entisen kansalaisuutensa. Vuoden 2016 lopussa Suomessa asui vakituisesti 104 997 henkilöä, joilla on Suomen kansalaisuuden lisäksi jonkin toisen maan kansalaisuus. Näistä Suomessa syntyneitä Suomen kansalaisia, joille on myönnetty jonkin toisen maan kansalaisuus, oli 20 324 henkilöä ja ulkomaisten kansalaisia, joille on myönnetty Suomen kansalaisuus, oli 84 673 henkilöä.

Suurimmat kaksoiskansalaisuusryhmät vuoden 2016 lopussa olivat Venäjän kansalaiset (27 456), Ruotsin kansalaiset (7 380), Somalian kansalaiset (4 650), Viron kansalaiset (4 601) ja Yhdysvaltojen kansalaiset (3 934).

Kuolleita eniten sitten sodan

Uusien tulijoiden vastapainoksi kantaväestö hupenee. Vuonna 2016 kuoli 53 923 suomalaista, mikä on suurin määrä vuoden 1944 jälkeen.

Aiempi 1940-luvun jälkeinen ennätysvuosi oli 2015, josta kuolemien määrä nousi nyt vielä 1 431 henkilöllä. Naisia kuoli 501 enemmän ja miehiä 930 enemmän verrattuna vuoteen 2015. ■

Lähde: Tilastokeskus, muuttoliike 2016, väestö- ja oikeustilastot & kuolleet 2016

[MATKAILU]

Matkailu vauhdissa ulkomaalaisten vetämänä

Ulkomaisten matkailijoiden yöpymiset Suomen majoitusliikkeissä lisääntyivät maaliskuussa viime vuodesta yli viidenneksellä. Kotimaisten matkailijoiden yöpymiset kuitenkin vähenivät 1,9 prosenttia. Kaikkiaan Suomen majoitusliikkeissä kirjattiin lähes 1,8 miljoonaa yöpymisvuorokautta maaliskuussa, mikä oli 3,9 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin.

Suomen majoitusliikkeissä tilastoitiin lähes 53 500 yöpymisvuorokautta venäläismatkailijoille, mikä oli 35,2 prosenttia enemmän kuin maaliskuussa 2016. Venäläiset olivatkin maaliskuun suurin matkailijoiden ryhmä.

Kiinalaisten yöpymiset lisääntyivät 67,1 prosenttia, ja heille kirjattiin ma-

joitusliikkeissä kaikkiaan runsaat 16 700 yöpymisvuorokautta maaliskuussa 2017. Kiinalaisten yöpymiset sijoittuivat etupäässä Uudellemaalle, lähes 7 700 vuorokautta ja Lappiin, jossa yöpymisiä kertyi 6 900 vuorokautta.

Uudenmaan osuus kaikista ulkomaisista yöpymisistä oli lähes 37 prosenttia ja Lapin osuus noin 34 prosenttia.

Tammi–maaliskuussa Suomen majoitusliikkeissä yövyttiin lähes 4,8 miljoonaa kertaa. Määrä oli 6,8 prosenttia enemmän kuin viime vuoden vastavana ajanjaksona. Kotimaisille matkailijoille kirjattiin majoitusliikkeissä hie- man yli 3,1 miljoonaa yöpymisvuorokautta ja ulkomaisille matkailijoille lähes 1,7 miljoonaa vuorokautta. Koti-

maisten matkailijoiden yöpymiset lisääntyivät 1,1 prosenttia ja ulkomaisten matkailijoiden yöpymiset 19,4 prosenttia viime vuoden ensimmäiseen neljänneeseen verrattuna. ■

Lähde: Tilastokeskus, majoitustilasto

Yöpymiset¹ kaikissa majoitusliikkeissä, tammi–maaliskuussa 2017*

Yöpyneiden asuinmaa	Yöpymisvuorokaudet majoitusliikkeissä	
	Kaikki majoitusliikkeet	Yöpymisten vuosimuutos, %
Kaikki yhteensä	4 795 169	6,8
Suomi	3 116 227	1,1
Ulkomaat	1 678 942	19,4
Venäjä	263 329	17,8
Britannia	156 206	23,8
Saksa	143 681	13,2
Ranska	124 177	13,2
Alankomaat	95 394	39,8
Ruotsi	89 645	10,4
Kiina	70 236	97,8
Japani	57 561	13,2
Viro	50 738	4,3
Sveitsi	50 502	9,7
Norja	43 550	16,6

* Ennakkotieto

Majoitustoiminta*¹

	Maaliskuu 2017	Vuosimuutos %	Tammi–maaliskuu 2017	Vuosimuutos %
Yöpymisiä kaikissa majoitusliikkeissä, 1 000	1 763,3	3,9	4 795,2	6,8
ulkomaalaisten yöpymisiä, 1 000	515,6	21,4	1 678,9	19,4
Yöpymisiä hoteleissa, 1 000	1 475,0	5,0	4 055,8	6,5
ulkomaalaisten yöpymisiä, 1 000	459,9	20,4	1 455,9	17,8
Hotellihuoneiden käyttöaste, %	57,0	3,4	53,7	2,5

* Ennakkotieto

⁽¹⁾ Hotellit ym. majoitusliikkeet, joissa on vähintään 20 vuodepaikkaa, tai sähköpistokkeella varustettua matkailuvaunu-/autopaikkaa sekä retkeilymajat

RIIKKA RAUTANEN JA ANNA LOUKKOLA

Peruskoulun päättäneistä yhä useampi saa jatko-opiskelupaikan

Toisen asteen koulutukseen hakivat lähes kaikki peruskoulun päättäneistä vuonna 2015. Koulutusten ulkopuolelle heistä jäi vajaa kolme prosenttia, vieraskielisistä silti yhdeksän prosenttia. Uusista ylioppilaista vain joka kolmas aloittaa jatko-opinnot ylioppilasvuonna.

Nivelvaiheen tilastot keskittyvät muutoksiin ja siirtymiin koulutuksen jälkeen

Opiskelijavirtatilastot kehitettiin Tilastokeskuksessa 1990-luvun lopulla, kun henkilö pohjaisia opiskelija- ja tutkintoaineistoja alettiin kerätä kaikesta tutkintoon johtavasta koulutuksesta. Lisäksi käyttöön saatiin Opetushallituksesta koulutuksen hakuaineistojen tiedot. Koska aineistot mahdollistivat henkilö pohjaisen toisiinsa yhdistelyn, niihin voitiin liittää myös useita hallinnollisista rekistereistä kootut Työsäkäyntitilaston tiedot.

Virtatilastot voidaan jakaa koulutuksen nivelvaiheen tilastoihin ja opiskeluprosessia kuvaaviin tilastoihin. Nivelvaiheen tilastot keskittyvät muutoksiin ja siirtymiin koulutuksen jälkeen. Koulukseen hakeutuminen -tilastossa seurataan, miten peruskoulun juuri päättäneet nuoret ja vastavalmistuneet ylioppilaat hakevat ja pääsevät koulutusasteelta toiselle. Sijoittuminen koulu-

tuksen jälkeen -tilastossa tarkastellaan juuri valmistuneiden sijoittumista työmarkkinoille ja jatko-opintoihin.

Opiskeluprosessia kuvaavat tilastot seuraavat opintojen etenemistä ja toimintaa opiskelun aikana. *Opintojen kulku* -tilastossa lasketaan opiskelijan koulutuksen läpäisyä eri aikaväleillä ja voidaan raportoida, kuinka moni saavuttaa tutkinnon sille määritellyssä tavoiteajassa. *Koulutuksen keskeyttäminen* -tilastossa samaa opiskelijajoukkoa tarkastellaan kahtena poikkileikkausajankohtana vuoden välein ja seurataan jatkaako opiskelija opintojaan, löytyykö hän tutkinnon suorittaneiden joukosta vai onko hän keskeyttänyt tutkintoon johtavan koulutuksen. *Opiskelijoiden työssäkäynti* -tilastossa tarkastellaan opiskelijan opintojen aikaista työssäkäyntiä.

Tärkeää koulutustietoa on mahdollista saada ilman erillistä tiedonkeruuta. Tilastoaineistoja yhdistelemällä voidaan tuottaa tietoa, jota ei ole kysytty keneltäkään. Opiskelijavirtatilastot ovat tällaisia tilastoja (ks. tietolaatikko).

Tässä artikkelissa esittelemme kaksi poimintaa koulutuksen nivelvaiheen tilastoaineistoista. Peruskoulun päättöluokkalaisten sijoittuminen jatko-opintoihin on nivelvaihe, jonka käy läpi koko ikäluokka. Toinen tärkeä vaihe on opintoihin ja työelämään siirtyminen ylioppilaaksi tulon jälkeen. Sen läpikäy myös merkittävä joukko, noin puolet ikäluokasta.

Koulutustakuun toteutumiseen vielä matkaa

Peruskoulun 9. luokan päättäneistä lähes kaikki hakivat toisen asteen koulutukseen, vain 220 oppilasta jätti hakematta vuonna 2015. Lukioihin haki 53 prosenttia ja ammatilliseen koulutukseen 46 prosenttia.

Nuoret naiset hakevat selvästi useammin lukioon ja miehet ammatilliseen koulutukseen. Peruskoulun päättäneistä naisista lukio-opintoihin pyrki 62 prosenttia ja miehistä 44 prosenttia. Ammatilliseen koulutukseen naisista haki 37 prosenttia ja miehistä 55 prosenttia.

TAULUKKO 1. Peruskoulun 9. luokan päättäneiden välitön sijoittuminen jatko-opintoihin 2015

	PERUS- -KOULUN 9. LUOKAN PÄÄTTÄNEET	JATKOI OPISKELUA LUKIO- KOULUTUKSESSA	%	JATKOI OPISKELUA AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA	%	JATKOI OPISKELUA VALMENTAVASSA KOULUTUKSESSA	%	JATKOI OPISKELUA PERUSKOULUN LISÄOPETUKSESSA (10-LUOKKA)	%	EI JATKANUT EDELLÄ MAINITUISSA KOULUTUKSISSA	%
Yht.	58 224	30 558	52,5	24 332	41,8	1 118	1,9	626	1,1	1 590	2,7
Miehet	29 668	12 830	43,2	15 210	51,3	557	1,9	317	1,1	754	2,5
Naiset	28 556	17 728	62,1	9 122	31,9	561	2,0	309	1,1	836	2,9

Lähde: Tilastokeskus, koulutukseen hakeutuminen

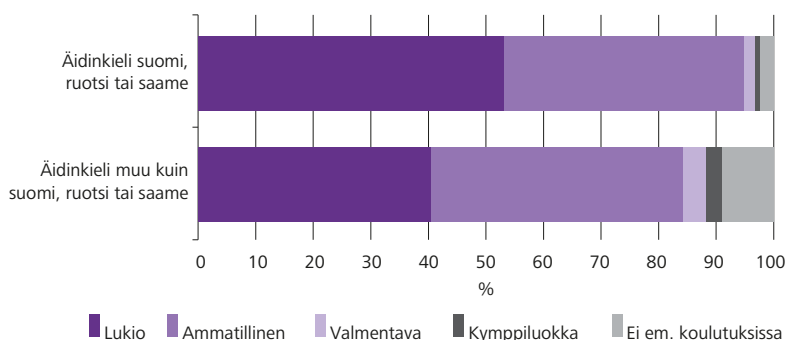
Samana vuonna opintojaan lukiossa jatkoi 52 prosenttia ja ammatillisessa koulutuksessa 42 prosenttia. Peruskoulun päättäneistä 2 prosenttia jatkoi välittömästi valmentavassa tai valmistavassa koulutuksessa. Peruskoulun lisäopetuksessa (kymppiluokalla) jatkaneita oli prosentti.

Kaikkien edellä mainittujen koulutusten ulkopuolelle jäi 1 600 opiskelijaa, vajaa 3 prosenttia peruskoulun päättäneistä. Kehitys on oikean suuntainen, sillä vuotta aiemmin koulutuksen ulkopuolelle jääneitä oli 2 500.

Koulutustakuun toteutumiseen on kuitenkin vielä matkaa, vaikkakaan tilastoaineisto ei sisällä aivan kaikkia takuun sisältämiä vaihtoehtoja. Opiskelija on myös voinut jättää tarjotun koulutuksen aloittamatta. Vuonna 2013 voimaan astuneessa koulutustakuussa jokaiselle peruskoulun päättäneelle taataan koulutuspaikka lukiossa, ammatillisissa oppilaitoksessa, oppisopimuksessa, työpaikassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin.

Vieraskielisten (äidinkieli muu kuin suomi, ruotsi tai saame) pääsy jatko-opintoihin peruskoulun jälkeen oli vaikeampaa kuin kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvilla. Vieraskielisistä peruskoulun 9. luokan päättäneistä 9 prosenttia jäi koulutusten ulkopuolelle. Runsas 40 prosenttia sijoittui lukioon ja 44 prosenttia ammatilliseen koulutukseen. Valmentavassa koulutuksissa aloitti 4 prosenttia ja kymppiluokalla 3 prosenttia.

KUVIO 1. Peruskoulun 9. luokan päättäneiden välitön sijoittuminen jatko-opintoihin äidinkielen mukaan 2015

Lähde: Tilastokeskus, koulutukseen hakeutuminen

Valmentavat koulutukset ja kymppiluokka helpottavat koulutukseen pääsyä myöhemmin

Vuotta myöhemmin lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, valmentavan koulutuksen ja peruskoulun lisäopetuksen ulkopuolelle jääneistä peruskoulun 9. luokan vuonna 2014 päättäneistä 61 prosenttia oli aloittanut tutkintoon johtavan koulutuksen. Kuitenkin 39 prosenttia heistä oli edelleen tutkintotavoitteista koulutuspaikkaa vailla.

Tilanne oli huomattavasti parempi kymppiluokalla olleilla, joista tutkintoon johtavassa koulutuksessa aloitti vuoden päästä 88 prosenttia. Myös valmentavassa koulutuksessa olo helpotti jatko-opintoihin pääsyä, sillä heistä 82 prosentille oli järjestynyt vuoden päästä tutkintoon johtavan koulutuksen paikka.

Kymppiluokalta jatkettiin sekä ammatilliseen koulutukseen että lukiokoulutukseen, valmentavassa koulutuksessa olleet sijoittuivat lähinnä ammatilliseen koulutukseen.

TAULUKKO 2. Tutkintoon johtavan koulutuksen ulkopuolelle jääneiden peruskoulun 9. luokan vuonna 2014 päättäneiden sijoittuminen jatko-opintoihin vuonna 2015

	TUTKINTOON JOHTAVAN KOULUTUKSEN ULKO-PUOLELLE JÄÄNEET PERUSKOULUN 2014 PÄÄTTÄNEET	JATKOI LUKIO-KOULUTUKSESSA 2015		JATKOI AMMATILISESSA KOULUTUKSESSA 2015		EI JATKANUT TUTKINTOON JOHTAVASSA KOULUTUKSESSA 2015		JATKOI TUTKINTOON JOHTAVASSA KOULUTUKSESSA 2015	
			%		%		%		%
Yhteensä	3 639	534	14,7	1 962	53,9	1 143	31,4	2 496	68,6
Peruskoulun lisä-opetuksessa olleet	688	244	35,5	362	52,6	82	11,9	606	88,1
Valmentavassa koulutuksessa olleet	414	22	5,3	316	76,3	76	18,4	338	81,6
Tutkintoon johtavan ja em. koulutusten ulkopuolelle jääneet	2 537	268	10,6	1 284	50,6	985	38,8	1 552	61,2

Lähde: Tilastokeskus, koulutukseen hakeutuminen

TAULUKKO 3. Uusien ylioppilaiden välitön sijoittuminen jatko-opintoihin 2015

	YLIOPIILAAT YHTEENSÄ	JATKOI HETI OPISKELUA AMMATILISESSA KOULUTUKSESSA		JATKOI HETI OPISKELUA AMMATIKORKEA-KOULUKOULUTUKSESSA		JATKOI HETI OPISKELUA YLIOPISTO-KOULUTUKSESSA		EI JATKANUT HETI TUTKINTO-TAVOITTEISTA OPISKELUA	
			%		%		%		%
Sukupuolet yht.	31 077	1 474	4,7	3 347	10,8	5 090	16,4	21 166	68,1
Miehet	13 233	274	2,1	1 627	12,3	2 624	19,8	8 708	65,8
Naiset	17 844	1 200	6,7	1 720	9,6	2 466	13,8	12 458	69,8

Lähde: Tilastokeskus, koulutukseen hakeutuminen

Monella ylioppilaalla väli vuosi tai -vuosia ennen jatko-opintoja

Suurin osa uusista ylioppilaista hakee jatko-opiskelupaikkaa heti ylioppilaaksi tulon jälkeen. Korkeakoulukoulutukseen hakee 75 prosenttia vastavalmistuneista, naisista 77 prosenttia ja miehistä 73 prosenttia. Mutta vaikka koulutukseen hakee valtaosa ylioppilaista, harva pääsee jatkamaan opintojaan ylioppilasvuonna.

Vain joka kolmas aloittaa välittömästi jatko-opinnoissa ylioppilastutkinnon jälkeen, vuonna 2015 valmistuneista miehistä 34 prosenttia ja naisista 31 prosenttia. Korkeakouluissa opintonsa välittömästi aloittaa 27 prosenttia uusista ylioppilaista, ammattikorkeakouluissa 11 prosenttia ja yliopistoissa 16 prosenttia. Toisen asteen ammatilliseen koulutukseen sijoittuu vajaa 5 prosenttia. Lähes 70 prosenttia ylioppilaista jää pitämään

YLIOPILASTUTKINNON
JÄLKEISENÄ VUOTENA
TYÖSKENTELI PÄÄ-
TOIMISESTI JOKA VIIDES
JA OPINTOJEN OHESSA
28 PROSENTTIA NAISISTA
JA 13 PROSENTTIA
MIEHISTÄ.

väli vuotta heti valmistumisen jälkeen.

Yhden väli vuoden kuluttua yli 60 prosenttia ylioppilaista oli löytänyt jatko-opiskelupaikan, kun tarkastellaan vuonna 2014 valmistuneiden sijoittumista tutkintoon johtavaan koulutukseen vuonna 2015. Ero miesten ja naisten välillä oli kuitenkin kääntynyt toisin päin. Edellisen vuoden naisylioppilaista suurempi osa (67 %) oli löytänyt jatko-opiskelupaikan kuin miehistä (54 %). Korkeakouluissa opintonsa oli aloittanut puolet edellisen vuoden ylioppilaista.

Ammattikorkeakoulututkinnon oli aloittanut seuraavan vuoden syksyyn mennessä 21 prosenttia ja yliopistotutkinnon 28 prosenttia edellisen vuoden ylioppilaista. Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa opiskeli joka kymmenes.

Päätömisesti seuraavana vuonna ylioppilastutkinnon jälkeen työskenteli joka viides ja opintojen ohessa jopa 28 pro-

TAULUKKO 4. Ylioppilastutkinnon 2014 suorittaneiden pääasiallinen toiminta vuoden kuluttua valmistumisesta

	TUTKINNON SUORITTANEET YHT.*	PÄÄTOIMISET TYÖLLISET	%	OPISKELIJAT	%	TYÖTTÖMÄT	%	MUUT	%
Sukupuolet yht.	28 976	5 770	19,9	17 798	61,4	2 232	7,7	3176	11,0
Miehet	12 523	2 129	17,0	6 707	53,6	1 390	11,1	2297	18,3
Naiset	16 453	3 641	22,1	11 091	67,4	842	5,1	879	5,3

Lähde: Tilastokeskus, sijoittuminen koulutuksen jälkeen

*Mukana ne ylioppilastutkinnon suorittaneet 2014, joiden korkein tutkinto oli ylioppilastutkinto

TAULUKKO 5. Vuonna 2014 korkea-asteen koulutuksessa aloittaneet toisen asteen suoritusvuoden mukaan (mukana ne, joilla ei korkea-asteen tutkintoa)

	UUSIA OPISKELIJOITA 2014	TOISEN ASTEEN SUORITUSVUOSI 2012 TAI AIEMMIN	%	TOISEN ASTEEN SUORITUSVUOSI 2013	%	TOISEN ASTEEN SUORITUSVUOSI 2014	%
Ammattikorkeakoulukoulutus (nuorille suunnattu)	24 095	11 577	48,0	5 993	24,9	6 142	25,5
Alempi korkeakoulukoulutus	14 975	5 862	39,1	3 634	24,3	5 253	35,1

Lähde: Tilastokeskus, koulutukseen hakeutuminen

senttia naisista ja 13 prosenttia miehistä. Miehistä työttömänä seuraavana vuonna oli 11 prosenttia ja naisista 5 prosenttia.

Moni miehistä myös suorittaa varusmies- tai siviilipalveluksen ylioppilastutkinnon jälkeen, joka näkyy miesten suurempana osuutena ryhmässä 'muussa toiminnassa' naisten vastaavaan nähden. Miehistä 'muussa toiminnassa' oli 18 prosenttia, kun vastaava luku naisilla oli 5.

Kahden väli vuoden kuluttua suurin osa ylioppilasta on sijoittunut jatko-opintoihin. Vuoden 2013 ylioppilasta uutta tutkintoa opiskeli yli 80 prosenttia vuonna 2015. Ammattikorkeakoulututkintoa oli opiskelemaan 34 prosenttia ja yliopistotutkintoa 35 prosenttia valmistuneista. Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa oli 12 prosenttia.

Suurin osa uusista opiskelupaikoista ylioppilastutkinnon vuosia aiemmin suorittaneille

Koulutukseen hakeutuminen -tilastosta löytyy tietoa myös koulutukseen hakeutuneiden ja uusien opiskelijoiden pohjakoulutuksesta. Uusien ylioppilaiden jatko-opintoihin pääsyyn vaikuttaa aiemmin vaille koulutuspaikkaa jääneiden ylioppilaiden hakeutuminen eli ylioppilassuma (Ahola 2010).

Ammattikorkeakoulujen nuorten koulutuksen uusista opiskelijoista vain 26 prosenttia oli jatkanut heti opintojaan toisen asteen tutkinnon suorittamisen jälkeen vuonna 2014. Yhden väli vuoden pitäjä oli 25 prosenttia aloittaneista. Lähes puolet ammattikorkeakoulujen nuorten koulutuksessa aloittaneista, joiden pohjakoulutuksena oli ylioppilastutkinto tai ammatillinen tutkinto, olivat suorittaneet sen yli kahta vuotta aiemmin.

Yliopistoissa uusia ylioppilaita aloittaa hieman enemmän kuin ammattikorkeakouluissa. Alemman korkeakoulututkinnon yliopistoissa aloittaneista tuoreita ylioppilaita oli 35 prosenttia. Yhden väli vuoden pitäjä oli 24 prosenttia ja 39 prosenttia oli suorittanut toisen asteen koulutuksen vielä aiemmin, eikä ollut suorittanut mitään korkea-asteen tutkintoa.

Korkeakouluissa aloittaa myös vuosittain joukko korkeakoulututkinnon jo aiemmin suorittaneita. Vuonna 2014 ammattikorkeakouluissa nuorten koulutuksen aloittaneista 8 prosenttia oli suorittanut jonkun korkeakoulututkinnon aiemmin. Alemman korkeakoulututkinnon samana vuonna yliopistoissa aloittaneista korkeakoulututkinnon oli suorittanut 14 prosenttia.

Korkeakoulujen on lain mukaan vuodesta 2016 alkaen varattava osa yhteis-

haun opiskelupaikoista ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville (Opetushallitus). Edelleen niiden hakijoiden osuus on suuri, joilla ei ole aiempaa korkea-asteen tutkintoa, mutta jotka ovat suorittaneet toisen asteen koulutuksen aiemmin kuin edellisenä vuonna. Tulevaisuudessa nähdään parantavako kiintiöt uusien ylioppilaiden tilannetta. ■

Riikka Rautanen on tilastopäällikkö ja Anna Loukkola suunnittelija Tilastokeskuksen väestö- ja elinolot yksikössä.

Lähteet:

Ahola, S. 2010. Ylioppilassuman mysteeri. *Tiedepolitiikka* 35(2), 47–51.

Opetushallitus. Opintopolku. <https://opintopolku.fi/wp/valintojen-tuki/yhteishaku/korkeakoulujen-yhteishaku/ensikertalaiskiintioid/>.

Tilastokeskus. Koulutukseen hakeutuminen. <http://tilastokeskus.fi/til/khak/index.html>.

Tilastokeskus. Sijoittuminen koulutuksen jälkeen. <http://tilastokeskus.fi/til/sijk/index.html>.

JARKKO NIEMISTÖ

Suurempien kasvuyritysten kannattavuus huipussaan

Kasvupanostukset voivat syödä yritysten tulosta, mutta Suomessa kasvuyritykset ovat tuoreiden tietojen valossa kasvaneet erittäin kannattavasti. Joka toisen kasvuyrityksen kasvu on niisanotusti aitoa. Toisen puolikkaan kasvu liittyy yritysjärjestelyihin.

Kasvuyrityksiä voidaan mitata monella tapaa, ja usein on perusteltua käyttää erilaisia määrittelyitä kasvun mittaamiselle. OECD:n ja Eurostatin määritelmän mukaan kasvua mitataan neljän vuoden periodeilla. Yrityksessä tulee olla kasvukauden lähtövuonna vähintään 10 henkilöä ja henkilöstömäärän tulee kasvaa keskimäärin vähintään 20 prosenttia vuosittain kolmena seuraavana vuotena.

Kokorajoituksen vuoksi Suomessa määritelmän ulkopuolelle jää melko paljon yrityksiä, sillä meillä yritykset ovat melko pieniä. Kasvukaudella 2012–2015 OECD:n määritelmän mukaisia kasvuyrityksiä oli 786, mutta mikäli lähtökohdaksi otetaan kasvukauden alussa vähintään kolme henkilöä työllistäneet yritykset keskimääräisellä 20 prosentin kasvulla, kasvuyrityksiä oli 3 192.

Henkilöstö kasvoi enemmän kuin liikevaihto

Kasvuyritysten määritelmänkin mukaan kasvuyritysten henkilöstömäärän tulee kasvaa selvästi kasvukauden aikana. Vuodesta 2012 OECD:n määritelmän mukaisten kasvuyritysten henkilöstömäärä kasvoi noin 27 500 henkilöstä yli 66 000 henkilöön vuoteen 2015 mennessä (taulukko 1). Samaan aikaan vastaava yritysryhmä onnistui kasvattamaan myös liikevaihtoaan 7 miljardista eurosta 15,6 miljardiin euroon.

Liikevaihdon kasvu oli näin ollen myös merkittävää kasvukauden aikana. Liikevaihdon kasvu ei kuitenkaan ollut ihan yhtä voimakasta kuin henkilöstömäärän kasvu, sillä henkilöstömäärä kasvoi kaiken kaikkiaan 140 prosenttia, kun liikevaihdon kasvu oli 123 prosenttia.

Mihin kasvu perustuu?

Yritysten kasvun taustalta löytyy erilaisia tekijöitä. Kasvuyritykset on luokiteltu neljään ryhmään kasvun taustatekijöiden mukaan.

Yritysjärjestelytapauksessa yritykseen on fuusioitunut muita yrityksiä, minkä myötä kyseisen yrityksen henkilöstömäärä on kasvanut. Tämän kasvun voi ajatella olevan epäaitoa, sillä yritys ei varsinaisesti ole kasvattanut henkilöstöään, vaan siihen on liitetty henkilöstöä muista yrityksistä.

Toinen kasvuun vaikuttava tekijä voi olla yrityksen kuuluminen konserniin. Kasvuyritykset voidaan jakaa vielä sen mukana, kuuluuko yritys kotimaiseen vai ulkomaiseen konserniin. Konsernien sisällä yritykset saattavat järjestellä toimintonsa siten, että sen myötä jotkin konserniin kuuluvat yritykset nousevat kasvuyritysjoukkoon. Konserneihin kuuluvien yritysten joukossa voi olla myös yrityksiä, joilla henkilöstön kasvu johtuu aidoista panostuksista kasvuun. Näitä ei ole kuitenkaan pystytty erottamaan aineistossa.

Jäljelle jäävä ryhmä on niin sanottu aidon kasvun yritykset. Kasvukaudella 2012–2015 aidon kasvun luokkaan kuuluvia yrityksiä oli kasvukauden alussa vähintään 10 henkeä työllistäneissä kasvuyrityksissä karkeasti puolet kaikista kasvuyrityksistä. Näiden yritysten henkilöstöosuus kaikista kasvuyrityksistä oli vuonna 2012 noin 28 prosenttia, kasvukauden lopussa vuonna 2015 osuus oli 25 prosenttia.

Pienemmissä (3–9 henkeä kasvukauden alussa työllistäneissä) kasvuyrityksissä aidon kasvun yritysten osuus kaikista kasvuyrityksistä oli huomattavasti suurempi, noin 80 prosenttia. Myös pienemmillä kasvuyrityksillä henkilöstöosuus laskee kasvukauden aikana, sillä kauden alussa henkilöstöosuus oli noin 78 prosenttia ja kasvukauden lopussa noin 70 prosenttia.

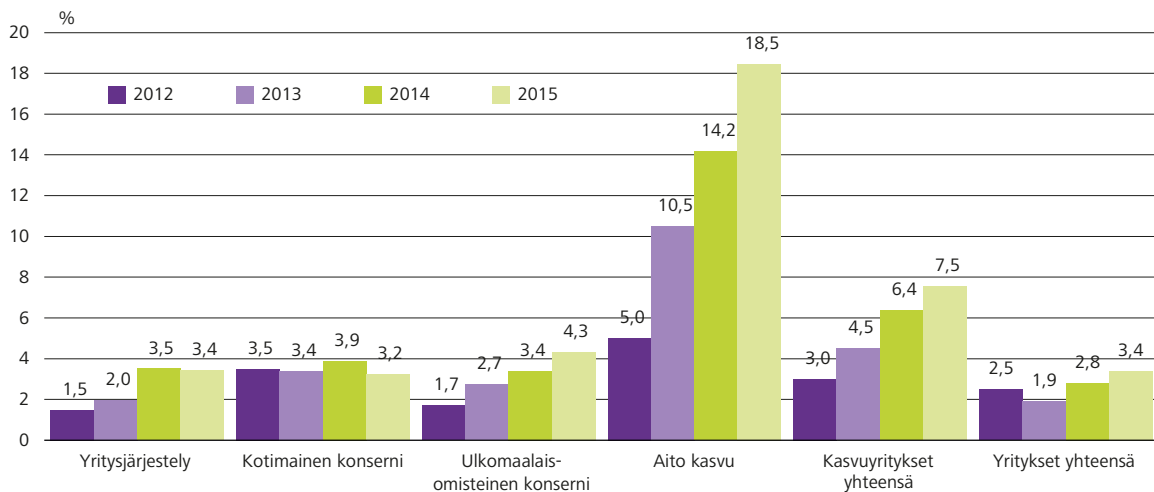
Aidon kasvun yritysten kasvuvauhti on siis ollut hieman maltillisempaa kuin muissa kasvuyritysluokissa. Pienemmissä kasvuyrityksissä konserniyritysten osuus jää selvästi pienemmäksi kuin suuremmissa kasvuyrityksissä, mutta näissä henkilöstömäärät kasvavat selvästi aidon kasvun yrityksiä voimakkaammin.

TAULUKKO 1. Kasvuyritysten taustatekijät

	KASVUYRITYSTEN LUKUMÄÄRÄ	OSUUS KASVU- YRITYKSISTÄ, %	HENKILÖSTÖ KAUDEN ALUSSA	HENKILÖSTÖ KAUDEN LOPUSSA
Lähtövuonna 3–9 hengen kasvuyritykset				
Kasvuyritykset yhteensä	2 406		12 023	33 446
Yritysjärjestely	223	9,3	1 239	3 789
Kotimainen konserni	193	8,0	1 076	4 034
Ulkomaalaisomisteinen konserni	53	2,2	316	2 091
Aito kasvu	1 937	80,5	9 391	23 532
Vähintään 10 hengen kasvuyritykset				
Kasvuyritykset yhteensä	786		27 512	66 441
Yritysjärjestely	94	12,0	2 222	6 044
Kotimainen konserni	232	29,5	12 041	29 482
Ulkomaalaisomisteinen konserni	84	10,7	5 603	14 102
Aito kasvu	376	47,8	7 647	16 813

Lähde: Tilastokeskus, toimialoittainen yritystietopalvelu

KUVIO 1. Vähintään 10 henkilöä työllistävien kasvuyritysten sekä kaikkien yritysten nettotulosprosentti 2012–2015

Lähde: Tilastokeskus, yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto.

Kasvu kannattaa

Kasvupanostusten voisi ajatella syövävän yritysten tulosta lyhyellä aikavälillä, kun henkilöstökustannukset kohoavat. Yritysten nettotuloksia tarkasteltaessa näyttää siltä, että Suomessa vähintään 10 henkilöä työllistävät kasvuyritykset kasvavat kuitenkin erittäin kannattavasti. Nettotulos kuvaa yritysten varsinaisen liiketoiminnan tulosta.

Kasvuyritysten nettotulosprosentti oli

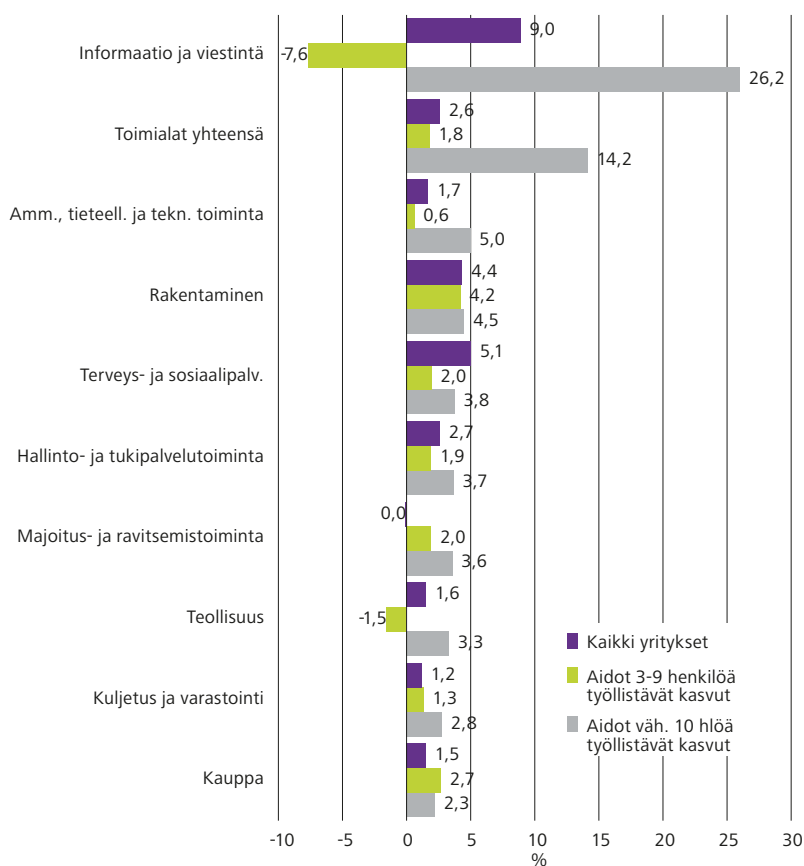
kasvukauden jokaisena vuotena koko yrityssektoria parempi (kuvio 1). Erittäin aidon kasvun yrityksillä kannattavuus oli huomattavasti korkeampi kuin kaikilla yrityksillä yhteensä. Lisäksi kannattavuus parantui läpi koko kasvukauden.

Kasvuyrityksillä, joilla oli yritysjärjestely kasvukauden aikana, kannattavuus oli suunnilleen samalla tasolla kaikkien yritysten kanssa. Yritysjärjestelyt aiheuttavat yrityksille kustannuksia ja toimin-

tojen uudelleenjärjestely vie aikaa, mikä vaikuttaa kannattavuuteen.

Sekä kotimaisiin että ulkomaisiin konserneihin kuuluvilla yrityksillä kannattavuus oli pääosin hieman parempaa kuin koko yrityssectorilla, mutta jäi selvästi aidon kasvun yrityksistä. Konserneihin kuuluvilla yrityksillä tulokseen voivat vaikuttaa konsernin sisäisten yritysten välinen kauppa sekä muut konsernin sisäiset järjestelyt.

KUVIO 2. Toimialojen keskimääräinen nettotulosprosentti 2012–2015

Lähde: Tilastokeskus, yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto.

Suuret kannattavia kaikilla toimialoilla, pienillä haasteita

Vähintään 10 henkilöä työllistävien aidon kasvun yritysten paremmat nettotulokset johtuivat erityisesti informaation ja viestinnän toimialasta (kuvio 2). Aidon kasvun yritysten nettotulosprosentti oli alalla vuonna 2015 yli 29 prosenttia. Toimialan kasvuyritysten kannattavuutta paransi erityisesti peliteollisuus.

Vaikka informaation ja viestinnän alana nostikin aidon kasvun yritysten kannattavuuden poikkeukselliselle tasolle, olivat aidon kasvun yritykset koko yrityssektoria kannattavampia muillakin toimialoilla.

Poikkeuksena oli terveys- ja sosiaalipalvelujen toimiala, jossa koko toimialan kannattavuus oli kasvuyrityksiä parempaa. Tämä saattaa johtua toimialan työvoimavaltaisuudesta, jolloin panostukset

henkilöstön kasvuun heikentävät tulosta hetkellisesti.

Vähintään 10 henkilöä työllistävien aidon kasvun yritysten kannattavuus oli huomattavasti koko yrityssektoria suurempi. Toimialajakautta vinouttaa kuitenkin aidon kasvun kannattavuutta, sillä keskiarvon yläpuolelle ei toimialoista yltänyt kuin informaatio ja viestintä. Koko taloudessa kyseisen toimialan paino jää huomattavasti pienemmäksi.

Suurten kasvuyritysten kannattavuudessa on tapahtunut käänne 2010-luvulla. Vielä kasvukaudella 2006–2009 kasvuyritysten käyttökatteet olivat toimialojensa keskimääräisiä käyttökatteita matalampia (Kiljunen ja Rikama 2012). Katteiden kehityksen saattoi tuolloin vaikuttaa käsillä ollut finanssikriisi, joka söi kasvun hyötyjä.

Kasvuyrityksistä saa tietoa Tilastokeskuksen toimialoitaisesta yritystietopalvelusta. Kasvuyritystietoa on saatavilla koko maan tasolla, mutta myös aluetasolla aina seutukuntatasolle saakka. Kasvuyritykset on alueellistettu henkilöstömäärältään suurimman toimipaikan sijainnin perusteella.

Palvelussa kasvuyrityksistä on saatavilla lukumäärä-, henkilöstömäärä- ja liikevaihtotietoja. Lisäksi kasvuyritysten perustietoja on koko maan tasolla jaettu kasvun taustatietojen mukaan.

Kasvuyritysten kannattavuus- ja tuottavuustiedot on laskettu artikkelia varten erityisselvityksenä yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilaston aineistoja hyödyntäen.

Kun laajennetaan tarkastelua pienempiin kasvuyrityksiin, kasvu ei myöskään vuosina 2012–2015 enää ollutkaan niin kannattavaa kuin suuremmilla kasvuyrityksillä. Kasvukauden alussa 3–9 henkilöä työllistäneiden, vähintään 20 prosenttia henkilöstöään vuosittain kasvattaneiden yritysten kannattavuus jäi lähes kaikilla toimialoilla toimialan keskimääräistä heikommaksi.

Poikkeuksena tästä oli kaupan toimiala, jossa pienten kasvuyritysten kannattavuus oli sekä suuria että koko toimialaa parempi. Myös rakentamisessa pienillä kasvuyrityksillä kannattavuusluvut olivat miltei toimialan keskimääräisen kannattavuuden tasolla.

Muilta osin kannattavuus jäi selvästi toimialojen keskimääräistä kannattavuutta sekä suurten kasvuyritysten kannattavuutta heikommaksi. Erityisesti silmiin pistää informaation ja viestinnän toimiala, jossa suuremmat kasvuyritykset olivat erittäin kannattavia, kun taas pienempien nettotulos oli selvästi negatiivinen.

Teollisuudessa kannattavuus jäi myös negatiiviseksi pienillä kasvuyrityksillä. Teollisuus on toimialana hyvin pääomavaltainen, joten pienillä yrityksillä skaalautuja ei saavuteta yhtä helposti kuin suuremmissa yrityksissä.

Onko kannattavuus muutamien varassa?

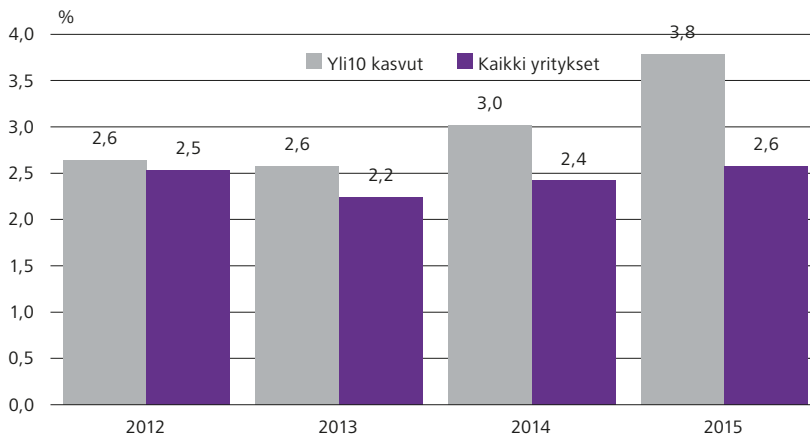
Keskimääräisiä nettotuloksia nostavat kasvuyrityksilläkin toimialojensa huipputyritykset, joiden kannattavuus on eri

TAULUKKO 2. Kasvuyritysten sekä kaikkien yritysten tuottavuuden muutos 2012–2015, %

TOIMIALA	3–9 HENGEN AIDON KASVUN YRITYKSET	VÄHINTÄÄN 10 HENGEN AIDON KASVUN YRITYKSET	KAIKKI TOIMIALAN YRITYKSET
Teollisuus	-5,6	-10,2	14,7
Rakentaminen	-10,5	-0,5	2,8
Kauppa	-20,5	-15,1	3,0
Kuljetus ja varastointi	-19,9	-15,1	8,5
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	-15,5	-1,8	-0,5
Informaatio ja viestintä	-2,5	339,4	18,3
Amm., tieteellinen ja tekn. toiminta	-3	-0,8	3,2
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	-13,2	-6,5	3,9
Terveys- ja sosiaalipalvelut	-7,9	-3,2	0

Lähde: Tilastokeskus, yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto

KUVIO 3. Teollisuuden nettotulosprosentin mediaani suurilla aidon kasvun yrityksillä sekä kaikilla teollisuusyrityksillä

Lähde: Tilastokeskus, yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto.

luokkaa kuin muilla kasvuyrityksillä. Kannattavuuden mediaanien tarkastelu paljastaa, onko parempi kannattavuus yleisempi ilmiö kasvuyrityksillä vai onko se vain muutamien huippukannattavien kasvuyritysten luomaa harhaa.

Nettotulosten mediaaneja tarkastellessa kannattavuuden ero vähintään 10 henkilöä työllistävien aidon kasvun yrityksillä sekä koko yrityssektorin välillä kyllä kaventuu, mutta kannattavuus oli suurilla kasvuyrityksillä parempi kuin koko yrityssektorilla. Vuonna 2015 suurten kasvuyritysten nettotulosten mediaani oli 3,4 prosenttia koko yrityssektorin nettotuloksen jäädessä 2,7 prosenttiin liiketoiminnan tuotoista.

Erityisesti teollisuudessa suurten kasvuyritysten kannattavuus kehittyi suo-

tuisasti kasvukauden aikana (kuvio 3). Samaan aikaan kaikkien teollisuusyritysten kannattavuus pysytteli suunnilleen paikallaan.

Muillakin toimialoilla kannattavuuden mediaani oli pääosin parempi kuin toimialalla yhteensä. Poikkeuksena tähän oli ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan toimiala, jolla vuonna 2015 suurten kasvuyritysten nettotulosprosentin mediaani (3,4 %) jäi yli prosenttiyksikön koko toimialan nettotuloksen mediaanista (4,8 %). Tällä toimialalla kasvuyritysten kannattavuutta lisäsi siis erityisesti muutama erittäin kannattava kasvuyritys sillä keskimäärinen kannattavuus (kuvio 2) oli kasvuyrityksillä kuitenkin selvästi koko toimialaa parempaa.

Lisäksi terveys- ja sosiaalipalveluiden toimialalla nettotuloksen mediaanit jäivät kasvuyrityksillä koko toimialasta. Tämä on kuitenkin linjassa myös keskimääräisten nettotulosten kanssa (kuvio 2).

Kasvu ei takaa tuottavuutta

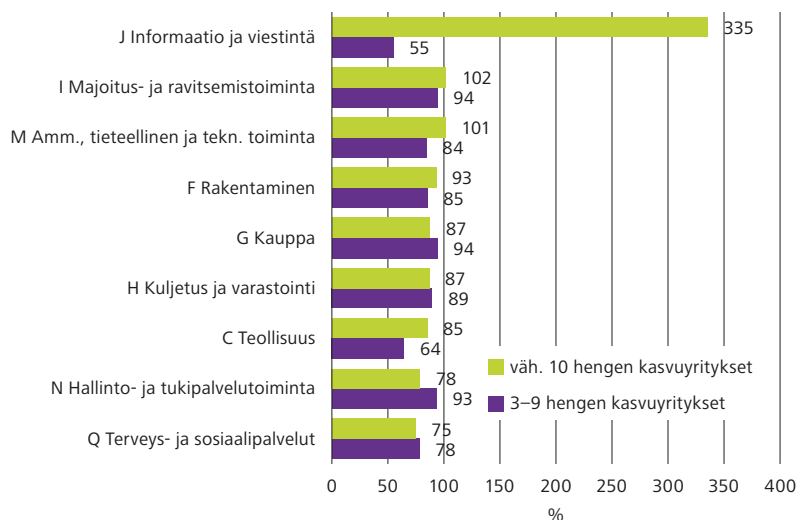
Vaikka aidon kasvun yrityksillä liikevaihdon kehitys oli positiivista ja kannattavuus tyypillisesti toimialoja parempaa, tuottavuuteen kasvulla ei ollut vastavaa vaikutusta.

Kasvuyritysten tuottavuus (jalostusarvo/henkilö) laski kaikilla toimialoilla kasvukauden aikana (taulukko 2). Poikkeuksena tässäkin oli informaation ja viestinnän toimiala.

Informaation ja viestinnän toimialalla yli 10 hengen aidon kasvun yrityksillä tuottavuus kasvoi merkittävästi. Vuonna 2012 tuottavuus oli noin 124 000 euroa/henkilö, kun se oli vuoteen 2015 mennessä kasvanut miltei 550 000 euroon/henkilö. Merkille pantavaa kuitenkin on, että tälläkään toimialalla tuottavuuden kasvua ei nähdä enää alle 10 hengen kasvuyrityksissä, joissa tuottavuus itse asiassa laski hieman kasvukauden aikana.

Tuottavuuden supistuminen oli pääosin pienillä aidon kasvun yrityksillä voimakkaampaa kuin suurilla. Ainoastaan teollisuudessa pienillä kasvuyrityksillä tuottavuus laski suuria vähemmän. Teollisuudessa tuottavuuskehitys poikkeaa kaiken kokoisilla kasvuyrityksillä selvästi koko toimialan tuottavuuskehityksestä, joka kasvoi samalla aikavälillä miltei 15 prosenttia.

KUVIO 4. Kasvuyritysten keskimääräinen tuottavuus (jalostusarvo/hlö) 2012–2015 suhteessa koko toimialan tuottavuuteen (koko toimiala = 100), %

Lähde: Tilastokeskus, yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto.

Kaupan sekä kuljetuksen ja varastoinnin toimialoilla tuottavuuden lasku oli teollisuuden lisäksi poikkeuksellisen voimakasta kasvuyrityksillä. Muilla palvelu-aloilla taas suurilla kasvuyrityksillä tuottavuuden lasku oli hieman maltillisempaa.

Samaan aikaan, kun kasvuyrityksillä tuottavuus laski, kaikkien toimialoilla toimivien yritysten tuottavuus kasvoi (taulukko 2). Vahvinta tuottavuuden kehitys oli teollisuudessa, kun taas majoitus- ja ravitsemustoiminnassa tuottavuus laski hieman ja terveys- ja sosiaalipalveluissa tuottavuuden taso pysytteli ennallaan.

Tuottavuuden kehityksen lisäksi täytyy tarkastella tuottavuuden tasoa, jotta saadaan kokonaiskuva siitä, minkälainen kasvuyritysten tuottavuus on suhteessa koko yrityssektoriin. Kuvio 3 havaitaan, että tyypillisesti kasvuyritysten tuottavuus jäi toimialojensa tuottavuudesta.

Jälleen selvänä poikkeuksena on informaatio ja viestintä, jossa suurten kasvuyritysten tuottavuus oli liki 3,5-kertainen toimialan tuottavuuteen verrattuna. Tämän lisäksi toimialan keskimääräiseen tuottavuuteen ylsivät suuret kasvuyritykset majoitus- ja ravitsemustoiminnan sekä ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan toimialoilla.

Teollisuudessa sekä informaation ja viestinnän toimialalla pienten kasvuyritysten tuottavuus jäi selvästi toimi-

alojen keskimääräisestä tuottavuudesta. Teollisuudessa tuottavuuden taso oli 36 prosenttia toimialaa pienempi ja informaation ja viestinnän alalla 45 prosenttia (kuvio 3). Näillä toimialoilla toiminta vaatii tyypillisesti suuria investointeja, eikä pienten yritysten toiminta skaalaudu vastaavasti kuin suurilla yrityksillä.

Kasvuyritysten tuottavuuskehitys on linjassa myös Fornaron ja Luomarannan (2017) kanssa, jotka havaitsivat pienten ja keskisuurten kasvuyritysten tuottavuuden jäävän muusta yritysjoukosta vuosien 2005–2014 välillä. He ulottivat kasvuyritysten tuottavuuden kehittymisen tarkastelun myös kasvukauden jälkeisille vuosille. Kasvukautta seuraavana kolmena vuotena yritysten tuottavuus parani, mutta tuottavuus jäi silti toimialojensa keskimääräisestä tuottavuudesta.

Niin ikään tuottavuuden lasku oli havaittavissa teollisuuden ja kaupan toimialoilla. Rakentamisessa sen sijaan tuottavuuden taso pysyi läpi kasvukauden ennallaan.

Kasvuyrityksillä heikompi tuottavuus

Kasvuyritykset näyttävät kasvavan eri lähtökohdista riippuen kokoluokastaan. Suuremmilla yrityksillä kasvu ei yleisesti näytä vaarantavan tuloksen tekoa, pi-

kemminkin päinvastoin. Kasvupanostukset henkilöstöön tehdään sellaisessa vaiheessa, että niillä saadaan kasvatettua yrityksen tulosta.

Pienemmällä aidon kasvun yrityksillä tilanne on toinen. Henkilöstömäärän kasvattaminen rasittaa selvästi enemmän tulosta johtuen osaltaan varmasti myös yritysten pienestä koosta. Henkilöstömenojen kasvattaminen on raskaampaa pienten yhtiöiden tulokselle.

Tuottavuus taas näyttää olevan sekä suurissa että pienissä kasvuyrityksissä heikompaa kuin toimialoilla keskimäärin. Mielenkiintoista tässä on se, että heikompi tuottavuus on havaittavissa kasvuyrityksissä jo kasvukauden alussa, ennen kasvupanostuksia.

Kannattavuuden ja tuottavuuden välistä ristiriitaa suhteessa toimialaan selittää tarkastelutaso. Kannattavuutta on tarkasteltu koko yrityksen tasolla, kun taas tuottavuudessa jalostusarvot on suhteutettu henkilöstöön.

Kasvuyritysten kannattavuuden tarkastelua voisi jatkossa laajentaa kannattavuuden jakauma-arvojen yksityiskohteisemmalla tarkastelulla. Jakaumatietojen perusteella voisi päästä vielä tarkemmin käsiksi siihen, kuinka laaja ilmiö suurempien kasvuyritysten parempi kannattavuus on.

Toinen mielenkiintoinen näkökulma kasvuyritysten lisätarkastelulle olisi tutkia yritystukien kohdistumista kasvuyrityksiin. Kuinka iso osa kasvuyrityksistä on saanut yritystukia ja toisaalta paljonko tukia on maksettu yrityksiin, jotka eivät ole päässeet kasvu-uralle. ■

Kirjoittaja on yliaktuaari Tilastokeskuksen yritystilastot-yksikössä.

Lähteet:

Fornaro, Paolo & Luomaranta, Henri (10.1.2017). "Small and Medium Firms, Aggregate Productivity and the Role of Dependencies". ETLA Working Papers No 47. <http://pub.etla.fi/ETLA-Working-Papers-47.pdf>

Kiljunen, Merja & Rikama, Samuli. 2012. Kasvu rassaa kannattavuutta. *Tieto & Trendit* 1/2012. http://www.stat.fi/artikkelit/2012/art_2012-02-16_002.html?s=0

TILASTOKESKUS KOULUTTAA

SYKSYN 2017 KURSSITARJONTAA:

BKT JA MUUT TALOUDEN KUVAAJAT 20.9.2017
Kurssilla käydään läpi keskeisimmät talouden toimintaa kuvaavat tunnusluvut sekä käsitellään kansantalouden tilinpidon sisältöä, käsitteistöä, laskentatapaa ja tärkeimpiä tietolähteitä. Saat myös tietoa ajankohtaisista uudistuksista.

TILASTOLLISEN ANALYYSIN MENETELMÄT JA APUVÄLINEET 21.9.2017

Kurssilla käsitellään keskeisiä tilastollisen tiedon analyysimenetelmiä. Kurssilla saat kerrattua ja syvennettyä tietämystä aineistojen data-analyysista ja tilastollisista menetelmistä. Kurssista hyötyvät kaikki, jotka joutuvat pintaa syvemmältä valmistamaan laajasta tieto- ja data-aineistosta analyysijä omaan tai päätöksentekijöiden käyttöön.

SUHDANNEKEHITYKSEN HERKÄT TIETOLÄHTEET 5.10.2017

Kurssilla perehdytään Suomen kansantalouden kehitykseen ja siihen, mitä tuoreimmat tilastot kertovat talouden viimeaikaisista muutoksista eri toimialoilla. Kurssi antaa myös tietoa tilastollisista menetelmistä, joilla tilastoaineistosta pyritään tunnistamaan talouden syklisyyden eri vaiheita ja erityisesti talouden taitekohtia.

RAHAVIRRAT SUOMEN KANSANTALOUDESSA 25.10.2017

Kurssilla tarkastellaan rahavirtoja ja rahoitusrakenteita ja niiden vaikutusta koko talouteen. Kurssilla saat tietoa siitä, miten rahatalouden vaikeudet heijastuivat nopeasti reaalityöelämään. Millainen yhteys vallitsee rahatalouden ja kulutuksen sekä rahatalouden ja tuotannon välillä? Mitkä ovat rahatalouden vaikutukset kaupankäyntiin, vientiin ja tuontiin?

Perustietoja tilastoista ja niiden käyttömahdollisuuksista –
Tutustu Tilastokouluun tilastokoulu.stat.fi

Kurssit järjestetään Tilastokeskuksessa osoitteessa
Työpajankatu 13, 00580 Helsinki

Kurssien ohjelmat ja hintatiedot löytyvät kotisivuiltamme:
TILASTOKESKUS.FI/KOULUTUSPALVELUT

Lisätietoja: koulutuspalvelut@tilastokeskus.fi, puh. 029 551 3681

PEKKA LITH

Käsityöalalla uskotaan tulevaisuuteen

Käsityötuotteiden valmistus on menettänyt merkitystään viime vuosikymmeninä. Jäljelle jääneet käsityöyrittäjät uskovat pärjäävänsä erottamalla kilpailijoista, panostamalla laatuun ja kansainvälistymällä. Kilpailukyky sopimuksella, yrittäjävähennyksellä tai arvonlisäveron pienillä huojennuksilla ei ole paljon merkitystä alan pienyrittäjille.

Suomessa toimi noin 7 020 alle kymmenen henkilöä työllistävää käsityöalojen yritystä vuonna 2015. Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilastojen mukaan yritykset työllistivät suoraan 8 900 henkilöä ja niiden liikevaihto oli 1,17 miljardia euroa. Tilastojen ulkopuolelle jääneet sivutoimiset yrittäjät kasvattavat yritysten ja työllisten kokonaismäärää edelleen.

Käsityöalojen yritysten ja työllisyyden määrä on vähentynyt selvästi 2010-luvulla. Vuosina 2011–15 yritysten määrä supistui lyhyessä ajassa 640 yrityksellä ja työllisyys heikentyi noin 2 100 henkilöllä. Alan yritysten liikevaihto väheni nimellisesti keskimäärin 8,8 ja reaalisesti 13,1 prosenttia vuosina 2011–15.

Kehitys oli heikointa keraamisten tuotteiden ja kultasepän tuotteiden valmistuksessa. Liikevaihdon määrä kasvoi vain pelien, leikkikalujen yms. tuotteiden ja lasituotteiden valmistuksessa. Taustalla oli heikko yleinen talouskehitys, yksityisen kulutuksen vaisu kehitys ja kuluttajakäyttäytymisen muutokset, jotka ovat leikanneet myös käsityötuotteiden kysyntää.

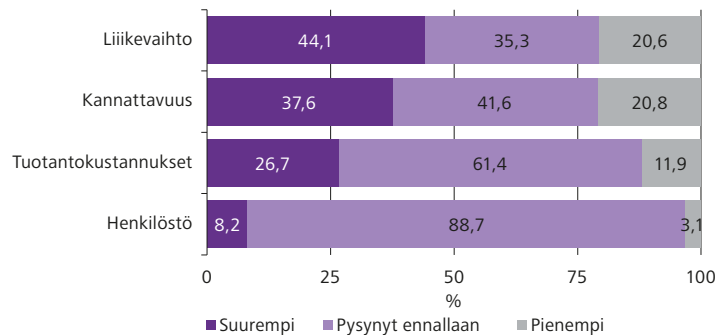
Käänte parempaan?

Käsityöalan liikevaihto lähti nousuun vuonna 2016. Noin 44 prosenttia Taitoliiton vuoden 2017 kyselyihin osallistuneista yrittäjistä kertoi helmikuussa, että liikevaihto kasvoi edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta. Liikevaihdon pienenemisestä kertoi vain 21 prosenttia (kuvio 1). Vielä pari vuotta sitten liikevaihdon supistumisesta ilmoittaneita oli enemmän kuin kasvusta kertoneita.

Kannattavuuden paranemisesta ilmoitti 37 prosenttia ja heikkenemisestä 21 prosenttia, joten kannattavuuden kehitystä kuvaava saldoluku oli plus 16 prosenttia. Tämä osoittaa keskimääräisen kannattavuuden kohentuneen käsityöaloilla. Liikevaihto on noussut toimialaryhmässä kuluneen vuoden aikana nopeammin kuin tuotantokustannukset.

Alan yritysten optimismi näkyy suhdanneodotuksissa. Vuoden 2017 kyselyihin vastanneista yrittäjistä peräti jo-

KUVIO 1. Arvio käsityöalan yritysten tilanteesta helmikuussa 2017 verrattuna vuoden takaiseen, % yrityksistä

Lähde: Taitoliiton yrittäjäkyselyt 2017.

ka toinen uskoo yleisten kysyntä- ja suhdannenäkymien kohenevan seuraavan vuoden aikana. Luottamus tulevaisuuteen vahvistuu käsityöaloilla selvästi edelleen, kun yleisiä kysyntä- ja suhdannenäkymiä tarkastellaan kolmen vuoden aikaperspektiivillä.

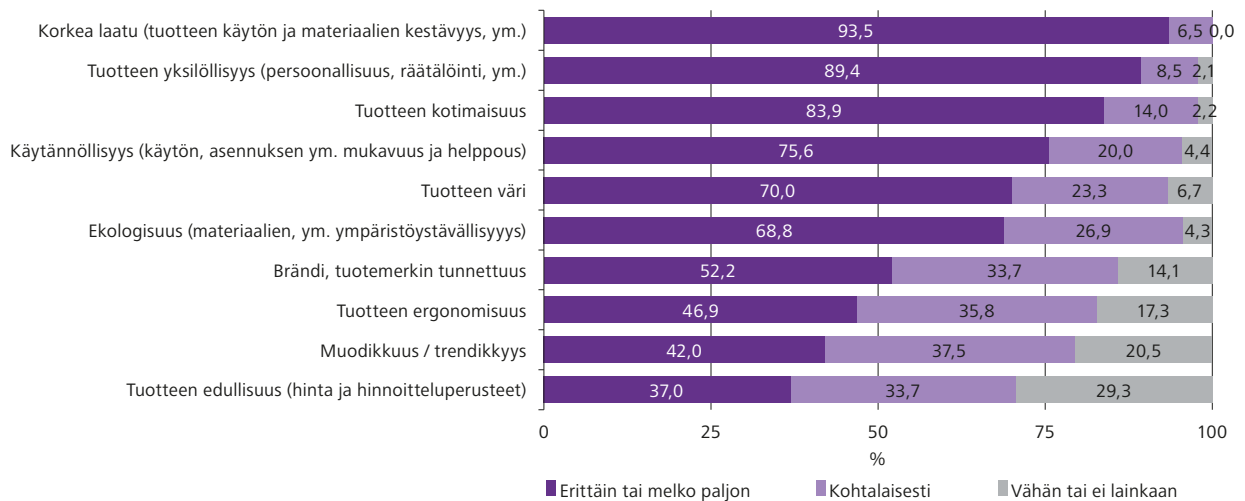
Piilevää kasvuhaluutta

Luottamus tulevaisuuteen näkyy myös käsityöalan yritysten kasvuhaluudessa. Voimakkaasti kasvuhakuisia yrityksiä oli tuoreessa kyselyssä kuitenkin vain viisi prosenttia vastanneista, mutta

mahdollisuuksien mukaan kasvavia yrityksiä oli kyselyihin vastanneista peräti 50 prosenttia. Jälkimmäisten osuus oli suurempi kuin koko pk-yrityskentässä keskimäärin.

Taitoliiton kyselyjen mukaan käsityöalan yrittäjät nostavat tärkeimmiksi yrityksen menestystekijöiksi laadun ja laadunvalvonnan sekä erottautumisen kilpailijoista. Näkemykset saavat tukea kuluttajien ostopäätöksiä kuvaavista näkemyksistä. Käsityöalan yritykset eivät kilpaile hinnalla vaan tuotteen yksilöllisyydellä, käytännöllisyydellä ja korkealla laadulla (kuvio 2).

KUVIO 2. Kuluttajien käyttäytymiseen ja ostopäätöksiin vaikuttavien tekijöiden merkitys, % yrityksistä

Lähde: Taitoliiton yrittäjäkyselyt 2017.

Käsityön käsitteitä ja tuotteita

Käsityöllä tarkoitetaan erilaisten esineiden ja tuotteiden suunnittelua ja valmistusta, jossa painotetaan tekijöiden ”taiteellisuutta ja luovuutta”.

Käsityöyritykset ovat puolestaan yrityksiä, jotka valmistavat muotoiltuja tuotteita käsityönä tai käsin ohjattuja koneita apuna käyttäen. Pääosa käsityöyritysten valmistamista tuotteista on yksittäiskappaleita tai pienimuotoista sarjatuohtantoa.

Käsityöyrityksen lähtökohtana on usein yrittäjän oma ammatillinen osaaminen ja tuoteidea. Kaikki itsenäiset käsityön ammattilaiset eivät miellä itseään varsinaisesti yrittäjiksi vaan esimerkiksi taiteilijoiksi tai muotoilijoiksi. Yritys tai oman toiminnan yhtiöittäminen on vain tekninen väline toteuttaa haluttu tuoteidea ja kanavoida toiminnasta aiheutuneet tulot ja menot.

Valmistetut tuotteet ovat tavallisesti käyttöesineitä sisustukseen (huonekalut, tekstiilit), kotitaloustarvikkeita, vaatteita tai jalkineita.

Käsityöllä ja käsityöyrittäjyydellä voidaan tarkoittaa myös palveluja. Muun muassa kampaajat, kosmetologit ja hierojat tuottavat palveluja käsityönä, joskin käsityön ulottaminen kovin laajasti palveluihin voi aiheuttaa hankalia määrittelyongelmia.

Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry on

rajannut alan yrittäjyyttä koskevissa toimialaraporteissaan käsityöyritykset fyysisiä käsityötuotteita valmistaviin tai tuotteiden korjauspalveluja tarjoaviin alle kymmenen henkilön mikroyrityksiin EU:n toimialaluokituksen (Nace) mukaan seuraavasti:

- Tekstiilien valmistus
- Vaatteiden valmistus
- Nahan ja nahkatuotteiden valmistus
- Puusepän ja muiden puutuotteiden valmistus
- Painaminen ja kirjansidonta
- Lasin ja lasituotteiden valmistus
- Keraamisten tuotteiden valmistus
- Kivituotteiden valmistus
- Metallin takominen ja metallituotteiden valmistus
- Laivojen ja veneiden valmistus ja korjaus
- Huonekalujen valmistus
- Kultasepäntuotteiden valmistus
- Soitinten valmistus
- Urheiluvälineiden valmistus
- Pelien, leikkikalujen ja muiden tuotteiden valmistus
- Jalkineiden ja nahkatuotteiden korjaus
- Kellojen, kultasepäntuotteiden ja yms. tuotteiden korjaus

Etenkin kansainvälistyminen voisi olla käsityöalan yrityksille tärkeä kasvun väylä. Kansainvälinen toiminta oli kyselyjen mukaan toistaiseksi vain viidellä prosentilla yrityksistä vakiintunutta ja tasaisesti kehittyvää.

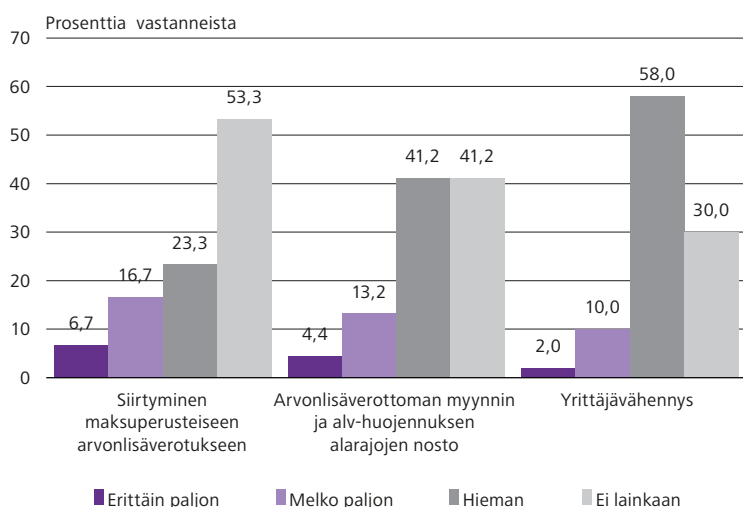
Kiinnostus ulkomaiseen toimintaan on kuitenkin kasvussa. 30 prosenttia yrittäjistä on panostanut voimakkaasti tai jonkin verran kansainvälistymiseen.

Yrittäjyyden edistämistoimenpiteillä vähän vaikutusta

Kyselyssä korostettiin, että arvonlisäverotus on kuluttajamarkkinoilla toimiville käsityöyrityksille liian korkea, koska kysymys on lähinnä työn verottamisesta. Arvonlisäverottoman myynnin alarajan nostolla 10 000 euroon ja verohuojennukseen oikeuttavan myynnin ylärajaan tehdyillä muutoksilla vuonna 2016 oli kuitenkin vain kosmeettinen merkitys.

Arvonlisäveron pienet kevennykset eivät helpota päätoimisten yrittäjien tilannetta. Niistä hyötyvät lähinnä sivutoimiset toimijat. Epäsymmetriset veronalennukset voivat aiheuttaa sen sijaan kilpailuhäiriöitä. Myöskään siirtymisellä maksuperusteiseen arvonlisäveron tilitykseen vuonna 2017 ei ole alalla suurta merkitystä, sillä asiakkaat koostuvat pääasiassa yksityisistä kuluttajista.

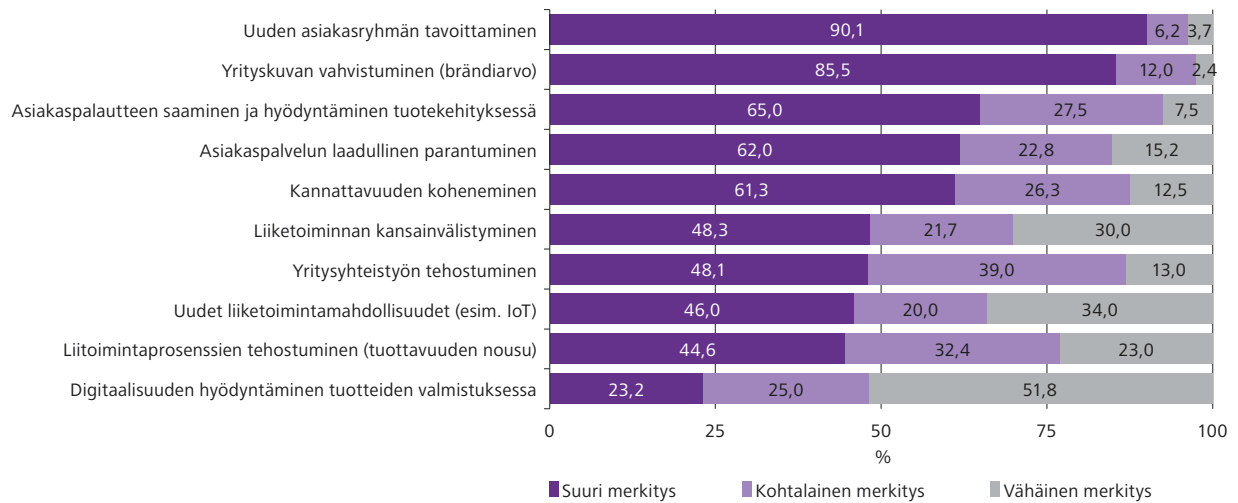
KUVIO 3. Julkisen vallan toimenpiteiden vaikutus käsityöalan yrittäjyyteen, % yrityksistä

Lähde: Taitoliiton yrittäjäkyselyt 2017.

KANSAINVÄLISTYMINEN
VOISI OLLA KÄSITYÖALAN
YRITYKSILLE TÄRKEÄ
KASVUN VÄYLÄ.

KUVIO 4. Digitaalisen toimintaympäristön ja digitaalisten palvelujen tärkeimmät hyödyt käsityöalan yrityksissä, % yrityksistä

Lähde: Taitoliiton yritysajankyselyt 2017.

Yrittäjien verotusta on kevennetty myös vuonna 2017 voimaan tulleella viiden prosentin ylimääräisellä yrittäjävähennyksellä. Taitoliiton yritysajankyselyt kuitenkin osoittavat, että myös viiden prosentin yrittäjävähennyksellä on käsityöyrittäjille melko rajallinen merkitys. Vain joka kymmenes totesi, että yrittäjävähennys parantaa sanottavasti yrityksen toimintaedellytyksiä (kuvio 3).

Niin ikään kilpailukyky sopimuksella ei ole käsityöalalla paljon merkitystä. Osa syynä lienee, että sopimus ei edistänyt toivotulla tavalla paikallista sopimista, jossa työpaikkakohtaisesti voitaisiin nykyistä joustavammin sopia työajoista, palkoista ja palkanlisistä. Paikallisen sopimisen osalta kiky-sopimuksen teksti jäikin monelta osin epäselväksi ja keskeneräiseksi.

Digitaalisuus – uhka vai mahdollisuus?

ITC-teknologiaa hyödyntävä tuotantotapa, tekoöly tai 3D-tulostus voivat olla käsityöyrittäjille uhka tai suuri mahdollisuus tulevaisuudessa. Vaarana on ihmistyön korvaaminen koneilla, jotka te-

kevät samat työt laadukkaammin ja paljon halvemmalla. Luovaa työtä on kuitenkin vaikea ulkoistaa koneille.

Tekoöly voi myös tukea ihmistä rutiinitöissä ja tuotesuunnittelussa tekemällä tiedonhakua, laskelmia tai simuloimia. Myös innovaatiot ja uudet liikeideat syntyvät entistä useammin eri toimialojen edustavien yritysten rajapinnoilla ja digitaalisissa verkostoissa. Lisäksi käsityöalojen yritykset tavoittavat verkoissa asiakkaitaan entistä paremmin ja saavat paremmin asiakaspalautetta.

Kyselyjen mukaan käsityöalan yritykset hyödyntävät kuitenkin vaihtelevasti digitaalista toimintaympäristöä. Lähes kaikilla on omat verkkosivut, yli 70 prosenttia tekee ostot verkosta ja lähes joka toinen myy tuotteitaan verkossa. Noin kolmannes käyttää pilvipalveluja. Digitaalisuutta hyödynnetään kuitenkin vähän omien liiketoimintaprosessien tehostamisessa tai tuotevalmistuksessa (kuvio 4). ■

Kirjoittaja toimii tutkijana omistamassaan yrityksessä (Lith Consulting Group).

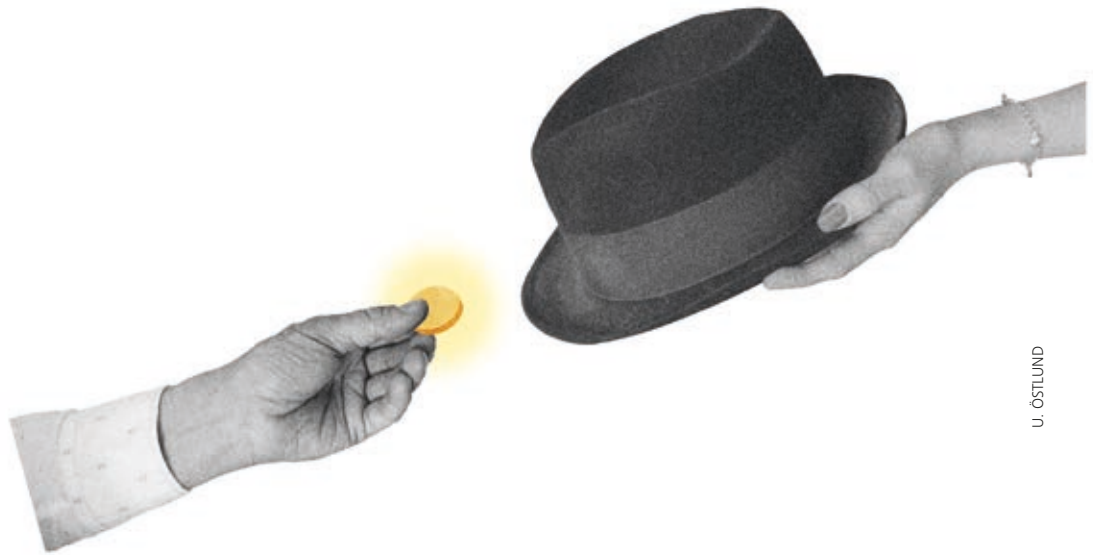
Lähteitä:

Kauppa- ja teollisuusministeriö: Käsityöyrittäjyys Suomessa 2000-luvulla, Yritykset ja alan keskeiset kehityslinjat, KTM:n julkaisu 10/2005 (toim. Pekka Lith, Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith), Helsinki 2005.

Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry: Käsityöalan yritysajankyselyt 2017.

Lith, Pekka: Käsityöalan suhdanne- ja toimialaraportti, Lith Consulting Group, 2017 www.taito.fi.

Tilastokeskus: Alueellinen yritystoimintatilasto ja yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto www.stat.fi.

U. ÖSTLUND

ILKKA LEHTINEN

Nousevien hintojen maa päätyi EU-kuriin

Sodat, devalvaatiot, öljykriisit ja riippuvaisuus ulkomaankaupasta yhdistettynä omaan talouspolitiikkaan ovat tehneet Suomesta korkean hintatason maan. Reippaasta hintojen noususta huolimatta taloutemme on kehittynyt voimakkaasti itsenäisyyden aikana, Ruotsiakin nopeammin viime vuosiin asti. EU-kaudella inflaatio on talttunut mutta myös talouskasvu hidastunut.

Vuotuinen inflaatio on ollut Suomessa itsenäisyyden aikana keskimäärin 6 prosenttia (taulukko 1). Inflaatiota ovat rajuimmilleen kiihdyttäneet kansalaissota sekä toisen maailmansodan jälkeiset vuodet.

Rakennuskustannukset ovat itsenäisyyden aikana nousseet keskimäärin 7,8 prosenttia, tukkuhinnat 6,8 ja palkat 9,9 prosenttia. Bruttokansantuotteen volyymin kasvu on ollut keskimäärin 3,6 prosenttia vuodessa.

Sodilta ja devalvaatiokierteiltä välttyneessä Ruotsissa vuotuinen inflaatio on ollut samana aikana 3,2 prosenttia ja bkt:n kasvuvauhti 2,9 prosenttia vuodessa.

Ennätysinflaatiosta 1930-luvun deflaatioon

Itsenäisyyden ensimmäisenä vuotena 1918 ensimmäinen maailmansodan ja kansalaisodan myllerrykset aiheuttivat Suomen kaikkien aikojen inflaatioennätyksen 238 prosenttia. Toinen inflaatiopeikki oli elinkustannusindeksin 1914:1–6=100 laskennan aloitusvuonna 1921, 25 prosenttia.

Muina itsenäisyyden alkuvuosina aina

toiseen maailmansotaan asti inflaatio oli olematonta, ja useana vuotena vallitsi deflaatio eli hinnat laskivat. Yleisen talouslaman aikana vuodesta 1928 vuoteen 1934 kuluttajahinnat laskivat 20,3 prosenttia.

Vuoden 1928 hintataso saavutettiin vasta vuonna 1940. Palkoissa lamavuosia edeltävä taso saavutettiin vuonna 1939. Rakennuskustannuksissa lamaa edeltävä taso saavutettiin 1938.

Vuosina 1919–39 Suomen bruttokansantuote kasvoi lamavuosista huolimatta keskimäärin yli viisi prosenttia vuodessa. Lamavuosina bkt laski vain neljä prosenttia ja lähti hurjaan nousuun jo vuonna 1934.

Hintojen ja palkkojen kilpajuoksua sotien jälkeen

Toisen maailmansodan aikana ja heti sen jälkeen hinnat ja kustannukset nousivat yleisesti 20–25 prosenttia vuodessa. Nopeinta nousu oli vuosina 1945–48, jolloin hintojen ja kustannusten vuosinousu vaihteli 40–60 prosentin välillä. Palkat nousivat tänä ajanjaksona keskimäärin 30 prosenttia vuodessa.

Vuonna 1945 palkat nousivat lähes 100 prosenttia eli tuplaantuivat yhdessä vuodessa. Sodanjälkeinen aika oli rauhatonta työmarkkinoilla, ja palkat ja hinnat kävivät kiivasta kaksinkamppailua. Palkat pärjäivät kisassa melko hyvin.

Sotavuosista ja voimakkaasta inflaatiosta huolimatta Suomen bkt nousi tänä aikana keskimäärin 3,4 prosenttia vuodessa.

Jälleenrakentamista, vaurastumista, devalvaatioita, öljykriisejä

Pienen rauhallisen hetken jälkeen hinnat, kustannukset ja palkat lähtivät jälleen kovaan nousuun vuonna 1950 ja 1951. Keväällä 1951 maahan julistettiin ns. linnarauha, jolloin hinnat ja palkat jäädytettiin.

Vuoden 1951 aikana laadittiin presidentti Paasikiven vaatimuksesta uusi elinkustannusindeksi, jonka perusajankohdaksi tuli lokakuu 1951. Tämä indeksi on edelleen laajasti käytössä eri indeksisidonnaisuuksissa. Episodista voi lukea mielenkiintoisia katkelmia presi-

Inflaatio eri mittareilla samankaltainen

Hintakehitystä voidaan mitata usealla eri tavalla. Kuluttajahintaindeksi mittaa yksityisten kotitalouksien ostamien tavaroiden ja palvelujen hintakehitystä.

Yksityisen kulutuksen osuus bruttokansantuotteesta on noin puolet. Toinen puolisko muodostuu julkisesta kulutuksesta, rakentamisesta ja muista investoinneista sekä ulkomaankaupasta. Näiden kehitystä mittaavat paremmin tukkuhinta-, rakennuskustannus-, sekä vienti- ja tuontihintaindeksit.

Euroopan keskuspankki on toivonut in-

flaatiokäsitteen piiriin myös mittareita tonttimaan sekä asuntojen ja muiden kiinteistöjen hintakehityksestä.

Yhtä oikeaa inflaatiomittaria ei ole olemassa. Talouspolitiikan suunnittelussa ja seurannassa on käytettävä kaikkia näitä mittareita, jotta kokonaiskuva hintakehityksestä olisi oikea.

Useimmin hintakehitystä kuvaavana mittarina käytetään kuluttajahintaindeksiä. Kun puhutaan inflaatiosta, tarkoitetaan yleensä kuluttajahintaindeksin 12 kuukauden muutosta.

Viimeisen 65 vuoden aikana eli vuodesta 1952 lähtien hinnat ovat kehittyneet Suomessa lähes samaan tahtiin hintamittarista riippumatta (taulukko 1). Kuluttajahinnat ovat nousseet vuodessa keskimäärin 4,8 prosenttia, rakennuskustannukset 4,7 ja tukkuhinnat 4,1 prosenttia. Palkat ovat nousseet 6,8 prosenttia ja asuntojen hinnat 7,9 prosenttia.

Ks. Tieto&trendit-verkkosivulla oleva liitetaulukko, johon on koottu em. inflaatiomittareiden pitkä aikasarjat.

TAULUKKO 1. Kuluttajahintojen, rakennuskustannusten, tukkuhintojen, palkkojen, asuntojen hintojen, vuokrien ja bruttokansantuotteen keskimääräinen vuosimuutos 1919–2017 Suomessa ja Ruotsissa, prosenttia

	SUOMI						RUOTSI		
	KULUTTAJAHINNAT	RAKENNUSKUSTANNUKSET	TUKKUHINNAT	PALKAT	ASUNTOHINNAT ¹⁾	ASUNTOVUOKRAT ²⁾	BKT	KULUTTAJAHINNAT	BKT
1919–1939	0,4	7,1	4,3	8,0	–	–	5,4	–1,4	3,9
1940–1951	22,5	26,1	26,1	30,2	25,9	–	3,4	5,1	2,7
1952–1991	6,9	6,6	5,8	9,3	10,7	6,1	3,8	6,2	2,8
1992–2017	1,5	1,7	1,6	3,0	3,4	3,5	1,9	1,3	2,2
100 vuotta	6,0	7,8	6,8	9,9	8,9	4,8	3,6	3,2	2,9

¹⁾ 1947–2017

²⁾ 1962–2017

Kuluttajahinnat: 1900–1914; Riitta Hjerpe, Suomen pankki, 1914– Elinkustannusindeksi 1914:1–6=100; Rakennuskustannusindeksi: 1900–1937 Eero Heikkonen, 1937– Tilastokeskus; Tukkuhinnat: Tilastokeskus; Palkat, Tilastokeskus; Asuntohinnat: 1947–1969 Pekka Korpinen, 1970– Tilastokeskus; Asuntovuokrat; Tilastokeskus; Bruttokansantuote: Tilastokeskus; Ruotsin kuluttajahinnat ja Bkt; SCB

dentti Paasikiven muistelmista.

Uuden indeksin myötä ja kansainvälisen tilanteen rauhoituttua hinta- ja palkkakehitys rauhoittui useaksi vuodeksi. Vuosina 1956 ja 1957 inflaatio voimistui kaksinumeroiseksi. Tällöin jouduttiin hinta-palkka-kierteeseen, joka johdatti markan devalvointiin.

Devalvaatiot seurasivat toisiaan vähintään kerran vuosikymmenessä aina EU-jäsenyyteen asti. Hintojen ja palkkojen kilpajuoksu päättyi aina kansainvälisen kilpailukyvyyn menettämiseen, ja talouspolitiikan virheet korjattiin devalvaatiolla.

Kun devalvaatioihin lisättiin 1970- ja 1980-luvun alkuvuosien energiakriisit, oli keksitty inflaation ikiliikkuja. Aikakausi päättyi vuoden 1991 lopun devalvaatioon ja vuoden 1992 markan kelluntaan.

Markka heikkeni yli 30 prosenttia, mutta sen inflaatiovaikutus jäi ennakoitua pienemmäksi. Kysynnän jyrkkä lasku ja ulkomaisten yritysten hinnoittelu johti katteiden pienenemiseen, ja hintojen nousu jäi yllättävän pieneksi. Vuonna 1992 kuluttajahinnat nousivat vain 2,6 prosenttia.

Vuosien 1952–91 välisenä aikana kuluttajahinnat ja rakennuskustannukset nousivat keskimäärin lähes seitsemän prosentin vuosivauhdilla. Palkkojen keskimääräinen nousu oli 9 prosenttia, eli reaali-palkat nousivat vuosittain pari prosenttia.

YHTÄ OIKEAA
MITTARIA EI OLE
OLEMASSA.

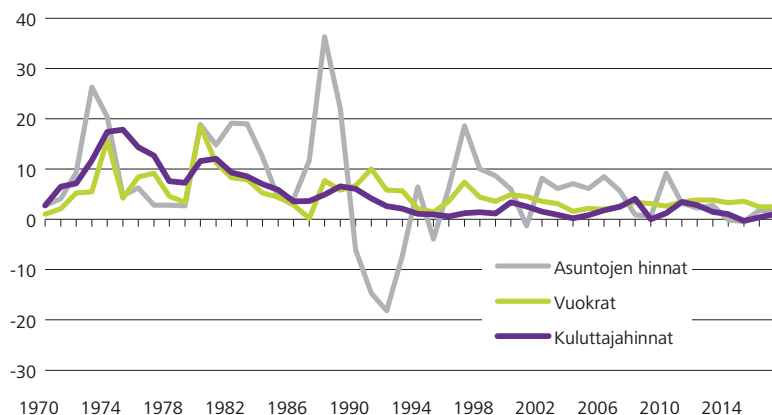

TAULUKKO 2. Keskimääräinen vuosimuutos 1995–2017 Suomessa ja Ruotsissa, prosenttia

	SUOMI						RUOTSI	
	KULUTTAJAHINNAT	RAKENNUSKUSTANNUKSET	TUKKUHINNAT	PALKAT	ASUNTOHINNAT	BKT	KULUTTAJAHINNAT	BKT
1995–2017	1,5	1,9	1,5	3,1	5,1	2,1	1,1	2,5

Lähde: Tilastokeskus, SCB

KUVIO 1. Asuntojen hintojen, vuokrien ja kuluttajahintojen vuosimuutos 1970–2017*

Lähde: Tilastokeskus *ennakkotieto

Asuntojen hintatilastot alkavat koko maan osalta vuodesta 1970. Hel-singin osalta tietoja on lisäksi vuosilta 1947–69, ja niitä voi käyttää kuvaamaan kaikkien vanhojen osakeasuntojen hinta-kehitystä, koska kaupankäynti oli melko hiljaista ja keskittyi Helsinkiin. Alueiden väliset hintaerot olivat pieniä verrattuna tähän päivään. Asuntojen hinnat nousivat vuosina 1952–1991 keskimäärin 10,7 prosenttia vuodessa.

Vuokrien koko maata kattavat aikasarjat alkavat vuodesta 1962. Vuokrat nousivat vuosina 1962–1991 keskimäärin kuusi prosenttia vuodessa. Koko tämän ajan Suomessa oli voimassa tiukka vuokrasääntely. Vaparahoitteisia vuokria sai nostaa vain valtioneuvoston yleisohjeiden mukaisesti.

Reippaasta inflaatiosta huolimatta bruttokansantuote nousi vuosina 1952–91 keskimäärin 3,8 prosenttia vuodessa eli Suomi vaurastui kovaa vauhtia. Parhaimmillaan kasvu oli lähes 10 prosenttia vuodessa.

Aikakausi loppui kokonaistuotannon romahdukseen noin 10 prosentilla lamavuosina 1991–93. Vuoden 1990 bkt-taso saavutettiin jälleen vasta vuonna 1996.

Hintakuri ja taantuma hidastavat inflaatiota, asuminen kallistuu

Suomen talous joutui EU-kuurille jo pari vuotta ennen jäsenyyttä. Inflaatio hidastui ja bkt lähti kasvuun. Devalvaatio ei ollut enää käytössä talouspolitiikan välineenä. Jos haluttiin kestäväää talouskasvua, nousu piti saada aikaan tuottavuuden paranemisella.

Hintojen ja palkkojen nousu yli tuottavuuden kasvun johtaa ja johti ongelmiin Kreikassa, niin myös Suomessa finanssikriisin jälkeen. Palkkoja on nostettu liikaa tuottavuuskehitykseen nähden. Suomi yrittää nousta nyt talousahdingosta sisäisen devalvaation keinoin.

Euroopan Keskuspankin noin kahden prosentin inflaatiotavoite on toteutunut hyvin Suomessa ja Ruotsissa. Kuluttaja- ja tukkuhinnat sekä rakennuskustannukset ovat nousseet Suomessa EU-aikana keskimäärin vuodessa 1,5–1,9 prosenttia. Palkat ovat nousseet yli kolme prosenttia eli reaali-palkat ovat nousseet vuositasolla 1,6 prosenttia.

Suomessa vuokrien hintasääntely päättyi uusien sopimusten osalta helmikuussa 1992 ja vapautui lopullisesti vap-

puna 1995. Markkinoille tuli yli 100 000 vuokra-asuntoa. Muutaman vuoden nopeamman vuokrien nousun jälkeen vuokrat ovat nousseet EU-aikana keskimäärin 3,4 prosenttia vuodessa, siis nopeammin kuin kuluttajahinnat ja palkat (kuvio 1).

Asuntojen hinnat laskivat vuodesta 1989 vuoteen 1995 lähes 40 prosenttia ja palasivat vuoden 1989 tasolle vasta vuonna 2002. EU-aikana asuntojen hinnat ovat nousseet keskimäärin 5,1 prosenttia eli nopeammin kuin vuokrat, kuluttajahinnat yleensä tai palkat.

Asuntojen hinnat reagoivat herkästi talouden suhdannemuutoksiin. Vuokrat taas ovat nousseet tasaisesti koko ajan suhdanteista riippumatta. Kun asunto-kauppa ei käy, siirtyy kysyntä vuokra-asuntoihin ja vuokrat nousevat.

EU-aikana talouden Suomi–Ruotsi-ottelussa länsinaapuri on voitolla. Hinnat ovat nousseet Ruotsissa meitä hitaammin ja talouskasvu on ollut nopeampaa (taulukko 2).

On vaikea sanoa, onko taustalla Ruotsin talouden monipuolisempi rakenne, tuottavuuden nopeampi nousu vaiko oma valuutta. Nokia-toimialan romahdus, metsäteollisuuden rakennemuutos sekä kansainvälinen investointilama ovat kurittaneet Suomen taloutta enemmän kuin Ruotsin.

Kun tarkastellaan koko itsenäisyyden aikaa, nopea inflaatio ei ole aiheuttanut Suomen taloudelle suurempia ongelmia. Tuottavuuden nousu, ulkomaankaupan kasvu, teknologinen kehitys ja koulutustason nousu ovat pitäneet huolen siitä, että talous on kasvanut keskimäärin 3,6 prosentin vuosivauhdilla, nopeammin kuin Ruotsin. ■

Kirjoittaja on Tilastokeskuksen hintatilastojen pitkäaikainen kehittämisspäällikkö.

ASTA MANNINEN

Metropolien merkitys kasvaa – miten pärjää Helsinki?

Maailma kaupungistuu, ja globalisaatio on tehnyt kaupunkeja kuvaavat tilastot yhä tärkeämmiksi. Niitä kysyvät ja käyttävät päättäjät, yritykset, sijoittajat, tutkimus, media ja kansalaiset. Vertailussa eurooppalaisiin pääkaupunkeihin Helsinki loistaa monella indikaattorilla, mutta myös haasteita riittää.

Globalisaation ja kaupungistumisen voimistumisen myötä kaupungit tekevät kovasti työtä erottautuakseen ja menestyäkseen. Globalisaatio on voimistanut kilpailua. Kilpailussa pärjääminen edellyttää kaupungeilta hyvää sijoittumista monilla elämän ja elämisen alueilla: asuminen ja työ, hyvinvointi ja elämän laatu, talous ja ympäristö.

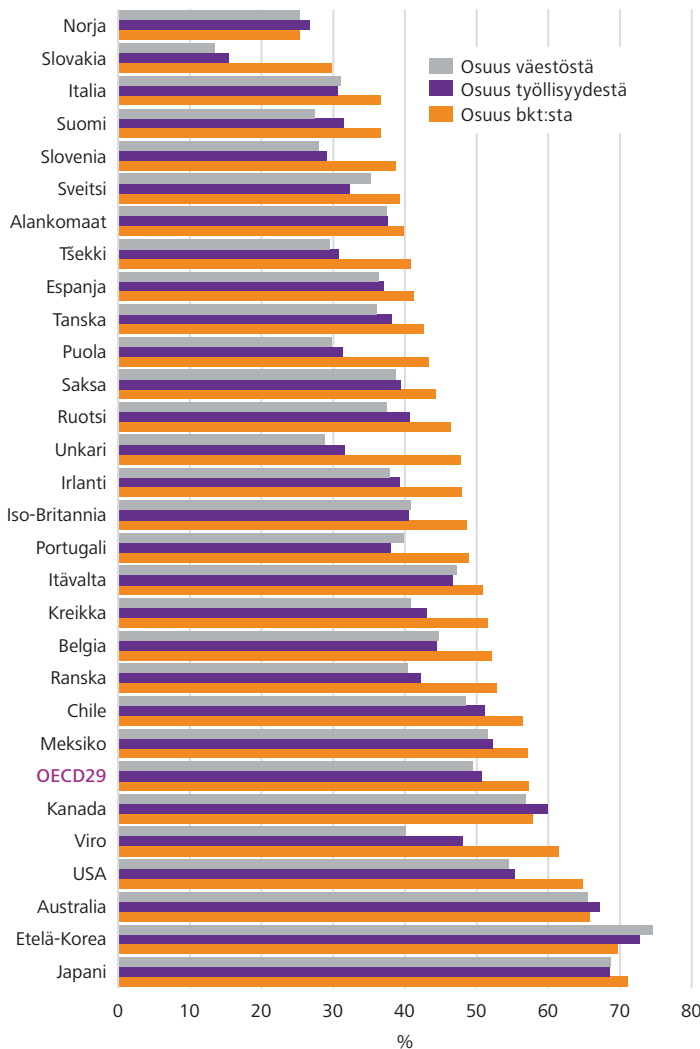
Menestyvän kaupungin tai kaupunkiseudun tunnusmerkkejä ovat dynaamisuus ja kasvu, tiheys ja monipuolisuus, luovuus ja vetovoima, turvallisuus ja monikulttuurisuus, hyvät yhteydet ja

tunnettuus. Merkityksellistä on myös kaupungin historia ja kulttuuriperinnön ainutlaatuisuus.

Tässä artikkelissa tarkastellaan laajahkon lähdeaineiston perusteella Helsingin sijoittumista kansainvälisissä kaupunkivertailuissa. Helsinkiä verrataan erityisesti eurooppalaisiin pääkaupunkeihin, mutta myös elämän laadultaan kärkikaupungeiksi arvioituihin kaupunkeihin Euroopan ulkopuolella.

Kaupungin sijaluku rankinglistoissa voi muuttua ajankohdasta toiseen, joskus yllättäen ja nopeastikin. Siksi on tärkeää seurata kaupungin sijoittumista useamman vuoden ajalta. ▶

KUVIO 1. Metropolialueiden* osuus bkt:sta, työvoimasta ja väestöstä 2013

*Suomessa Helsingin seutu. sulkeissa metropolialueitten määrä maassa
Lähde: OECD Regions at a Glance 2016.

KAUPUNKILAISET SUHTAUTUVAT MYÖNTEISESTI ULKOMAALAIISIIN, VAIKKA INTEGRAATION EI NÄHDÄ KAIKKIALLA ONNISTUNEEN KOVIN HYVIN.

Toimintaympäristön muutokset paikallisesti ja kansainvälisesti voivat olla haasteellisia ja vaikuttaa kaupunkien sijoittumiseen kaupunkivertailuissa. Maailman megatrendit, kuten kaupungistuminen, globalisaatio, digitalisaatio, työn muutokset, tiedon määrän valtava kasvu, kansainväli-

nen muuttoliike, väestön vanheneminen ja ilmastomuutos haastavat kaupunkia.

EU ja OECD seuraavat säännöllisesti jäsenmaittensa kehitystä paitsi maatasolla myös alueatasolla. Huomiota kiinnitetään lisäksi kaupunkien ja kaupunkiseutujen, erityisesti metropolialueiden, kilpailukykyyn ja merkitykseen kunkin maan kansantaloudelle ja kehitysnäkymille.

Keskeinen mittari on tällöin metropolialueiden osuus maan bruttokansantuotteesta (kuvio 1). Euroopassa pääkaupunkien metropolialueilla on iso merkitys maansa talouteen (Urban Europe 2016, tiedot kuvaavat vuotta 2014). Helsingin metropolialueen osuus Suomen taloudesta (37,5 %) on suurempi kuin Tukholman metropolialueen (31,1 %) tai Oslon metropolialueen (24,2 %), mutta pienempi kuin Kööpenhaminan metropolialueen (40,8).

Baltian maissa pääkaupunkien metropolialueiden vaikutus maan talouteen on erityisen suuri: Riikan metropolialueen 67,5 prosenttia, Tallinnan 60 ja Vilnan metropolialueen 38,5 prosenttia.

Muuttoliike ulkomailta kaupunkien kasvun taustalla

Helsingin ja Helsingin seudun väkiluku kasvaa. Valtaosa eurooppalaisista pääkaupungeista kasvaa. Jatkuva muuttoliike ennen kaikkea ulkomailta on väestönkasvun vahvin selittäjä.

Samalla ulkomaalaistaustaisen väestön määrä ja osuus kaupunkien väestöstä kasvavat. Brysselissä ulkomaalaistaustaisen väestön osuus on lähemmäs 45 prosenttia, Lontoossa se on 37 prosenttia, Wienissä 32, Oslolla 25, Tukholmassa 30 ja Helsingissä 14 prosenttia (Urban Europe 2016, Helsingin kaupungin tietokeskus 2017 ja Statistik och fakta, Stockholms stad).

Helsingissä vieraskielisen väestön osuus on kasvanut erityisen nopeasti vuodesta 1990, jolloin vieraskielisten osuus oli vain 1,3 prosenttia. Syksyllä 2015 laaditun vieraskielisen väestön ennusteen mukaan vieraskielisten osuus kaupungin väestöstä kasvaisi nykyisestä 14 prosentista 23 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä (Mäki 2016).

EU:n suorittamassa kaupunkitutkimuksessa (Quality of Life in European Cities 2015) kysyttiin kaupunkilaisilta, pitävätkö he ulkomaalaisten läsnäoloa kaupungissaan myönteisenä asiana. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin kaupunkilaisten mielipidettä tai arviota siitä, miten hyvin ulkomaalaiset ovat integroituneet yhteiskuntaan.

Tulokset vaihtelevat suuresti kaupungista toiseen. Kaupunkilaisten vastaukset olivat kauttaaltaan myönteisempiä ulkomaalaisten läsnäoloon kaupungissa kuin integraatioon. Tutkitusta 83 kaupungista kaikki paitsi viisi piti ulkomaalaisten läsnäoloa kaupungissa hyvänä asiana (listat

seuraavalla aukeamalla). Helsinkiläisistä 82 prosenttia katsoi, että ulkomaalaisten läsnäolo on hyväksi kaupungille.

Vastaukset väittämään ”ulkomaalaiset ovat integroituneet hyvin” vaihtelivat suuresti. Samaa mieltä väittämän kanssa olleiden osuus vaihteli 20 prosentista Ateenassa aina 76 prosenttiin Zagrebissa. Helsingissä 48 prosenttia vastaajista katsoi, että ulkomaalaiset ovat integroituneet hyvin, Lontoossa 65 prosenttia, Kööpenhaminassa 58, Amsterdamissa 49, Tukholmassa 38, Berliinissä 40 ja Roomassa 30 prosenttia.

Keskeisimmät muutokset vastauksissa kysymykseen ulkomaalaisten integraatiosta vuoden 2012 tutkimukseen verrattuna on, että berliiniläisten vastaukset ovat myönteisempiä 2015, kun taas asukkaiden mielipiteet integraatiosta Istanbulissa, Sofiassa ja Ankarassa ovat negatiivisemmat kuin 2012.

Kaupungistuminen jatkuu

Tällä hetkellä 54 prosenttia maailman väestöstä asuu kaupungeissa, ja kaupungistuminen jatkuu. YK:n ennusteiden mukaan kaksi kolmasosaa maailman väestöstä tulee asumaan kaupungeissa vuoteen 2050 mennessä (World Urbanization Prospects 2014).

Euroopassa kaupunkiväestön osuus on jo 73 prosenttia ja Pohjois-Amerikassa 82 prosenttia. Kaupunkien merkitys kasvaa.

Kaupungit ovat kehittyneet ja erikoistuneet omista lähtökohdistaan tavoitteena näkyä, erottautua ja menestyä kansainvälisessä kilpailussa ja samanaikaisesti tarjota hyvät elinolot asukkaalleen.

Kaupunkien toimintaympäristö on omanlaisensa, mutta on yhteisiäkin haasteita ja mahdollisuuksia epävar-

muuksineen. Näihin kuuluvat maailmanlaajuiset megatrendit, kuten globalisaatio, digitalisaatio, väestön ikääntyminen, kansainvälinen muuttoliike ja taloudellisen eriarvoisuuden lisääntyminen (OECD 2016 ja WEF 2017).

Tarkasteltaessa Euroopan kaupunkeja voidaan todeta, että kaupungit ovat ajan saatossa osoittautuneet luoviksi, tehneet yhteistyötä ja kilpailleet yhtä aikaa, sekä selviytyneet kriiseistä. Peter Clark kiteyttää tämän laajassa vertailevassa tutkimuksessaan näin:

”Since the Middle Ages Europe has been one of the most urbanized continents on the planet and Europe’s cities have firmly stamped their imprint on the continent’s economic, social, political, and cultural life” (Clark 2009).

ELÄMÄNLAATU EUROOPAN KAUPUNGEISSA 2015 – samaa mieltä väitteen kanssa, %

OLEN TYYTYVÄINEN ELÄMÄÄN TÄSSÄ KAUPUNGISSA		TUNNEN OLONI TURVALLISEKSI TÄSSÄ KAUPUNGISSA		TUNNEN OLONI TURVALLISEKSI KAUPUNGINOSASSANI		TYÖPAIKAN LÖYTÄMINEN KAUPUNGISSANI ON HELPPÖÄ	
SAMAA MIELTÄ, %		SAMAA MIELTÄ, %		SAMAA MIELTÄ, %		SAMAA MIELTÄ, %	
Vilna	98	Kööpenhamina	95	Tukholma	96	Praha	72
Kööpenhamina	97	Tukholma	94	Kööpenhamina	95	Bratislava	62
Tukholma	97	Helsinki	93	Helsinki	95	Tukholma	58
Luxemburg	96	Ljubljana	91	Zagreb	94	Sofia	58
Wien	96	Zagreb	89	Tallinna	93	Varsova	54
Amsterdam	94	Amsterdam	88	Wien	92	Vilna	51
Zagreb	94	Tallinna	88	Amsterdam	92	Kööpenhamina	51
Dublin	93	Vilna	86	Ljubljana	92	Lontoo	50
Varsova	93	Luxemburg	86	Luxemburg	91	Pariisi	49
Tallinna	92	Wien	86	Varsova	90	Bukarest	48
Ljubljana	92	Varsova	83	Dublin	89	Luxemburg	47
Helsinki	91	Lontoo	81	Berliini	86	Riika	47
Berliini	91	Valletta	79	Lontoo	86	Dublin	46
Praha	91	Riika	79	Bratislava	84	Wien	45
Valletta	91	Dublin	74	Pariisi	83	Tallinna	44
Budapest	90	Madrid	74	Praha	82	Helsinki	42
Bratislava	90	Pariisi	74	Lissabon	81	Amsterdam	36
Lontoo	90	Berliini	71	Vilna	80	Berliini	36
Riika	89	Bratislava	71	Budapest	80	Budapest	33
Nikosia	88	Nikosia	70	Madrid	80	Bryssel	32
Lissabon	88	Lissabon	69	Valletta	78	Zagreb	28
Bryssel	87	Praha	67	Riika	78	Nikosia	25
Madrid	87	Budapest	66	Bryssel	78	Ljubljana	24
Pariisi	87	Bukarest	61	Bukarest	76	Valletta	20
Sofia	86	Bryssel	59	Nikosia	75	Lissabon	17
Bukarest	83	Rooma	46	Sofia	63	Madrid	12
Rooma	80	Sofia	42	Rooma	60	Rooma	12
Ateena	67	Ateena	38	Ateena	56	Ateena	11

Lähde: Quality of Life in European Cities 2015. FLASH EUROBAROMETER 419. EU, 2016.

Kaupungistuminen haastaa asuntomarkkinat

Kasvava väestö pitää kaupunkia liikkeellä ja vaikuttaa monin tavoin. Samalla kasvu tuo haasteita, erityisesti asumiseen. Onko riittävästi asuntoja, miten varmistaa kohtuuhintainen asuminen?

Euroopan pääkaupungeissa asuminen on kallista, olipa kyse vuokra-asunnosta tai omistusasunnosta. Lontoossa vuokrataso on korkein. Uuden kolmion vuokra Lontoossa oli 3 100 euroa kuukaudessa keväällä 2015, ja melkein yhtä kallista vuokra-asuminen oli Zürichissä ja Dublinissa (UBS 2015).

Seuraavaan kalleusryhmään kuuluvat Kööpenhamina, Oslo ja Pariisi, joissa uuden kolmion kuu-

kausivuokra oli 1 500–2 000 euroa.

Helsingissä, Tukholmassa, Berlinissä, Wienissä, Roomassa, Amsterdamissa, Madridissa ja Brysselisä vuokra vaihteli 1 000 ja 1 500 euron välillä. Helsingissä keskivuokra oli 1 480 euroa kuukaudessa.

Vaikka vuokra-asuminen on kallistunut Baltian maiden pääkaupungeissa, on vuokra-asuminen siellä halvempaa kuin Helsingissä. Edullisinta asuminen on itäisen Euroopan pääkaupungeissa.

Pääkaupungeissa ja muissa suurkaupungeissa yksinasuminen on yleistä. Yhden hengen asuntokuntien osuus Euroopan pääkaupungeissa ja niiden metropolialueilla kuitenkin vaihtelee.

Kööpenhaminan, Amsterdamin, Helsingin ja Berliinin metropolialueilla yksin asuminen on yleis-

KOHTUUHINTAISEN ASUNNON LÖYTÄMINEN ON HELPPOA	OLEN TYYTYVÄINEN KULTTUURI- TILOIHIN*	ULKOMAALAISET OVAT HYVÄKSI KAUPUNGILLENI	ULKOMAALAISET OVAT HYVIN INTEGROITUNEET		
SAMAA MIELTÄ, %	SAMAA MIELTÄ, %	SAMAA MIELTÄ, %	SAMAA MIELTÄ, %		
Ateena	62	Kööpenhamina	90	Zagreb	77
Zagreb	50	Wien	97	Ljubljana	68
Valletta	44	Riika	97	Luxemburg	67
Nikosia	43	Helsinki	94	Budapest	66
Bukarest	42	Tukholma	90	Lontoo	65
Sofia	41	Praha	90	Lissabon	65
Madrid	37	Pariisi	90	Bukarest	60
Vilna	34	Amsterdam	88	Vilna	58
Budapest	33	Tallinna	88	Kööpenhamina	58
Praha	28	Luxemburg	87	Dublin	56
Ljubljana	27	Berliini	87	Valletta	53
Varsova	24	Zagreb	85	Pariisi	52
Riika	23	Dublin	85	Madrid	51
Bryssel	19	Vilna	84	Praha	50
Rooma	19	Varsova	84	Amsterdam	49
Wien	18	Bryssel	83	Helsinki	48
Tallinna	17	Ljubljana	82	Bryssel	48
Bratislava	14	Budapest	82	Bratislava	47
Lissabon	14	Lontoo	77	Varsova	45
Luxemburg	13	Bratislava	76	Riika	45
Dublin	12	Sofia	70	Wien	44
Lontoo	11	Bukarest	70	Nikosia	44
Amsterdam	10	Lissabon	69	Berliini	40
Berliini	10	Rooma	65	Tukholma	38
Kööpenhamina	8	Ateena	65	Tallinna	38
Helsinki	8	Madrid	64	Sofia	31
Tukholma	7	Nikosia	58	Rooma	30
Pariisi	4	Valletta	34	Ateena	20

*Esim. konserttisalit, teatterit,
museot, kirjastot

sintä (42–49 prosenttia asutokunnista on yksin asuvia). Myös Oslon metropolialueella yksin asuvin osuus on korkea eli noin 45 prosenttia. Toisessa ääripäässä on Dublin, jossa osuus on 22,5 prosenttia (Urban Europe 2016). Yhden hengen asutokuntien runsaus vaikuttaa osaltaan kysyntään, tarjontaan ja hintatasoon pääkaupunkien asutomarkkinoilla.

Miten asukkaat arvioivat tilanteen? Kun tarkastelun kohteena ovat kaikkien EU-maiden pääkaupungit, vain muutamassa – esimerkiksi Ateenassa – asukkaat katsoivat, että on helppo löytää kohtuuhintainen asunto (Quality of Life in European Cities 2015).

Pahimpana asutotilanteen näkivät pariisilaiset, tukholmalaiset, kööpenhaminalaiset ja helsin-

kiläiset (ks. lista yllä). Näissä kaupungeissa alle 10 prosenttia haastatelluista asukkaista oli sitä mieltä, että on helppo löytää kohtuuhintainen asunto.

Kööpenhaminassa kalliimpaa, Berliinissä halvempaa

Asumisen lisäksi muu eläminen maksaa. Kuinka kallista arkieläminen Euroopan ja muiden maanosien suurkaupungeissa on, sitä voidaan selvittää vertaamalla standardoidun ostoskorin hintaindeksiä eri kaupungeissa. Onko Helsinki kallis kaupunki?

Sveitsiläisen UBS-pankin ostoskorin (122 tavaraa ja palvelua) hintaindeksin mukaan, jossa New York = 100, Helsingin indeksiluku on 74,3. ▶

TAULUKKO 2. Helsingin sijoittuminen elämänlaatua maailmanlaajuisesti mittaavissa indekseissä

THE ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT: GLOBAL LIVEABILITY RANKING, (140 KAUPUNKIA MUKANA)	MERCER QUALITY OF LIVING, (YLEENSÄ 440 KAUPUNKIA MUKANA, 2016 TUTKITTIIN 230 KAUPUNKIA)	MONOCLE QUALITY OF LIFE SURVEY (TUOTTAA JA JULKAISEE TOP 25 LISTAA)
1. Melbourne	1. Wien	1. Tokio
2. Wien	2. Zürich	2. Berliini
3. Vancouver	3. Auckland	3. Wien
4. Toronto	4. München	4. Kööpenhamina
5. Calgary	5. Vancouver	5. München
5. Adelaide	6. Düsseldorf	6. Melbourne
7. Perth	7. Frankfurt	7. Fukuoka
8. Auckland	8. Geneve	8. Sydney
9. Helsinki	9. Kööpenhamina	9. Kyoto
10. Hampuri	10. Sydney	10. Tukholma
	30. Helsinki	11. Vancouver
		12. Helsinki

Lähteet: Mercer 2016, The Economist Intelligence Unit 2016 ja Monocle 2016.

Helsinkiä kalliimpia kaupunkeja elää ovat mm. Zürich (108,7), Geneve (106,1), Oslo (92,9), Kööpenhamina (88,0), Lontoo (84,7), Sydney (80,5), Toronto (78,1) ja Tukholma (76,9).

Helsinkiä edullisempia kaupunkeja ovat esimerkiksi Hong Kong (72,9), Pariisi (72,6), Dublin (70,3), Bryssel (67,2), Amsterdam (65,3), ja Berliini (63,3).

Riittävätkö rahat, tulevatko ihmiset toimeen? EU:n elämänlaatua kaupungeissa selvittäneessä tutkimuksessa kysyttiin myös, kuinka tyytyväinen haastateltava kaupunkilainen on kotitaloutensa taloudelliseen tilanteeseen.

Tyytyväisyys vaihteli suuresti kaupungista toiseen. Tähän on monta syytä, joita yksin näiden tutkimusten perusteella ei pysty selvittämään. Työllisyystilanteella samoin kuin yhteiskunnan hyvinvointipalveluiden saatavuudella voidaan olettaa olevan yhteyttä asukkaiden tyytyväisyyteen. Pääkaupunkien joukossa tyytyväisimpiä taloutensa tilanteeseen olivat kalliin Zürichin asukkaat (92 %) ja tyytymättömiä olivat Ateenan asukkaat (33 %).

Huomattavaa tyytyväisyyttä osoittavat myös asukkaat Oslossa (91 %), Tukholmassa (90 %), Kööpenhaminassa (88 %), Luxemburgissa (87 %), Helsingissä (86 %), Wienissä (85 %) ja Lontoossa (82 %).

Ovatko suomalaisnuoret jäämässä koulutuksessa jälkeen?

Keskeinen mittari niin maiden kuin kaupunkien ja kaupunkiseutujen vertailuissa on väestön koulutustaso, jota yleensä tarkastellaan erikseen myös työvoiman ja nuorten osalta. Erityistä huomiota kiinnitetään korkea-asteen koulutukseen.

OECD:n koulutusta laajasti valaisevan indikaattorijulkaisun ”Education at a Glance” mukaan Suomi sijoittui korkeasti koulutettujen aikuisten osuudessa vielä verraten hyvin vuonna 2015 (Suomi 42,7 %, OECD 34,5 %). 25–34-vuotiaiden nuorten osalta jäämme kuitenkin jo alle OECD:n keskiarvon (Suomi 40,5 % ja OECD 41,8 %).

Nuorten ryhmässä sekä Tanska (44,5 %) että Ruotsi (46,4 %) sijoittuvat selvästi Suomea paremmin OECD:n keskiarvon yläpuolelle.

Ensi kertaa korkea-asteen opinnot aloittavien osuus ikäluokasta on Suomessa verraten pieni, erityisesti kun tarkastellaan alle 25-vuotiaana opinnot aloittavia (Education at a Glance, OECD 2016). Suomen taso on alle OECD:n keskiarvon ja jää myös Ruotsin jälkeen, jonka taso myös OECD:n keskiarvoa alhaisempi. Suomen ero Norjaan ja Tanskaan on huomattava, sillä näiden maiden taso on selkeästi OECD:n keskiarvoa korkeampi.

Korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden määrä EU:n 28 jäsenmaassa on kasvanut nopeasti, erityisesti nuorten kohdalla. Vuonna 2015 lähemmäs 39 prosenttia nuorista (30–34-vuotiaista) oli suorittanut korkea-asteen tutkinnon. EU:n tavoite on 40 prosenttia vuoteen 2020 mennessä.

ASUKKAAT PITÄVÄT
KOULUTUSTA JOPA ASUMISTA
KESKEISEMPÄNÄ KYSYMYKSENÄ
KAUPUNGIN KEHITTÄMISELLE.

Varsinkin pääkaupungit vetävät nuoria korkeakoulutettuja puoleensa. Eniten korkeasti koulutettuja nuoria on Lontoossa, jonka ydinkaupungissa osuus ylittää jopa 80 prosenttia ja laitamilakin lähestyy 70 prosenttia.

Myös Pohjoismaiden pääkaupungit ovat korkeakoulutettuja. Kärjessä on Kööpenhaminan seutu, jossa korkeakoulutettujen nuorten osuus on 62,7 prosenttia. Oslon seudulla osuus on 61,1 ja Tukholman seudulla 60,1. Helsingin seudulla osuus on 51,7 prosenttia.

Myös kaupunkien asukkaat näkevät koulutuksen entistäkin keskeisempänä kysymyksenä kaupungissaan. Koulutusta pidetään jo jopa keskeisempänä kehittämiskysymyksenä kuin asumista (Quality of Life in European Cities 2015).

Helsinkiä tyytyväisiä palveluihin ja turvallisuuteen

Kaupunkilaisten kokemuksia kotikaupunkinsa palveluista ja elämänlaadusta kartoittaneessa tutkimuksessa helsinkiläisten mielipiteet ja arviot olivat pääsääntöisesti hyvin myönteisiä.

Helsinkiläiset ovat tyytyväisiä kaupungin palveluihin, ympäristöön, turvallisuuteen ja ylipäätään elämiseen kotikaupungissaan. Erityisen tyytyväisiä oltiin kulttuuripalveluihin ja liikunta-mahdollisuuksiin sekä joukkoliikenteeseen.

Terveyspalveluissa todettiin kehittämisen tarvetta kaikissa EU-pääkaupungeissa, myös Helsingissä. Koulutuksen kehittämistä painotettiin myös. Ulkomaalaisten integraatioissa on selvästi kehittämisen paikka kaikissa pääkaupungeissa. Kohtuuhintaisen asunnon ja työpaikan löytäminen tuottivat tyytymättömyyttä kaikissa kaupungeissa.

Haasteista huolimatta Länsi-Euroopan kaupungit sijoittuvat maailmanlaajuisessa mittelössä yhä kärkipaikoille. Ne tarjoavat hyvää elämänlaatua siitäkin huolimatta, että talous on ollut epävakaa. Myös Helsinki pärjää hyvin kolmessa vuosittain toteutettavassa ja paljon käytetyssä vertailussa, konsulttiyhtiö Mercerin sekä The Economist- ja Monocle-lehtien elämänlaatuindekseissä (taulukko 2).

Näillä kaupunkivertailuilla on kullakin oma metodologiansa, mutta arviointiperusteissa on monia yhteisiä ulottuvuuksia. Tyypillisesti arvioidaan esimerkiksi kaupunkien poliittista vakautta ja turvallisuutta, infrastruktuuria, opiskelumahdollisuuksia, vapaa-ajan ja kulttuuripalvelujen tarjontaa, terveydenhuollon palveluja sekä liikennettä ja ympäristöä.

Joitakin muutoksia kärkikaupunkien sijoituksissa on, kun verrataan vuosien 2015 ja 2016 tuloksia. The Economist Intelligence Unitin indeksissä australialaiset ja kanadalaiset kaupungit sekä Wien muodostavat yhä kärkiviisikon. Sydney on

pudonnut Top10-listalta, syynä turvallisuus. Perth, Auckland ja Helsinki ovat kukin nousseet pykälän. Helsinki saavutti 9. sijan. Hampuri on uusi tulo-kas sijalla 10, ja Zürich putosi kärkikymmeniköstä.

Monoclen indeksissä kaksi japanilaista kaupunkia, Fukuoka ja Kyoto, ovat uusina nousseet Top10-listalle. Tokio on pitänyt ykkössijansa, Kööpenhamina on noussut 10. sijalta neljänneksi. Tukholma on pudonnut 6. sijalta sijalle 10 ja Helsinki 10. sijalta sijalle 12. München on nous-sut neljä pykälää, eikä Zürich enää kuulu täällä-kään kärkikymmenikköön.

Vuonna 2016 Mercer tutki erikseen myös henkilökohtaista turvallisuutta. Eurooppalaiset kaupungit ovat siinäkin kärkisijoilla. Luxemburg on ykkönen, Helsinki on yhdessä Bernin ja Zürichin kanssa kakkossijalla, Wien viidentenä ja Tukholma jaetulla kuudennella sijalla yhdessä Geneven kanssa. Monille kaupungeille turvallisuus on iso haaste, muun muassa Pariisille (sijoitus tässä kysymyksessä 71.), Lontoolle (72.), Madridille (84.) ja Ateenalle (124.).

Euroopan metropoleissa asuu tyytyväistä väkeä

Asukkaat eurooppalaisissa pääkaupungeissa ovat tyytyväisiä kotikaupunkiinsa. He viihtyvät myös kaupunginosassaan ja kokevat elämänsä siellä turvalliseksi. Helsinki, Tukholma ja Kööpenhamina koettiin turvallisimmiksi pääkaupungeiksi (Urban Europe 2016).

Tyytyväisyyden aiheita on monia, erityisesti urheilu- ja liikuntamahdollisuuksia ja kulttuuripalveluja arvioidaan hyviksi. Tämä trendi on jatkunut vakaana vuodesta 2012. Asukkaiden tyytyväisyys kouluihin ja oppilaitoksiin vaihtelee erittäin paljon tutkitun 83 kaupungin joukossa. Samoin tyytyväisyydessä terveyspalveluihin on vaihtelua.

Joukkoliikenteeseen ollaan varsin tyytyväisiä Saksan, Sveitsin ja Pohjoismaiden pääkaupungeissa, tyytymättömiä puolestaan Italian kaupungeissa.

Kuinka tyytyväisiä elämäänsä pääkaupunkien asukkaat tarkkaan ottaen ilmoittivat olevansa tutkimuksen kenttätöyön aikana touko-kesäkuussa 2015? Kun kysymys tarkennettiin yleiseltä tasolta omaan elämään (I'm satisfied with the life I lead), Helsingissä 96 prosenttia ja Wienissä, Tukholmassa, Dublinissa, Luxemburgissa ja Kööpenhaminassa kussakin 95 prosenttia haastatelluista oli hyvin tyytyväisiä. Seuraavaksi tyytyväisimmät kaupungit olivat Amsterdam (93 %), Lontoo (93 %), Berliini (91 %), Varsova (90 %) ja Tallinna (90 %).

Oman pääkaupungin vertailu muihin antaa tietenkin viitteitä, mihin kannattaa kiinnittää huomiota. Quality of Life in European Cities 2015 -tut- ➤

kimuksessa kaupunkilaiset saivat ottaa kantaa siihen, mitkä asiat ovat hyvin ja mitkä eivät. Asukkaat saivat esittää, mitkä olisivat kolme tärkeintä kehittämistä kaipaavaa kohdetta omassa kaupungissa.

Terveyspalvelut nousivat ykköseksi (63 kaupunkia 83:sta kannatti). Toiselle sijalle nousi koulutuksen kehittäminen (59 kannatti) ja kolmanneksi kehittämiskohteeksi nostettiin työttömyys (52 kannatti).

Muita tärkeinä pidettyjä kehittämiskohteita olivat asuminen, ilman laatu, teiden infrastruktuuri, turvallisuus, joukkoliikenne, sosiaalipalvelut ja melu. Euroopan pääkaupungeissa riittää vielä kehittämistä. ■

Kirjoittaja on Helsingin kaupungin tietokeskuksen entinen johtaja ja toimii EU:n ESAC – komitean (European Statistical Advisory Committee) jäsenenä.

Lähteet:

Clark, Peter 2009. European Cities and towns 400-2000. Oxford University Press Inc. New York.

European Union 2016. Quality of Life in European Cities 2015. FLASH EUROBAROMETER 419. (Fieldwork: May-June 2015). EU, 2016.

European Union 2013. Quality of Life in Cities. Perception Survey in 79 European cities.

European Union 2016. Eurostat Regional yearbook. 2016 edition. Eurostat Statistical Books.

Eurostat 2016. Urban Europe — statistics on cities, towns and suburbs. 2016 edition. Statistical books. Eurostat

Eurostat, Statistics Explained 2016. Education and training statistics at regional level.

Eurostat, Statistics explained 2016. Tertiary educational attainment by country 2008 and 2015.

Eurostat 2016. Nuorten 15-24-vuotiaiden työttömyys alueittain.

Helsingin kaupungin tietokeskus. Helsingin ulkomaalais-taustainen väestö vuonna 2016. Tilastoja 2017:1.

Manninen, Asta 2016: Mitä kansainväliset vertailut kertovat Helsingistä? Kvartti 1/2016. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Mercer 2016. 2016 Quality of Living Rankings. Monocle 2016. Top 25 cities.

https://monocle.com/film/affairs/top-25-cities-2016/ Monocle's New Quality of Life Top 25 Cities Survey: Tokyo Is Tops Again

Mäki, Netta 2016. Vieraskielisten määrä kasvaa nopeasti Helsingissä – turvapaikanhakijoiden vaikutus vähäinen. Kvartti 4/2016. Helsingin kaupungin tietokeskus.

OECD 2016. OECD Regions at a Glance 2016. OECD Publishing, Paris.

OECD 2016. Making Cities Work for All. Data and Actions for Inclusive Growth. OECD Publishing, Paris.

OECD 2016. Education at a Glance 2016. OECD Indicators. OECD Publishing, Paris.

Stockholms stad 2016. Statistik och Fakta, Stockholms stad. http://www.stockholm.se/OmStockholm/Fakta-och-kartor/

The Economist 2016. The world's most liveable cities. The Economist. Daily Chart, Aug. 18th 2016

The Economist Intelligence Unit 2016. Global Liveability Ranking 2016.

The Economist Intelligence Unit 2016. A Summary of the Liveability Ranking and Overview. August 2016. A Report by the Economist Intelligence Unit.

Tiihonen, Arja 2016: Kaupungistuminen etenee – löytyykö kaikille sopiva asunto? Tieto & Trendit – Talous- ja hyvinvointikatsaus 3/2016. Tilastokeskus.

UBS 2015. Prices and Earnings 2015.

United Nations 2014. World Urbanization prospects. Highlights. 2014 Revision.

WEF 2017. Global Risks Report 2017.

U. ÖSTLUND

PASI PIELA

Kohti kestäväää työmatkailua - polkisitko puolessa tunnissa töihin?

Puolet pääkaupunkiseutulaisista kulkisi työpaikalleen pyörällä puolessa tunnissa ja koko maan asukkaista muutaman minuutin nopeammin. Sen sijaan julkisen liikenteen käyttö on sekä pyöräilyä että etenkin yksityisautoilua hitaampaa. Tiedot perustuvat työmatka-aikaa eri kulkuvälineillä vertaileviin laskentamalleihin, jotka nojaavat sekä perinteisiin että modernimpiin tietolähteisiin.

Työmatka-aikalaskennan mahdollisuuksia on Tilastokeskuksessa selvitetty saavutettavuustutkimusten yhteydessä useita tietolähteitä yhdistäen. Vuonna 2016 Euroopan tilastoviraston Eurostatin rahoittamassa projektissa laadittiin matka-aikamallit ja matkan pituusmallit niin yksityisautoilulle, pyöräilylle kuin julkisen liikenteen

käytöllekin (Piela, P. & Pasila, A. 2017). Tämän mahdollistavat laadukkaat hallinnolliset aineistot: matkat on laskettu lähes jokaisen työssäkäyvän kotoa vastaavaan päätoimiseen työpaikkaan. Tässä artikkelissa esittelen vertailevien esiselvitysten tulokset, joiden tavoitteena on rikastaa olemassa olevia työmatkati-lastotietoja kestävä kehitys huomioiden. ▶

Aineistot ja matka-aikamallit

Tässä tutkimuksessa hyödynnetään Tilastokeskuksen väestötilastojen tietovarastoa, josta saadaan noin 93 prosentille työssäkäyvistä sekä työpaikka- että asuinpaikkatiedot. Varsinaisen tutkimusperusjoukon muodostavat ne suomalaiset, joiden työmatka on enintään 200 kilometriä tietä pitkin. Tämän joukon osuus kohdeperusjoukosta eli kaikista työssäkäyvistä suomalaisista on noin 91 prosenttia. Näin tutkimus keskittyy 2,1 miljoonan suomalaisen koti- ja työpaikka-koordinaattipistereihin.

Tutkimuksen kohdevuosi ovat vuoden vaihteen 2013 ja 2014 työlliset. Uusimmat työpaikkakäyntitiedot ovat vuotta tuoreempia.

JULKISEN LIIKENTEEN MATKA-AIKA-, PITUUS- JA KULKUNEUVON TYYPPITIEDOT SAADAAN AVOIMISTA RAJAPINNOISTA.

Tieverkosta matka-aikamalleihin

Tilastokeskuksessa on jo useiden vuosien ajan hyödynnetty Liikenneviraston avointa kansallista tietä ja katuverkon tietojärjestelmää *Digiroad.fi* (Piela, P., 2013). Siitä muodostetaan pyöräilyyn ja autoiluun erilliset aineistonsa kohdevuotta vastaten.

Pyöräilyreitit muodostetaan huomioimalla kevyenliikenteen väylät ja poistamalla moottoriliikennetiet ja moottoritiet. Matkan pituus luodaan reitinoptimointialgoritmillä valiten lyhyin reitti. Jakamalla pituus oletetulla pyöräilynopeudella saadaan matka-aika. Nopeutena käytetään tässä yksinkertaisuuden vuoksi 17 kilometriä tunnissa. Se vastaa muiden sovellutusten käyttämiä nopeuksia kuten esimerkiksi Helsingin seudun liikenteen Reittioppaassa (HSL 2017).

Yksityisautoilun mallintamisessa hyödynnetään ensin Digiroadin taustamuuttujien uudeleen luokitusta 16 erilliseen toiminnalliseen luokkaan yksityisteistä ja kaduista moottoriteihin. Näille annetut nopeudet ovat sofistikoituneita arvauksia perustuen myös asiantuntija-arvioihin. Käytännössä malli laskee ajonopeuksia vastaavista nopeusrajoituksista 5-15 kilometriä tunnissa.

Tätä rikastetaan Liikenneviraston liikenteen automaattisten mittauslaitteiden, LAM-pistei-

den, datalla (Liikennevirasto 2016). LAM-pisteet tuottavat jatkuvasti tietokantaan päivittyvää liikennetietoa. Niiden katsotaan edustavan hyvin Suomen valta- ja kantatieverkkoa. Liikennevirasto on avannut ajantasaista liikennetietoa laajemmalle käyttäjäkunnalle Digttraffic-palvelun kautta (Liikennevirasto 2017).

Lähes kaikki 419 LAM-pistettä ovat mukana tässä tutkimuksessa (Piela, P. 2016). Mittauspisteistä poimitaan ohittaneiden henkilöautojen keskinopeus-, suunta- ja lukumäärätiedot sopivalla aikavälillä, joksi valittiin syyskuun arkipäivien ruuhkaisimmat tunnit kello seitsemän ja kahdeksan välillä. Myös Ajankäyttötutkimuksen (Suomen virallinen tilasto 2016) mukaan suurin osa saapuu töihin kello kahdeksaksi.

Tietyllä spatiaalisella menetelmällä¹ pistemäiset tiedot yleistetään jokaista pistettä vastaavalla tietosuudella ja yleistyksiä vastaavat vyöhykkeet korvataan LAM-nopeusestimaateilla. Edellä mainitut nopeusrajoitukset ovat hyvä työkalu laadunvarmuksessa kaikille nopeusestimaateille, vaikkakaan niitä ei sellaisenaan sovelleta nopeusoletuksena.

Reitinoptimointi on autoilussa hierarkkinen pyrkien siirtämään kohteensa nopeammille pääkaduille ja kanta- tai pääteille (LAM-perusteiset nopeusarviot). Näin saadaan sekä matka-aika että aikaoptimoitu matkan pituus, joka voi olla luonnollisesti pidempi kuin lyhin reitti.

Erityisesti alla esiteltävän julkisliikenteen vertailun sekä Google Mapsin® reititustietojen perusteella havaittiin Helsingin kantakaupungin sisäisen tai sen kautta kulkevan liikenteen nopeusestimaattien olevan turhan korkeita näihin verrattuna. Kantakaupungin matka-aikoja korjattiinkin vastaavuuden parantamiseksi.

Avoin joukkoliikennedata rikastaa tilastotietoja

Julkisen liikenteen matka-aika-, pituus- ja kulkuneuvon tyyppitiedot saadaan avoimista rajapinnoista: HSL:n Reittioppaasta (HSL 2016) sekä uudesta Liikenneviraston *Matka.fi*-palvelusta koko maalle. Molemmat joukkoliikennepalvelut avaavat mielenkiintoisia mahdollisuuksia tilastotietojen rikastamiseen.

Joukkoliikennedatan soveltaminen on jatkoa Tieto&trendit -lehdessä vuonna 2015 julkaistuille

¹ Luodaan aluksi Thiessenin polygonit (Voronoi-tessellaatio) kuskakin tiestön toiminnallisuusluokassa LAM-pisteiden ympärille; 2) editoidaan jokainen polygoni edustamaan vain kyseistä LAM-pistettä vastaavaa tietä erään säännön; 3) jokaista näin saatua nopeusarviota verrataan vastaavaan nopeusrajoitukseen tie-elementteittäin.

TAULUKKO 1. Perustunnusluvut työmatka-aikalaskennasta. QCD viittaa suhteelliseen kvartiilipoikkeamaan. Alimmalla rivillä on työmatka-ajat niille, joiden työmatkan pituus on yli 100 metriä.

MENETELMÄ	MEDIAANI	KESKIARVO	KESKIHAJONTA	ALAKVARTIILI	YLÄKVARTIILI	QCD
Lineaarinen matka, km	5,97	13,20	21,67	2,07	14,62	0,752
Tiematka, km	8,77	17,14	25,96	3,11	19,66	0,727
Matka-aika, min.	11,98	16,86	18,91	5,86	21,16	0,566
Pyörämatka, min.	26,42	58,05	96,66	9,55	62,65	0,736
Matka-aika, min. >100 m	12,76	17,84	19,00	6,81	21,90	0,525

ensimmäisille laskelmille HSL-aineistoista (Pyykönen, T. 2015).

HSL:n joukkoliikenteen seitsemän kaupungin alueella asuu ja työskentelee 23,4 prosenttia Suomen työllisistä. Avoin Reittiopas tuottaa matkatiedot suurimmalle osalle heistä.

Matka.fi-palvelu sen sijaan kehittyi edelleen, joten etenkin sen soveltaminen tässä tutkimuksessa on kokeellista. Joukkoliikennetiedot saadaan noin puolelle pääkaupunkiseudun ulkopuolisista työllisistä ympäri Suomen, jos kävellen kuljetavan työmatkan pituusrajaksi asetetaan yksi kilometri. Palvelu antaa myös hyvin pitkiä kävely-matkoja. Laadun kanssa tulee olla tarkkana.

Teknisten syiden vuoksi molemmille palveluille on valittu yksittäiset arkipäivät laskentavuodelta 2016 ja – kuten edellä – saapuminen työpaikalle klo 8 mennessä.

Erityisesti harvaa joukkoliikennettä työmatkoissa hyödyntävän voisi olettaa mukauttavan työstä lähtemistä ja saapumista vaikkapa bussiaikataulujen mukaisesti. Tällaista oletusta ei kuitenkaan tässä tutkimuksessa voida tehdä.

Harvaan asuttuja syrjäseutuja voidaan tarkastella kuitenkin erikseen. Aiemmat selvitykset ovat motivoineet Suomen ympäristökeskuksen modernin ja yksityiskohtaisen Kaupunki-maaseutu-luokituksen (SYKE 2014) hyödyntämistä: erot työmatkoissa ovat ennemminkin erityyppisten alueiden välillä kuin kuntien tai suurempien hallinnollisten alueiden välillä. Luokitus jakaa Suomen alueet seitsemään eri luokkaan sisäkaupunkialueista harvaan asuttuun maaseutuun.

Omalla kulkuneuvolla töihin kymmenessä minuutissa?

Taulukko 1 esittelee perustunnuslukuja Digiroadin matkoille. Tietä pitkin lasketun työmatkan keskiarvo on 17,1 kilometriä eli noin 30 prosenttia suurempi kuin vastaava linnuntietä laskettu lineaarinen työmatka. Jakaumat ovat kuitenkin

hyvin vinoja, kuten keskihajonnasta tai kvartiiliväleistä voidaan todeta. Siksi tässä keskitytään *robusteihin* sijaintilukuihin eli mediaaniin, kvartiileihin² ja kvartiilipoikkeamiin, jotka eivät ole herkkiä suurille vaihteluille. Jälkimmäinen käsitellään suhteellisenä: ylä- ja alakvartiilien erotuksen ja niiden summan suhteena (*Quartile coefficient of dispersion, QCD*). Mitä lähempänä se on yhtä, sitä suurempi on oletettu vaihtelu.

Matka-ajan mediaani autolla on mallissa 12,0 minuuttia. Jos karsitaan esimerkiksi alle 100 metrin työmatkan omaavat pois, kuten taulukon viimeisellä rivillä, matka-ajan mediaani nousee 12,8 minuuttiin.

Keskeisesti hallinnollisten aineistojen perusteella työlliset, joilla ei ole matkaa työpaikalleen, ovat aluetypistä riippuen oleellinen työllisten ryhmä. Harvaan asutulla maaseudulla heitä on yli 15 prosenttia väestöstä, mutta kaupunkialueilla noin kolme prosenttia.

Edellä mainittu raja ”työmatkaamattomien” määrittelemiseksi on kuitenkin herkkä muuttuja, joka vaikuttaa tunnuslukuihin koko maan tasolla, joten sitä ei tässä artikkelissa sovelleta.

Pyöräillen puolessa tunnissa töihin

Pääkaupunkiseudulla pyörämatkan mediaani on 29,7 minuuttia. Se tarkoittaa, että puolet väestöstä polkisi työpaikalleen puolessa tunnissa. Koko maassa mediaani on hieman alempi, 26,4 minuuttia. Samoin koko väestöstä joka neljäs pyöräilisi töihin enintään 10 minuutissa!

² Kvartiilipisteet jakavat aineiston neljään yhtä paljon havaintoja sisältävään osaan suuruusjärjestyksessä: alakvartiili on 25 prosentin, mediaani 50 prosentin ja yläkvartiili 75 prosentin leikkauspiste.

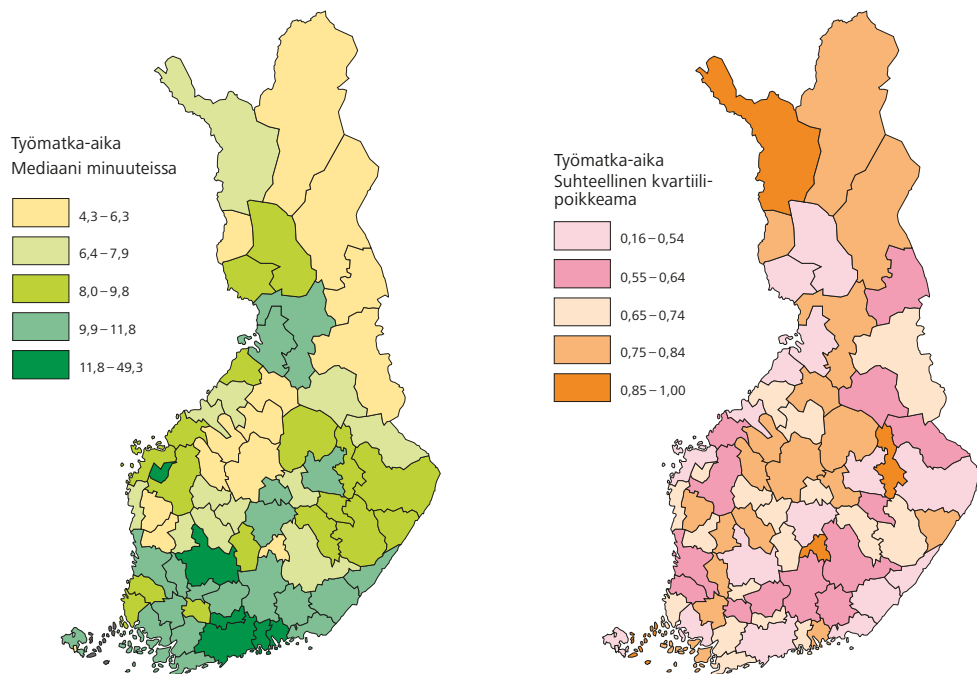
TAULUKKO 2. Kaupunkimaaseutu-luokituksen hyödyntämisesimerkki: tilastolliset tunnusluvut automatkoille töihin kolmessa luokassa (seitsemästä MaKa-luokasta). P<100 m tarkoittaa alle 100 metrin työmatkoja omaavien osuutta väestöstä.

KAUPUNKI-MAASEUTU-LUOKKA	ASUKASLUKU	MEDIAANI	KESKIARVO	QCD	P<100M
Sisempi kaupunkialue	694 960	11,33	15,20	0,534	0,030
Kaupungin läheinen maaseutu	151 614	19,52	21,61	0,580	0,097
Ydinmaaseutu	214 450	9,05	16,38	0,779	0,120

TAULUKKO 3. Työmatkojen pituus, aika ja nopeus julkista liikennettä hyödynnettäessä, kun kävelen tehtävän työmatkan suurimmaksi pituudeksi asetetaan yksi kilometri (Reittiopas ja Matka.fi).

	MEDIAANI	KESKIARVO	KESKIHAJONTA	ALAKVARTIILI	YLÄKVARTIILI	QCD
Lineaarinen matka, km	6,64	13,52	21,84	2,24	14,90	0,738
Tiematka, km	10,37	20,85	37,28	3,56	22,41	0,726
Matka-aika, min	38,01	58,51	82,20	19,00	64,00	0,542
Matkanopeus, km/h	15,82	17,47	10,91	9,91	22,51	0,389

KUVAT 1A JA 1B. Työmatka-ajan (autolla) mediaani ja suhteellinen kvartiilipoikkeama (quartile coefficient of dispersion) seutukunnittain. Luokitus on ns. luonnollisten luokkavälien mukainen (Jenks). Ahvenanmaan saariston seutukunta on tässä outlier (ulkopuolinen havainto).

Kuvat 1 a) ja 1 b) havainnollistavat alueittaisia eroja työmatka-ajoissa seutukunnittain. On hyvä huomata, että Helsingin seutukunta kattaa yli 30 prosenttia Suomen työllisistä. Sillä on myös tavallista korkeampi työmatkan pituus, 11,2 kilometriä ja työmatka-aika 15,9 minuuttia. Sen sisäinen vaihtelu on muihin alueisiin nähden alhainen.

Ahvenanmaan saaristo on kuvassa merkattu

outlieriksi eli ulkopuoliseksi havaintokokonaisuudeksi. Asukkaita on hyvin vähän ja rekisteriperusteisenkin työmatkan pituus on hyvin korkea. Lisäksi lauttojen ja yhteysalusten nopeuden arviointi pidemmillä työmatkoilla vaatisi erityiskäsittelyä.

Kuvista voidaan nähdä alueittaisten erojen ohella yhteys kaupunkimaisiin alueisiin ja syrjäisiin maaseutualueisiin.

Tärkeintä ei ole kunta vaan aluetyyppi

SYKEN määrittelemät seitsemän kaupunki-maaseutu-luokkaa tasapäistävät työmatkailuryhmiä. Näiden visualisointi sivuutetaan tässä artikkelissa (ks. projektiraportti Piela, P. & Pasila, A. 2017). Taulukkoon 2 on otettu näistä kolme esimerkinä.

Sisemmällä kaupunkialueilla työmatkojen pituudet ja matka-ajat ovat selvästi keskimääräistä lyhyempiä; työpaikkoja on siellä missä asukkaitakin. Poikkeuksen muodostavat väkirikkaimmat alueet: Turun, Tampereen ja Helsingin seudut ympäräyskuntineen, joissa on selvästi pidemmät työmatkat (ja tämä painottuu taulukossakin).

Pisimmät ja aikaa vievimmat työmatkat ovat kuitenkin kaupungin läheisellä maaseudulla, jonka mediaani on lähempänä 20 minuuttia. Tämä on vastakohta ydinmaaseudulle, jossa työssäkäyntikin jälleen kohdistuu samalle alueelle. Tämä näkyy myös olemattomien työmatkojen osuudessa: alle 100 metrin työmatkailijoita (tai työmatkaamattomia) on peräti 12 prosenttia alueiden väestöstä.

Julkisen liikenteen hyödyntäminen työmatkoissa

Koko maan julkisen liikenteen työmatkatulokset ovat taulukossa 3, johon on siis yhdistetty sekä HSL:n Reittiopas että Matka.fi -palvelu. Jälkimmäisessä on edelleen puutteita ja puuttuvuutta. Se antaa työmatkareitin noin puolelle HSL:n alueen ulkopuolisista.

Toisaalta Reittioppaan puutteita (eli puuttuvia linjoja) Sipoon alueella paikattiin Matka.fi-palvelun tiedoilla. Vertailun (ks. Taulukko 1) vuoksi ensimmäisellä rivillä onkin rekisteripohjainen lineaarinen linnuntie-työmatka niille, joille reittiehdotus on olemassa.

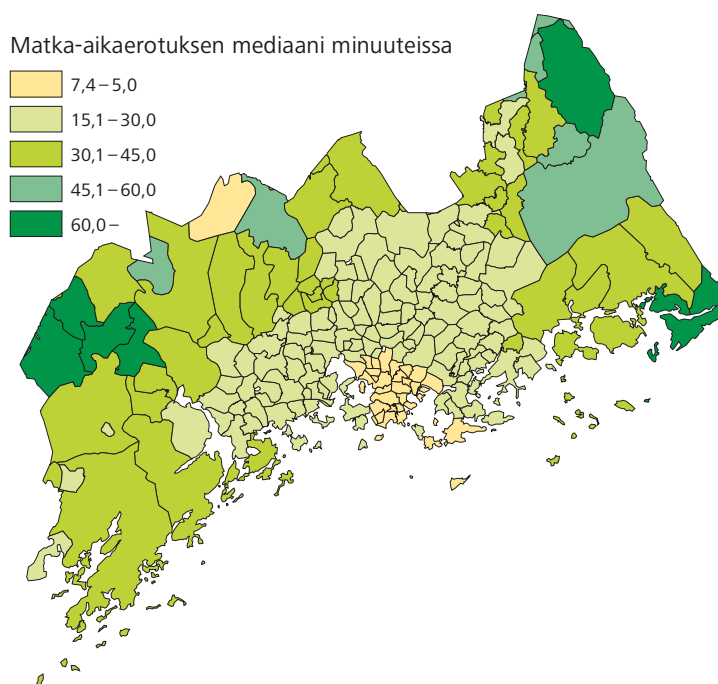
Mediaanimatka-aika julkisia käytettäessä on HSL-alueella 37,0 minuuttia ja matkan pituus 11,1 kilometriä. Koko maassa vastaavat taulukon 3 mukaisesti 38,0 minuuttia matkan pituuden ollen 10,4 kilometriä.

Julkisen liikenteen käyttö on siis hitaampaa kuin pyörällä polkien ja luonnollisesti varsinkin yksityisautoilua hitaampaa.

Vertailua hankaloittavia laatutekijöitä ovat muun muassa parkkeerausajan huomioimattomuus (jos työnantaja ei ole järjestänyt tehokasta mahdollisuutta) tai autopaikalle saapumiseen kuluvat minuutit. Vastaavasti julkista liikennettä käytettäessä ensimmäisen kulkuneuvon odottamiseen kuluvat minuutit eivät tule huomioitua. Reittioppaat kuitenkin huomioivat kävelyn ja tarvittaessa ohjaavat kävelemään pitkiäkin matkoja.

Erytynen laatutekijä on kuitenkin julkisliikenteen kauttaaltaan todellisiin aikoihin perustuvat reititykset toisin kuin autoilun matka-aikamallissa.

KUVA 2. Postinumeroalueittaiset mediaanierot julkisen liikenteen käytön ja yksityisautoilun välillä työmatkoissa HSL:n vaikutusalueella asuville ja työskenteleville (Reittiopas). Reittioppaan Sipoon liikennöintitiedot on korjattu Matka.fi-palvelun tiedoilla.

Vertailu on silti mielenkiintoista. Kuvasta 2 nähdään selvästi julkisen liikenteen käytön vaikutus työmatka-aikoihin yksityisautoiluun verrattuna: mitä kauempana Helsingin keskustasta asuu, sitä suurempi ero.

Toisaalta työmatkojen pituudetkin kasvavat, kun etäisyys Helsingin keskustasta pitenee. Erona autoiluun tai pyöräilyyn julkisen liikenteen matka-aika kasvaa voimakkaammin esimerkiksi vaadittavista kulkuvälineen vaihdoista (ja pysäkillä kävelemisestä) johtuen. ▶

YHTENÄISET JULKISEN LIIKENTEEN VERKKOPALVELUT OVAT OIVALLISIA MOTIVOIMAAN KESTÄVÄMPÄÄN MATKAILUUN.

Kestävää kehitystä työmatkailuun

Edellä kuvatut uudet muuttujat väestötiedoissa mikro- eli yksilötasolla mahdollistavat monenlaisia mallinnuksia esimerkiksi korostettaessa kestävä kehityksen näkökulmasta keskeisiä vihreämpiä kulkumuotoja. Tämä vaatii laadukkaita aineistoja.

Otetaan esimerkki: Pistetään kaikki työmatkailijat kävelemään tai pyöräilemään enintään puoleen tuntiin asti fyysisistä mahdollisuuksista riippumatta. Loput autoilisivat, jos joukkoliikenteen käyttö tulisi yli puoli tuntia hitaammaksi. Näin 36,8 prosenttia menisi autolla, 9,3 prosenttia julkisilla, ja 53,7 prosenttia pyörällä tai kävelen. Itse asiassa 11,0 prosenttia pääsisi enintään kilometrin kävelyllä töihin.

Yhtenäiset julkisen liikenteen verkkopalvelut ovat oivallisia motivoimaan kestävämpään matkailuun, kun aikatauluja ei tarvitse hakea monista eri lähteistä. Samoin esimerkiksi Reittiopas tarjoaa myös pyöräilyreitin optimointia omien tarpeiden mukaisesti esimerkiksi maisemallisuus huomioiden.

Näiden ja muiden vihreämpien kulkumuotojen hyödyntäminen tilastoinnin tukena avaa mielenkiintoisia mahdollisuuksia kestävä kehityksen mittaamiseksi. Matka-aika itsessään on silti edelleen haasteellinen mitattava saavutettavuustutkimuksessa ja vaatii laadukkaita uusia tietolähteitä.

Pystyisitkö polkemaan omalle työpaikalleesi? ■

Kirjoittaja on kehittämisspäällikkö Tilastokeskuksen väestö- ja elinolot -yksikössä.

Lähteet

HSL (2017). Reittiopas [verkkopalvelu]. Helsingin kaupunki. <http://www.hsl.fi>

HSL (2016). Reittiopas: HTTP Get Interface. Helsingin kaupunki. <http://developer.reittiopas.fi/pages/fi/http-get-interface-version-2.php>

Liikennevirasto (2016). LAM-kirjat [verkkojulkaisu]. <http://www.liikennevirasto.fi/tilastot/tietilastot#.VrBhXmdf1aR>

Liikennevirasto (2017). Avoin data [verkkosivusto]. <http://www.liikennevirasto.fi/avoindata/digitraffic>

Piela, P. (2013). Enabling a national road and street database in population statistics: Commuting distances for all employed persons and other accessibility statistics. Proceedings of the European Forum for Geostatistics 2013 Conference. <http://www.nsi.bg/efgs2013/>

Piela, P. (2016). Feasibility report: implementation of traffic measuring devices for travel time network analysis on commuting [projektiraportti]. Tilastokeskus.

Piela, P. & Pasila, A. (2017). Statistics on commuting: merging big data and official statistics [projektiraportti]. Tilastokeskus.

Pyökkönen, T. (2015). Reittiopas taipuu myös työmatkalaskelmiin. Tieto & Trendit 2/2015. Tilastokeskus. <http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/114/>.

Suomen virallinen tilasto (2016): Ajankäyttötutkimus [verkkojulkaisu]. Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/akay/>

SYKE (2014). Kaupunki-maaseutu-luokitus. Suomen ympäristökeskus. <http://www.ymparisto.fi/kaupunkimaaseutuloukitus>

RAKENNETTU YMPÄRISTÖ -PALVELU ANTAA KOKONAISKUVAN RAKENTAMISESTA SUOMESSA

Tilastokeskus on avannut uuden tietokantapohjaisen Rakennettu ympäristö -palvelun, joka tarjoaa monipuolisesti välineitä rakennustuotannon ja rakennusinvestointien kehityksen seurantaan. Koko maata koskevien tietojen lisäksi kehitystä voi tarkastella myös alueellisesti, sillä tiedot ulottuvat kuntatasolle saakka.

Palvelun avulla voidaan seurata muun muassa rakennusluvanvaraisen rakennustoiminnan määrää, rakentamisen suhdannetilannetta, rakennusinvestointeja ja tuotannon volyymia.

Palvelua käytetään tietokantasovelluksella, jonka avulla voidaan tutkia ja vertailla tietoja sekä tallentaa niitä omiin tietojärjestelmiin.

Rakennusinvestoinneista uutta tietoa
Palvelussa on täysin uusia rakennusinvestointeja kuvaavia indikaattoreita. Tietoja on saatavilla vuodesta 1995 alkaen.

Uudisrakentamisen investointeja seuraamalla esimerkiksi rakentajat, rakennuttajat sekä rakennustarvikkeiden tuottajat saavat tarkan kuvan käynnissä olevan uudisrakentamisen määrästä ja muutoksista.

**TUTUSTU RAKENNETTU
YMPÄRISTÖ -PALVELUUN**

Tilastokeskuksen verkkosivuilla
www.stat.fi/rakennettuymparisto

Tilastokeskus

JOSE LAHTINEN

Asuntotuotanto ei vastaa tulevaisuuden tavoitteisiin

Helsingissä ja Tampereella lähivuosien asuntotuotannolle asetettuja tavoitteita on jo lähestytty, Turussa siitä jäädään kauas. Tuotantomäärien olisi kuitenkin noustava useita kymmeniä prosentteja, jotta kaupungistumiskenaarion vaatimaan asuntotarpeeseen voitaisiin vastata.

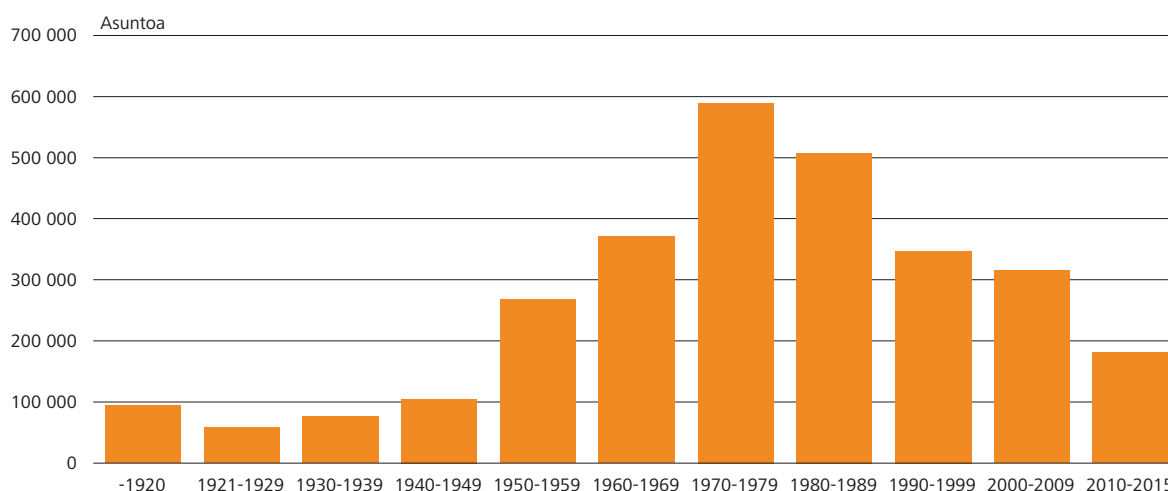
Suomessa oli vuoden 2015 lopussa 2,9 miljoonaa asuntoa, joista lähes kolmasosa sijaitsi kuudessa asukasluvultaan suurimmassa kaupungissa: Helsinki 350 314 asuntoa, Tampere 130 723, Espoo 125 860, Turku 111 600, Vantaa 104 699 ja Oulu 102 724 asuntoa. Vakiinasti asuttuja asunnoista on noin 90 prosenttia.

Asuntokannasta 45 prosenttia on kerrostaloasuntoja, 39 prosenttia pientaloasuntoja, 14 prosenttia rivi- ja ketjutaloasuntoja ja 2 prosenttia muiden kuin asuinrakennusten asuntoja.

Suurin osa Suomen asuntokannasta on rakennettu 1960-, 1970- ja 1980-luvuilla (kuvio 1). Eniten asuntoja rakennettiin 1970-luvulla, kun Suomen suurimpien kaupunkien lähiöt perustettiin.

PIXHILL

KUVIO 1. Suomen asuntokanta rakennusvuoden mukaan 31.12.2015

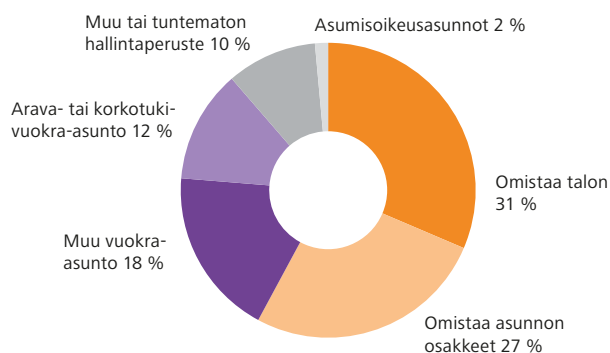

Lähde: Tilastokeskus, asunnot ja asuinolot.

Kaikki Suomessa olemassa olevat asunnot¹ muodostavat asuntokannan. Asuntokanta on luonteeltaan varantosuure. Se muuttuu vuosittain asuntojen uudisrakentamisen ja talojen purkamisen myötä. Myös käyttötarkoituksen muutokset (asunnosta muuhun käyttöön tai päinvastoin) sekä asuntojen yhdistäminen ja jakaminen aiheuttavat muutoksia asuntokantaan. Asuntokannan määrää voidaan mitata asuntojen lukumäärällä, asuntojen yhteenlasketulla pinta-alalla tai asuntokannan arvolla.

¹ Asunnolla eli asuinhuoneistolla tarkoitetaan keittiöllä, keittokomerolla tai keittotilalla varustettua yhden asuinhuoneen tai useampia asuinhuoneita käsittävää, ympärivuotiseen asumiseen tarkoitettua kokonaisuutta, jonka huoneistoala on vähintään 7 neliometriä. Jokaisella asunnolla on oltava oma välitön sisäänkäyntinsä. Sisäänkäynniksi luetaan esim. omakotitaloissa erillinen ns. ulkoveranta (eteinen). Mikäli käynti asuinhuoneistokokonaisuuteen tapahtuu toiseen asuinhuoneistoon varsinaisesti kuuluvien tilojen läpi, ei edellistä pidetä erillisenä asuinhuoneistona, vaan nämä kokonaisuudet muodostavat yhden asuinhuoneiston.

KUVIO 2. Suomen asuntokanta hallintaperusteen mukaan 31.12.2015

Lähde: Tilastokeskus, asunnot ja asuinolot

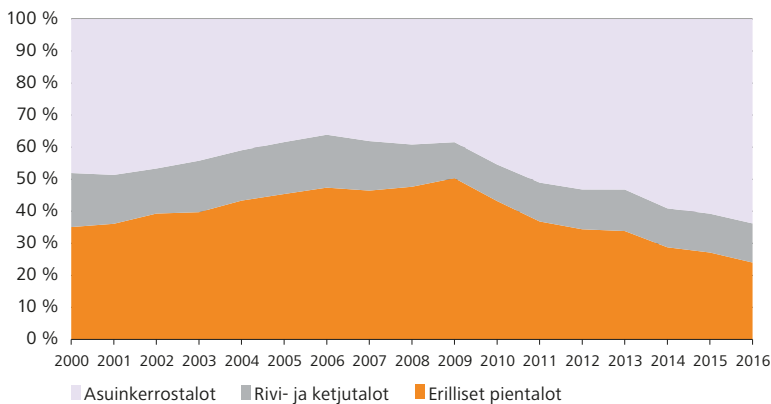
Iso osa asuntokannasta on lähitulevaisuudessa tulossa peruskorjausikään. Tämän hetkinen matala korkotaso antaa oivan tilaisuuden korjausurakoiden aloittamiseksi, koska lainaraha on halpaa. Toisaalta kaikkia rakennuksia erityisesti haja-asutusalueilla ei kannata korjata vähenevän väestöpohjan ja asuntokysynnän johdosta (Hietala et al. 2015).

Suomessa 58 prosenttia asunnoista on omistusasuntoja (kuvio 2). Vuokra-asuntoja on noin

30 prosenttia. Jäljelle jäävästä 12 prosentista vain 2 prosenttia on asumisoikeusasuntoja. Muiden hallintaperuste on muu tai tuntematon.

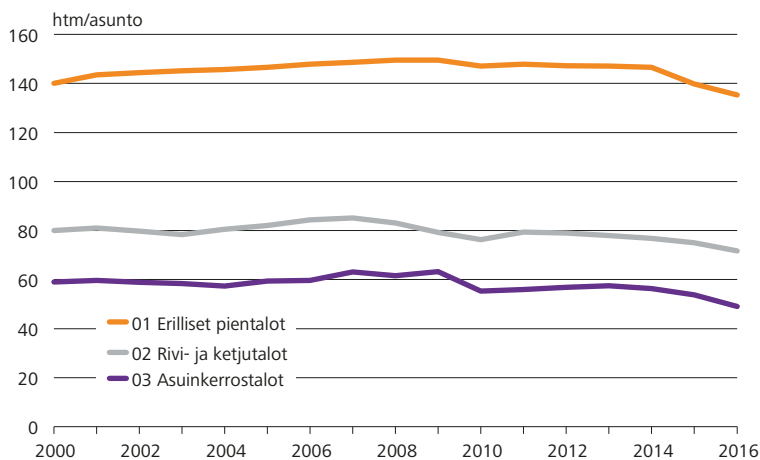
Asuntokannan tyypillisin asunto on kaksio ja tyypillisin kokoluokka 50–59 neliötä. Asuntokannasta laskettu asunnon keskikoko on kuitenkin huomattavasti suurempi, 80 m². Keskimääräinen asumisväljyys eli asutun asuntokannan pinta-ala asukasta kohti on 40,1 m².

KUVIO 3. Asuntotuotannon rakenne 2000–2016

Lähde: Tilastokeskus, rakennus- ja asuntotuotanto

KUVIO 4. Keskimääräinen huoneistoala valmistuneissa asuinrakennuksissa vuosina 2000–2016

Lähde: Tilastokeskus, rakennus- ja asuntotuotanto

Asuntotuotannon painopiste siirtynyt kerrostalorakentamiseen

Asuntotuotannon vuosittainen määrä on melko pieni olemassa olevaan asuntokantaan suhteutettuna. Valmistuneiden asuntojen osuus koko kannasta oli Suomessa keskimäärin vähän yli prosentin vuodessa ajanjaksolla 2000–2015.

Valmistuneiden asuntojen määrä on vaihdellut vuosittain 22 000–35 000 asunnon välillä keskiarvon ollessa lähes 31 000 asuntoa.

Asuntotuotannon rakenne on muuttunut tällä vuosikymmenellä merkittävästi (kuvio 3). Painopiste on siirtynyt kerrostalorakentamiseen pienta-

Rakentaminen on luvanaista toimintaa. Rakennuslupia myöntävät kuntien rakennusvalvontaviranomaiset. Väestörekisterikeskus saa tiedot rakennushankkeista ja rakennuksiin kohdistuneista muutoksista kunnilta tai maistraateilta. Tilastokeskus saa rakennus- ja asuntotuotantoa koskevat tiedot koostusti Väestörekisterikeskukselta viikoittain. Lisäksi kerran vuodessa tammikuussa saadaan rakennus- ja asuntokantaa koskevat tiedot.

lorakentamisen vähetessä rajusti taloustaantumien ja kotitalouksien epävarmuuden seurauksena.

Vuosina 2000–2009 pientalojen, kerrostalojen ja rivitalojen tuotanto-osuudet ovat olleet 43–42–15 prosenttia. Pientalo- ja kerrostalorakentaminen ovat olleet siis lähes yhtä suosittuja.

Aikavälillä 2010–2016 tilanne on kuitenkin muuttunut ja vastaavat tuotanto-osuudet ovat olleet 33–55–12 prosenttia kerrostalorakentamisen hyväksi. Viime vuonna pientalorakentaminen kääntyi kuitenkin pitkästä aikaa kasvuun myönnettyillä rakennusluvilla ja hankealoituksilla mitattuna.

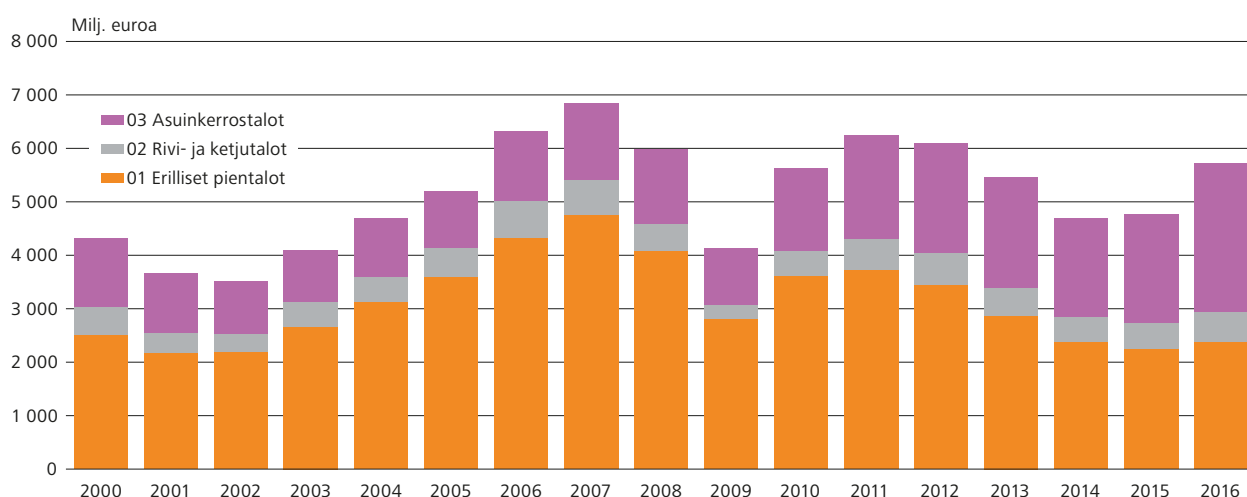
Toinen muutos valmistuneiden asuntojen ominaisuuksissa on se, että asuntojen keskimääräinen huoneistoala on parin viime vuoden aikana pienentynyt (kuvio 4). Tämä on nähtävissä kaikissa talotyypeissä mutta selvimmin pientaloissa. Pienempiä asuntoja on rakennettu tyydyttämään pienasunto-

TAULUKKO 1. Valmistuneiden asuntojen huoneistoala / asunto Suomessa ja suurimmissa kaupungeissa

	KESKIARVO 2000-2015			VUOSI 2016		
	PIENTALOT	RIVI- JA KETJUTALOT	KERROSTALOT	PIENTALOT	RIVI- JA KETJUTALOT	KERROSTALOT
Koko Suomi	146,0	79,9	58,5	135,2	71,7	49,0
Helsinki	129,0	97,0	63,6	114,7	81,2	57,2
Espoo	144,3	97,0	60,2	131,4	78,3	52,0
Tampere	152,3	94,0	54,3	140,3	89,5	41,7
Vantaa	130,1	85,1	57,8	117,2	65,1	50,1
Oulu	148,8	81,8	54,3	127,0	73,1	46,7
Turku	159,1	85,2	56,0	158,1	88,1	47,0

Lähde: Tilastokeskus, rakennus- ja asuntotuotanto

KUVIO 5. Suomen asuinrakennustuotannon arvo 2000–2016

Lähde: Tilastokeskus, rakennus- ja asuntotuotanto

tarvetta kasvukeskuksissa (HYPO Q3/2016).

Suomen kuudessa suurimmassa kaupungissa asuntojen koon pieneneminen näkyy myös eri talotyypeissä (taulukko 1). Pientalojen pinta-ala on eniten supistunut Oulussa, kun verrataan vuoden 2016 keskimääräistä huoneistoalaa pitkän aikavälin keskiarvoon. Rivi- ja ketjutilojen asuntojen koko on pienentynyt eniten Vantaalla ja kerrostaloasuntojen koko eniten Tampereella.

Kerrostalotuotannon arvo ylitti viime vuonna pientalotuotannon arvon

Suomen asuinrakennustuotannon arvosta iso osa on koostunut pientalojen tuotannosta (kuvio 5). Vasta ihan viime vuosina, pientalotuotannon ollessa lamassa, kerrostalojen tuotanto on noussut arvoltaan lähelle pientalotuotantoa. Vuonna 2016

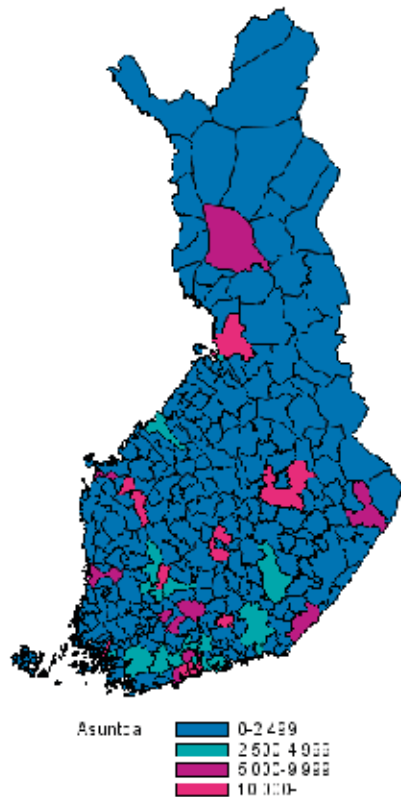
kerrostalotuotannon arvo nousi ensimmäisen kerran korkeammaksi kuin pientalotuotannon arvo 2000-luvulla.

Viime vuosina rakentaminen on ollut vahvasti finanssimarkkinavetoista. Asuntosijoittajat ovat ostaneet paljon asuntoja, koska ohjauksien ollessa lähellä nolaa, asunnoista on tullut kiinnostavia sijoituskohteita. Sijoittajakysynnän on ennustettu hiipuvan vuosina 2017 ja 2018 (Suhdannekatseus maaliskuu 2017, Rakennusteollisuus RT & VM:n raksu-ryhmä)

Asuntotuotanto sijoittuu kasvukeskuksiin

Asuntotuotannon määrään ja sijoittumiseen on jo pitkään vaikuttanut kaupungistuminen. Suomessa kaupungistuminen on lähtenyt verrattain myöhään käyntiin, mutta tulevina vuosina sen oletetaan kiih- ➤

KUVIO 6. Valmistuneet asunnot kunnittain
2000–2016

Lähde: Tilastokeskus, rakennus- ja asuntotuotanto

tyvän. Tällä hetkellä Suomen kaupunkimaisilla alueilla asuu noin 69 prosenttia väestöstä (Tilastokeskus, väestörakenne 2015).

Kaupungistumiskehityksen seurauksena asuntoja on rakennettu ja tullaan rakentamaan valtaosin kasvukeskuksiin (kuvio 6.) Vuosina 2000-2016 kumulatiivisesti yli kymmentuhannen rakennetun asunnon paikkakuntia ovat olleet Helsinki, Espoo, Oulu, Vantaa, Tampere, Jyväskylä, Turku, Kuopio, Lahti ja Seinäjoki.

Näiden keskuskaupunkien ympäriltä löytyy kuntia, joihin asuntoja on rakennettu hiukan maltillisemmin (2 500–10 000 asuntoa). Maaseutumaisissa kunnissa uusien valmistuneiden asuntojen määrät ovat jääneet muutamaan kymmeneen kyseisellä ajanjaksolla.

Yhteistä kaikille kasvukeskuksille on, että ne ovat korkeakoulupaikkakuntia. Niissä sijaitsee yliopisto, ammattikorkeakoulu tai molemmat. Paikkakunnat ovat osaamiskeskittyviä, jotka vetävät puoleensa sekä opiskelijoita, työntekijöitä että yrityksiä. Tästä on seurannut pitkän ajan kuluessa itseään vahvistava kasvukehitys.

Kasvun taustalla saattaa joskus olla myös jokin muu ajuri. Esimerkiksi Rovaniemen seudulla matkailuelinkeino on välittömästi ja välillisesti vaikuttanut työpaikkojen muodostumiseen ja siten asukasluvun ja asuntojen määrän kasvuun.

Tavoitteellista asuntotuotantoa asuntotarpeiden tyydyttämiseksi

Tämän hetkiset asuntotuotantotasot eivät arvioiden mukaan riitä tyydyttämään tulevaa asuntotarvetta kasvukeskuksissa¹. Kohoavat asuntojen hinnat ja niiden korkea taso indikoivat jo nyt asuntojen ylikysynnästä ja alitarjonnasta erityisesti pääkaupunkiseudulla.

Vastatakseen kasvavaan väkimäärään kaupunkiseuduilla valtio on solminut suurimpien kaupunkiseutujen kuntien kanssa maankäytön, liikenteen ja asumisen sopimukset (MAL-sopimukset). MAL-sopimuksissa asetetaan konkreettisia tavoitteita mm. asuntotuotannolle.

Yleisesti voidaan todeta, että vuosille 2012–2015 asetetut MAL-kaupunkiseutujen asuntotuotantomäärät eivät ole ylittäneet tavoitteeksi asetettuihin (taulukko 2).

Helsingin seudulla on jääty asuntotuotantotavoitteista jonkin verran toteutumaprosentin ollessa 85. Myös Tampereen seudulla asuntotuotannon toteuma on samaa luokkaa (84 %). Turussa suunnitellusta määrästä on toteutunut vain 65 prosenttia.

Uudet hallitusohjelman kärkihankkeisiin sisältyvät MAL-sopimukset allekirjoitettiin viime kesäkuussa vuosille 2016-2019. Vuoden 2016 osalta Helsingin seudun tuotantotavoitteeksi asetettiin 13 500 uutta asuntoa, Tampereen seudun tavoitteeksi 3 160 ja Turun seudun tavoitteeksi noin 2 530 asuntoa.

Vastaavat toteutumukset olivat Helsingin seudulla noin 12 200 asuntoa, Tampereen seudulla reilut 3 000 ja Turun seudulla reilut 1 400 asuntoa. Toteumaprosenteiksi saadaan siis Helsingin seudulla 90, Tampereen seudulla 96 ja Turussa 56. Luvut ovat selvästi paranemaan päin Helsingin ja Tampereen osalta, mutta Turussa jäädään yhä kauemmas tavoitteesta. Helsingin ja Tampereen osalta ollaan jo lähes tavoitetasolla.

Asuntotuotantotarvelaskelmia on tehty myös pitkälle tulevaisuuteen. Yksi viimeisimmistä on asuntotuotantotarve 2040-raportti (Vainio 2016). Siinä asuntotuotantotarvetta tarkastellaan vuosille 2016–2040 eri skenaarioilla (taulukko 3). Skenaarioiden pohjatietona käytetään

¹ mm. Vainio 2016; Vainio et al. 2012; Ahonen 2017; YM 2016; Helsingin Sanomat 27.9.2016

TAULUKKO 2. Asuntotuotantotavoitteet ja -toteumat kaupunkiseuduilla (MAL-sopimuskausi 2012-2015)

	TAVOITE	TOTEUMA		TUOTANTOVAJE
	ASUNTOA / VUOSI	ASUNTOA / VUOSI	PROSENTTIA TAVOITTEESTA	ASUNTOA / VUOSI
Helsingin kaupunkiseutu*	12 500	10 567	85	-1 933
Tampereen kaupunkiseutu **	3 100	2 595	84	-505
Turun kaupunkiseutu ***	2 530	1 654	65	-876

*Vuodet 2012–2015

**Vuodet 2013–2015

***Vuodet 2012–2015

Oulun kaupunkiseudulle ei asetettu asuntotuotantotavoitteita.

Helsingin kaupunkiseutu: Helsinki, Espoo, Hyvinkää, Järvenpää, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula, Vantaa, Vihti

Tampereen kaupunkiseutu: Tampere, Kangasala, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Vesilahti, Ylöjärvi

Turun kaupunkiseutu: Turku, Aura, Kaarina, Lieto, Masku, Mynämäki, Naantali, Paimio, Parainen, Raisio, Rusko, Sauvo

Lähde: YM, MAL-sopimukset 2012–2015; Tilastokeskus, rakennus- ja asuntotuotanto

TAULUKKO 3. Pitkän aikavälin asuntotuotantotarve ja toteutunut kehitys

	2016–2040		1995–2015	TUOTANNON KASVUTARVE (%)	
	KONSERVATIIVINEN SKENAARIO	KAUPUNGISTUMINEN	TOTEUTUNUT TUOTANTO	KONSERVATIIVINEN SKENAARIO	KAUPUNGISTUMINEN
	ASUNTOA / VUOSI	ASUNTOA / VUOSI	ASUNTOA / VUOSI	PROSENTTIA	PROSENTTIA
Helsingin seutukunta	10 900	14 608	9 557	14	53
Tampereen seutukunta	2 332	3 348	2 837	Ei tarvetta nostaa	18
Turun seutukunta	1 632	2 240	1 760	Ei tarvetta nostaa	27
Oulun seutukunta	1 712	2 620	2 212	Ei tarvetta nostaa	18

Helsingin seutukunta: MAL-kunnat + Karkkila, Lohja, Siuntio.

Tampereen seutukunta: MAL-kunnat + Pälkäne, Hämeenkyrö.

Turun seutukunta: MAL-kunnat pois lukien Aura ja Parainen ja lisäyksenä Nousiainen.

Oulu seutukunta: Oulu, Hailuoto, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos, Tyrmävä.

Lähde: Vainio (2016); Tilastokeskus, rakennus- ja asuntotuotanto

Tilastokeskuksen väestöennustetta.

Konservatiivisessa skenaariossa Helsingin seutukunnan asuntotuotantotarve on 10 900 asuntoa vuodessa ja kaupungistumisskenaariossa 14 608. Tampereen seutukunnassa vastaavat luvut ovat 2 332 ja 3 348, Turun seutukunnassa 1 632 ja 2 240 ja Oulussa 1 712 ja 2 620.

Kun ennustettuja vuotuisia asuntotuotantolukuja verrataan ajanjaksolta 1995–2015 laskettuihin keskimääriin vuotuisiin tuotantolukuihin, huomataan, että tuotantomäärien olisi nouseva useita kymmeniä prosentteja, jotta kaupungistumisskenaarion vaatimaan asuntotarpeeseen voitaisiin vastata. Asuntovajeen kattaminen kasvavilla kaupunkiseuduilla edellyttääkin hyvin voimakasta uudisrakentamista.

Mikä on ollut syytä asuntotuotannon vähäisyyteen?

Asuntotuotannon vähäisyys tarpeeseen nähden esitetään johtuvan kahdesta syystä. Ensinnäkin kuntien kaavoitusprosessit ovat hitaita ja kankeita, josta

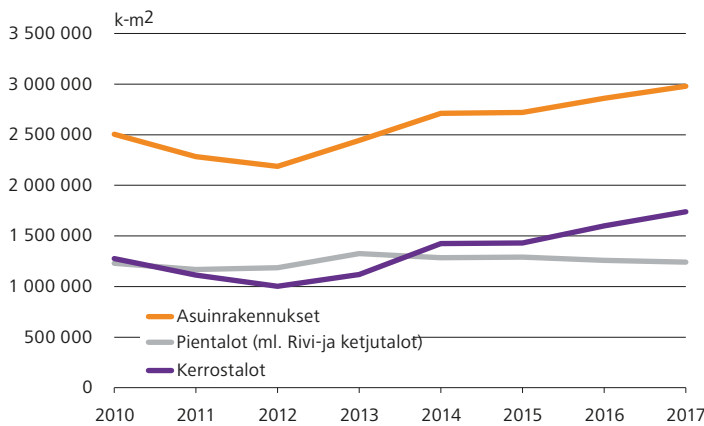
seuraa se, että kaavoitettua maata ei ole riittävästi. Erityisesti Helsingissä halutuimmille kantakaupungin alueille kaavoitus on ollut riittämätöntä.

Toiseksi kunnalliset rakentamismääräykset asettavat tiukkoja vaatimuksia rakennusten sijoitteluun, kerroskorkeuksiin ja keskipinta-alaan ym. Toisinaan myös liiketilavaatimukset voivat tehdä rakennushankkeet kannattamattomiksi. Myös miniasunnot ovat kaavoissa yleensä kiellettyjä.

Asumiskäyttöön kaavoitetun tonttivarannon kehitystä ja riittävyttä on tarkasteltu ainakin Helsingin osalta (Laakso & Kostainen, 2011). Selvityksessä esitetään, että toteutuvan asuntotuotannon määrä riippuu oleellisesti realistisen tonttimaavarannon suuruudesta. Erityisesti uusien ja rakentamattomien tonttien tarjonnan lisääminen on tehokas keino lisätä asuntotuotantoa ja hillitä asuntojen hintojen nousua.

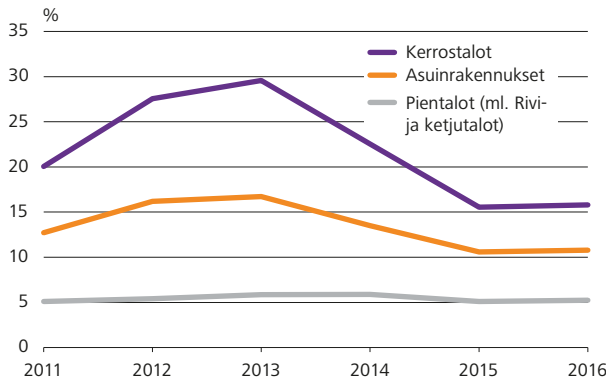
Helsingin kaavavarannon viimeaikainen kehitys on ollut nousujohteinen (kuvio 7). Kaavavaranto kasvaa, jos lisäkaavoitukset ovat suuremmat kuin olemassa olevalle varannolle rakentaminen. Kaavoitettu kerrostalotonttien kerrosala on kasva-

KUVIO 7. Helsingin kaavavarannon kehitys 2010–2017

Lähde: HSY, SeutuRAMAVA 2010–2017

KUVIO 8. Asuinrakentamisen suhteessa edellisen vuoden kaavavarantoon

Lähde: Tilastokeskus, rakennus- ja asuntotuotanto; HSY, SeutuRAMAVA 2010–2017

nut tasaisesti, mutta pientaloille kaavoitettu kerrosala on pienentynyt hiljaksen.

Tonttitarjonnan kireyttä ja kiertonopeutta ja toisaalta rakentamisen vilkkautta voidaan tarkastella rakentamisen suhteena edellisen vuoden kaavavarantoon. Suhteen pienentyessä tonttitarjonnan tilanne suhteessa rakentamisen tasoon on parantunut.

Vuosina 2011–2016 kyseinen asuinrakentamisen suhde on ollut vuosittain 10–17 prosenttia (kuvio 8). Kerrostalorakentamisessa kaavavarannon käyttö on ollut suurta (20–30 % vuosittain), mutta vähentynyt viime vuosina valmistuneen kerrosalan pienentyessä. Suhdeluku voi tulevaisuudessa taas nousta, jos uudet kaavoitukset eivät pysy kerrostalorakentamisen vauhdissa.

Pientalojen rakentaminen suhteessa edellisen vuoden kaavavarantoon on pysynyt hyvin stabiilina noin 5 prosentissa vuosittain.

Tuoreessa Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksessä (Ahonen 2017) esitetään, että pohjimiltaan tosiasiallinen syy asuntotuotannon niukuuteen saattaa myös olla siinä, että kaupungeilla ei ole taloudellisia kannusteita nopeampaan väestönkasvuun. Vaikea kuntataloudellinen tilanne asettaa rajat mm. investoinneille ja sitä myötä asuntotuotannolle ja asukasmäärän kasvulle.

Selvityksessä esitetään totaalista muutosta asuinrakentamisen toimintatapoihin. Selvityksessä korostetaan, että ajattelutavan olisi muututtava asuntotarjonnan rajoittamisesta asuntotarjontaa edistäväksi. Keinoja tarjonnan lisäämiseksi olisivat kaavoitusprosessien nopeuttaminen ja kevyempi käsittely, kaavatasojen välisen työnjaon selkiyttäminen sekä kiinteistöveron ja maankäyttömaksujen kehittäminen. Myös kuntien vinoutuneita kannustinrakenteita olisi syytä korjata. ■

Kirjoittaja on yliaktuaari Tilastokeskuksen yritystilastot -yksikössä.

Lähteet:

Ahonen, Ari 2017. Tarjonnan tiellä – rakentamisen sääntely ja paradigmaattisen muutoksen tarve. Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksiä 1/2017.

Helsingin Sanomat 27.9.2016. Pääkaupunkiseudun rakentamisiikki tuo vain hetken helpotuksen – paikattavana 20 000 asunnon vaje.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut. SeutuRAMAVA 2010–2017.

Hietala et al. 2015. Asuinrakennusten korjaustarve. PTT raportteja 251.

HYPO:n Asuntomarkkinakatsaus Q3/2016 11.8.2016.

Laakso et al. 2011. Kaavavarannon yhteys asuntotuotantoon Helsingissä ja Helsingin seudulla. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2011:20.

Rakennusteollisuus RT. Suhdannekatsoaus maaliskuu 2017.

Tilastokeskus, rakennukset ja kesämökkit 2015.

Tilastokeskus, rakennus- ja asuntotuotanto 2017.

Tilastokeskus, väestörakenne 2015.

Vainio et al. 2012. Asuntotuotanto 2030 – Asuntotuotantotarpeeseen vaikuttavia tekijöitä. VTT Technology 2.

Vainio, Terttu 2016. Asuntotuotanto tarve 2015–2040. VTT Technology 247.

Valtiovarainministeriö rakennusalan suhdannetyöryhmä, Rakentaminen 2017–2018.

Ympäristöministeriö 2016. Kysyntälähtöinen asuntotuotantotarve Helsingin seudulla 2016–2025. Ympäristöministeriön raportteja 24/2016.

Ympäristöministeriö, MAL-sopimukset 2012–2015.

Ympäristöministeriö, MAL-sopimukset 2016–2019.

Kommentoi verkossa
tietotrendit.stat.fi

PETRI KETTUNEN

Helsingissä vanhojen osakeasuntojen hinnat tuplaantuneet 2000-luvulla

Viime vuosina Sörnäisissä ja Kivihaassa vanhojen osakeasuntojen hinnat ovat nousseet eniten. Jollas on ainoa alue, jossa hinnat ovat laskeneet. Finanssikriisin vaikutus Suomen hintoihin oli lyhytaikainen.

SHUTTERSTOCK

TAULUKKO 1. Helsingin aluejako

HELSINKI-1	HELSINKI-2	HELSINKI-3	HELSINKI-4
00100 Helsinki Keskusta	00200 Lauttasaari	00240 Länsi-Pasila	00190 Suomenlinna
00120 Punavuori	00210 Vattuniemi	00350 Munkkivuori-Niemenmäki	00230 Ilmala
00130 Kaartinkaupunki	00250 Taka-Töölö	00360 Pajamäki	00390 Konala
00140 Kaivopuisto	00270 Pohjois-Meilahdi	00370 Reimarla	00410 Malminkartano
00150 Eira	00280 Ruskeasu	00380 Pitäjänmäen teollisuusalue	00420 Kannelmäki
00160 Katajanokka	00290 Meilahden sairaala-alue	00400 Pohjois-Haaga	00600 Koskela
00170 Kruununhaka	00300 Pikku Huopalahti	00430 Maununneva	00630 Maunula-Suursuo
00180 Ruoholahti	00310 Kivihaka	00440 Lassila	00640 Oulunkylä-Patola
00220 Jätkäsaari	00320 Etelä-Haaga	00620 Metsälä-Etelä-Oulunkylä	00700 Malmi
00260 Keski-Töölö	00330 Munkkiniemi	00650 Veräjämäki	00710 Pihlajamäki
	00340 Kuusisaari-Lehtisaari	00660 Länsi-Pakila	00720 Pukinmäki-Savela
	00500 Sörnäinen	00670 Paloheinä	00740 Siltämäki
	00510 Etu-Vallila	00680 Itä-Pakila	00750 Puistola
	00520 Itä-Pasila	00690 Tuomarinkylä-Torpparinmäki	00760 Suurmetsä
	00530 Kallio	00730 Tapanila	00770 Jakomäki
	00540 Kalasatama	00780 Tapaninvainio	00820 Roihuvuori
	00550 Vallila	00790 Viikki	00860 Santahamina
	00560 Toukola-Vanhakaupunki	00800 Länsi-Herttoniemi	00870 Etelä-Laajasalo
	00570 Kulosaari	00830 Tammisalo	00880 Roihupellon teollisuusalue
	00580 Verkkosaari	00840 Laajasalo	00890 Itäsalmi
	00590 Kaitalahti	00950 Vartioharju	00900 Puotinharju
	00610 Käpylä		00910 Puotila
	00810 Herttoniemi		00920 Myllypuro
	00850 Jollas		00930 Itäkeskus-Marjaniemi
	00990 Aurinkolahti		00940 Kontula
			00960 Pohjois-Vuosaari
			00970 Mellunkylä
			00980 Etelä-Vuosaari

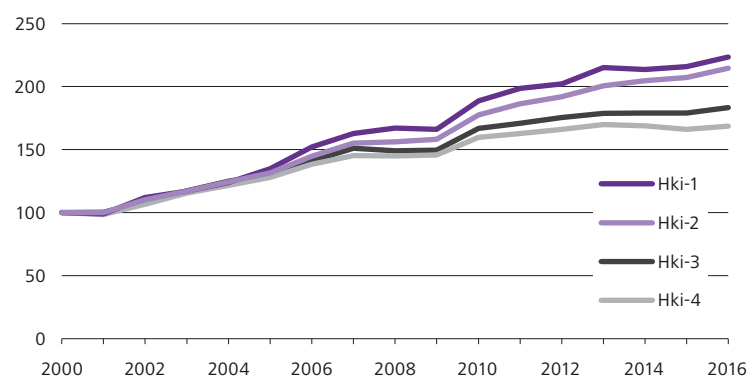
Lähde: Tilastokeskus, osakeasuntojen hinnat

Vanhojen osakeasuntojen hinnat ovat kallistuneet Helsingin keskustassa Helsinki-1 ja Helsinki-2-alueella (ks. aluejako taulukosta 1) keskimäärin reilut 100 prosenttia kuudessatoista vuodessa. Pohjois- ja Koillis-Helsingissä, Helsinki-4-alueella, nousu on jäänyt alle 70 prosenttiin.

Hinnat laskivat väliaikaisesti vuonna 2001 IT-kuplan puhkeamisen jälkeen ja syksyn 2008 – keuhkon 2009 aikana.

Vuosituhanen alussa arvokkaimmat alueet olivat Helsinki-1-alueeseen kuuluvat Katajanokka, Kaivopuisto, Kruununhaka, Kaartinkaupunki

KUVIO 1. Osakeasuntojen hintakehitys Helsingissä

Lähde: Tilastokeskus, osakeasuntojen hinnat

TAULUKKO 2. Osakeasuntojen hinnat vuonna 2000

YLIN 10			ALIN 10		
PTNO	ALUE	EURO/M ²	PTNO	ALUE	EURO/M ²
00160	Katajanokka	3 282	00770	Jakomäki	1 224
00140	Kaivopuisto	3 242	00940	Kontula	1 356
00170	Kruununhaka	2 951	00410	Malminkartano	1 356
00130	Kaartinkaupunki	2 838	00710	Pihlajamäki	1 388
00150	Eira	2 757	00960	Pohjois-Vuosaari	1 414
00120	Punavuori	2 660	00750	Puistola	1 472
00180	Ruoholahti	2 660	00970	Mellunkylä	1 504
00260	Keski-Töölö	2 617	00740	Siltämäki	1 508
00100	Helsinki Keskusta	2 595	00980	Etelä-Vuosaari	1 510
00330	Munkkiniemi	2 548	00900	Puotinharju	1 531

Lähde: Tilastokeskus, osakeasuntojen hinnat

TAULUKKO 3. Osakeasuntojen hintojen muutos 2000–2008

SUURIMMAT MUUTOKSET					
PTNO	ALUE	2000,EURO/M ²	2008,EURO/M ²	MUUTOS, %	
00300	Pikku Huopalahti	1 647	3 252	97,4	
00560	Toukola-Vanhakaupunki	1 849	3 569	93,0	
00130	Kaartinkaupunki	2 838	5 229	84,2	
00120	Punavuori	2 660	4 896	84,1	
00980	Etelä-Vuosaari	1 510	2 699	78,7	
00810	Herttoniemi	1 869	3 246	73,7	
00210	Vattuniemi	2 376	4 074	71,5	
00100	Helsinki Keskusta	2 595	4 442	71,2	
00500	Sörnäinen	2 076	3 541	70,6	
00530	Kallio	2 154	3 666	70,2	

PIENIMMÄT MUUTOKSET					
PTNO	ALUE	2000,EURO/M ²	2008,EURO/M ²	MUUTOS, %	
00690	Tuomarinkylä-Torpparinmäki	1 953	2 333	19,5	
00600	Koskela	1 724	2 251	30,6	
00650	Veräjämäki	2 041	2 776	36,0	
00830	Tammisalo	2 228	3 148	41,3	
00310	Kivihaka	2 073	2 954	42,5	
00870	Etelä-Laajasalo	1 783	2 653	43,7	
00390	Konala	1 699	2 461	44,8	
00440	Lassila	1 904	2 758	44,9	
00400	Pohjois-Haaga	1 837	2 679	45,8	
00360	Pajamäki	1 845	2 692	45,9	

Lähde: Tilastokeskus, osakeasuntojen hinnat

SHUTTERSTOCK

ja Eira. Halvimmat alueet löytyivät Jakomäestä, Kontulasta, Malminkartanosta, Pihlajamäestä ja Pohjois-Vuosaaresta (taulukko 2).

Vuonna 2001 osakeasuntojen hinnat halpenivat Helsingissä kuten myös koko maan tasolla 0,5 prosenttia. Sen jälkeen asunnot kallistuivat aina syksyyn 2008 saakka: Helsingissä 55,6 prosenttia ja koko maan tasolla 48,2 prosenttia. Helsingissä hinnat nousivat eniten 1990-luvulla rakennetussa Pikku-Huopalahdessa. Hitainta hintojen nousu oli Torpparinmäessä (taulukko 3).

Finanssikriisillä vähäinen vaikutus Suomen hintoihin

Finanssikriisin myötä asuntokauppa pysähtyi kuin seinään vuonna 2008. Kriisin heijastusvaikutukset Suomeen jäivät kuitenkin suhteellisen

vähäisiksi. Hinnat laskivat Suomessa syksyn 2008 ja kevään 2009 aikana 6,9 prosenttia, Helsingissä 8,1 prosenttia. Vuoden 2009 lopulla hinnat olivat jo ohittaneet edellisvuoden toisen vuosineljänneksen huipputasoa. Helsingissä näin oli tapahtunut jo muutamaa kuukautta aiemmin.

Euroopassa finanssikriisin laineet iskivät voimakkaimmin Dublinissa, jossa vanhojen osakeasuntojen hinnat romahtivat 64 prosenttia talven 2007 ja syksyn 2012 välisenä aikana. Madridissa hinnat ovat tänä päivänä 30 prosenttia vuoden 2007 tason alapuolella ja Ateenassa hinnat ovat laskeneet samassa ajassa 44 prosenttia (Central Statistical Office of Ireland, Instituto Nacional de Estadística, Central Bank of Greece).

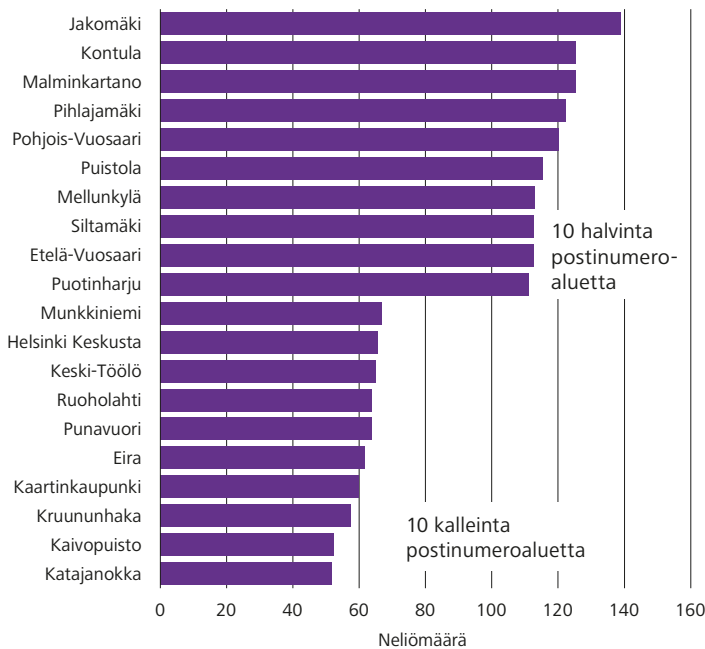
Vuoden 2008 jälkeen Suomen reaalitalous on kasvanut hitaammin, korot ovat pysyneet alhaisina ja asuntojen hintojen nousu on ollut hitaampaa

TAULUKKO 4. Osakeasuntojen hintojen muutos 2009–2016

SUURIMMAT MUUTOKSET				
PTNO	ALUE	2009,EURO/M ²	2016,EURO/M ²	MUUTOS, %
00500	Sörnäinen	3 691	5 575	51,0
00310	Kivihaka	2 777	4 175	50,3
00800	Länsi-Herttoniemi	3 129	4 537	48,3
00360	Pajamäki	2 608	3 835	47,0
00520	Itä-Pasila	3 262	4 788	46,8
00550	Vallila	3 363	4 919	46,3
00180	Ruoholahti	4 481	6 714	45,4
00610	Käpylä	3 275	4 752	45,1
00810	Herttoniemi	3 129	4 537	45,0
00510	Etu-Vallila	3 621	5 188	43,3
PIENIMMÄT MUUTOKSET				
PTNO	ALUE	2009,EURO/M ²	2016,EURO/M ²	MUUTOS, %
00850	Jollas	4 175	3 674	-12,0
00740	Siltämäki	2 402	2 496	3,9
00970	Mellunkylä	2 320	2 460	6,0
00940	Kontula	2 118	2 247	6,1
00770	Jakomäki	1 926	2 076	7,8
00980	Etelä-Vuosaari	2 320	2 460	10,3
00930	Itäkeskus-Marjaniemi	2 746	3 036	10,6
00660	Länsi-Pakila	3 125	3 515	12,5
00160	Katajanokka	5 316	5 981	12,5
00950	Vartioharju	2 976	3 364	13,0
00600	Koskela	2 682	3 072	14,5

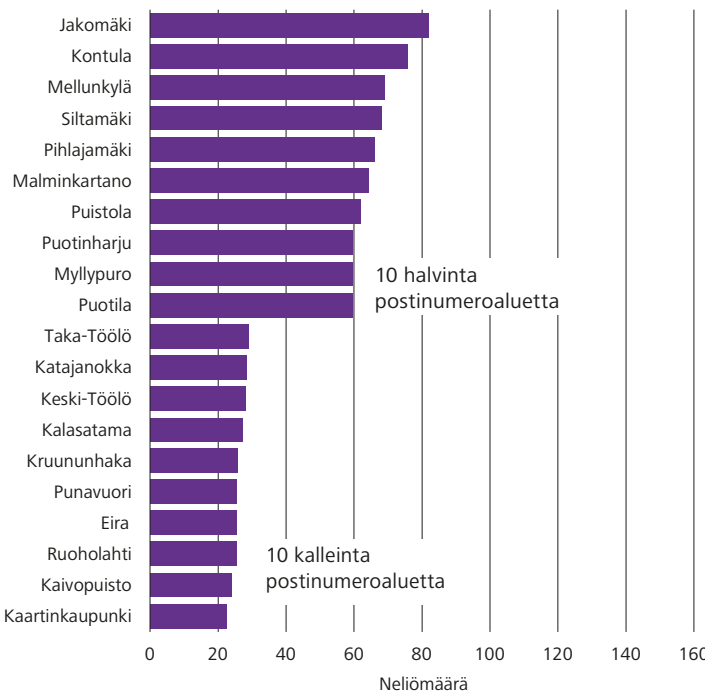
Lähde: Tilastokeskus, osakeasuntojen hinnat

KUVIO 2. Kuinka suuren asunnon sai 170 000 eurolla vuonna 2000

Lähde: Tilastokeskus, osakeasuntojen hinnat

KUVIO 3. Kuinka suuren asunnon sai 170 000 eurolla vuonna 2016

Lähde: Tilastokeskus, osakeasuntojen hinnat

kuin vuosituhannen alussa. Bruttokansantuote on vieläkin 4,2 prosenttia alle vuoden 2008 tason.

Korkoelvytyksellä on pyritty vauhdittamaan taloutta ja pitämään asuntokauppa käynnissä. Ennen kriisiä asuntolainakorot olivat reilussa 5 prosentissa, helmikuussa 2017 uusien asuntolainojen keskiporkko oli Suomen Pankin tilastojen mukaan 1,14 prosenttia.

Sörnäisissä viime vuosien nopein nousu

Vuodesta 2009 vanhojen osakeasuntojen hinnat ovat nousseet Helsingissä 28 prosenttia. Nopeinta hintojen nousu on ollut Helsinki-2-alueella (35,7 prosenttia) ja hitainta Helsinki-4-alueella (15,6 prosenttia).

Suurinta hintojen nousu on ollut entisessä työläiskaupunginosassa Sörnäisissä, jossa asunnot ovat kallistuneet 51,0 prosenttia vuodesta 2009.

Seuraavaksi eniten hinnat ovat nousseet Kivihaassa ja Länsi-Herttoniemessä. Jollas on Helsingin ainoa alue, jossa asunnot halpenivat (12 %) seitsemän vuoden ajanjaksolla. Hitainta hintojen nousu on ollut Siltämässä (taulukko 3).

Mihin 170 000 euroa riittää?

Vanhalla mummon miljoonalla sai vuosituhannen vaihteessa Katajanokalta mukavan kaksion. Jakomästä olisi saanut 138,9 neliön perheasunnon ja yli 120 neliön asuntoihin olisi päässyt kiinni Pohjois-Vuosaassa, Pihlajamäessä, Malminkartanossa ja Kontulassa.

Vuonna 2016 samat varat olisivat riittäneet pieneen yksiöön Kaartinkaupungissa ja Kaivopuistossa. Jakomästä olisi saanut 82 neliöisen kolme huonetta ja keittiön, myös Kontulasta olisi saanut hankituksi yli 70 neliön huoneiston.

Kuvioista 2 ja 3 nähdään, että myös Helsingin sisällä asuntojen hintakehitys on eriytynyt. Vuosituhannen alussa Jakomästä olisi saanut 2,7 kertaa suuremman asunnon kuin Katajanokalta. Viime vuonna Kaartinkaupungin 23 neliön yksiön hinnalla olisi saanut Jakomästä 3,6 kertaa suuremman asunnon. ■

Kirjoittaja on aktuaari Tilastokeskuksen yritystilastot-yksikössä.

Asuntojen hinnat nousseet eniten muuttovoittokunnissa

Kysyntä pitää asuntojen hinnat korkeina suurissa kaupungeissa. Etenkin pienet asunnot käyvät hyvin kaupaksi.

Miten asuntojen hinnat ovat Suomessa kehittyneet vuodesta 2010? Tarkastelen tässä asuntojen hintakehitystä kuvitteellisten henkilöiden kautta.

Janne, Henna ja Mikko ovat lapsuudenystäviä Kajaanista. Lukion päätyttyä Janne opiskelee ammattikorkeakoulussa tradenomiksi ja jää töihin Kajaaniin. Vuonna 2010 hän ostaa kotikaupungista 80 neliön rivitalokolmion, joka maksaa 118 800 euroa.

Henna opiskelee Tampereella diplomi-insinööriksi ja muuttaa valmistuttuaan Helsinkiin. Henna ostaa vuonna 2010 poikaystävänsä kanssa 45 m² kaksion Helsingin Meilahdesta. Kaksio maksaa 180 000 euroa.

Mikko muuttaa töihin oppisopimuskoulutuksella Kokkolaan. Hän ostaa 70 neliön kerrostalokolmion hintaan 93 000 euroa vuonna 2010.

Kaikki asuvat ostamissaan asunnoissa vuoteen 2016 asti. Tuolloin Janne jää työttömäksi, mutta löytää uuden työpaikan pääkaupunkiseudulta. Hän saa asuntonsa myytyä ja saa siitä 109 300 euroa rivitalojen hintojen laskettua Kajaanissa 8 prosenttia.

Henna on mennyt naimisiin ja tarvetta olisi isommalle asunnolle. Meilahden asunnosta Henna ja puoliso saavat myydessään 223 200 euroa ja 43 200 euron myyntivoiton, sillä hinnat Helsinki 2 -alueella¹ ovat nousseet kuudessa vuodessa lähes neljänneksellä.

Ero pääkaupunkiseudun ja muun Suomen välillä kasvaa edelleen

Vanhoiden osakeasuntojen hintojen ero pääkaupunkiseudun ja muun Suomen välillä on revennyt: pääkaupunkiseudulla vanhojen osakeasuntojen² nimellishinnat ovat nousseet vuodesta 2010 noin kymmenen prosenttia³, kun taas muualla maassa ne ovat polkeneet paikallaan.

Maakunnista hinnat ovat nousseet eniten Uudellamaalla, Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa, jotka ovat myös muuttovoittajia. Eniten hinnat ovat laskeneet Kymenlaaksossa, Kainuussa ja Etelä-Savossa – maakunnissa, joista on viime vuosina muutettu pois ja menetetty työpaikkoja.

Vuonna 2016 Jannen tapauksessa Kajaanin rivitalokolmion hinnalla sai 17 neliötä Helsingin keskustasta ja 42 neliötä Vantaan arvokkaimmilla alueilta⁴. Vuonna 2010 vastaavasti sillä olisi saanut 22 neliötä Helsingistä ja 35 neliötä Vantaalta.

Pääkaupunkiseudulle muuttaminen edellyttää lisärahoitusta

Janne puntaroi pääkaupunkiseudulle muuttaessaan vaihtoehtoja, missä kannattaisi asua, jotta

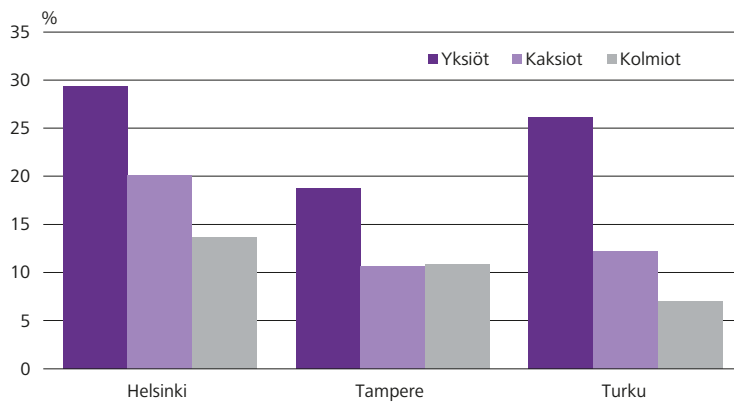
1 Osakeasuntojen hinnat -tilastossa suuret kaupungit on jaettu hintatasojen perusteella hinta-alueisiin, joita on Helsingissä 4 (Helsinki 1=keskusta), Espoossa 3 ja Vantaalla 2.

2 Vanhalla asunnolla tarkoitetaan tilastossa asuntoa, joka ei ole valmistunut tarkasteluvuonna tai sitä edeltävänä vuonna.

3 Artikkelissa tarkastellaan osakeasuntojen hintojen neljännesvuositilaston koko vuoden 2016 nimellishintaindeksin keskiarvoa verrattuna vuoteen 2010.

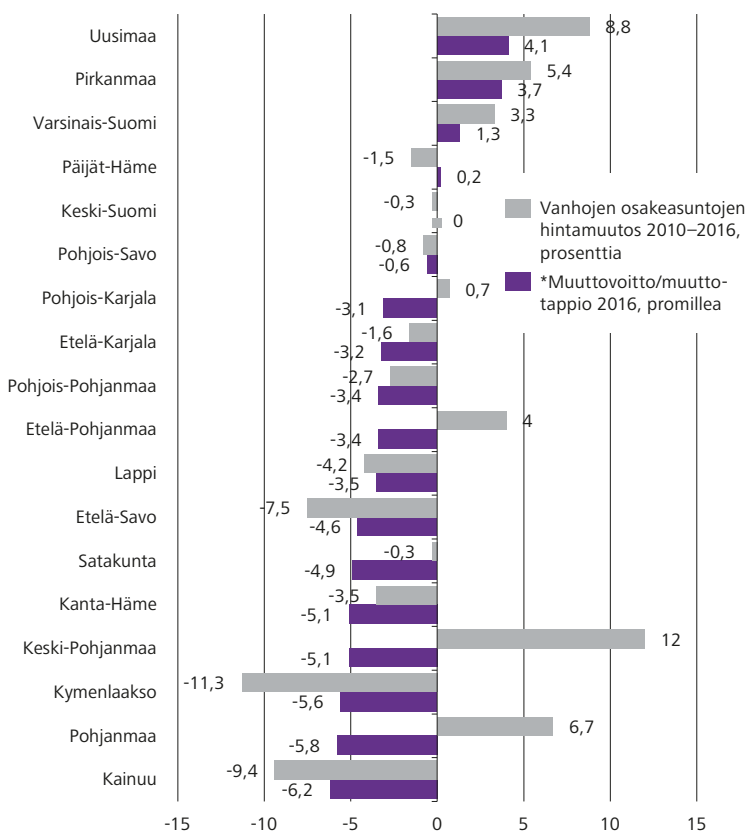
4 Vantaa 1-alueelta

KUVIO 1. Vanhojen osakeasuntojen hintakehitys huoneistotyyppittäin

Lähde: Tilastokeskus, osakeasuntojen hinnat

KUVIO 2. Muuttoliike ja asuntojen hinnat maakunnissa

* Maakuntien välinen nettomuutto suhteutettuna maakunnan keskeväkilukuun
Lähde: Tilastokeskus, osakeasuntojen hinnat ja Muuttoliike 2016

nykyinen elämänlaatu suunnilleen säilyisi – mukana muuttamassa ovat vaimo ja kaksi lasta. Vaimo löytää myös työpaikan Helsingistä.

Vuokralla perhe ei tahdo asua, joten pääkaupunkiseudulle muuttaminen edellyttää lisälainanottoa. Janne puolisoineen haluaisi kuitenkin pitää uuden lainan maltillisena: Millaisen asunnon saisi esimerkiksi 160 000 eurolla pääkaupunkiseudulta? Itä- tai Pohjois-Helsingistä tai Espoon edullisimmilta alueilta (Espoo 3) 63 neliöisen kerrostalokolmion, Vantaan edullisemmilta alueilta 78 neliötä. Kehykunnista saisi 83 neliötä.

Yhtenä vaihtoehtona Janne puolisoineen miettii myös Lahtea. Siellä pääsisi keskustan ulkopuolella asumaan – ilman uutta lainaa – samankokoisessa kerrostalokolmiossa kuin Kajaanisssa rivitalossa. Yli 70 neliön rivitaloasunto olisi saatavissa esimerkiksi kehyskunnista tai Lahdesta 160 000 eurolla.

Suurissa kaupungeissa hinnat nousevat

Vuodesta 2010 hinnat ovat nousseet yli 100 000 asukkaan kaupungeista eniten Helsingissä (14 %). Toiseksi eniten hinnat ovat nousseet Tampereella (8,8 %) ja kolmanneksi eniten Turussa (8,3 %). Lahdessa hinnat ovat polkeneet paikallaan. Hintojen nousu on ollut hyvin maltillista Kuopiossa ja Jyväskylässä. Yli 100 000 asukkaan kaupungeista hinnat ovat laskeneet Oulussa (-2,7 %).

Yksiöiden hinnat ovat nousseet erityisesti Helsingissä ja Turussa, molemmissa yli neljänneksen verrattuna vuoteen 2010. Myös Tampereella yksiöiden hinnat ovat nousseet reilusti, mutta hintakehitys on ollut Helsinkiä ja Turkuja maltillisempaa. Helsinki erottuu Turusta ja Tampereesta etenkin kaksiöiden hintakehityksessä – Helsingissä kaksiöiden on ollut enemmän kysyntää kuin tarjontaa.

Suurista kaupungeista etenkin Helsinki, Tampere ja Turku ovat muuttovoittajia. Henna on tyypiesimerkki opiskelijasta, joka opintojen jälkeen muutti Tampereelta työn perässä pääkaupunkiseudulle. Vuonna 2016 Tampereelle muutti noin 7 200 nuorta 15–24-vuotiaista, kun samana vuonna 20–29-vuotiaita muutti pois 6 700.

Sama trendi on havaittavissa myös muissa opiskelijakaupungeissa. Helsingistä muutetaan pois hieman vanhempina (30–39-vuotiaina), kuin muista kaupungeista. Espooseen ja Vantaalle alle 34-vuotiaat taas muuttavat pysyvämmiin.

Pohjanmaan keskuksissa hinnat nousukiidossa

Myös Kokkolaan muuttanut Mikko tarvitsee suuremman asunnon ja myy kerrostalokaksionsa. Hän saa siitä nyt 109 461 euroa, sillä Kokkolassa hinnat ovat nousseet kuudessa vuodessa 17 prosenttia.

TAULUKKO 1. Vanhojen osakeasuntojen hintamuutokset 2010–2016 suurimmissa kaupungeissa, sekä Kokkolassa ja Kajaanissa

	HINTAMUUTOS 2010–2016, %	KERROSTALOKAKSION NELIÖHINTA	KERROSTALOKAKSION NELIÖHINTA 1-ALUEELLA	KOKONAI- NETTOMUUTTO*	ASUNTOJEN ALOITUKSET 2016
Helsinki	14,3	4 333	6 350	5 102	4 742
Espoo–Kauniainen	4,8	3 399	4 151	2 955	2 799
Tampere	8,8	2 435	3 052	2 673	2 969
Vantaa	2,7	2 558	3 283	3 616	4 620
Oulu	–2,7	1 866	2 235	932	1 995
Turku	8,3	2 027	2 805	1 703	2 026
Jyväskylä	3,0	1 905	2 519	1 048	1 924
Lahti	0,1	1 683	2 357	863	581
Kuopio	1,9	2 000	2 563	821	1 146
Kajaani	–9,2	1 780		–98	43
Kokkola	12,4	1 224		–34	318

*Kokonaisnettomuutto on nettosiertolaisuuden ja kuntien välisen nettomuuton summa
Lähde: Tilastokeskus, osakeasuntojen hinnat, Muuttoliike 2016 ja Rakennettu ympäristö -palvelu

Pohjanmaalla sijaitsevien maakuntakeskusten, Kokkola, Vaasa ja Seinäjoki, hinnat ovat olleet nousussa, vaikka maakunnat kärsivät muuttotappiosta.

Muuttoliike ja asuntotuotanto vaikuttavat osakeasuntojen hintakehityksen taustalla. Suuriin kaupunkeihin kohdistuva muuttoliike pitää asuntojen hinnat korkealla, mikäli asuntotarjontaa ei ole tarpeeksi.

hes 5 prosentin nousussa. Jää nähtäväksi, siirtääkö rakennusbuumi kysyntää vanhoista asunnoista uusiin kohteisiin, ja miten tämä heijastuu vanhojen asuntojen hintoihin. ■

Kirjoittaja on yliaktuaari Tilastokeskuksen yritystilastot -yksikössä.

Asuntomarkkinat vilkastuneet viime kuukausina

Uudisrakentaminen on vauhdissa: viime vuonna asuinrakennuksia aloitettiin takavuosiin verrattuna selvästi enemmän ja rakennustahti on jatkunut tiiviinä alkuvuodesta. Kuluttajien luottamus talouteen ja lainanottoaikeet ovat korkealla. Lainanottoaikeisiin vaikuttaa tällä hetkellä alhainen korkotaso.

Vuodesta 2010 osakeasuntojen kauppamäärät Suomessa ovat selvästi pudonneet. Kauppoja on tehty noin 10 000 vähemmän kuin vuosikymmenen vaihteessa, jolloin niitä tehtiin noin 70 000 vuodessa.

Alkuvuodesta 2017 kauppa on piristynyt – tällä hetkellä Tilastokeskuksen tiedossa on 12 185 ensimmäisellä neljänneksellä tehtyä kauppaa, kun viime vuonna vastaavaan aikaan niitä oli 11 279.

Ennakkotietojen mukaan vanhojen osakeasuntojen hinnat laskivat vuoden 2017 ensimmäisellä neljänneksellä sekä pääkaupunkiseudulla, että muualla maassa verrattuna edelliseen neljännekseen. Sen sijaan uusien asuntojen hinnat olivat lä-

Lähteet

Tilastokeskus, osakeasuntojen hinnat.

Tilastokeskus, muuttoliike 2016.

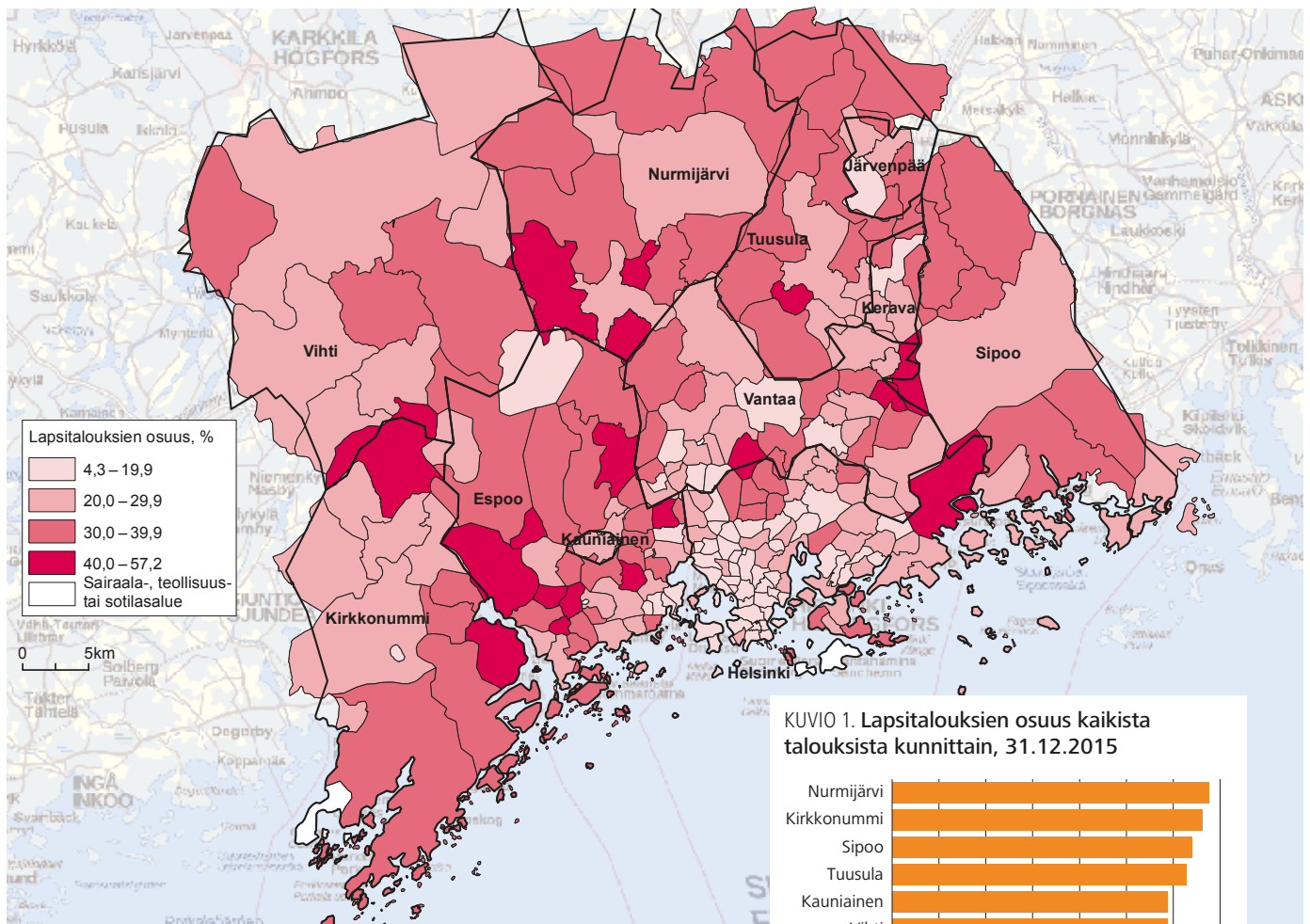
Tilastokeskus, rakennettu ympäristö -palvelu.

Tilastokeskus, kuluttajabarometri.

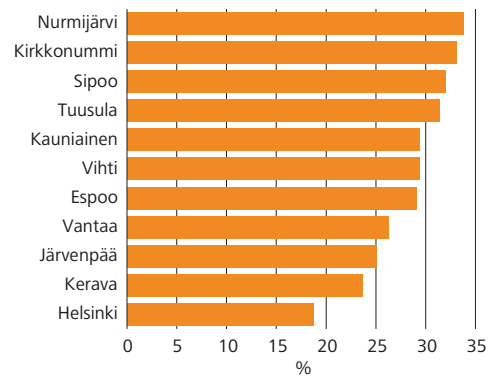
Tilastokeskus, rakennus- ja asuntotuotanto.

Komentoi verkossa
tietotrendit.stat.fi

KUVIO 1. Lapsitalouksien osuus kaikista talouksista kunnittain, 31.12.2015

Lähde: Tilastokeskus, Asumot ja asuinolot

KARTTA 1. Lapsitaloudet pääkaupunkiseudulla ja ympäryskunnissa postinumeroalueittain, 2015

Lähde: Tilastokeskus, Paavo – Postinumeroalueittainen avoin tieto. Taustakartta: Maanmittauslaitoksen Taustakarttarasterisarja, 05/2017 aineistoa

MIIA HUOMO

Paavo näyttää missä asuvat lapsiperheet

Erialaisten talouksien asumispreferenssejä voi tarkastella postinumeroalueittain käyttämällä Tilastokeskuksen veloitusetonta Paavo – postinumeroalueittainen avoin tieto -palvelua. Siitä saa tilastotietoa muun muassa talouksien koosta ja elämänvaiheesta sekä asumisesta.

Pääkaupunkiseudulla ja sen ympäryskunnissa on 646 460 taloutta, joista lähes joka neljännessä asuu alle 18-vuotiaita lapsia.

Pääkaupunkiseudun ympäryskunnilla tarkoitetaan tässä Järvenpäättä, Keravaa, Kirkkonummea, Nurmijärveä, Sipoota, Tuusulaa ja Vihtiä. Suhteellisesti eniten lapsitalouksia tällä alueella asuu Nurmijärvellä, Kirkkonummella ja Sipoossa, ja vähiten taas Helsingissä ja Keravalla (kuvio 1).

Ylästö ja Sundsberg suhteellisesti lapsivaltaisimpia...

Helsingin postinumeroalueilla on Paavon mukaan suhteellisesti vähemmän lapsitalouksia kuin sitä ympäröivien kuntien postinumeroalueilla

(kartta 1). Suhteellisesti eniten lapsitalouksia löytyy kuitenkin muutama vuosi sitten Sipoosta liitetyn Itäsalmen postinumeroalueella.

Espoossa jopa kahdeksalla postinumeroalueella vähintään 40 prosenttia talouksista on lapsitalouksia. Nämä alueet ovat Gumböle-Karhusuo, Niipperi, Latokaski, Nöykkiönpuuro, Mankkaa, Kauklahti, Lintuvaara ja Malminmäki-Eestinlaakso.

Vantaalla eniten lapsitalouksia asuu sekä Ylästön että Päiväkummun postinumeroalueilla, Kirkkonummella Sundsbergin ja Veikkolan, Nurmijärvellä Klaukkalan ja Haikalan, Sipoossa Nikinmäen ja Tuusulassa Lahelan postinumeroalueilla.

Järvenpäässä, Keravalla ja Vihdissä ei lapsitalouksia Paavon mukaan ole millään postinumeroalueella yli 40 prosenttia.

Kaikista postinumeroalueista lapsitalouksia on suhteellisesti eniten sekä Kirkkonummen Sundsbergin että Vantaan Ylästön alueilla, molemmissa yli 50 prosenttia kaikista talouksista.

Suhteellisesti vähiten lapsitalouksia on Helsingin keskustan tuntumassa kuten Vallilassa, Alppilassa, Kalliossa ja Sörnäissä sekä Espoon Otaniemessä. Kaikissa näissä lapsitalouksia on alle 10 prosenttia kaikista talouksista.

...eniten kuitenkin väylien varsilla

Jos lapsitalouksien määrää tarkastellaan absoluuttisesti, on neliökilometrin ruuduilla niiden lukumäärä kuitenkin suurin Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla, etenkin isojen väylien läheisyydessä. Lapsitalouksien lukumäärä vähenee kehyskuntiin mennessä, mutta niissäkin näkyy selvästi junaradan vaikutus sekä Kirkkonummella, Keravalla että Järvenpäässä (kartta 2).

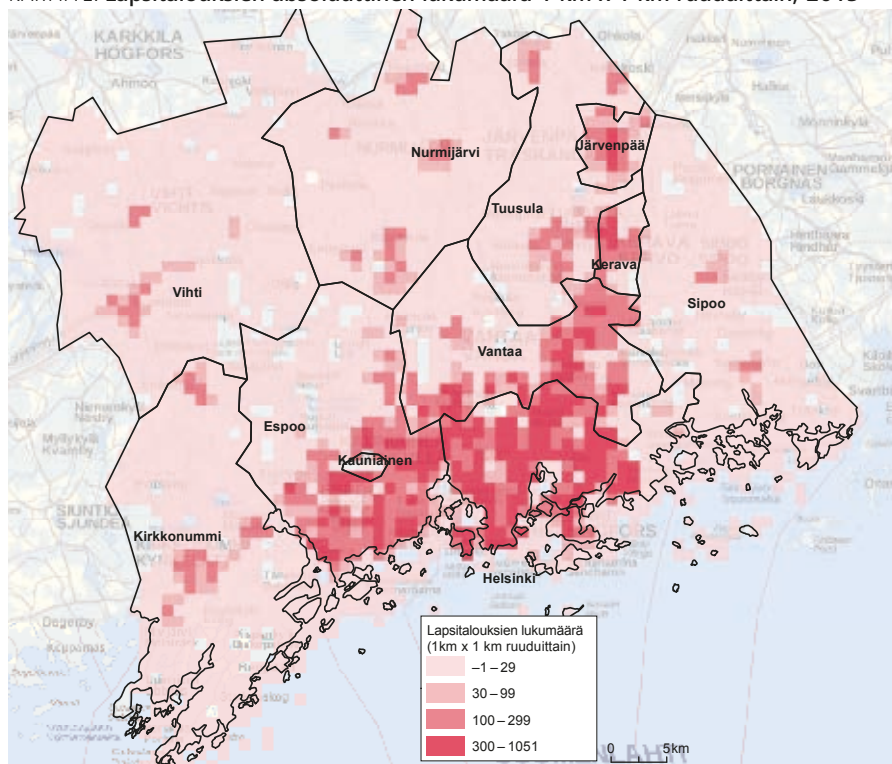
Muissa ympäryskunnissa lapsiperheitä on paljon kuntakeskuksissa kuten Nummelassa, Hyrylässä ja Klaukkalassa.

Eläkeläiset ja lapset eri alueilla

Missä sitten asuvat mummot ja vaarit? Paavo näyttää, että alueet, joilla on suhteellisesti paljon eläkeläistalouksia, ovat eri alueita kuin ne, joilla on paljon lapsitalouksia.

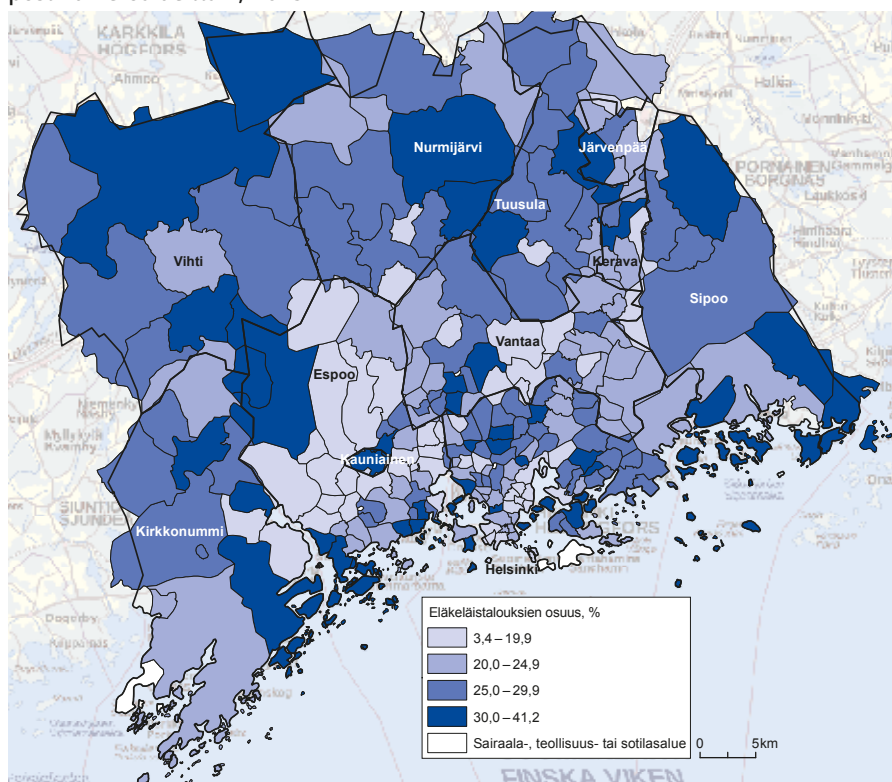
Eläkeläisiä on paljon kehyskunnissa ja etenkin niiden reuna-alueilla, mutta myös lähes koko Helsingissä, Etelä-Espoossa, Länsi-Vantaalla ja Kauniaisissa (kartta 3).

KARTTA 2. Lapsitalouksien absoluuttinen lukumäärä 1 km x 1 km ruuduittain, 2015

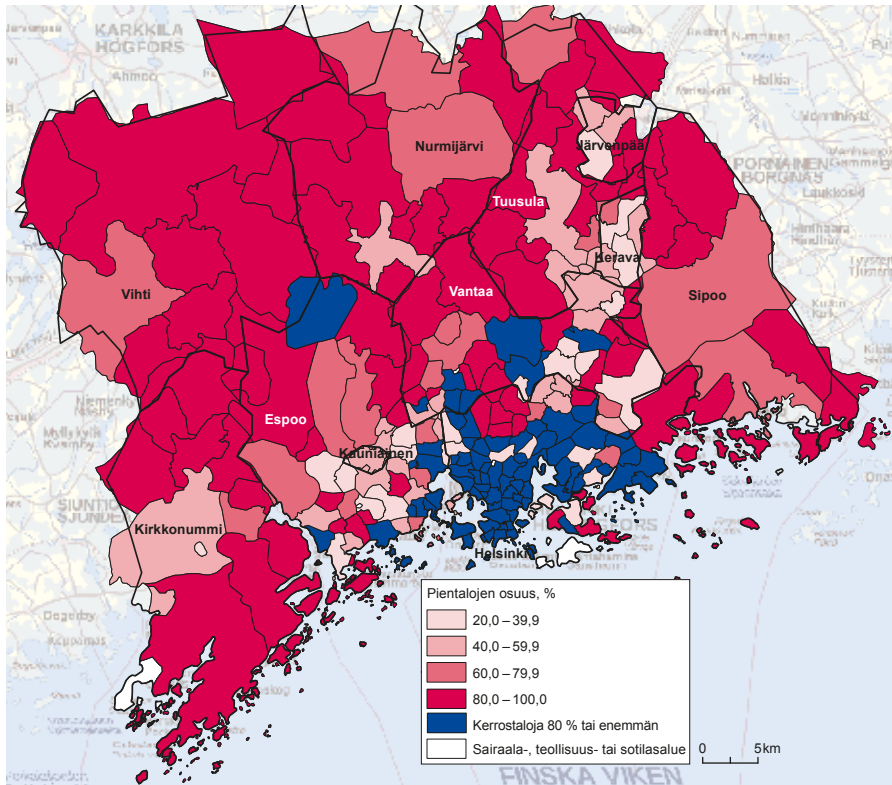
Lähde: Tilastokeskus, Ruututietokanta 2016. Taustakartta: Maanmittauslaitoksen Taustakarttarasterisarja, 05/2017 aineistoa

KARTTA 3. Eläkeläistaloudet pääkaupunkiseudulla ja ympäryskunnissa postinumeroalueittain, 2015

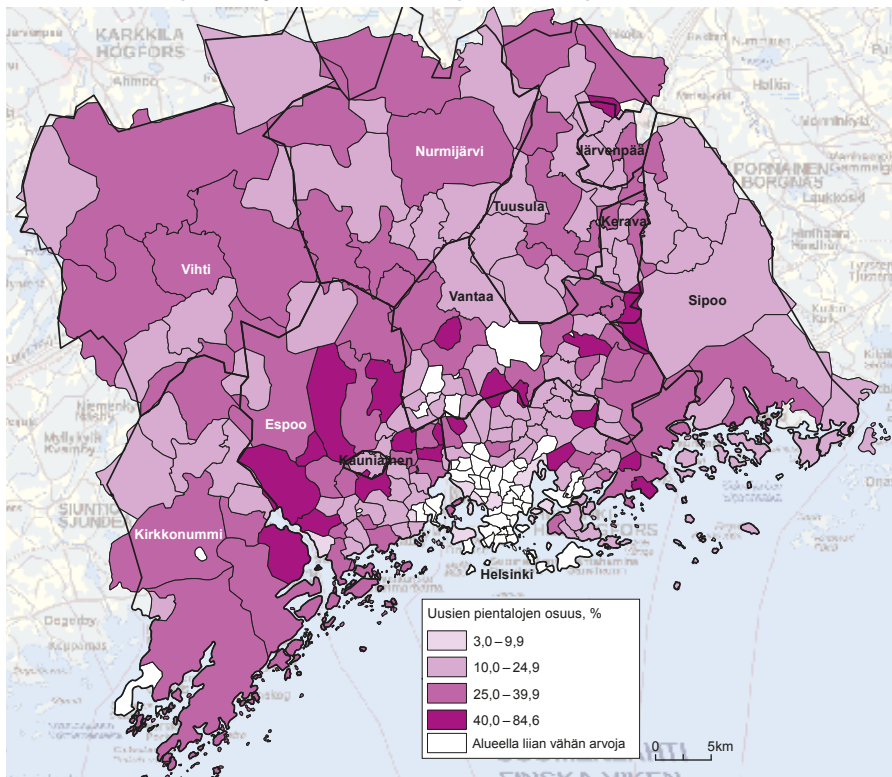
Lähde: Tilastokeskus, Paavo – Postinumeroalueittainen avoin tieto. Taustakartta: Maanmittauslaitoksen Taustakarttarasterisarja, 05/2017 aineistoa

KARTTA 4. Pientalovaltaiset alueet postinumeroalueittain, 2015

Lähde: Tilastokeskus, Paavo – Postinumeroalueittainen avoin tieto. Taustakartta: Maanmittauslaitoksen Taustakarttarasterisarja, 05/2017 aineistoa

KARTTA 5. Uusien pientalojen osuus kaikista pientaloista postinumeroalueittain, 2015

Lähde: Tilastokeskus, Asunnot ja asuinolot. Taustakartta: Maanmittauslaitoksen Taustakarttarasterisarja, 05/2017 aineistoa

Suhteellisesti eniten eläkeläistalouksia on Espoon Suvisaaristossa ja Tapiolassa, Kirkkonummen Lapinkylässä, Helsingin Tammisalossa, Laajasalossa, Munkkiniemessä, Länsi-Pakilassa ja Kuusisaari-Lehtisaarella, samoin kuin Vihdin Vihitijärvellä sekä Sipoon Kärrbyssä. Kaikilla näillä alueilla on eläketalouksia yli 35 prosenttia kaikista talouksista.

Määrällisesti eniten eläkeläistalouksia on Helsingin Kontula-Vesalassa ja Etelä-Vuosaarella, Vantaan Myyrmässä ja Tikurilassa sekä Espoon Espoonlahdessa.

Helsingissä tiiviimpää asumista kuin sitä ympäröivissä kunnissa

Entä korreloiko pientalovaltaisuus sen kanssa, millä postinumeroalueilla lapsitalouksia asuu eniten? Kuten kartta 4 esittää, kehyskunnat ovat Paavon mukaan tarkasteltavista kunnista pientalovaltaisimpia. Myös Pohjois-Helsingissä, Pohjois-Espoossa ja Luoteis-Vantaalla on paljon pientalovaltaisia alueita.

Lapsitalousvaltaisista alueista esimerkiksi Vantaan Ylästö ja Espoon Latokaske, Mankkaa ja Nöykkiönpuuro ovat postinumeroalueita, joilla pientaloja on yli 80 prosenttia alueen asunnoista.

Kerrostalovaltaiset alueet, joilla on kerrostaloja yli 80 prosenttia alueen asunnoista, ovat sijoittuneet pääosin Helsinkiin.

Lisäksi kerrostalovaltaisia alueita ovat Vantaalla Myyrmäen, Martinlaakson, Kaivoxselan ja Koivukylän postinumeroalueet ja Espoossa esimerkiksi Otaniemen, Tapiolan, Espoonlahden, Matinkylän ja Leppävaaran postinumeroalueet. Espoossa erottuu myös Lakiston alue, joka on harvaan asuttua mutta rakennuskannasta on kuitenkin yli 80 prosenttia kerrostaloja.

Lapsitalouksia näyttää siis asuvan paljon pientalovaltaisilla alueilla. Toisaalta myös eläkeläistalouksia asuu paljon pientalovaltaisilla alueilla.

Suosivatko lapsiperheet sitten alueita, joilla on paljon uusia pientaloja? Ja asuvatko eläkeläiset alueilla, joilla on paljon vanhempia pientaloja?

Asunnot ja asuinolot -tilastoon perustuvasta kartasta 5 näkyy, että jotkin lapsitalousvaltaiset postinumeroalueet ovat samoja kuin alueet, jolla on eniten uusia, 2000-luvulla rakennettuja pientaloasuntoja. Näitä alueita ovat Kirkkonummen Sundsberg, Espoon Kauklahti, Gumbö-

le-Karhusuo ja Niipperi, Vantaan Ylästö ja Sipoon Nikinmäki.

Lapsitalousvaltaiset ja paljon uusia pientaloja sisältävät postinumeroalueet osuvat siis pitkälti yksiin, toisin kuin eläkeläistaloudet ja uudet pientaloalueet.

Suhteellisesti eniten uusia pientaloja on Kirkkonummella ja Espoossa. Määrällisesti niitä on eniten Espoossa. Suhteellisesti vähiten uusia pientaloja on rakennettu Kauniaisiin ja Helsinkiin.

Vanhoja pientaloja on eniten Kauniaisissa, Helsingissä ja Keravalla, vähiten Kirkkonummella ja Espoossa. Vanhat pientalot on rajattu tässä ennen vuotta 1990 rakennettuihin pientaloihin. Kaikissa Helsingin seudun kunnissa pientalokannasta on lähes puolet on rakennettu ennen vuotta 1990.

Vanhoja pientaloja on suhteellisesti eniten Helsingin postinumeroalueilla (Asunnot ja asuinolot, 2015). Suurimmaksi osaksi vanhojen pientalojen postinumeroalueet ovat eri alueita kuin ne, joilla on suhteellisesti eniten lapsitalouksia, mutta myös jossain määrin eri alueita kuin ne, kuin missä eläkeläistalouksia on eniten. Eniten nämä vanhojen pientalojen alueet korreloivat eläkeläistalouksien alueiden kanssa Helsingin ja Espoon postinumeroalueilla.

Tilaa ja kulkuyhteyksiä arvostetaan

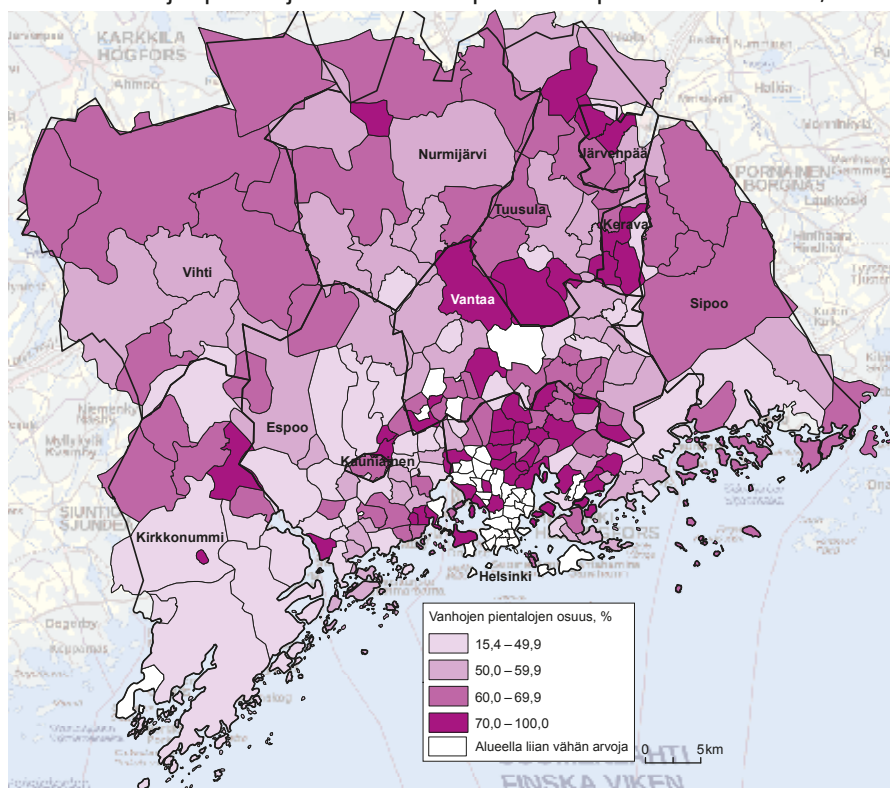
Paavon tietojen perusteella voidaan päätellä, että lapsiperheet haluavat asua tilavasti alueilla, joiden asuntoihin ei tarvitse teettää isompia remontteja.

Kun tarkastellaan absoluuttisia lukumääriä, lapsitalouksien sijoittuminen lähelle radanvarsia tai isompia kulkuväyliä kertoo toisaalta siitä, että lapsiperheet arvostavat myös hyviä kulkuyhteyksiä.

Entä suosivatko lapsitaloudet esimerkiksi omistus- tai vuokra-asumista? Tästä saa lisää tietoa Tilastokeskuksen avoimesta Paavo-palvelusta. ■

Ks. myös taka-aukeamalta kartat lapsiperhealueiden muutoksesta vuodesta 1990.

KARTTA 6. Vanhojen pientalojen osuus kaikista pientaloista postinumeroalueittain, 2015

Lähde: Tilastokeskus, Asunnot ja asuinolot. Taustakartta: Maanmittauslaitoksen Taustakarttarasterisarja, 05/2017 aineistoa

JARVO PARTANEN

Kirjoittaja on tietopalvelusuunnittelija Väestö- ja elinolo -yksikössä ja vastaa Paavo – Postinumeroalueittainen avoin tieto -palvelun ylläpidosta ja asiakaspalvelusta.

ANTTI KUOSMANEN

Kriisiä ei ollutkaan, mutta vielä se tulee

// Niin on jos siltä näyttää”. Tätä italialaisen Nobel-kirjailija Luigi Pirandellon samannimisestä näytelmästä tunnetuksi tullutta sanontaa on käytetty paljon. Sitä voi käyttää myös vuosina 2015–16 koetusta pakolaiskriisistä.

Vuosi sitten, kun kirjoitin tällä palstalla aavan meren tuolta puolen Eurooppaan ja ensimmäistä kertaa myös meille Suomeen suurin joukoin pyrkivistä turvapaikan hakijoista, vallitsi akuutti kriisitunnelma. Suomeen oli perinteisesti pyrkinyt pari-kolme tuhatta turvapaikanhakijaa vuosittain, minkä ohella oli otettu alle tuhat niin sanottua kiintiöpakolaista pakolaisleireiltä. Useimmat heistä olivat sopeutuneet elämään Suomessa, ja ne joiden hakemukset oli hylätty, olivat palanneet tai heidät oli palautettu. Kaikki tämä näytti heittävän kuperkeikkaa.

Huhtikuussa 2016 olisi ollut kohtuutonta edellyttää kenenkään voivan tietää, että turvapaikanhakijoiden tulva Suomeen oli jo päättynyt, vaikka luvut olivat kyllä laskeneet jo syksyllä 2015 siitä, minkä tason ne loppukesällä olivat saavuttaneet.

Tulva oli kuitenkin päättynyt, ja sen todentamiseksi voidaan katsoa tilastoja. Itse asiassa kannattaa katsoa tilastoja vähän pidemmältäkin aikaväliltä. Maahanmuuttoviraston julkaisemien vuosittaisten tietojen mukaan Suomeen saapui vuosina 2011–16 turvapaikanhakijoita seuraavasti:

VUOSI	HAKIJAMÄÄRÄ
2011	3 088
2012	3 129
2013	3 238
2014	3 651
2015	32 476
2016	5 651
Yhteensä	51 233

Taulukko kertoo, että turvapaikanhakijoiden määrä on Suomessa ollut hienoisessa kasvussa koko kuluvan vuosikymmenen ajan, mutta vain vuosi 2015 muodostaa selvän poikkeuksen muuten hyvinkin maltillisessa trendissä.

Vielä tarkemman kuvan saamme jos tarkastelemme kuukausittaisia lukuja. Ennen vuotta 2015 hakijat jakaantuivat varsin tasaisesti ympäri vuoden, vaihdellen suurin piirtein 250:stä noin 400:aan.

Vielä vuonna 2015 tasainen trendi jatkui touko-kesäkuun tienoille. Siitä alkoi kiihtyvä kasvu, joka huipentui syys-lokakuulle (runsas 10 000 ja 7 000 saapujaa). Sen jälkeen määrät alkoivat laskea niin, että vuoden lopussa oltiin alle 2 000:ssa ja maaliskuusta 2016 eteenpäin noin 350:n ja 520:n välillä.

Maaliskuuhun 2016 osui EU:n ja Turkin välillä tehty sopimus Kreikkaan saapuneiden turvapaikanhakijoiden palauttamisesta ja vastavuoroisesta lupauksesta ottaa vastaava määrä suoraan Turkista siellä sijaitsevilta pakolaisleireiltä. Samoihin aikoihin loppui liikenne Venäjältä, olipa se seurauksena sopimuksesta Venäjän kanssa tai ei. Vuodesta 2017 on nyt kulunut kolmannes eikä tilanne ole oleellisesti muuttunut.

Koko ”muuttovyöry” Suomeen rajoittui siis kokonaisuudessaan aikavälille kesäkuu 2015–helmikuu 2016, ja tuona kautena yli puolet siitä vain kahdelle kuukaudelle.

Entä kuinka suuri ”muuttovyöry” jää lopulta pysyväksi, toisin sanoen kuinka moni turvapaikanhakijoista on saanut tai vielä saa oleskeluluvan joko pakolaisina tai muuten suojelun tarpeesta oleviksi arvioituina?

Tämä tilasto näyttää – edelleen Maahanmuuttoviraston julkaisemiin tietoihin perustuen – seuraavalta:

VUOSI	MYÖNTEISET PÄÄTÖKSET
2011	1 271
2012	1 601
2013	1 827
2014	1 346
2015	1 879
2016	7 745

Myönteisten turvapaikkapäätösten määrä kasvoi perinteiseen verrattuna suureksi vasta viime vuonna. Syy on tietenkin se, että suuri määrä hakemuksia oli vielä kesken käsittelyn vuoden 2015 päättyessä.

Vuosina 2015–16 saapuneiden hakemuksia on yhä käsitellyssä, joten lopullista määrää ei vielä tiedetä. Noin 10 000 vaikuttaa kuitenkin järkeenkäyvältä arviolta, ja jos tilanne jatkuu nykyisenlaisena, palataan myönnettyissä oleskeluluvissakin kohti viime vuosien tavanomaisia määriä.

TODELLINEN KRIISI OLI PSYKOLOGINEN, EI AINEELLINEN.

Näitä lukuja voidaan verrata Suomeen suuntautuvan työnhakuun, opiskeluun tai muihin ”tavanomaisiin” syihin perustuvaan maahanmuuttoon. Näillä perusteilla on oleskelulupia viime vuosina myönnetty noin 17 000 vuodessa. Netto-maahanmuutto EU:n ulkopuolisista maista asettuu 10 000–12 000 tasolle vuosittain. Suomessa vakituisesti asuvia ulkomaalaisia oli puolestaan noin 230 000 vuoden 2015 lopussa.

Lyhyt johtopäätös edellä esitetyistä faktoista on, että tosiasiallisesti mitään muuttoliikekriisiä ei Suomessa ollutkaan. Maahan ”tulvineiden” turvapaikanhakijoiden määrät eivät esimerkiksi kummalle vuodelle tasoitettuna lopulta olleet kovin suuria, vaikka ylittivätkin selvästi aikaisempaan totutut, ja vielä paljon pienemmäksi jäivät maahan laillisesti jääneiden määrät.

Maaliskuun 2016 jälkeen on itse asiassa suurin piirtein palattu tätä niin sanottua kriisiä edeltäneeseen tilanteeseen. Sama koskee koko EU:ta kokonaisuutena, mutta eräissä jäsenmaissa kuten Ruotsissa ja Saksassa kriisi oli määrällisestikin todellinen. Niissäkin on toisaalta palattu kutakuinkin ”normaaliin” tilanteeseen.

Tämän todellisuuden sisäistäminen olisi hyödyksi kaikille, mutta samalla on totta myös se, että pakolaisvirran kanssa painiskellut hallinto ja vapaaehtoisjärjestöt joutuivat kuitenkin kovan paikan eteen, kun määrät lyhyeksi aikaa kymmenkertaistuivat. Rahaakin kului ja yhä kuluu pakolaisten huoltamiseen ja kotouttamiseen, ja se vie vielä pitkään, sikäli kuin siinä ylipäänsä onnistutaan.

Todellinen kriisi oli kuitenkin psykologinen, ei aineellinen, ja on siksi oikein sanoa, että niin on jos siltä näyttää. Niin Suomi kuin muutkin Euroopan maat kokivat shokin, ja ovat niin yhdessä kuin erikseen muuttaneet turvapaikanhakijoita koskevaa politiikkaansa kireämpään suuntaan. Sama koskee EU:n rajavalvontaa ja turvapaikkapolitiikkaa. Tulva on toistaiseksi padottu, mutta ainakin osittain kyseenalaisin keinoin niin seuraustensa, laillisuutensa kuin varsinkin moraalisuutensa suhteen. Padon pitävyydestäkään ei ole kaksisia takeita.

Mielipideilmaston muutokset ovat kuitenkin olleet pahaenteisempiä. Muukalaisvastaisuus on tullut paljon aikaisempaa näkyvämmäksi, poliittiseen toimintaan vaikuttavaksi ja häikäilemättömien agitaattoreiden keppihevoseksi. Ulkomaalaisperäistä väestöä ja sen tekemisiä, maahanmuuton kehitystä yleensä ja turvapaikkaa hakemaan tulevia erityisesti seurataan valppaasti poliittisia tavoitteita palvelevien argumenttien löytämiseksi ja vahvistamiseksi.

Pienetkin kielteisiksi koetut ilmiöt paisuvat ja niitä paisutellaan helposti todellista merkitystään isommiksi. Tarvittaisiin useiden vuosien mittainen rauhallinen kausi, jotta maahanmuuton käytökelpoisuus tässä mielessä häviäisi, eikä ole mitään takeita siitä, että sellaista rauhallista kautta enää koetaan.

Todellinenkin muuttoliikekriisi voidaan vielä kokea, ja se on jopa todennäköinen. Akuutin tilanteen rauhoittaneet tekijät, kuten sopimus Turkin kanssa, ovat huteralla pohjalla. Pakolaisvirta Pohjois-Afrikan kautta Italiaan on kasvussa, ja alueen konfliktit näyttävät ratkaisemattomilta (niitä on sattuvasti verrattu 30-vuotiseen sotaan).

Taustalla ovat vielä syvemmät syyt kuten valtioiden keinotekoisuus sekä vääjäämättä etenevä elinmahdollisuuksien kaventuminen väestönkasvun ja ympäristönmuutoksen takia. Ne tuottavat yhä suurempia pakolaismääriä, joiden kulkusuunta on meille päin. ■

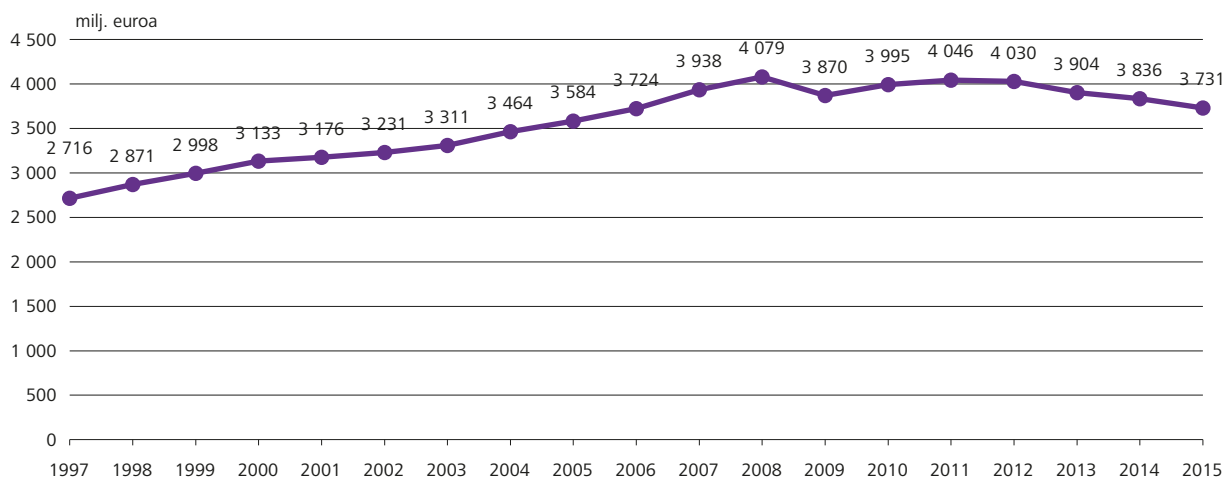

KAISA SAARENMAA JA TUOMO SAURI

Mediamarkkinat kovassa testissä

Laskusuhdanne on koetellut joukkoviestintämarkkinoita vuodesta 2012. Seuraavat vuodet näyttävät onnistuuko kustannusala – ja media-ala laajemminkin – uudistumaan murroksen keskellä ja nousemaan talousvaikeuksista.

KUVIO 1. Joukkoviestintämarkkinat 1997–2015, milj. euroa

Lähde: Tilastokeskus, joukkoviestintä- ja kulttuuritilastot

Joukkoviestintämarkkinoiden volyyymi kasvoi tasaisesti 1990-luvun jälkipuolella, mutta kasvu hidastui vuosituhaten alussa. Ennen taluskriisin alkua mediamarkkinoiden kasvu oli vuositasolla 3–4 prosenttia. Vuoden 2012 jälkeen mediamarkkinat ovat supistuneet vuosittain. Myös bruttokansantuotteeseen suhteutettuna (joukkoviestintämarkkinat/bkt, %) joukkoviestinnän arvo on laskenut.

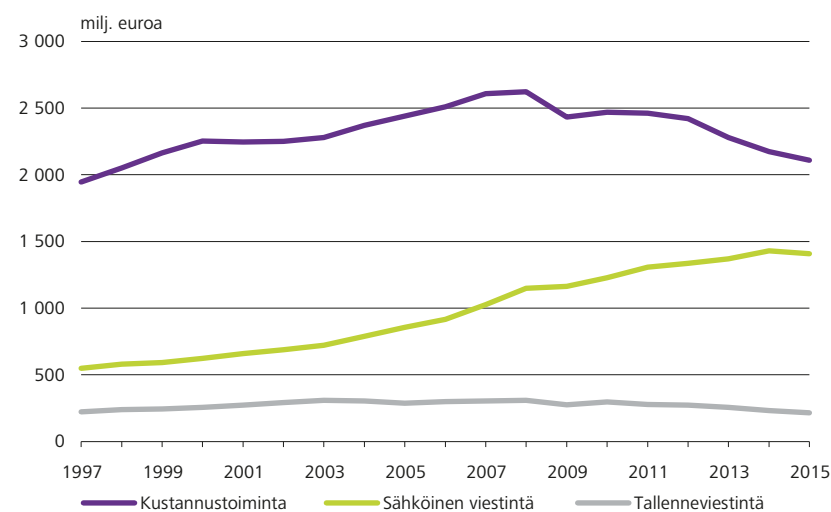
Vuonna 2015 Suomen joukkoviestintämarkkinoiden arvo oli noin 3,7 miljardia euroa (kuvio 1). Markkinoiden volyyymi pieneni noin kolme prosenttia edelliseen vuoteen nähden.

Mediatalous voidaan jakaa kolmeksi kokonaisuudeksi:

- Kustannustoiminta, johon lasketaan lehdistö ja kirjojen kustantaminen;
- Sähköinen viestintä, johon kuuluvat valtakunnallinen ja alueellinen tai paikallinen radio- ja televisiotoiminta sekä verkkomedia eli internetin mediapalvelut;
- Tallenneviestintä, joka käsittää äänitteet, videotallenteet sekä elokuvateatterien pääsylipputuotot ja elokuvamainonnan.

Tällä vuosituhatella kustannusalan osuus mediamarkkinoista on dramaattisesti pienentynyt ja sähköisen viestinnän osuus kasvanut. Markkinan rakentees-

KUVIO 2. Joukkoviestintämarkkinat sektorin mukaan 1997–2015, milj. euroa

Lähde: Tilastokeskus, joukkoviestintä- ja kulttuuritilastot

sa on siis käynnissä murros. Miten murros näkyy mediatalouden eri sektoreilla ja miksi murroksesta ei ole syntynyt kasvua?

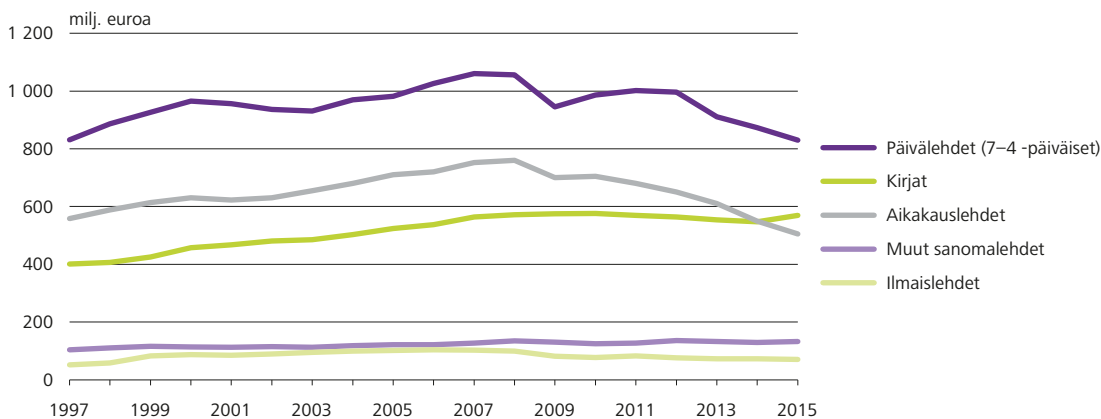
Kustannustoiminnan vaikeat ajat

Vuonna 2015 kustantamisen (lehdet, kirjat) osuus mediamarkkinoista oli 57 prosenttia. Kustantaminen on siten Suo-

nessa edelleen joukkoviestintätalouden suurin sektori. Sen arvo ja osuus ovat kuitenkin laskeneet selvästi vertailtaessa vuoteen 2000, jolloin kustannusalan osuus oli peräti 75 prosenttia joukkoviestintämarkkinoista (kuvio 2).

Vuonna 2015 päivälehtien, harvemmin ilmestyvien sanomalehtien ja ilmais-

KUVIO 3. Kustannustoiminta 1997–2015, milj. euroa

Lähde: Tilastokeskus, joukkoviestintä- ja kulttuuritilastot

Joukkoviestintätilastot

Joukkoviestinnän kokonaismarkkinoita koskevat toimialakohtaiset tiedot perustuvat moniin tilastolähteisiin. Useiden alojen tiedot ovat karkeita arvioita. Liiketoimintalaskelmat on laadittu Tilastokeskuksen väestö- ja elinolotilastot -yksikössä kulttuuri ja ajankäyttö -vastuualueella yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa.

Laskelmat ovat loppukäyttäjätasoisia: esimerkiksi sanomalehtimarkkinoiden kokoa kuvaava luku muodostuu lehtien vähittäishintaisesta tilaus- ja irtonumeromyynnistä sekä mainostuloista.

Luvuista on pyritty eliminoimaan mahdolliset päällekkäisyydet, ja eri toimialojen luvut ovat siten toisensa poisulkevia.

Luvut sisältävät kotimaisen tuotannon ja tuonnin, mutta eivät vientiä eivätkä yritysten ulkomaantoimintoja.

Tarkasti ottaen kyseessä ei ole yrityksen taloustieteessä vakiintunut liikevaihdon käsite, jota kuitenkin usein käytetään joukkoviestinnän taloudellisesta volyymista puhuttaessa.

Joukkoviestintätalastot on koottu taulukkopalveluun Tilastokeskuksen verkkosivuille.

miljardi euroa (kuvio 3). Sanomalehdistö (päivälehdet, 3–1-päiväiset lehdet ja ilmaislehdet) on taloudelliselta volyymltaan ja noin 28 prosentin markkinaosuudellaan merkittävä segmentti joukkoviestintämarkkinoilla. Sanomalehdistön osuus on kuitenkin laskenut tulonmuodostuksessa ja levikkikehityksessä tapahtuneiden muutosten seurauksena.

1980-luvun lopussa päivälehdet saivat tuloistaan jopa yli 70 prosenttia ilmoitusmyynnistä (kaikki luokiteltu ilmoittele mukaan lukien), ja vielä vuonna 2000 osuus oli lähes 60 prosenttia. Vuonna 2015 ilmoittelun osuus oli enää noin 45 prosenttia päivälehtien tuotoista.

Mainonnan ohella lehdistö on saanut tulonsa erilaisista levikkituloista (tilaukset ja irtonumeromyynti). Päivälehtien kokonaislevikki oli noin 1,6 miljoonaa kappaletta vuonna 2014. Ajanjaksolla 2004–2014 kaikkien suurimpien päivälehtien, ja erityisesti iltalehtien, levikit ovat laskeneet. Iltapäivälehtien levikeistä kymmenessä vuodessa on kadonnut 45 prosenttia.

Myös painetun lehden lukijamäärät ovat pudonneet vastaavasti. Lukijat ovat pitkälti siirtyneet lehtien verkkopalveluiden käyttäjiksi. Sekä Iltalehti että Iltta-Sanomat komeilevat suosituimpien verkkomediapalveluiden listan kärjessä.

Digimurros on sekä nopeaa että hidasta. Digitaalisten tuottojen osuus oli vuonna 2015 vasta yhdeksän prosenttia kaikkien sanomalehtien kokonaismyynnistä. Tämä ei tietenkään likimainkaan kata painettujen lehtien tulonmenetyksiä.

Levikkien laskua selittää suurelta osin kuluttajien – ja mainostajien – siirtymisen sähköiseen joukkoviestintään, mutta lisäksi ilmaisten mediasisältöjen runsas tarjonta on vähentänyt kuluttajien hakukkuutta maksaa joukkoviestintäyritysten palveluista.

Ilmaista mediasisältöä on saatavilla mm. Facebookin ja muiden yhteisöpalveluiden kautta, kaupunkilehdistä, radiosta, kansainvälisestä verkkomediasta, blogeista ja verkkojulkaisuista. Lisäksi Yle, MTV ja valtalehdet tarjoavat ilmaista mediasisältöä verkkosivullaan.

VTT:n ja Turun yliopiston tutkijat ovat kuvanneet digitalisaation aiheuttamaa disruptiota (vakiintuneiden toimintatapojen murtuminen) kustannusalalla. He sijoittavat kustannusalan disruptiivisen käännekohtaan vuoteen 2012. Heikentyneiden toimintaedellytysten vuoksi yhtiöiden on ollut pakko muuttaa liiketoimintansa strategiaa. Kriisi uhkaa kustannustalojen olemassaoloa ja siihen on vastattava. (Södergård ym. 2016.)

Media-alan yritykset ovat reagoineet

haasteisiin mm. kehittämällä digitaalisia palveluita, leikkaamalla kuluja, tehostamalla toimintaa sekä vahvistamalla kilpailuasemaansa mediamarkkinoilla (Kleis Nielsen ym. 2016). Perinteiset joukkoviestintäyritykset ovat olleet aktiivisia ns. integroidun viestinnän tuotteiden ja palvelujen kehittämisessä jo 1990-luvulla. Suomen suosituimmat www-mediasivustot ovat nykyäänkin suurelta osin perinteisten joukkoviestimien ylläpitämiä.

Osittain toimet ovat tuottaneet tuloa. Esimerkiksi Helsingin Sanomat on onnistunut kasvattamaan niiden lukijoiden osuutta, jotka painetun lehden ohella maksavat myös sanomalehden digitaaliversiosta. (Södergård ym. 2016.)

Seuraavat vuodet näyttävät tuottavko ponnistelut hedelmää. Onnistuuko kustannusala – ja media-ala laajemminkin – uudistumaan murroksen keskellä ja nousemaan talousvaikeuksista. Tällä hetkellä vetoapua tunnutaan odottettavan taloustaantumien päättymisestä ja talouselämän yleisestä piristymisestä.

Sähköisen median huima kasvu

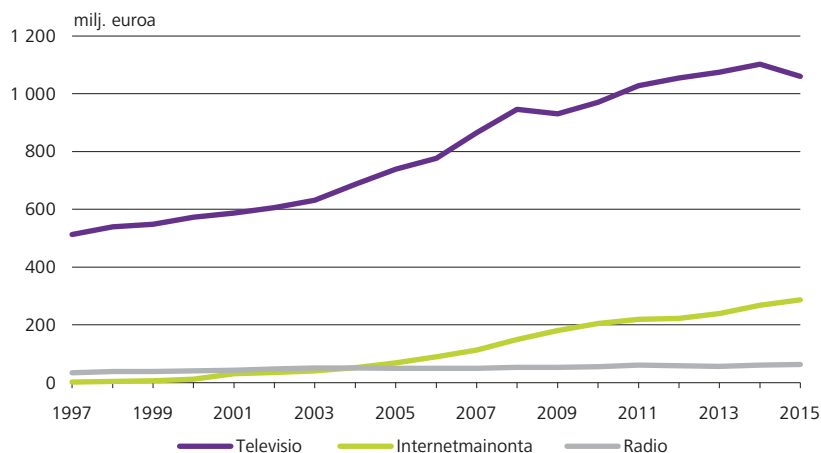
Viimeisen kymmenen vuoden aikana verkkomedia on kasvanut nopeasti (320 % vuosina 2005–2015), mutta myös televisiotoiminnan kasvua (43 %) voi pitää merkittävänä muutoksena. Sähköisen joukkoviestinnän osuus joukkoviestintämarkkinoista on lähes kaksinkertaistunut vuodesta 2000. Kaikkiaan sähköisen joukkoviestinnän markkinoiden arvo loppukäyttäjätasolla oli 1,4 miljardia euroa vuonna 2015. (Kuvio 4.)

Televisiotoiminta muodostaa nykyisin noin 75 prosenttia sähköisen viestinnän markkinoista.

Vuosituuhannen vaihe oli television kannalta hitaan kasvun aikaa. Television mainostulot, lehtimainonnan tapaan, jopa supistuivat parina vuotena. Televisiosektori lähti nopeaan kasvuun digitalisointiprosessin loppuvuosina (2007–08), kun mm. maksutelevisiomarkkinoiden kasvuedellytykset kypsyivät.

Tv-toiminnan suurin tuloerä Suomessa on yleisradiovero yli 40 prosentin osuudella. Mainonnan osuus on laskenut neljänneksen televisiotoiminnan tuotoista. Maksutelevision osuus televisiotoiminnan tuotoista on kasvanut

KUVIO 4. Sähköinen viestintä 1997–2015, milj. euroa

Lähde: Tilastokeskus, joukkoviestintä- ja kulttuuritilastot

vuoden 2007 jälkeen ja on nyt noin kolmannes toiminnasta. Tilausvideopalvelut (mm. Netflix, HBO, Viaplay) on sisällytetty mediamarkkinalaskelmassa television maksu-tv-tilauslukuihin.

Kaupallisen radiotoiminnan tuotot ovat lähes yksinomaan mainostuloja. Kaupallisten radioiden tuotot kasvoivat

riipeästi 2000-luvun alussa, mutta sitten kasvu pysähtyi vuosiksi noin 50 miljoonan euron tasolle. Talouskriisi ei juurikaan kaupalliseen radiotoimintaan vaikuttanut, ja parina viime vuonna radioiden tuotot ovat olleet noin 60 miljoonaa. Kaupallisen radion osuus koko mediamainonnasta on noin viisi prosenttia.

Internetmainonnan osuus joukkoviestintämarkkinoista on kasvanut tällä vuosituuhannella nolasta noin kahdeksaan prosenttiin vuonna 2015. Lukuun sisältyy verkkomediainonta sekä sähköiset hakemistot ja hakusanamainonta.

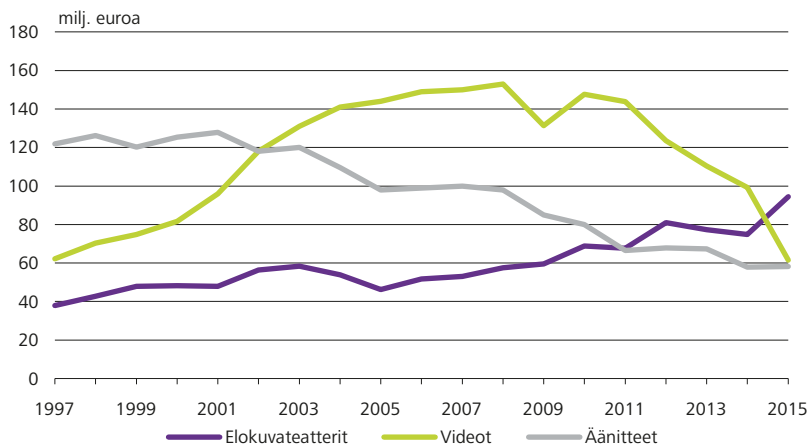
Internetmainontaan käytettiin noin 286 miljoonaa euroa eli neljännes koko mediamainonnasta. Parin viime vuoden aikana verkkomainonnan volyyymi on ohittanut tv-mainonnan volyymin. Muissa Pohjoismaissa verkkomediainonta ohitti televisiomainonnan jo selvästi Suomea aiemmin.

Tallennemyynti on romahtanut

Tallenteiden (sis. äänitteet, videotallenteet, elokuvateatterit) osuus viestintämarkkinoista oli 2000-luvun alkuvuosina kasvussa, mutta eritoten 2010-luvulle tultaessa tämän markkinasegmentin osuus on laskenut selvästi alle vuosituuhannen taitteen tason. Ensin tyrehtyi ää-

SUOMEN SUOSITUIMMAT
WWW-MEDIASIVUSTOT
OVAT NYKYÄÄNKIN
SUURELTA OSIN
PERINTEISTEN
JOUKKOVIESTIMIEN
YLLÄPITÄMIÄ.

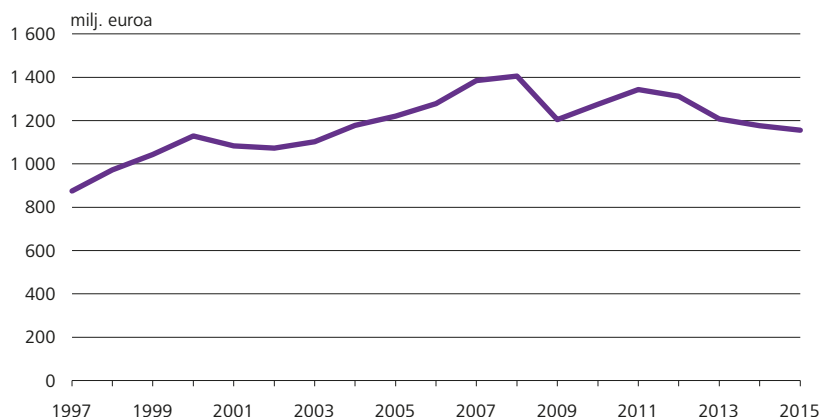
KUVIO 5. Tallenneviestintä 1997–2015, milj. euroa

Lähde: Tilastokeskus, joukkoviestintä- ja kulttuuritilastot

VUOSI 2015 OLI ERITYISEN TUOTTOISA ELOKUVATEATTERIEN MYYNNIN KANNALTA.

KUVIO 6. Mediamainonta 1997–2015, milj. euroa

Lähteet: Mainonnan Neuvottelukunta, Kantar TNS (ent. TNS Gallup Oy)

Digitaalisen myynnin nopea kasvu ei kuitenkaan ole estänyt äänitteiden kokonaismarkkinan supistumista. Vuodesta 2005 vuoteen 2015 Suomen äänitemyynnin (fyysiset tallenteet ja online-myynti) arvo supistui yli 40 prosenttia.

Videotallenteiden myynti kasvoi vielä 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä, mutta viime vuosien aikana myynti on kääntynyt jyrkkään laskuun. Vuonna 2015 videotallenteita myytiin ja vuokrattiin yhteensä noin 60 miljoonalla eurolla.

Elokuvateatterien katsojamäärät ja elokuvateattereiden tuotot kääntyivät nousuun kotimaisten elokuvien suosion kasvun myötä 1990-luvun puolivälin jälkeen. Elokuvateatterien osuus koko mediamarkkinoista on kuitenkin vain kaksi prosenttia.

nitemyynti ja sitten myös videomyynti.

Vuonna 2015 tallennemarkkinan myynti oli yhteensä runsaat 200 miljoonaa euroa ja sen osuus joukkoviestintämarkkinoista noin kuusi prosenttia. Toisaalta vuosi 2015 oli erityisen tuottoisa elokuvateatterien myynnin (sis. pääsylippumyynnin ja elokuvamainonnan) kannalta: 94 miljoonaa euroa eli 26 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna. (Kuvio 5.)

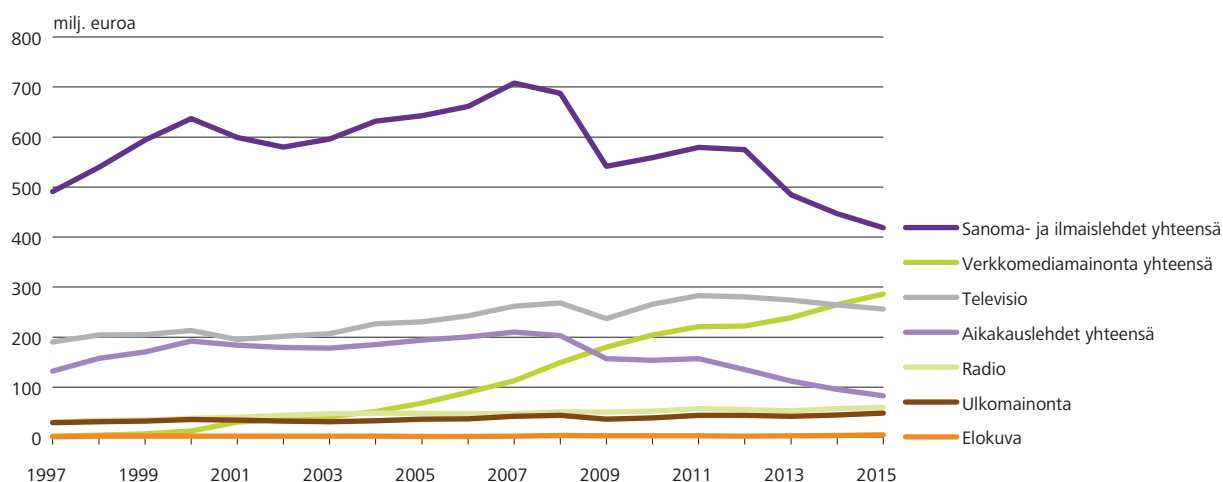
Äänitallenteiden myynnin volyymi on ollut laskeva 2000-luvun alusta lähtien, ja vuonna 2003 videotallenteiden myynnin volyymi ohitti äänitemyynnin. Verkon kautta tapahtuvan musiikin digitaalisen myynnin osuus on kasvanut viime vuosina voimakkaasti. Digitaalisen myynnin osuus äänitteiden tukkumyynnistä oli 63 prosenttia vuonna 2015, kun se vielä vuonna 2012 oli 27 prosenttia. (IFPI Finland ry:n tilastot.)

Median mainoskaku pienentynyt vuodesta 2012

Mediamainonta liittyy keskeisesti mediamarkkinoiden toimintaan. Mediamainontaan käytettiin Suomessa 1,2 miljardia euroa vuonna 2015. Tällä vuosituonnilla mediamainontaan käytetty euromäärä on vaihdellut 1,1–1,4 miljardin välillä. (Kuvio 6.)

Digitalisointiprosessin aikaansaaman murroksen myötä kilpailu niin mai-

KUVIO 7. Mediamainonta joukkoviestimen mukaan 1997–2015, milj. euroa

Lähteet: Mainonnan Neuvottelukunta, Kantar TNS (ent. TNS Gallup Oy)

nostajista kuin maksavista asiakkaista on kiristynyt. Digitalisoituminen on haastanut varsinkin sanoma- ja aikakauslehdistön vanhan liiketoimintamallin, kun suuri osa lehdistön kivijalkana toimineesta mainosrahasta on siirtynyt kuluttajien perässä sähköiseen mediaan. Median ”mainoskakku” on myös pienentynyt vuodesta 2012.

Tästä huolimatta Suomi on mediamainonnassa edelleen varsin sanomalehtikeskeinen maa, vaikka sanomalehtimainonnan osuus mediamainonnasta on viimeisen kymmenen vuoden aikana laskenut selvästi (kuvio 7).

Sanomalehtimainonnan osuus kaikesta mediamainonnasta on pienentynyt trendinomaisesti. Se oli ilmaislehdet mukaan lukien reilusti yli viisikymmentä prosenttia vielä 2000-luvun alussa, mutta enää 36 prosenttia vuonna 2015. Vuonna 2007 sanomalehdistön (ml. kaupunkilehdet) mediamainonnan arvo oli 708 miljoonaa euroa, vuonna 2015 enää 419 miljoonaa euroa.

Aikakauslehtimainonnan kehitystrendi oli Suomessa pitkään nouseva, eli päinvastainen kuin monessa muussa Euroopan maassa. Talouskriisin seurauksena pelkätään vuonna 2009 aikakauslehtimainonnasta katosi lähes neljäsosa. Vuonna 2015

aikakauslehtimainonnan osuus oli supistunut noin seitsemään prosenttiin.

Mikä on hidastanut digimyyntiä?

Sanoma- ja aikakauslehtien seuraaminen digitaalisesti on yleistynyt 2010-luvulla: huomattava osa lukijoista on luopunut painetun lehden seuraamisesta. Keväällä 2011 painettu lehti tavoitti Kansallisen Mediatutkimuksen mukaan 94 prosenttia vastaajista, mutta syksyllä 2016 enää 75 prosenttia vastaajista oli lukenut painettua sanomalehteä vähintään kerran viikossa.

Samaan aikaan 48 prosenttia kertoi lukevansa sanomalehteä tietokoneelta, 45 prosenttia matkapuhelimelta ja 28 prosenttia tablettilta tai lukulaitteelta vähintään kerran viikossa. Lehtien seuraminen tietokoneen ruudulta on vähentynyt aivan viime vuosina, mutta lukeminen tabletin, lukulaitteen ja erityisesti matkapuhelimen kautta on yleistynyt.

Digitaaliset tuotot muodostivat kuitenkin edelleen vuonna 2015 suhteellisen pienen osan sanomalehtien tuotoista (noin yhdeksän prosenttia Suomessa, kuusi prosenttia World Press Trendsin kansainvälisessä vertailussa) (WPT 2016). Mikä on hidastanut digitaalisen myynnin osuuden kasvua?

SUOMI ON
MEDIAMAINONNASSA
EDELLEEN VARSIN
SANOMALEHTI-
KESKEINEN MAA.

Lehtitalojen verkosta keräämät mainostuotot eivät likimainkaan ole riittäneet printtimainonnan tulonmenetysten korvaamiseen, sillä verkkomainonta on perinteisiä mainoskanavia halvempaa. Ansaintamallit ovatkin edelleen mediatalojen verkkojulkaisujen kehityksen keskeisin haaste.

Verkkomedian mainonnan arvo oli vuonna 2015 noin 286 miljoonaa euroa. Lehdistön osuus verkkomainon-

nan tuotoista on merkittävä (noin viidennes), mutta painettujen lehtien mainonnan tulovirtaan verrattuna volyymitaan edelleen vaatimaton.

Lehdistö pyrkii löytämään tehokkaita malleja ansaita sisällöillään verkossa tavalla, joka korvaisi painetun median leikkien ja ilmoitustulojen laskun. Maksulliset palvelut ja maksumuurit ovat yleistyneet ja näin sanomalehtiyhtiöt ovat pyrkineet vieroittamaan kuluttajia ilmaisten sisältöjen oletuksesta.

Maksumuureja on kolmea tyyppiä: freemium-malli, mittarimalli sekä ns. kova muuri. Freemium-mallissa osa sisällöstä on ilmaista, osa maksullista. Mittarimallissa verkkovierailija saa lukea maksutta rajoitetun määrän juttuja rajoitussa ajassa. Kovan muurin mallissa kaikki sisällöt ovat maksullisia ja maksutta pääsee lukemaan korkeintaan juttujen alut. Osa lehdistä yhdistää erilaisia maksumuureja ns. hybridimallissa.

Maksumuurien kasvaneesta suosiosta huolimatta ilmaista sisältöä on vielä saatavilla paljon. Suomen Lehdistön selvityksessä huhtikuussa 2016 kymmenellä seitsenpäiväisellä lehdellä 27:stä ei ollut verkkosivuillaan lainkaan maksullista sisältöä. Kaksi lehteä oli luopunut kertaalleen lanseeratusta muurista. (Suomen Lehdistö, 3/2016.)

Maksumuurejakin on mahdollista kiertää. Facebookin kautta on mahdollista seurata ilmaiseksi hyvinkin kattavaa uutisvirtaa useasta uutislähteestä. Facebook on yhä enemmän muuttunut mediayhtiön kaltaiseksi toimijaksi, mikä yhtiön johdossakin nykyisin tunnustetaan. Vaikka yhtiö ei tuotakaan omia uutisartikkeleita, käyttää se toimituksellista valtaa arvottaessaan erilaisia mediasisältöjä. (Esim. Mainonta & Markkinointi.)

Facebook lanseerasi vuonna 2015 sisäänartikkeli -julkaisutyypin (instant article), jossa mediayhtiössä toimitettu artikkeli sijaitsee Facebookin palvelimella ja on sieltä ilmaiseksi luettavissa. Julkaisutyyppi palvelee lukijaa esimerkiksi artikkelin avautumisen lisääntyneen nopeuden ansiosta, mutta järjestelyssä on nähty myös riskejä kustantajien osalta. Facebook tarjoaa osaa mainosrahasta sisäänartikkelien julkaisijoille, mutta julkaisumuodon taloudellisesta hyödystä kustantajille on ristiriitaisia käsityksiä.

Suomessa yhteisöpalveluiden kautta

jaettava sanomalehtisisältö ei toistaiseksi ole kuitenkaan syrjäyttänyt suoraan sanomalehtien verkkosivujen kautta tapahtuvaa sanomalehtisisältöjen seuraamista.

Kolmas syy digitaalisen myynnin osuuden hitaalle kasvulle on arvonlisäveron vaikutus digisisältöjen hinnoitteluun. Digitaalista jakelumuotoa on verotettu ankarammin (24 %) kuin painettuja sisältöjä (10 %). Järjestelyn taustalla on ollut eurooppalainen sääntely.

Vuonna 2016 Euroopan komissio viimein päätyi esittämään, että painettujen ja digitaalisten lehtien ja kirjojen alv-kohdelua yhdenmukaistetaan. Päätös uudesta alv-kohtelusta vaatii vielä kaikkien jäsenmaiden hyväksynnän. Sen jälkeen digi-alv:n taso on kansallisten päätöksentekijöiden asia. On aiheellista odottaa, että veroratkaisun seurauksena digilehtien ja e-kirjojen kuluttajahinnat laskevat.

FACEBOOKIN KAUTTA ON MAHDOLLISTA SEURATA ILMAISEKSI HYVINKIN KATTAVAA UUTISVIRTAA USEASTA UUTISLÄHTEESTÄ.

Valtio jakaa sanomalehdistölle varsinaista avustusta nykyisin enää puoli miljoonaa euroa vuodessa. Tukea jaetaan "valtakunnallisilla vähemmistökielillä julkaistaville sanomalehdille ja niitä vastaaville verkkojulkaisuille". Tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien alennettua arvonlisäverokantaa voi kuitenkin pitää epäsuorana taloudellisena lehdistötukena.

2010-luvulla tukipolitiikassa on tapahtunut muutos, kun vuoden 2011 loppuun voimassa ollut nollaverokanta poistettiin. (Aiemmin myynti oli verotonta, myyjälle palautettiin tuotantopanosostoihin sisältynyt arvonlisävero.) Arvonlisäveroon siirtymisellä oli disruptiivinen vaikutus: lehtien tilaushinnat nousivat samalla kun kuluttajat olivat löytämässä (ilmaiset) digitaaliset ja mobiilit mediasisällöt. (Södergård ym. 2016.)

Neljäs syy sanomalehtien digitaalisen myynnin hitaaseen kasvuun liittyy väestön rakenteeseen sekä eri väestöryhmien kulutuskulttuureihin ja -mahdollisuuksiin: Siinä missä yhdeksän kymmenestä alle 45-vuotiaasta lukee verkkolehtiä tai televisiokanavien uutissivustoja internetissä, eläkeläisistä näin tekee alle puolet (Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö).

Erityisesti nuoret kuluttavat digitaalisia mediasisältöjä. Hyvin iäkkäiden ohella nuoret ovat se väestöryhmä, jossa pienituloisuus on väestön keskiarvoa yleisempää (Tulonjakotilasto). Heikko taloudellinen tilanne varmasti vaikuttaa nuorten maksuvalmiuteen niin digitaalisten kuin painettujenkin mediasisältöjen osalta.

Nuoret eivät ole niukkojen resurssien suhteen luonnollisestikaan ainoa väestöryhmä. Verkkosisältöjen seuraaminen jakaantuu myös koulutusasteen mukaan siten, että korkeakoulutetut seuraavat verkon mediasisältöjä selvästi enemmän kuin vähemmän koulutetut. (Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö.)

Verkkosisällöistä maksaminen on opittavissa oleva tapa

Joukkoviestintämarkkinoiden kehitys on ollut kahden viime vuosikymmenen aikana tapahtumarikasta. Murros on joutunut ennen kaikkea medialatouden digitalisoitumisesta, johon liittyy mainonnan lisääntyminen sähköisessä mediassa ja vähentyminen painetussa mediassa. Mediamarkkinat ovat supistuneet use-

amman vuoden ajan vuodesta 2012 lähtien – vuosien 2014 ja 2015 välillä noin kolme prosenttia.

2010-luku on ollut murroskautta erityisesti sanomalehtialalle. Selviytyäkseen lehtitalot ovat joutuneet uudistamaan liiketoimintamalliaan, leikkaamaan kuluja ja luomaan uusia yhteistyön muotoja. Ilmaisten sisältöjen aika halutaan julistaa menneeksi maailmaksi ja useat päivälehdet ovat ottaneet verkkosivuillaan käyttöön erityyppisiä maksumuureja.

Toisaalta on havaittu viitteitä siitä, että mediasisältöjen ilmaisuus ei ehkä sitenkään ole kuluttajille houkuttelevin vaihtoehto. Reuters-instituutin loka-kuussa 2016 valmistuneen raportin mukaan verkkosisällöistä maksaminen on tapa, jonka voi oppia – ja joka on yleisty-mässä. Reuters-instituutin raportin mukaan nuoret maksavat mediasisällöistä todennäköisemmin mikäli he ovat tottuneet maksamaan esimerkiksi Netflixistä (tilausvideot) tai Spotifysta (musiikki). (Reuters Institute Digital News Report 2016.)

Viimeisin haaste sanomalehdistön liiketoimintamallille tulee yhteisöpalveluiden (erityisesti Facebook) taholta. Läsnäolo yhteisöpalveluissa tarjoaa sanomalehdille näkyvyyttä ja mahdollistaa oman tuotteen markkinoinnin, mutta yhteisöpalveluiden kautta kuluttajilla on mahdollisuus kiertää maksumuureja ja seurata useita uutislähteitä kattavaa uutisvirtaa ilmaiseksi. Sanomalehdistön suhde teknologiajätteihin on lähitulevaisuuden kiinnostavia seurattavia asioita.

Selvää lienee, että maksumuureja kiertävät kuluttajat ovat kiinnostuneita mediasisällöistä. Tässä mielessä joukkoviestimillä menee hyvin. Kiinnostus mediasisältöihin ei ole pienentynyt ja TNS Atlas-tutkimuksen mukaan suomalaiset käyttävät joukkoviestinten seuraamiseen keskimäärin kahdeksan tuntia päivässä. Millaisesta palvelusta kuluttajat ovat valmiita maksamaan ja millä hinnalla, on vaikea kysymys. Hyvin todennäköisesti mielenkiintoiset ajat jatkuvat media-alalla. ■

Kaisa Saarenmaa on erikoistoimittaja ja vastaa joukkoviestintätilastosta Tilastokeskuksen väestö- ja elinolotilastot-yksikössä. Tuomo Sauri on eläkkeellä oleva erikoistutkija samasta yksiköstä.

SUOMALAISET KÄYTTÄVÄT JOUKKOVIESTITINTEN SEURAAMISEEN KESKIMÄÄRIN KAHDEKSAN TUNTIA PÄIVÄSSÄ.

*Verkkolähteet ja kirjallisuus:
IFPI Finland ry. Tilastot.*

Kleis Nielsen, Rasmus & Cornia, Alessio & Kalogeropoulos, Antonis (2016). Challenges and opportunities for news media and journalism in an increasingly digital, mobile, and social media environment. Reuters Institute for the Study of Journalism.

*Mainonta & Markkinointi 2.1.2017.
Myöntääkö Zuckerberg vihdoin, että Facebook on mediayhtiö?*

Reuters Institute Digital News Report 2016.

Suomen Lehdistö 3/2016. Valintojen maailma.

Södergård, Caj & Bäck, Asta & Koiranen, Ilkka (2016). Kustantaminen esimerkkinä digitalisaation aiheuttamasta toimialan disruptiosta. Talous & Yhteiskunta 3/2016.

Tilastokeskus. Joukkoviestintätilaston taulukkopalvelu.

Tilastokeskus. Tulonjakotilasto.

Tilastokeskus. Väestön tieto- ja viestintäteknikan käyttö.

TNS Atlas Intermedia 2015.

World Press Trends 2016: Facts and Figures.

Kommentoi verkossa
tietotrendit.stat.fi

MINNA TOIVANEN, ARI VÄÄNÄNEN JA BARBARA BERGBOM

Ulkomaalaistaustaiset palkansaajat kokevat ansiotyön tärkeämmäksi kuin suomalaistaustaiset

Hyvin merkitykselliseksi ansiotyönsä arvioivat etenkin Lähi-idästä ja Afrikasta kotoisin olevat palkansaajat, peräti 87 prosenttia heistä pitää työtään erittäin tärkeänä elämänalueena. Kodilla ja perheellä on ulkomaalaistaustaisille yhtä suuri merkitys kuin suomalaistaustaisille.

Miten ulkomaalaistaustaiset nais- ja miespalkansaajat kokevat eri elämänalueet, kun puntaroitavina ovat työ, koti ja vapaa-aika? Ovatko perinteiset sukupuoliroolit vallalla ja ovatko eri elämänalueet tasapainossa keskenään?

Tarkastelumme pohjautuu Tilastokeskuksen Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi 2014 -tutkimukseen (UTH) (ks. Nieminen ym. 2015; tietolattikko). Tutkimukseen valittiin mukaan haastatteluihin osallistuneet 18–64-vuotiaat työssäkäyvät palkansaajat (n= 1 450), joista miehiä oli 51 prosenttia (n= 741) ja naisia 49 prosenttia (n= 709).

Vertaamme ulkomaalaistaustaisten palkansaajien tilannetta suomalaistaustaisten tilanteeseen hyödyntämällä vuoden 2013 Työolotutkimusta (Sutela & Lehto 2014) sekä vuoden 2012 Tasa-arvobarometria (Kiianmaa 2012). UTH-aineiston ja Työolotutkimuksen osalta esitetyt tulokset ovat ikävakioituja.

Koti ja perhe yhtä tärkeitä ulkomaalaistaustaisille ja suomalaistaustaisille

Elämänkokonaisuuden rakentumista voidaan tarkastella arjen ajankäytön, mutta myös eri elämänalueiden tärkeyden pohjalta. Aineistossamme ulkomaalaistaustaiset palkansaajat arvioivat kodin ja perhe-elämän useimmin erittäin tärkeäksi elämänalueeksi (89 %). Osuus oli samalla tasolla kuin suomalaistaustaisilla palkansaajilla (90 %).

Kun kodin ja perhe-elämän tärkeyttä tarkasteltiin taustamaan mukaan, havaittiin pienehköjä eroja: esimerkiksi Viro-taustaisilla palkansaajilla koti ja perhe-elämä näyttötyivät erittäin tärkeänä elämänalueena muita ryhmiä harvemmin, ja heillä ero miesten ja naisten välillä oli muita suurempi. Naiset arvioivat kodin ja perheen erittäin tärkeäksi elämänalueeksi useammin kuin saman maataustan omaavat miehet. (Ks. kuvio 1.)

Ansiotyö erittäin tärkeä elämänalue Afrikasta ja Lähi-Idästä tulleille

Ansiotyön osalta erot eri ryhmien välillä olivat suurempia kuin kodin ja perheen. Ulkomaalaistaustaisista palkansaajista 74 prosenttia arvioi ansiotyön erittäin tärkeäksi elämänalueeksi. Vastaava osuus oli suomalaistaustaisilla palkansaajilla selvästi pienempi (59 %).

Ansiotyö näyttötyi erittäin tärkeänä elämänalueena erityisesti Lähi-idästä ja Afrikasta tulleiden keskuudessa, heistä peräti 87 prosenttia piti ansiotyötä erittäin tärkeänä. Suomen lähialueilta, Venäjältä ja Virossa, tulleiden keskuudessa etenkin miesten arviot tulivat varsin lähelle kantaväestön tasoa. Viro-taustaiset naiset arvioivat ansiotyön miehiä useammin erittäin tärkeäksi elämänalueeksi. Samansuuntainen sukupuoliero, joskin pienempi, oli havaittavissa myös joissakin muissa maahanmuuttajaryhmissä.

Kaikissa ryhmissä vapaa-aika näyttäyty vähiten tärkeänä elämäalueena. Ulkomaalaistaustaisista palkansaajista 42 prosenttia ja suomalaistaustaisista 43 prosenttia katsoi vapaa-ajan olevan erittäin tärkeä elämäalue. Eri taustamaiden välillä oli kuitenkin yllättävän suuria eroja arvioissa ja ne kytkeytyivät usein sukupuoleen. Lähi-itä- ja Afrikka-taustaiset sekä ryhmän ”muut” miehet arvioivat muita useammin vapaa-ajan erittäin tärkeäksi elämäalueeksi (55–59 %).

Merkittävä havainto on, että lähes poikkeuksetta naiset pitivät vapaa-ajan merkitystä vähäisempänä kuin vastaavan maataustaan omaavat miehet. Ainoastaan EU-, EFTA- ja Pohjois-Amerikka -taustaiset naiset raportoivat vapaa-ajan olevan tärkeämpää kuin vastaavan taustaan omaavat miehet. Virosta ja Aasiasta tulleilla naisilla vapaa-ajan merkitys oli kaikkein vähäisin (33 %).

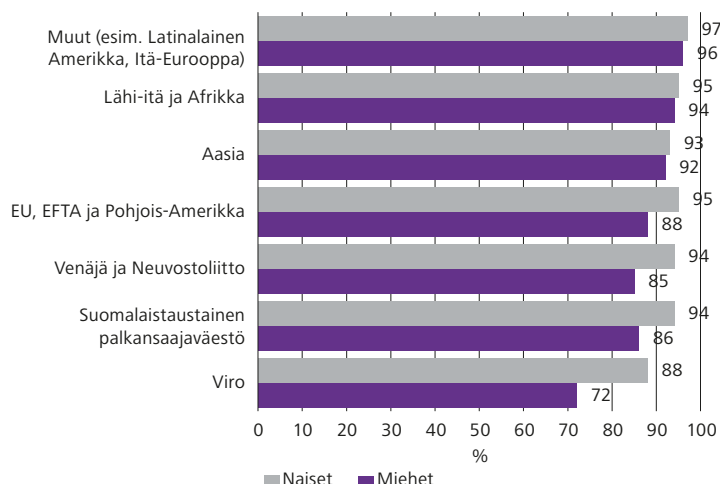
Eri elämäalueiden tärkeyttä on mitattu Työolotutkimuksissa jo vuodesta 1984 lähtien. Vuodesta toiseen koti ja perhe-elämä ovat näyttäneet suomalaistaustaisilla palkansaajilla useimmin erittäin tärkeänä elämäalueena, jonka merkitys on lisääntynyt tasaisesti. Samoin vapaa-ajan merkitys on kasvanut tasaisesti tarkasteltuna ajanjaksona. Sen sijaan ansiotyön merkityksen osalta trendi on ollut ennemminkin laskeva. (Sutela & Lehto 2014, 21–22.)

Ajankäyttötutkimusten mukaan miehet käyttävät yleensä enemmän aikaa ansiotyöhön ja naiset taas kotiin ja perheeseen (esim. Pääkkönen 2013). Kun sen sijaan on tarkasteltu eri elämäalueiden tärkeyttä, eivät sukupuolten väliset erot ole olleet yleensä yhtä suuria. Tässä tutkimuksessa sekä ulkomaalais- että suomalaistaustaisilla palkansaajilla perhe näyttäyty erityisesti naisilla erittäin tärkeänä elämäalueena, tosin eräissä ryhmissä sukupuolten väliset erot olivat hyvin pieniä. Ansiotyön osalta sukupuolten välinen ero oli kaikkien ulkomaalaistaustaisten osalta pienempi, mutta ryhmien välillä oli huomattavia eroja.

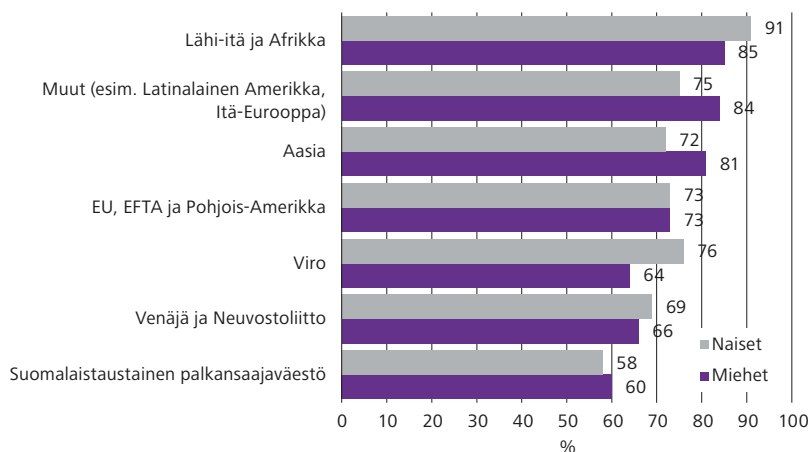
Nämä erot voivat liittyä erilaisiin sukupuolijärjestelmiin tai sukupuolirooleihin, mutta myös eri ryhmien erilaiseen ammattiasemaan ja työn luonteeseen. Tässä yhteydessä onkin syytä huomata, että ryhmät erosivat selvästi toisistaan työmarkkina-asemaltaan: EU-, EF-

KUVIO 1. Suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten palkansaajien arviot eri elämäalueiden tärkeydestä taustamaan mukaan vuonna 2014 (suomalaistaustaisten vertailutieto vuodelta 2013)

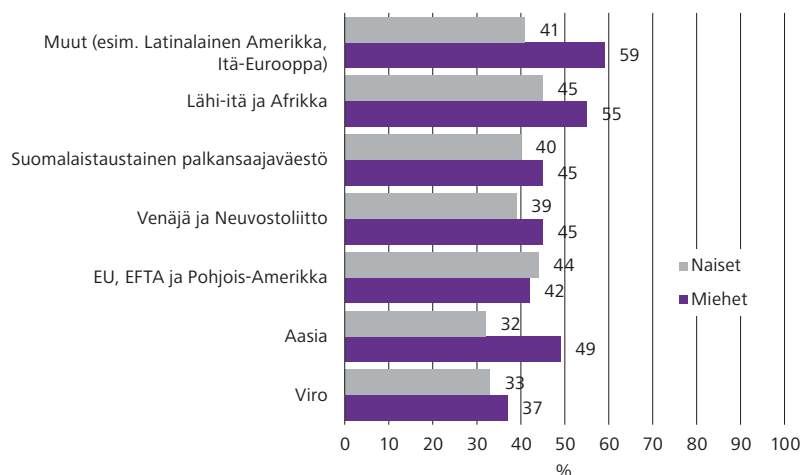
Koti- ja perhe-elämä erittäin tärkeä (%)

Ansiotyö erittäin tärkeä (%)

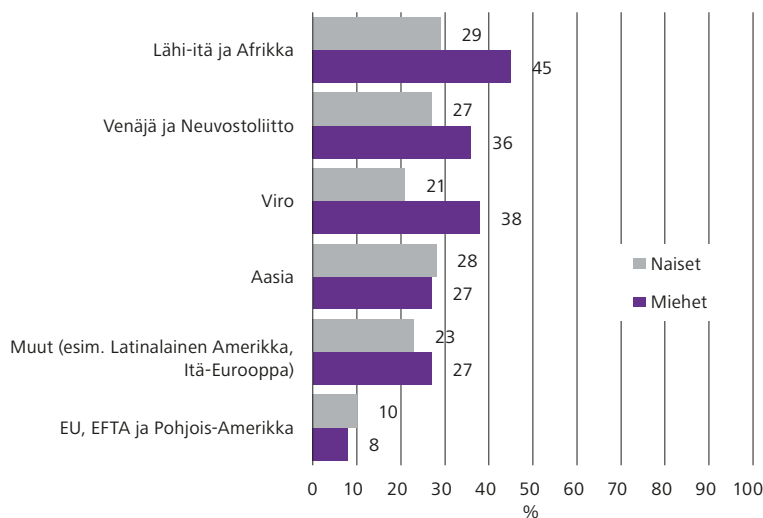
Vapaa-aika erittäin tärkeä (%)

Kuvioiden lähteet: Tilastokeskus, UTH ja Työolotutkimus 2013

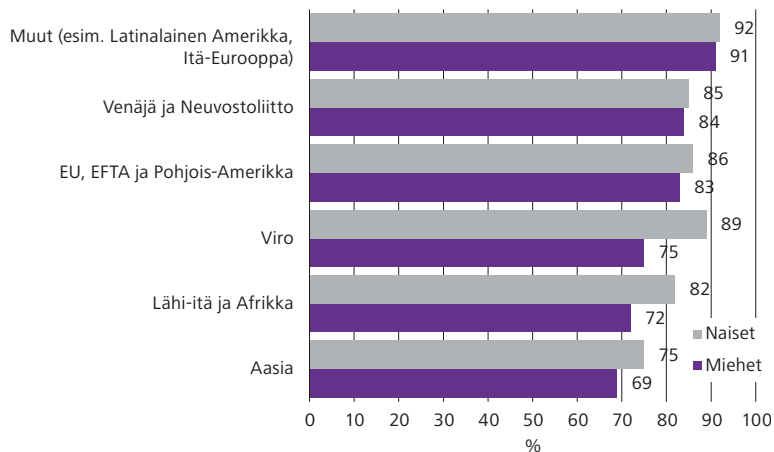
KUVIO 2. Ulkomaalaistaustaisten palkansaajien arvio miehen roolista perheen elättäjänä taustamaan ja sukupuolen mukaan vuonna 2014

Miehellä on ensisijainen vastuu perheen toimeentulosta (pitää täysin paikkansa %)

KUVIO 3. Ulkomaalaistaustaisten palkansaajien arvio naisen oikeudesta käydä ansiotyössä taustamaan ja sukupuolen mukaan vuonna 2014

Naisilla on täysi oikeus käydä töissä, olipa heidän perhetilanteensa mikä tahansa (pitää täysin paikkansa %)

Kuvioiden lähde: Tilastokeskus, UTH

TA- ja Pohjois-Amerikka-taustaisista selvästi yli puolet toimi ylempinä toimihenkilöinä, kun esimerkiksi suurimmassa yksittäisessä ulkomaistaustaisten ryhmässä, Viro-taustaisilla, vain noin seitsemän prosenttia toimi vastaavissa tehtävissä.

Myös monet muut tekijät, kuten esimerkiksi työllistymismahdollisuudet ja syrjintä, vaikuttavat monisyisesti eri maahanmuuttajaryhmien suhtau-

tumiseen ansiotyöhön ja sen tärkeyteen (Bradley & Healy 2008). Afrikka-taustaiset palkansaajat saattavat esimerkiksi kokea ansiotyön erityisen tärkeänä, koska monilla Afrikka-taustaisilla on ollut vaikeuksia saada työtä Suomessa. Siten työntekijän ammattiasema sekä kulttuuris-taloudellinen tausta heijastuvat yhdessä taustamaan kanssa arvioihin eri elämänalueiden tärkeydestä.

Suhtautuminen naisten työssäkäyntiin pääosin myönteistä

Erot sukupuolijärjestelmässä tai sukupuolirooleissa voivat ohjata naisia ja miehiä eri elämänalueille: usein naiset kodin piiriin ja miehet vahvemmin työelämään. Euroopassa kannatetaan kuitenkin varsin yleisesti tasa-arvoisia sukupuolirooleja, mikä on hyvin nähtävissä kuvioista 2: mies nähdään perheen ensisijaisena elättäjänä harvemmin juuri EU- EFTA- ja Pohjois-Amerikka -taustaisten keskuudessa. Sen sijaan Lähi-idästä ja Afrikasta ja Venäjältä/Neuvostoliitosta ja Virolta tulneiden miesten keskuudessa mies nähdään useammin perheen elättäjänä (Kuvio 2.)

Kaikista ulkomaalaistaustaista palkansaajamiehistä lähes kolmannes (31 prosenttia) ja palkansaajanaisista reilu viidennes (23 prosenttia) arvioi, että miehellä on ensisijainen vastuu perheen toimeentulosta.

EROT SUKUPUOLIJÄRJESTELMÄSSÄ TAI -ROOLEISSA VOIVAT OHJATA NAISIA JA MIEHIÄ ERI ELÄMÄNALUEILLE.

Käsitykset miehen ja naisen rooleista eri elämänalueilla ovat Suomessa kansainvälisesti verrattuna hyvin tasa-arvoiset (esim. Berry ym. 2007). Yhdistyneitten kansakuntien julkaiseman selvityksen mukaan Suomi on yksi maista, joissa sukupuolten välinen tasa-arvo on parhaiten toteutunut (United Nations Development Programme 2015), mikä heijastuu näkemyksiin toimeentulovastuista miesten ja naisten välillä. Vuoden 2012 Tasa-arvobarometrissa suomenkielisistä 20–64-vuotiaista työssäkäyviä miehistä seitsemän prosenttia ja naisista vain kaksi prosenttia katsoikin, että vastuu perheen toimeentulosta kuuluu ensisijaisesti miehelle.

Ulkomaalaistaustaiset palkansaajat, erityisesti naiset, suhtautuivat kuitenkin naisen työelämään osallistumiseen varsin myönteisesti: naisista 84 prosenttia ja miehistä 78 prosenttia arvioi, että naisella on täysi oikeus käydä töissä perhetilanteesta riippumatta. Naisten on myös aikaisemmissa tutkimuksissa todettu suhtautuvan miehiä tasa-arvoisemmin naisten työssäkäyntiin (van de Vijver 2007).

Kriittisimminkin tässä tutkimuksessa naisten työssäkäyntiin suhtautuivat Aasiasta sekä Lähi-Idästä ja Afrikasta tulleet miehet. Kuitenkin heistäkin selvä enemmistö katsoi naisilla olevan täysi oikeus käydä töissä (kuvio 3). Ulkomaalaistaustaisten palkansaajien arviot poikkeavat yllättävänkin vähän vuoden 2012 Tasa-arvobarometrin tuloksista: barometrin mukaan suomenkielisistä 20–64-vuotiaista työssäkävivistä naisista 80 prosenttia ja miehistä 82 prosenttia arvioi, että naisilla on täysi oikeus käydä töissä perhetilanteesta riippumatta.

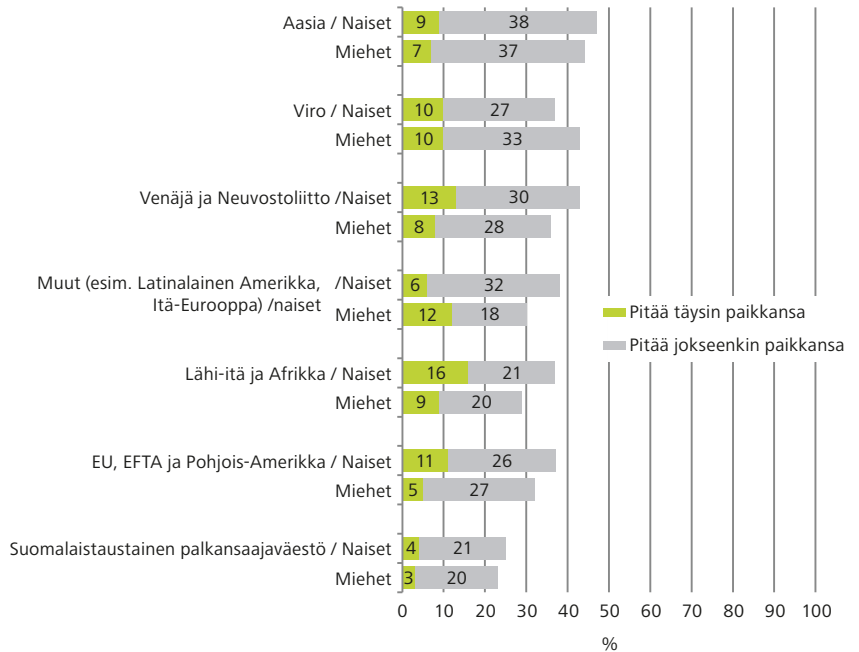
Vaikka naiset nähdään jo hyvin laajasti tasavertaisina toimijoina työelämässä, on edelleen olemassa normatiivisia oletuksia muun muassa eri sukupuolten hoivavelvollisuuksista (Crompton 2006). Monessa maassa ja kulttuurissa sukupuolijärjestelmä määrittää naisen ennen kaikkea kodin ja miehen työn kautta (Berry ym. 2007).

Tällainen perinteinen sukupuolijärjestelmä ja siihen liittyvät sukupuolittuneet velvoitteet voivat osaltaan ohjata joitakin maahanmuuttajajoukkojen piiriin. Samoin ylipäättään perheeseen tai sukuun liittyvät asiat saatetaan joissakin kulttuureissa nähdä ensisijaisena palkkatyöhön verrattuna. Näkemys miehen roolista perheen elättäjänä voi puolestaan näyttäytyä konservatiivisena ja vanhakantaisena kannanottona erityisesti korkeasti koulutettujen länsimaalaisten silmin, jotka ovat kasvaneet tasa-arvoa korostavassa ilmapiirissä.

Aiempien tutkimusten perusteella juuri koulutetut työntekijät suhtautuvat kaikkien tasa-arvoisimmin sukupuolten väliseen tasa-arvoon OECD-maissa (Fortin 2005). Koulutuksen onkin, iän ja työllisyystilanteen ohella, osoitettu olevan etenkin naisilla yksi merkittävimmistä tekijöistä, joka on yhteydessä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa korostavien arvojen omaksumiseen, niin länsimaissa kuin muualla (ks. van de Vijver 2007).

KUVIO 4. Ulkomaalaistaustaisten palkansaajien kotiasioiden laiminlyönnin tuntemukset taustaan ja sukupuolen mukaan vuonna 2014 (suomalaistaustaisten vertailutieto vuodelta 2013)

Tunnen laiminlyöväni kotiasioita ansiotyön vuoksi (%)

Lähteet: Tilastokeskus, UTH ja Työolotutkimus 2013

Kotiasioiden laiminlyönnin tuntemukset yleisempiä ulkomaalaistaustaisilla

Työ ja muu elämä voivat tukea toisiaan, mutta toisinaan työn ja muun elämän vaatimukset saattavat olla ristiriidassa keskenään. Kotiasiat saattavat häiritä työvelvoitteiden täyttämistä, samoin työ voi läikkyä kotiin tai vaikuttaa kielteisesti esimerkiksi vanhempana toimimiseen. Työntekijä voi kokea työ- ja perheeroihin liittyviä ristiriitaisia vaatimuksia muun muassa aikataulujen ja ajan käytön suhteen, mutta myös tunnetasolla. (Ks. esim. Kinnunen & Mauno 2008; Rantanen & Kinnunen 2005.)

Ulkomaalaistaustaisilla palkansaajilla kotiasioiden laiminlyönnin tuntemukset olivat selvästi yleisempiä kuin suomalaistaustaisilla. Ulkomaalaistaustaisista yli kolmannes (37 %) koki laiminlyönnin tuntemuksia, kun vastaavasti suomalaistaustaisista näitä tuntemuksia oli noin neljänneksellä (25 %). Yleisimpiä laiminlyönnin tuntemukset olivat Aasia-

taustaisilla naisilla (47 %). Laiminlyönnin tuntemukset olivat naisilla yleisempiä kuin miehillä kaikissa muissa ryhmissä paitsi Virosta tulleilla. (Kuvio 4.)

Työn ja perheen yhteensovittaminen on usein haasteellista lapsiperheiden vanhemmille, erityisesti pienten lasten äideille, muita läheisiään hoitaville

ULKOMAALAIS-
TAUSTAISISTA PALKAN-
SAAJISTA YLI KOLMANNES
KOKI LAIMINLYÖVÄNSÄ
KOTIASIOITA –
SUOMALAISTAUSTAISISTA
NELJÄNNEKSÄ.

Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi 2014 -tutkimus (UTH)

Vuosina 2014–2015 toteutetussa Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimuksessa kerättiin käyntihaastatteluin tietoa ulkomaista syntyperää olevien työmarkkinatilanteesta, työ- ja toimintakyvystä, fyysisestä ja psyykkisestä terveydestä, mahdollisista syrjäintäkokemuksista sekä palveluiden tarpeesta. Tutkimukseen osallistui 3 262 ulkomaista syntyperää olevaa Suomessa asuvaa 15–64-vuotiasta henkilöä.

Hanke toteutettiin Tilastokeskuksen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja Työterveyslaitoksen (TTL) yhteistyönä. Tilastokeskus toteutti tiedonkeruun ja hallinnoi hanketta. Tutkimusta ovat rahoittaneet sen toteuttajien lisäksi EU:n kotouttamisrahasto, Opetus- ja kulttuuriministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö.

Lisätietoja Tilastokeskuksen Maahanmuuttajat ja kotoutuminen -teemasivulta tilastokeskus.fi/maahanmuutto

ja yksinhuoltajavanhemmille. (Rantanen & Kinnunen 2005; Toivanen & Bergbom 2013.) Työn ja perheen yhteensovittaminen voi olla monelle maahanmuuttajalle erityisen haastavaa, koska heillä perheet ovat usein suuria ja toisinaan sukupuolia koskevat asenteet ja omaksuttu sukupuolijärjestelmä voivat ohjata maahanmuuttajan kodin piiriin ja voimistaa jännitteitä eri elämänalueiden välillä. Lisäksi monissa maahanmuuttajaryhmissä lapset ja vanhuksat hoidetaan kotona.

Lapsiin, omiin vanhempiin ja muihin läheisiin liittyvät hoivavelvoitteet saattavat tällöin aiheuttaa kuormitusta ja jaksamisongelmia tai luoda ristiriitaisia vaatimuksia työn ja muun elämän välille. Tutkimissamme ryhmässä erityisesti Viro-, Lähi-itä- ja Afrikka -taustaisilla alle kouluikäisten lasten perheet olivat yleisiä: noin kahdella viidestä oli alle seit-

semän vuotiaita lapsia. Suomalaistaustaisten palkansaajien ryhmässä vastaava osuus oli vajaan viidenneksen luokkaa.

Eri elämänalueiden väliseen vuorovaikutukseen ja ristiriitakokemusten yleisyyteen vaikuttavat perhetilanteen lisäksi työ, sen luonne ja vaativuus. Hie-man yllättävää oli, että henkisesti vaativaa ja työajaltaan läikkyvää korkeaa koulutusta vaativaa asiantuntijatyötä usein tekevät EU-, EFTA- ja Pohjois-Amerikka -taustaiset palkansaajat eivät nouseet esiin kotiasioiden laiminlyöntituntemuksissa, vaikka heilläkin oli varsin yleisesti pieniä lapsia kotona (35 %).

Toinen yllättävä havainto oli se, että Viro-taustaiset miehet kokivat maanaisiaan enemmän laiminlyönnin tunteuksia. Taustalla voivat vaikuttaa työhön liittyvät piirteet ja erossa asuminen omasta perheestä. Esimerkiksi Viro-taustaiset miehet toimivat yleisesti joustavia työaikoja ja epävarmuuden sietoa vaativilla toimialoilla ja monilla heistä ainakin osa perheestä asuu Virossa.

Usealla elämänalueella toimiminen edistää yhteiskuntaan kiinnittymistä

On esitetty, että merkityksellinen elämä rakentuu sekä henkilökohtaisten tavoitteiden että kulttuuristen normien pohjalta (esim. Oishi 2000). Se, miten eri elämänalueet koetaan, liittyy yksilön identiteettiin, sukupuolten välisiin suhteisiin, asenteisiin ja normeihin. Mikä on minulle tärkeää, mitä on olla nainen/mies, miten minun on suotavaa toimia? Nämä voivat osaltaan ohjata niitä valintoja, jotka yksilö näkee itselleen mahdollisina (McRae 2003).

Euroopan maissa ensimmäisen polven maahanmuuttajista naiset osallistuvat keskimäärin miehiä harvemmin työelämään (OECD 2015). Tätä on usein selitetty näiden maahanmuuttajien perinteisillä sukupuolirooleilla, joiden on ajateltu pysyvän kutakuinkin muuttumattomina.

Tuore tutkimus osoittaa maahanmuuttajien suhtautumisen sukupuolirooleihin kuitenkin muuttuvan siten, että suhtautuminen naisten ansiotyöhön muokkautuu uuden kotimaan normien suuntaiseksi, ja nopeammin kuin mitä aiemmin on uskottu. (Breidahl & Larsen 2016.) Aikaisemmissa Suomessa toteutetuissa tut-

kimuksissa onkin todettu, että suuri osa Suomessa asuvista maahanmuuttajanaisista suuntautuu aktiivisesti työmarkkinoille alhaisesta työllisyysasteesta huolimatta (Sutela 2016; Joronen 2007).

Ansiotyön arvostuksesta huolimatta perhetilanne voi kuitenkin heikentää naisten hakeutumista työmarkkinoille. Perheen lasten määrän on havaittu heijastuvan selkeästi naisten työmarkkinaaktiivisuuteen: työnhakuaktiivisuuden on todettu vähenevän lapsiluvun kasva-

PERHE JA TYÖ TUKEVAT KOTOUTUMISTA UUTEEN MAAHAN.

essa. (Sutela 2016; Joronen 2007.) Jos kodin velvoitteet vievät liikaa aikaa ja energiaa, ei voimavaroja välttämättä jää enää riittävästi toisen elämänalueen tavoitteiden toteuttamiseen.

Voi myös olla, että merkityksellisen ja itseä tyydyttävän elämänkokonaisuuden rakennusaineiksi riittävät omat lapset, tai kenties puoliso. Formaalin ja informaalien työn regiimit ovat osin itsenäisiä, mutta samaan aikaan toisiinsa kietoutuneita. Näiden suhteet ovat erilaisia eri maissa, eri sukupuolilla, eri elämäntilanteissa ja eri kulttuureissa. (Jolkkonen & Koistinen 2006, 288.)

Aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu, että ristiriitaiset vaatimukset työn ja kodin välillä voivat heikentää hyvinvointia ja johtaa lisääntyneisiin terveysongelmiin (esim. Bellavia & Frone 2004; Väänänen ym., 2008). Usealla elämänalueella toimimisen on kuitenkin monissa tutkimuksissa esitetty liittävän ihmiset monipuolisesti sosiaaliseen ympäristöön, lisäävän käytettävissä olevia voimavaroja ja vahvistavan hyvinvointia. Parhaimmillaan sekä työ että perhe ovat tärkeitä voimavarojen ja energian lähteitä.

Lisäksi usealla elämänalueella toimiminen kiinnittää ihmiset ympäröivään

yhteiskuntaan laajemmin, mikä maahanmuuttajien kohdalla voi myös tukea onnistunutta kotoutumista uuteen maahan. Tämä on erityisen tärkeää niille maahanmuuttajille, joilla on muuten suppeat sosiaaliset verkostot. ■

Minna Toivanen, vanhempi asiantuntija, Osaamisen ja työn yhteensopivuus monikulttuuristuvilla työpaikoilla -hankkeen vetäjä, Työterveyslaitos

Ari Väänänen, vanhempi tutkija, tutkii työelämän muutoksia ja maahanmuuttajakysymyksiä, Työterveyslaitos

Barbara Bergbom, vanhempi asiantuntija, asiantuntemusalueena työelämän kansainvälistyminen ja kulttuurinen monimuotoistuminen, Työterveyslaitos

Maria Hirvonen, erityisasiantuntija, Työterveyslaitos

Artikkeli on osa Työsuojelurahaston rahoittamaa ja Työterveyslaitoksen hallinnoimaa hanketta Osaamisen ja työn yhteensopivuus monikulttuuristuvilla työpaikoilla (115179).

Lähteet:

Bellavia, Gina M. & Frone, Michael R. 2004. Work-family conflict. Teoksessa: Julian Barling & E. Kevin Kelloway & Michael R. Frone (toim.) *Handbook of Work Stress*. London: Sage.

Berry, John W. & Poortinga, Ype H. & Segall, Marshall H. & Dasen, Pierre. R. 2007. *Cross-cultural psychology. Research and applications. Second edition*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bradley, Harriet & Healy, Geraldine 2008. *Ethnicity and Gender at Work. Inequalities, Careers and Employment Relations*. New York: Palgrave MacMillan.

Breidahl, Karen N. & Larsen, Christian Albrekt 2016. The myth of unadaptable gender roles: Attitudes towards women's paid work among immigrants across 30 European countries. *Journal of European Social Policy*, 26, 5. Crompton, Rosemary 2006. *Employment*

and the Family. The Reconfiguration of Work and Family Life in Contemporary Societies. Cambridge: Cambridge University Press.

Fortin, Nicole M. 2005. Gender role attitudes and the labour-market outcomes of women across OECD countries. *Oxford Review of Economic Policy*, 21, 3.

Jolkkonen, Arja & Koistinen, Pertti 2006. Siirtymät informaalisesta kotitalous- ja hoiva-työstä palkkatyöhön Euroopassa. *Janus*, 14, 3.

Joronen, Tuula 2007. Työmarkkinoiden monenlaiset maahanmuuttajanaiset. Haaste suomalaiselle sukupuolijärjestelmälle. Teoksessa: Tuomas Martikainen & Marja Tiilikainen (toim.) *Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ*. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja, D 46. Helsinki: Väestöliitto.

Kiianmaa, Nelli 2012. *Tasa-arvobarometri 2012*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Kinnunen, Ulla & Mauno, Saija 2008. Work-family conflict in individuals' lives: prevalence, antecedents, and outcomes. Teoksessa: Katharina Näswall & Johnny Hellgren & Magnus Sverke (toim.) *The individual in the changing working life*. Cambridge: Cambridge University Press.

McRae, Susan 2003. Constraints and choices in mothers' employment careers: a consideration of Hakim's Preference Theory. *British Journal of Sociology* 54, 3.

Nieminen, Tarja & Sutela, Hanna & Hannula, Ulla 2015. *Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014*. Helsinki: Tilastokeskus.

OECD 2015. *International Migration Outlook*. Paris: OECD Publishing.

Oishi, Shigehiro 2000. Goals as cornerstones of subjective well-being: Linking individuals and cultures. Teoksessa: Ed Diener & Eunkook M. Suh (toim.) *Culture and Subjective Well-being*. London: A Bradford Book, The MIT Press.

Pääkkönen, Hannu 2013. *Tasoittuvatko ajankäytön sukupuolittaiset erot Suomessa*. Teoksessa: Marjut Pietiläinen (toim.) *Työ, talous ja tasa-arvo*. Helsinki: Tilastokeskus. Rantanen, Johanna & Kinnunen, Ulla 2005.

Työn ja perhe-elämän vuorovaikutus. Teoksessa: Ulla Kinnunen & Taru Feldt & Saija Mauno (toim.) *Työ leipälajina. Työhyvinvoinnin psykologiset perusteet*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sutela, Hanna 2016. Lähi-idästä ja Afrikasta kotoisin olevien naisten kotoutumiseen kiinnitettävä huomiota. *Tieto&trendit – Talous- ja hyvinvointikatsaus 2/2016*.

Sutela, Hanna & Lehto, Anna-Maija 2014. *Työolojen muutokset 1977–2013*. Helsinki: Tilastokeskus.

Toivanen, Minna & Bergbom, Barbara 2013. *Työyhteisöjen monimuotoisuus*. Teoksessa: Timo Kauppinen ym. (toim.) *Työ ja terveys Suomessa 2012*. Helsinki: Työterveyslaitos.

United Nations Development Program 2015. *Gender inequality index. Human Development Report*. http://hdr.undp.org/sites/default/files/2015_human_development_report.pdf.

van de Vijver, Fons J.R. 2007. Cultural and gender differences in gender-role beliefs, sharing household task and child-care responsibilities, and well-being among immigrants and majority members in the Netherlands. *Sex Roles*, 57, 11–12.

Väänänen, Ari & Kumpulainen, Riitta & Kevin, May V. & Ala-Mursula, Leena & Kouvonon, Anne & Kivimäki, Mika & Toivanen, Minna & Linna, Anne & Vahtera, Jussi 2008. Work-family characteristics as determinants of sickness absence: A large-scale cohort study of three occupational grades. *Journal of Occupational Health Psychology*, 13, 2.

Ari Suokon ja Rauli Partasen kirjan nimen *Energian aika* voi tulkita monella tapaa. Olemme jo viimeiset pari sataa vuotta eläneet aikakautta, jolle halpa ja helposti saatavilla oleva energia on ollut olennaista. Vielä toistaiseksi elämme likaisen (fossiili)energian aikaa. Haasteena on siirtyä puhtaan energian aikaan.

Vaikka kirjan fokus on energiakysymyksissä, sen lähestymistapa on kokonaisvaltainen. Ei etsitä vain teknisiä ratkaisuja, vaan ensin niitä oikeita, olennaisimpia kysymyksiä. Tätä varten kirjoittajat tarkastelevat mm. talousjärjestelmän ja rahajärjestelmän sisänrakennettuja ongelmia, abstraktin talouskasvun nousua itseisarvoksi, globaalia eriarvoistumista ja köyhyyttä.

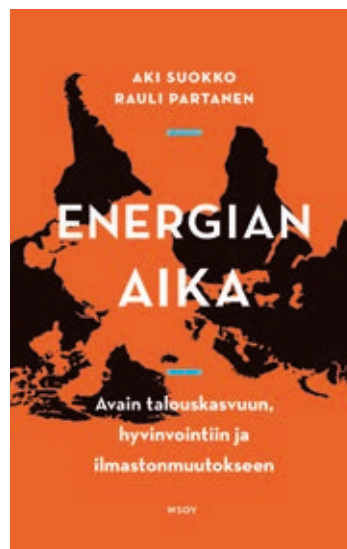
Kirjassa kritisoidaan mm. vallitsevaa talousajattelua instituutioineen. Energiantuotanto on nyt olennaista puhdistaa päästöistä ”kaikin keinoin”, mutta se ei riitä: yhteiskunnan energiaylijäämä tulee jakaa jatkossa tasaisemmin, yhteiskunnan on oltava myös sosiaalisesti kestävä.

Nykyinen vallitseva uusklassinen talousoppi on monien ekologisten ajattelijoiden mielestä muodostunut merkittäväksi esteeksi talouskasvuun ja kuluttamiseen pohjautuvan sivilisaation ongelmien havaitsemiselle, ratkaisemisesta puhumattakaan. Samaa asiaa – uusklassista talousajattelua uudistusten keskeisenä esteenä – pohti myös degrowth-teoreetikko Paavo Järvensivu äskettäisessä kirjassaan *Rajattomasti rahaa niukkuudessa*.

Yksi tapa lukea Suokon ja Partasen rikasta ja monipolvista kirjaa onkin verrata sen lähtökohtia ja johtopäätöksiä kohtuusliikkeen (degrowth) vastaviin. Osapuolten huolet ja intressit ovat samoja, johtopäätökset osin eroavat. Tässäkin kirja tarjoaa aineksia keskustelun laajentamiselle ja syventämiselle.

Nykyinen kohtuusliike (tämä on väljä ja epämääräinen kattotermin, joka toki peittää paljon erilaisia vivahde-eroja alleen) suosittaa energiankulutuksen ja materiaalisen kulutuksen vähentämistä ympäristön pelastamiseksi ja jotta tulevillekin sukupolville jäisi elinkelpoinen Maapallo. Samoin liike suosittaa siirtymistä uusiutuviin energianlähteisiin (tuuli, aurinko), vastustaen ydinvoimaa melko kategorisesti. Suokko ja Partanen taasen lähestyvät kirjassaan ajattelutapaa, jota on kutsuttu ekomodernismiksi.

Ekomodernismi ei ole mikään uusi keskustelu, vaikkakin uudella tapaa ajankohtainen. Kirjassaan *Not the Future We Ordered* John Michael Greer kuvaa 1960- ja erityisesti 1970-luvulla herännyttä ympäristökeskustelua ja siinä muotoutunutta kahden suurta vaihtoehtoista tulevaisuudensuunnitelmaa. Ensimmäisessä suunnitelmassa sitouduttaisiin tuuli- ja aurinkovoimaan ja kulutuksen voimalliseen vähentämiseen suurine elämäntapamuutoksineen; toisessa suunnitelmassa sitouduttaisiin al-

**AKI SUOKKO
JA RAULI PARTANEN:
ENERGIAN AIKA.**
HELSINKI: WSOY 2017. 383 S.

Ekomodernismilla eroon fossiilisesta energiasta

kuvaiheessa uraanivoimaloista ja myöhemmin kehittyneemmistä ja turvallisemmista ydinvoimalatyypeistä saatavaan runsaaseen energiaan.

Poliittiset suhdanteet (Thatcherin ja Reaganin “vastavallankumous”) aiheuttivat sittemmin sen, ettei kumpikaan Greerin kuvaamista suunnitelmista toteutunut. Fossiilienergian käyttö päästöongelmineen riistäytyi entistäkin kiivaampaan kasvuvauhtiin ja maailmasta muotoutui yhä selvemmin fossiilienergian maailma. Ongelmat pyrittiin pitkän aikaa hautaamaan. Kyseessä ei siis ole mikään uusi keskustelu, vaan vanha keskustelu, johon nyt palataan uusin ajantasaisin tiedoin sen tultua – muutaman harhapolun jälkeen – entistäkin ajankohtaisemmaksi.

EI OLE TARJOLLA MITÄÄN EEDENIÄ, JONNE NYKYMAAILMAN MILJARDIT IHMISET VOISIVAT “PALATA”.

Kirjoittajat eivät pidä olennaisena vastustaa talouskasvua sinänsä. Kuten kohtuusliikekään he eivät usko, että talouskasvu voitaisiin kytkeä irti materiaalisen kulutuksen kasvusta ja päästöistä. Heidän mielestään tätä parempi kysymyksenasettelu on kuitenkin: miten pyrkiä aikaansaamaan hyvinvointia tuottaen minimaalisesti haittoja ympäristölle?

Kirjoittajat painottavat tarvetta päästä eroon fossiilisesta energiasta, mutta he eivät usko, että uusiutuvien energialähteiden merkittävälläkään lisäämisellä ylletään tähän tarpeeksi nopeasti. Uusiutuvan energiapanoksen tuottokerroin ei ole kovin suuri suhteessa siihen energiaylijäämään, jota vähänkään nykyisenlaisen yhteiskunnan ylläpitäminen edellyttää.

Lisäksi uusiutuviin energialähteisiin perustuva energiantuotanto vaatii niin valtavasti maata suhteessa tuotettuun energianmäärään, että nykyisen (saati tulevan) energiamäärän tuottaminen niillä tulee merkitsemään mm. melkoista iskua luonnon monimuotoisuudelle, jos on ylipäänsä tehtävissä. Siinä vain muutama syy epäillä uusiutuvien energialähteiden riittävyttä keinona tuottaa energia puhtaasti.

Mitä tulee kohtuullistamiseen ja kulutuksen vähentämiseen, miljardien ihmisten paluu osittai-

seenkin omavaraisuuteen olisi ekologisesti katastrofi, mutta se merkitsisi myös sellaista tuotannon tehokkuuden romahtamista, että mahdollisuus ylläpitää monimutkaista ja erikoistunutta hyvinvoinnin yhteiskuntaa menetettäisiin. Ei ole tarjolla mitään Eedeniä, jonne nykymaailman miljardit ihmiset voisivat “palata”.

Kirjassa kritisoidaan ympäristökeskustelussa toistuvaa maneeria nostaa jalustalle tämä tai tuo keino (esim. “luomu” iskusanana) taistelussa ilmastomuutosta vastaan. Samoin arvostellaan tapaa kategorisesti demonisoida jokin keino (erityisesti ydinvoima). Tällaisten lähinnä retoristen temppujen sijaan peräänkuulutetaan “uskoa laskutaitoon”, ts. täytyy aina pitää päämäärät kirkkaina mielessä ja arvioida tieteellisesti eri lähestymistapojen hyötyjä ja haittoja.

Jos halutaan tarpeeksi nopeasti tarpeeksi paljon puhdasta energiaa, on myös ydinvoima pidettävä mukana kuvioissa. Toki erityisesti nykyisellä ydinvoimalla (suuret uraanivoimalat) on tunnetusti riskinsä ja huonot puolensa. Näitä verrataan kirjassa seikkaperäisesti muiden energianlähteiden riskeihin ja huonoihin puoliin. Lisäksi tuodaan esiin, millaisia ovat tulevaisuuden ydinvoimalat. Ydinvoima sinänsä ei ole välttämättä sillä tavalla ongelmallista kuin nykyiset uraanivoimalat ovat.

Tämä ydinvoimakysymys herättäneen eniten erimielisyyksiä. Lukija jää kuitenkin pohtimaan, ovatko nuo Greerin kuvaamat, jo 70-luvulla muotoillut kaksi vaihtoehtoa enää välttämättä meille yhtä käyttökelpoisia kuin aikoinaan 70-luvulla. Onko ne jo pakko yhdistää? Ehkä, kuten Suokko ja Partanen kirjoittavat, nyt tarvitaan tosiaankin “kaikkia keinoja” ja “teknologianeutraalia lähestymistapaa”, “uskoa laskutaitoon”?

Keskeisimpien vähähiilisten energianlähteiden kuten ydinvoiman, auringon ja tuulen lisäksi kirjassa käsitellään biotaloutta, josta erityisesti Suomessa käydään nyt kiivasta debattia. Hallitushan on linjannut, että metsiemme hyödyntämistä tehostetaan entisestään. Kirjoittajat varoittavat viimeaikaisesta “hurmoshenkisyydestä”: puhutaan, kuin metsäluonto olisi “jonkinlainen pohjaton sammio. Ei ole.” Puun laajamittainen käyttö matalan jalostusasteen tuotteisiin uhkaa vielä jäljellä olevaa, jo ennestään pirstaloitunutta metsäluontoa. Olennaisempaa olisi pyrkiä korkean jalostusasteen tuotteisiin suuren määrän sijasta. ■

ABRAHAM SUTELA

Kirjoittaja on ohjelmistosuunnittelija, FM ja osallistuu vapaa-aikanaan mm. Kohtuus-verkoston toimintaan.

**JUUSO KOPONEN,
JONATAN HILDÉN
JA TAPIO VAPAASALO**
TIETO NÄKYVÄKSI
AALTO ARTS BOOKS 2016.
384 S.

Tiedon visualisoinnilla ymmärrystä

Kun Suomessa puhutaan tiedon visualisoinnista kuten infografiikasta, mainitaan samassa yhteydessä usein Juuso Koposen ja Jonatan Hildénin nimet. He ovat kirjoittaneet laajan suomenkielisen kirjan tiedon visualisoinnista. *Tieto näkyväksi – informaatiomuotoilun perusteet* on sekä oppikirja- että käsikirjakäyttöön sopiva kirja. Graafisen suunnittelun emeritus professori Tapio Vapaasalon kanssa yhdessä kirjoitettu teos esittelee monipuolisesti tiedon visualisoinnin perusteita sekä visualisoinnin eri alalajeja.

Tiedon visuaalinen esittäminen on vanha keino, mutta se on viime vuosina kokenut uuden tuleksen. Tietotekniikan tarjoamat mahdollisuudet datan käsittelyyn ja visuaaliseen esittämiseen ovat hyvät, ja tarve nopeasti silmäiltävälle tiedolle on suuri.

Tieto näkyväksi -kirjan nimeen piiloutuu painava viesti. Ei tehdä mitä tahansa näkyväksi, vaan tieto. Kirjan pohjavirtana kulkee ajatus tiedon ensisijaisuudesta. Ensin on tieto, joka halutaan välittää, sitten mietitään, miten se esitetään. Kirjan johdantoluku alkaakin sitaattilla: ”Visualisoinnin tarkoitus on tuottaa ymmärrystä, ei kuvia.” (Ben Shneiderman).

Kirjan nimessä esiintyvä sana *informaatiomuotoilu* tarkoittaa ’tiedon esitystavan tekemistä mahdollisimman selkeäksi’, mahdollisimman hyvin käytettäväksi.

Jo kirjan alkupuolella paljastui kirjan suuri anti käsitteiden osalta: suomenkielisiä käsitteitä on mietitty, selitetty, lähteistetty. Vaikka osa määritelmistä tuntuu itsestään selviltä, lukemista helpottaa, kun lukijan ja kirjoittajien välille rakentuu määritelmistä yhteinen ymmärrys siitä, mistä puhutaan.

Arkipuheessa epätarkasti käytettävät termit saavat selkeät määritelmät. Esimerkiksi infogra-

fiikka on selittävää, tietoa välittävää, viestintää tukevaa grafiikkaa. Visualisoinnit taas paljastavat aineistosta uusia, ei tekijöiden välttämättä ennalta määrittelemiä viestejä. Usein visualisoinnit ovat vuorovaikutteisia ja niiden avulla käyttäjä löytää aineistosta oman tarinansa, infografiikan kertoman valmiiksi mietityn tarinan sijaan.

Infografiikan määrittelyssä mielenkiintoista on myös sen määrittely, mikä ei ole infografiikkaa. ”Jos tavoitteena ei ole konkreettisen tiedon viestintää, infografiikka ja visualisoinnit ovat väärinä välineinä tarkoitukseen.”

Vaikka kirjassa esitellään monenlaisia periaatteita ja ohjeita visuaalisen muotoilun tueksi, jo johdannossa annetaan lupa rikkoa muita ohjeita, mutta lopputuloksen selkeydestä ja väitteiden todenmukaisuudesta ei saa tinkiä eikä johtaa lukijaa harhaan.

”Informaatiomuotoilijan velvollisuus on huolehtia tarkoin siitä, että tiedot ovat oikein ja että esitys antaa oikean kuvan niiden keskinäisestä suhteesta”, kirjoittajat toteavat (s.325).

Kirjan toinen luku käsittelee informaatiomuotoilun kielioppia, joka on kokoelma muun muassa tilastotiedettä, käytettävyyttä, semiotiikkaa, muotoilua. Luvussa lähestytään visualisointeja hyvin konkreettisinkin ohjein siitä, miten värejä kannattaa ja ei kannata käyttää, jotta hahmottaminen on helppoa, tai mitä mittakaavoissa on syytä välttää virhetulkintoja välttääkseen.

Tällaisen kirjan painopiste saattaisi helposti painottua vain visualisoinnin graafisiin piirteisiin. Kirjoittajat kuitenkin korostavat kautta kirjan tiedonvälitystehtävän tärkeyttä. Estetiikkaa käsittelevän osuuden yhteydessäkin mainitaan esteettisten seikkojen alisteisuudesta viestintään nähden: ”kyse on jostakin muusta kuin tietyn visuaalisen tyylin soveltamisesta”.

Kirjan alkupuolella taustoitetaan näköaistin toimintaa ja havainnointia. Mitkä ovat näköaistin vahvuuksia ja rajoitteita, jotka on hyvä huomioida tiedon visuaalista esittämistä suunniteltaessa? Kun huomio on visuaalisissa asioissa ja näköaistin toiminnassa, tekstin rinnalla esitetyt kuvalliset esimerkit ovat keskeisessä osassa.

Näköaistia koskevassa luvussa esitetään esimerkiksi sijainnin, kuten pylväskuvion päätepiirteen sijainnin, olevan paras visuaalinen muuttuja numeroarvojen ja järjestyksen koodaamiseen. Myös muodon, kuten pylvään, pituus on numeroarvon esittämiseen hyvä, kun taas järjestyksen esittämiseen toinen hyvä vaihtoehto on värin tummuusaste.

Voimakkaiden värien käytöstä varoitellaan vierekkäisten värien havainnointia sotkevan simulaanikontrastin takia. Kirkkaita värejä tulisi ”käyttää vain tärkeimpien yksityiskohtien korostamiseen”, muuten kirjoittajat suosittelivat käyttämään hailakoita värisävyjä. Puolukatkin erottu-

vat hyvin vihreän-ruskeasta metsänpohjasta.

Neljäs luku esittelee erilaisia informaatiomuotoilun lajityyppejä ja niiden historiaa. Vaikka infografiikkaa pidetään herkästi tämän hetken ilmiönä, kirja palauttaa päänsä trendipilvestä alas viemällä lukijan kauas historiaan egyptiläisten seinämaalauksen, varhaisimpien karttojen ja kuviin perustuvien kirjoitusjärjestelmien syntyvaiheiden äärelle.

Informaatiomuotoilun lajityyppejä ovat esimerkiksi tietokuvitukset, kartat ja tilastografiikka. Lajityyppien rajat ovat liukuvia, mutta kirjoittajilla on hyvä pyrkimys vakiinnuttaa näille suomenkielisiä käsitteitä. Tietokuvitukset ovat niitä, joita näkyy luontotietokirjoissa tai vaikkapa aikakauslehden aukeamalla, jossa ilmiötä esitellään valokuvan, kaavioiden, aikajanojen ja nuolien kokonaisuudella. Kommentoitu valokuva, havainnekuva, tunnistuskuva, diagrammi, ideogrammi, yhdistelmägrafiikka, askel-askeleelta-kuvaus ja moni muu esitellään lyhyesti ja havainnollisesti.

Piktogrammeja esitellään laajemmin, ovathan ne monessa esityksessä yleisiä. Piktogrammi on 'tyylitelty kuva esineestä tai muusta aineellisesta kohteesta'. Niiden tulee olla tunnistettavissa nopeasti ja helposti. Piktogrammit vahvistavat herkästi stereotyyppioita, jos tekijä ei ole varuillaan. Onko tyyppillinen ihmishahmo aina mies? Esitetäänkö vammaisuus aina passiivisesti pyörätuolissa istuvana?

Kartat ovat informaatiomuotoilun kehityksessä erityisen merkityksellisiä, sillä moni visualisoinnissa nykyisin käytettävä keino on saanut alkunsa karttojen esittämistavoista. Karttojen painoarvo kehityksessä on poliittisen vaikuttamisen takia suuri myös maailmanhistoriassa. Esimerkit politiikasta ja historiallinen taustoitus asettavat visualisoinnin ilmiöt suurempaan viitekehukseen ja antavat mukavan tunteen siitä, että ollaan isojen asioiden äärellä.

Karttatermien lista on mittava. On *yleinen kartta*, *sijaintikartta*, *indeksikartta*, *tietokartta*, *teemakartta*, *virtauskartta*, *pistekartta* ja *alueluokituskartta*, muu-

tamia mainitakseni. Alueluokituskarttoja esitellään laajimmin. Termien lisäksi käsitellään itse tiedon esittämistä kartalla, esittämisen ongelmia ja suositteluja tapoja, kuten lukujen esittämistä luokiteltuna ja tiedon esittämistä absoluuttisten arvojen sijasta esimerkiksi pinta-alaan suhteutettuna.

Neljännessä luvussa käsitellään myös tilastografiikkaa, tieteellisiä visualisointeja ja reitinosoitamista. Suomenkieliseksi taustateokseksi tilastografiikan osalta kirjoittajat mainitsevat Vesa Kuuselan vuonna 2000 kirjoittaman kirjan *Tilastografikan perusteet*, joka on hyvä lisäteos laajempaa perehtymistä kaipaavalle.

Eri kuviot sopivat erilaisten aineistojen esittelemiseen, ja niillä on erilaiset visuaaliset vahvuudet. Jos käsitys tilastokuvioista on rajoittunut pylväs-, viiva- ja piirakkakuvioiden luku laajentaa tietämystä esittelemällä lukuisia erilaisia vähemmän nimeltä tunnettuja kuvioita.

Kiintoisaa on kuvioiden ongelmien ja rajoitteiden esittely sekä vaihtoehtoisten kuvioiden valinta suhteessa haluttuun näkökulmaan.

Kirjan viimeinen luku käsittelee työprosessia, jolla tiedon visualisointi saadaan tehtyä. Informaatiomuotoiluun tarvitaan visuaalisen osaamisen lisäksi aineiston sisällön tuntemusta sekä viestintäosaamista. Nämä eivät aina ole yhden ihmisen hallussa, vaan työ vaatii monen eri asiantuntijan yhteistyötä. Visualisointiprosessi vaatii usein palaamista prosessin eri vaiheisiin ketterän kehityksen tapaan.

Ulkoasun viimeistely on vain yksi vaihe, ja hyvä suunnittelu vie enemmän aikaa kuin itse graafinen työ. Luonnostelu on työprosessissa tärkeä vaihe, ja se on myös keino työryhmän yhteistyöhön. Asiantuntijoiden tekemät graafisesti vaatimattomat luonnokset voivat olla graafikolle hyvä apu suunnittelussa.

Työprosessin avaaminen ja tarvittavan asiantuntemuksen kuvaaminen antaa ymmärrystä siitä, miten työtä kannattaisi organisoida, myös silloin kun visualisointi tilataan ulkopuoliselta toimistolta. Tästä voi myös saada vinkkejä oman organisaation osaamisen kehittämiseen.

Oppikirjakäytön lisäksi kirja on hyvä johdatus tiedon visualisointiin henkilöille, jotka tekevät tai tilaavat tiedon visuaalista muotoilua, niin graafikoille, tiedottajille kuin viestintäpäälliköillekin. Kukaan ei muutu yhden kirjan lukemalla informaatiomuotoilun ammattilaiseksi, mutta ilmiöstä saa kokonaiskuvan ja kirjasta paljon lähdevinkkejä syventyvään perehtymiseen. ■

LAURA KARPPINEN

Kirjoittaja työskentelee tietopalvelusuunnittelijana Tilastokeskuksen tietopalvelussa.

LOPPUTULOKSEN SELKEYDESTÄ JA VÄITTEIDEN TODENMUKAISUUDESTA EI SAA TINKIÄ.

Talous kasvu-uralla

Suomen kansantalouden tuotanto oli maaliskuussa 1,3 prosenttia ylempällä tasolla kuin vuotta aiemmin. Työpäiväkorjattuna alkutuotanto kasvoi prosentin, jalostus viisi prosenttia ja palvelut vajaan prosentin vuoden 2016 maaliskuusta.

Alkutuotannolla tarkoitetaan maa-, riista-, metsä- ja kalataloutta. Jalostus sisältää teollisuuden ja rakentamisen. Palvelut sisältää kaupan, majoitus- ja ravitsemistoiminnan, liikenteen, liike-elämän palvelut sekä kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut, rahoitus- ja vakuutus toiminnan ja julkiset palvelut.

Kausitasoitettun bruttokansantuotteen ennakoidaan nousseen 1,6 prosenttia edellisestä vuosineljänneksestä. Työpäiväkorjatun sarjan mukaan bkt oli 2,8 prosenttia edellisvuoden vastaavaa neljänneestä ylempällä tasolla. Työllisten määrän ennakoidaan kasvaneen 0,5 prosenttia vuoden 2016 ensimmäisestä neljänneksestä. Tehdyt työtunnit olivat työpäiväkorjattuna 1,8 prosenttia vuotta aiempaa neljänneestä ylempällä tasolla.

Tiedot perustuvat tuotannon suhdannekuvaajan ennakkotietoihin. Neljännesvuositaitteen pikaennakon laadinnassa ei arvioida väli- tuotekäyttöä, tuoteveroja eikä tuotetukipalkkioita, vaan neljännesvuositaittaista bruttokansantuotetta viedään tuotannon suhdannekuvaajan tietoihin perustuvalla muutoksella eteenpäin.

Lähde: Tilastokeskus, tuotannon suhdannekuvaaja 2017 maaliskuu

Teollisuuden käyttöasteet nousussa

Koko teollisuuden työpäiväkorjattu tuotanto oli maaliskuussa 2,6 prosenttia suurempi kuin vuoden 2016 maaliskuussa. Tammi-maaliskuussa työpäiväkorjattu tuotanto kasvoi 1,6 prosenttia vuodentakaisesta.

Maaliskuussa tuotanto kasvoi useilla päätoimialoilla, eniten kaivostoiminnassa, 15,2 prosenttia. Kemianteollisuuden tuotanto kasvoi 10,7 prosenttia, metalliteollisuuden 1,9 ja metsäteollisuuden 1,2 prosenttia edellisestä

vuodesta. Sähkäteollisuudessa tuotanto laski 3,5 prosenttia.

Maaliskuussa teollisuuden kapasiteetin käyttöaste oli 84,4 prosenttia, joka oli 2,6 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Metsäteollisuuden kapasiteetista oli maaliskuussa käytössä 92,5 prosenttia eli 2,4 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuoden 2016 maaliskuussa. Metalliteollisuuden kapasiteetin käyttöaste oli maaliskuussa 85,1 prosenttia, joka oli 3,2 prosenttia suurempi kuin vuotta aikaisemmin.

Roimasti uusia tilauksia

Teollisuuden uusien tilausten arvo oli maaliskuussa reilun neljänneksen suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Tammi-maaliskuun aikana tilaukset kasvoivat 15,8 prosenttia vuodentakaisesta. Tilaukset ovat kasvaneet yhtäjaksoisesti viisi kuukautta.

Yritykset saivat maaliskuussa uusia tilauksia vuodentakaista enemmän kaikilla teollisuuden alatoimialoilla. Eniten tilaukset kasvoivat metalliteollisuudessa 36,9 prosenttia ja tekstiiliteollisuudessa 23,7 prosenttia. Paperin, paperi- ja kartonkituotteiden valmistuksen toimialal-

Tuotannon suhdannekuvaaja*

	Lokak.	Marrask.	Jouluk.	Tammik.	Helmik.	Maalisk.
	2016	2017				
Muutos edell. kk-sta, kausitasoitettu, ja työpäiväkorjattu, %	-0,1	0,0	0,3	1,5	-0,5	-0,7
Muutos edell. kk-sta, trendi, %	0,0	0,1	0,2	0,3	0,1	0,0
Vuosimuutos, alkuperäinen, %	0,2	3,0	0,1	6,1	1,6	3,5
Vuosimuutos, työpäiväkorjattu, %	1,7	1,2	1,0	4,3	2,8	1,3

* Tilaston nimi oli aikaisemmin Kokonaistuotannon kuukausikuvaaja.

Kansantalous

TOL 2008	Volyymin muutos edellisestä vuodesta, %				
	2015	2016*			
	4. nelj.	1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.
Huoltotase					
Bkt markkinahintaan	0,8	1,9	0,8	1,7	1,2
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	8,4	-0,7	7,0	2,9	0,8
Kokonaistarjonta	2,8	1,0	2,9	2,0	0,9
Tavaroiden ja palvelujen vienti	4,3	-1,6	0,5	2,7	0,3
Kulutusmenot	1,9	1,3	1,8	1,7	1,3
julkiset	1,2	0,7	0,3	0,7	0,2
yksityiset	2,0	1,6	2,5	2,1	1,8
Investoinnit	2,7	1,9	5,7	5,3	8,0
julkiset	-3,7	-3,6	-0,7	6,2	4,1
yksityiset	4,5	3,1	7,1	5,3	8,9
Kokonaissyntä**	3,3	0,4	1,8	3,0	1,4
Toimialojen arvonlisäykset					
Maa-, metsä- ja kalatalous	-1,1	-2,2	1,2	-1,0	4,5
Koko teollisuus	-2,2	0,4	0,2	2,7	0,6
Rakentaminen	6,1	8,7	6,0	6,7	6,2
Kauppa	3,5	3,3	3,3	1,6	2,0
Kuljetus ja varastointi	-0,5	-0,4	0,4	-0,4	1,1
Kiinteistöalan toiminta	2,1	2,1	1,3	1,1	-0,2

* Ennakkotieto (kausitasoitettu ja työpäiväkorj. sarja)

** Pl. tilastollinen ero

Teollisuustuotannon volyyymi-indeksi

TOL 2008	Kausitasoitettu	Työpäiväkorjattu
Volyymin muutos, %	Maalisk. 2017/ Helmik. 2017*	Maalisk. 2017/ Maalisk. 2016
Koko teollisuus (B,C,D,E)	0,7	2,6
Kaivostoiminta ja louhinta (B)	4,7	15,2
Teollisuus (C)	0,4	2,2
Elintarvikkeiden valmistus	-1,1	1,1
Juomien valmistus	-3,4	-4,9
Sahatavaran ja puu- ja korkkituotteiden valmistus	-3,0	-5,8
Paperin, paperi- ja kartonkituotteiden valmistus	2,7	4,0
Painaminen ja tallenteiden jäljentäminen	-1,5	-7,8
Muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus	-1,1	11,0
Metallien jalostus	-1,9	-5,1
Metallituotteiden valmistus (pl. koneet ja laitteet)	-0,1	5,6
Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	1,7	1,7
Huonekalujen valmistus	-1,9	-6,1
Sähkö-, kaasua- ja lämpö- ja ilmastointihuolto (D)	1,9	0,1
Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto (E)	5,3	4,0
Käyttötarkoitukseluokitus		
Raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	0,7	3,2
Investointitavarat	0,6	1,3
Kestokulutustavarat	-0,2	-0,7
Muut kulutustavarat	-1,0	2,9
Erikoisindeksi		
Elintarviketeollisuus	-0,5	0,4
Metsäteollisuus	1,0	1,2
Kemianteollisuus	0,8	10,7
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	-1,9	-3,5
Kone- ja metallituoteteollisuus	1,6	3,6

* Ennakkotieto

la tilaukset kasvoivat edellisvuodesta 8,2 prosenttia ja kemianteollisuudessa 7,4 prosenttia.

Tilastoa tulkittaessa on muistettava, että voimakkaat heilahtelut ovat kuukausitasolla tyypillisiä. Arvoltaan suuriakaan uusia tilauksia ei jaeta pidemmälle ajanjaksolle, vaan ne kohdistetaan tilastoitavalle kuukaudelle sellaisenaan.

Lähteet: Tilastokeskus, teollisuustuotannon volyyymi-indeksi 2017, maaliskuu & teollisuuden uudet tilaukset 2017, maaliskuu.

Liikevaihtokuvaajissa vahva vire

Eri toimialojen liikevaihtokuvaajissa näkyy talouden nousuvire. Voimakkaimpana kasvu näkyy rakennusalalla. Rakennusyritysten liikevaihto kasvoi jouluihelmikuussa lähes 13 prosenttia. Rakentamisen myynnin määrä kasvoi jouluihelmikuussa 9,4 prosenttia.

Toiseksi vahvinta kasvu oli kaupan alalla. Koko kaupan myynti kasvoi maaliskuussa lähes 8 prosenttia vuoden 2016 maaliskuusta. Kaupan toimialoista eniten kasvoivat tukku-kauppa ja autokauppa. Tukku-kaupan myynti kasvoi 10,7 prosenttia ja autokaupan myynti puolestaan 10,6 prosenttia vuodentakaiseen verrattuna. Vähittäiskaupan myynti kasvoi maaliskuussa 2,2 prosenttia edellisvuodesta.

Teollisuuden liikevaihto oli jouluihelmikuussa 7,5 prosenttia suurempi kuin vastaavalla ajanjaksolla vuotta aiemmin. Kotimaan myynti kasvoi 7,1 prosenttia ja vientiliikevaihto 7,7 prosenttia vuodentakaisesta. Eniten liikevaihto kasvoi kemianteollisuudessa, 19,3 prosenttia, sekä

metalliteollisuudessa, 7,2 prosenttia.

Palvelualojen liikevaihto puolestaan kasvoi jouluihelmikuussa 6 prosenttia edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Toimialoista hallinto- ja tukipalvelutoiminta jatkoi kasvuaan yltäen 9,5 prosentin nousuun. Ammatillisen, teollisuuden ja teknisen toiminnan kehitys hidastui hiukan edellisvuodesta (+7,4 %). Informaation ja viestinnän sekä kuljetuksen ja varastoinnin toimialojen kehitys nousi vuodentakaisesta eniten.

Palkkasumma kasvoi 2,4 prosenttia

Eri alojen pirstymisen myötä koko talouden palkkasumma oli tammi-maaliskuussa 2,4 prosenttia suurempi kuin vastaavana ajanjaksona vuotta aiemmin. Pelkästään maaliskuussa koko talouden palkkasumma kasvoi 2,5 prosenttia edellisvuodesta.

Vuosi sitten tammi-maaliskuussa koko talouden palkkasumma kasvoi 0,9 prosenttia. Maaliskuussa oli tänä vuonna yksi palkanmaksuperjantai enemmän kuin vuotta aiemmin, mikä on vaikuttanut palkkasummien kasvuun useilla toimialoilla.

Palkkasumma kasvoi tammi-maaliskuussa nopeimmin rakentamisen toimialalla, 11,9 prosenttia vuoden takaisesta.

Lähde: Tilastokeskus, palkkasummakuvaajat, teollisuuden liikevaihtokuvaaja, rakentamisen liikevaihtokuvaaja, kaupan liikevaihtokuvaaja, palvelualojen liikevaihtokuvaaja,

Konkurssit vähenivät lähes 30 prosenttia alkuvuonna

Tammi-huhtikuussa pantiin vireille 637 konkurssia, mikä on 268 konkurssia vähemmän kuin vastaavana ajankohtana vuotta aiemmin. Henkilökunnan määrä konkurssiin haetuissa yrityksissä oli kaikkiaan 3 129, mikä on 1 431 henkilöä (31,4 prosenttia) vähemmän kuin edellisvuonna.

Alkuvuonna pantiin vireille poikkeuksellisen vähän konkurssseja. Verohallinto teki tammi-huhtikuussa 55,6 prosenttia vähemmän konkurssihakemuksia kuin vastaavana ajankohtana vuotta aiemmin. Muista hakijaryhmistä vakuutuslaitosten tekemät konkurssihakemukset vähenivät 24,1 prosenttia. Muiden velkojien tekemien hakemusten määrä pysyi edellisvuoden tasolla ja velallisten itse tekemät hakemukset vähenivät 13,3 prosenttia.

Vireille pannuilla konkurseilla tarkoitetaan kalenterivuoden aikana konkurssiin haettuja yrityksiä, yhteisöjä tai luonnollisia henkilöitä. Konkurssin vireilletulo ei läheskään aina merkitse yrityksen tai ammatinharjoittajan "konkurssiin menemistä" ilmaisun varsinaisessa merkityksessä. Konkurssi oikeudenkäyntinä on mutkikas ja monia vaiheita käsittävä oikeusprosessi, jonka eri vaiheissa menettely voi jäädä kesken.

Lähde: Tilastokeskus, konkurssit 2017, huhtikuu

Liiketoiminnan suhdannekuvaajat

	Liikevaihtokuvaaja		Palkkasummakuvaaja	
	%-muutos Joulu-helmik. 2017/2016	%-muutos Tammi-helmik. 2017/2016	%-muutos Tammi-maalisk. 2017/2016	%-muutos Tammi-maalisk. 2017/2016
Teollisuus	7,5	12,2	0,4	0,4
Rakentaminen	12,8	18,0	11,9	11,9
Kauppa	4,6	6,0	1,5	1,5
Muut palvelut	6,0	7,0	4,7	4,7

Kaupan liikevaihto

TOL 2008	Maaliskuu 2017/2016	Tammi-maalisk. 2017/2016
	%-muutos	%-muutos
Kauppa yhteensä (G)	7,9	6,6
Moottoriajoneuvojen kauppa ja korjaus (45)	10,6	6,8
Tukkukauppa (46)*	10,7	9,5
Vähittäiskauppa (47)*	2,2	1,9
tavaratalokauppa	-1,2	-2,5
päivittäistavarakauppa	0,7	0,9

* Pl. Moottoriajoneuvojen kauppa

Rakennustuotanto

	Kolmen kuukauden summa ja vuosimuutos		
	12/2016-2/2017	11/2016-1/2017	10-12/2016
Myönnetty rakennusluvat 1000 m ³	7 154	8 396	9 975
%	1,3	18,9	34,4
Aloitettujen rakennushankkeiden 1000 m ³	8 512	8 297	9 117
%	39,3	19,0	16,5
Valmistuneet rakennushankkeiden 1000 m ³	8 538	9 550	9 628
%	21,2	27,0	9,5

Konkurssit

TOL 2008	Tammi-huhtik. 2017	Tammi-huhtik. 2016	Vuosi- muutos, %
Vireille pantuja konkurssseja yht.¹⁾	637	905	-29,6
Maa-, metsä- ja kalatalous	16	25	-36,0
Teollisuus, kaivostoiminta, energia- ja vesihuolto	56	97	-42,3
Rakentaminen	153	200	-23,5
Kauppa	136	194	-29,9
Kuljetus ja varastointi	41	64	-35,9
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	54	74	-27,0
Muut palvelut	173	241	-28,2
Toimiala tuntematon	8	10	-20,0
Henkilökunta yhteensä¹⁾	3 129	4 560	-31,4

1) Sisältää yhtiöt, yhteisöt ja yrittäjät

Enemmän avoimia työpaikkoja

Avoimia työpaikkoja oli vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 58 000, kun vuotta aiemmin määrä oli 48 000. Lähes neljä viidestä eli 45 500 oli yksityisten yritysten omistamien toimipaikkojen tarjoamia. Avoimien työpaikkojen määrä kasvoi vuoden takaiseen verrattuna pääasiassa 10–49 hengen toimipaikoissa sekä Pohjois- ja Itä-Suomen suuralueella.

Ensimmäisellä vuosineljänneksellä 29 prosenttia avoimista työpaikoista oli työnantajan oman arvion mukaan vaikeasti täytettäviä, mikä on likimain sama osuus kuin vuotta aiemmin. Vaikeasti täytettäviksi koettu työpaikka oli eniten rakennusalan toimipaikoissa.

Myös osa-aikaisten ja määräaikaisten paikkojen osuudet avoimista työpaikoista olivat lähellä vuoden takaista tasoa. Kaikista avoimista työpaikoista 22 prosenttia oli osa-aikaisia ja 57 prosenttia määräaikaista.

Määräaikaisten työpaikkojen osuus on ensimmäisellä vuosineljänneksellä tavallisesti suuri muun muassa kesätyöntekijöiden haun vuoksi. Määräaikaista avoimia työpaikkoja oli paljon tarjolla esimerkiksi teollisuuden ja kaupan toimipaikoissa.

Lähde: Tilastokeskus, avoimet työpaikat 2017, 1. neljännes

Työtaistelujen määrä laski selvästi

Työtaisteluja oli 69 vuonna 2016. Työtaisteluita oli selvästi vähemmän kuin edellisvuonna, jolloin niitä oli 163. Työtaisteluihin osallisia työntekijöitä oli noin 7 300 ja menetettyjä työpäiviä kertyi noin 6 600 vuoden 2016 aikana.

Työtaistelujen lukumäärä oli toiseksi alhaisin ja osallisten työntekijöiden sekä menetettyjen työpäivien lukumäärä alhaisin sitten vuoden 1975.

Vuonna 2016 työtaistelun syy oli noin kolmasosassa työtaisteluista työvoiman vähennys tai sen uhka. Seuraavaksi yleisimmät syyt olivat työnjohto ja alan työehtosopimus. Tukitoimenpide oli syynä ainoastaan neljässä työtaistelussa viime vuonna.

Joka toinen teollisuudessa, joka kolmas kuljetuksissa ja varastoinnissa

Työtaisteluista vajaa puolet kohdistui teollisuuden toimialalle ja noin kolmannes kuljetuksen ja varastoinnin toimialalle. Alueellisesti tarkasteltuna paikallisia työtaisteluita käytiin eniten Helsingissä ja Vantaalla.

Lähde: Tilastokeskus, työtaistelut 2016

Inflaatio pysyi 0,8 prosentissa

Kuluttajahintojen vuosimuutos oli huhtikuussa 0,8 prosenttia kuten maaliskuussakin. Inflaatiota piti yllä muun muassa bensiinin, savukkeiden, ajoneuvoveron ja sähkön kallistuminen.

Kuluttajahintojen nousua vuodessa hillitsi eniten matkaphelinten ja rahapeliin hintojen halpeneminen sekä asuntolainojen ja kulutusluottojen korkojen lasku. Maaliskuusta huhtikuulle kuluttajahintojen muutos oli 0,3 prosenttia.

Tilastokeskuksen haastattelijat keräävät indeksiä varten kaiken kaikkiaan noin 50 000 hintatietoa lähes 470 hyödykkeestä noin 2 700 liikkeestä aina kuukauden puolivälissä. Lisäksi noin 1 000 hintatietoa kerätään keskitetysti.

Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin ennakkotietojen mukaan euroalueen inflaatio oli huhtikuussa 1,9 prosenttia. Maaliskuussa se oli 1,5 prosenttia. Suomen vastaava inflaatio oli huhtikuussa 1,0 prosenttia.

Yhdenmukaistetussa kuluttajahintaindeksissä ei ole mukana omistusasumista, rahapelejä, kulutus- ja muiden luottojen korkoja, omakotitalon palovakuutusta, ajoneuvoveroa eikä kalastus- ja metsästysmaksuja. Yhdenmukaistettuun kuluttajahintaindeksiin kuuluvat kulutuserät ja laadintasäännöt on määritelty EU-asetuksin.

Lähde: Tilastokeskus, kuluttajahintaindeksi

Työttömyys

	Maaliskuu 2016/2017		1. nelj. 2016	
	Maaliskuu 2017	%-muutos	1. nelj. 2017	%-muutos
Työttömät, 1 000 henkeä	273	-5,0	248	-2,8
Miehet	145	2,9	136	-2,6
Naiset	129	-13,8	112	-3,2
15–24-vuotiaat	76	1,8	69	2,5
Työttömyysaste, %	9,6	-0,5 yks.	9,3	-0,3 yks.
Miehet	10,3	0,3 yks.	9,9	-0,3 yks.
Naiset	9,9	8,5 yks.	8,7	-0,3 yks.
Työttömyysaste ikäryhmittäin, %				
15–24-vuotiaat	23,9	0,1 yks.	23,4	0,3 yks.
25–34-vuotiaat	8,9	-0,6 yks.	8,7	-0,9 yks.
35–44-vuotiaat	6,8	-0,9 yks.	6,9	-0,2 yks.
45–54-vuotiaat	8,2	-1,2 yks.	7,7	-0,3 yks.
55–64-vuotiaat	7,3	0,2 yks.	7,8	-0,1 yks.
15–64-vuotiaat	9,8	-0,6 yks.	9,5	-0,3 yks.
Työttömyysaste aluehallintovirastojen (AVI) mukaan, %				
Etelä-Suomen AVI	8,7	-0,5 yks.	8,6	0,3 yks.
Lounais-Suomen AVI	9,1	-1,1 yks.	8,8	-1,8 yks.
Itä-Suomen AVI	11,0	-1,3 yks.	10,4	-0,7 yks.
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	10,1	-0,2 yks.	9,8	-0,4 yks.
Pohjois-Suomen AVI	11,4	-1,9 yks.	11,5	0,1 yks.
Lapin AVI	..	.. yks.	11,6	-1,0 yks.

Työllisyys

	Maaliskuu 2016/2017		1. nelj. 2016	
	Maaliskuu 2017	%-muutos	1. nelj. 2017	%-muutos
1 000 henkeä				
15–74-vuotias väestö	4 109	0,0	4 109	0,0
Työvoima yhteensä	2 694	0,2	2 655	0,1
Työvoimaosuus, %	65,6	0,1 yks.	64,6	0,1 yks.
Työllisyysaste (15–64-vuotiaat), %	6,8	0,8 yks.	6,7	0,5 yks.
Miehet	69,3	-0,2 yks.	68,2	0,5 yks.
Naiset	66,7	1,9 yks.	67,2	0,5 yks.
Työlliset	2 420	0,8	2 407	0,4
Miehet	1 256	-0,6	1 236	0,7
Naiset	1 164	2,2	1 171	0,2
Työlliset ammattiaseman mukaan				
Yrittäjät ja yritt. perheenjäsenet	320	-5,4	325	-5,2
Palkansaajat	2 119	1,8	2 082	1,4
Palkansaajat työsuhteen mukaan				
Jatkuva työsuhde	1 797	0,9	1 790	0,7
Määräaikainen työsuhde	321	6,7	292	5,7
Palkansaajat työajan mukaan				
Kokoaikatyölliset	1 765	1,2	1 743	0,8
Osa-aikatyölliset	354	4,6	339	4,7
Työvoiman ulkopuolella olevat	1 416	-0,4	1 454	-0,3

Lisätietoja: www.tilastokeskus.fi/tyovoimatutkimus

Kuukausipalkkaisten mediaaniansio kunnilla 2 772, valtiolla 3 539 euroa

Kuntasektorilla työskentelevän kokoaikaisen, täyttä palkkaa saaneen kuukausipalkkaisten palkansaajan säännöllisen työajan ansion mediaani oli 2 772 euroa kuukaudessa vuonna 2016. Suurimmat säännöllisen työajan mediaaniansiot olivat johtajilla, 4 861 euroa. Pienimmät mediaaniansiot, 2 072 euroa, olivat ammattiryhmässä muut työntekijät, jossa yleisimpiä ammattinimikkeitä olivat laitoshuoltaja, ruokapalvelutyöntekijä ja siivoaja.

Säännöllisen työajan ansio sisältää peruspalkan lisäksi euromääräisinä maksetut vuo-

sisidonnaiset lisät, henkilökohtaiset lisät, työaikalisät, muut säännöllisen työajan lisät sekä luontoisedut. Mediaani tarkoittaa järjestetyn joukon kesimmäistä havaintoa. Mikäli palkansaajat järjestetään jonoon ansioiden suuruusjärjestyksessä, keskimmäisen palkansaajan palkka on mediaaniansio.

Valtiolla selvästi parempipalkkaisia johtajia

Valtiolla työskentelevien kokoaikaisen palkansaajan säännöllisen työajan ansion mediaani oli 3 539 euroa kuukaudessa vuonna 2016. Mediaaniansio oli suurin johtajilla, 6 577 euroa kuukaudessa. Erityisasiantuntijoiden mediaaniansio oli toiseksi suurin, 4 257 euroa kuukaudessa.

Pienin mediaaniansio valtiolla oli toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijöillä 2 741 euroa ja muiden ammattiryhmien palkansaajilla 2 595 euroa. Muiden ammattiryhmien yleisimpiä ammatteja valtiolla olivat siivoajat, varastomiehet ja tekniset asentajat.

Lähteet: Tilastokeskus, kuntasektorin palkat 2016 & palkat ja työvoimakustannukset

Vanhon asunon ja omakotitalon hinnat*

Kerrostaloasunon hinta ja hintaindeksi 2010 = 100	1. nelj. 2016	2. nelj. 2016	3. nelj. 2016	4. nelj. 2016	1. nelj. 2017**
Koko maa, €/m ²	2 444	2 459	2 471	2 464	2 480
Nimellishintaindeksi	108,0	109,0	109,2	109,3	109,1
vuosimuutos, %	1,0	1,7	1,6	1,7	1,0
Pääkaupunkiseutu, €/m ²	3 774	3 800	3 862	3 863	3 899
Nimellishintaindeksi	112,4	114,1	114,9	116,0	115,4
vuosimuutos, %	1,1	3,0	3,0	3,5	2,6
Muu maa, €/m ²	1 703	1 712	1 696	1 684	1 689
Nimellishintaindeksi	103,1	103,4	102,8	102,0	102,1
vuosimuutos, %	0,9	0,2	0,1	-0,4	-1,0
Omakotitalojen nimellishintaindeksi 2005=100					
Koko maa	121,9	123,5	124,2	121,3	
vuosimuutos, %	1,5	-0,5	3,1	0,5	
Omakotitalotonttien nimellishintaindeksi 2005=100					
Koko maa	140,3	149,5	145,1	145,8	
vuosimuutos, %	1,1	7,6	9,8	-2,5	

* Vanhalla asunnolla tarkoitetaan asuntoa, joka ei ole valmistunut tarkasteluvuonna tai sitä edeltävänä vuonna

** Ennakotieto

Kuluttajahintaindeksi (2015 = 100)

	Huhtik. 2017	Kuukausi- muutos, %	Vuosi- muutos, %
Kokonaisindeksi	101,2	0,3	0,8
Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat	97,9	0,2	-1,7
Alkoholijuomat, tupakka	103,8	-0,1	3,4
Vaatetus ja jalkineet	100,5	-0,5	-1,2
Asuminen, vesi, sähkö, kaasu ja muut polttoaineet	101,4	0,0	1,3
Kalusteet, kotitalouskoneet ja yleinen kodinhoito	100,2	0,2	0,3
Terveys	110,8	4,4	2,0
Liikenne	102,6	0,4	4,1
Viestintä	99,9	1,1	-0,9
Kulttuuri ja vapaa-aika	98,6	-0,4	-1,1
Koulutus	103,6	0,3	1,6
Ravintolat ja hotellit	102,9	0,2	1,5
Muut tavarat ja palvelut	100,0	0,0	0,2
Elinkustannusindeksi 1951=100	1 929		

Palkansaajien ansiotasoindeksi ja ansioiden vuosimuutokset

Palkansaajaryhmä / sektori	2010=100 4. nelj. 2016*	Vuosi- muutos %	Kuukausiansiot ¹⁾ , €** 4. nelj. 2016*
Yhteensä	113,0	1,0	3 392
Tuntipalkkaiset	111,2	1,0	2 722
Kuukausipalkkaiset	113,2	1,0	3 517
Miehet	112,1	1,0	3 708
Naiset	113,7	1,0	3 085
Sektori			
Yksityinen ja muut	113,1	1,0	3 481
Kunnat	111,5	1,0	3 039
Valtio	116,2	1,1	3 854
Muut	113,7	1,0	..

¹⁾ Palkansaajien keskimääräiset kuukausiansiot

* Ennakotieto

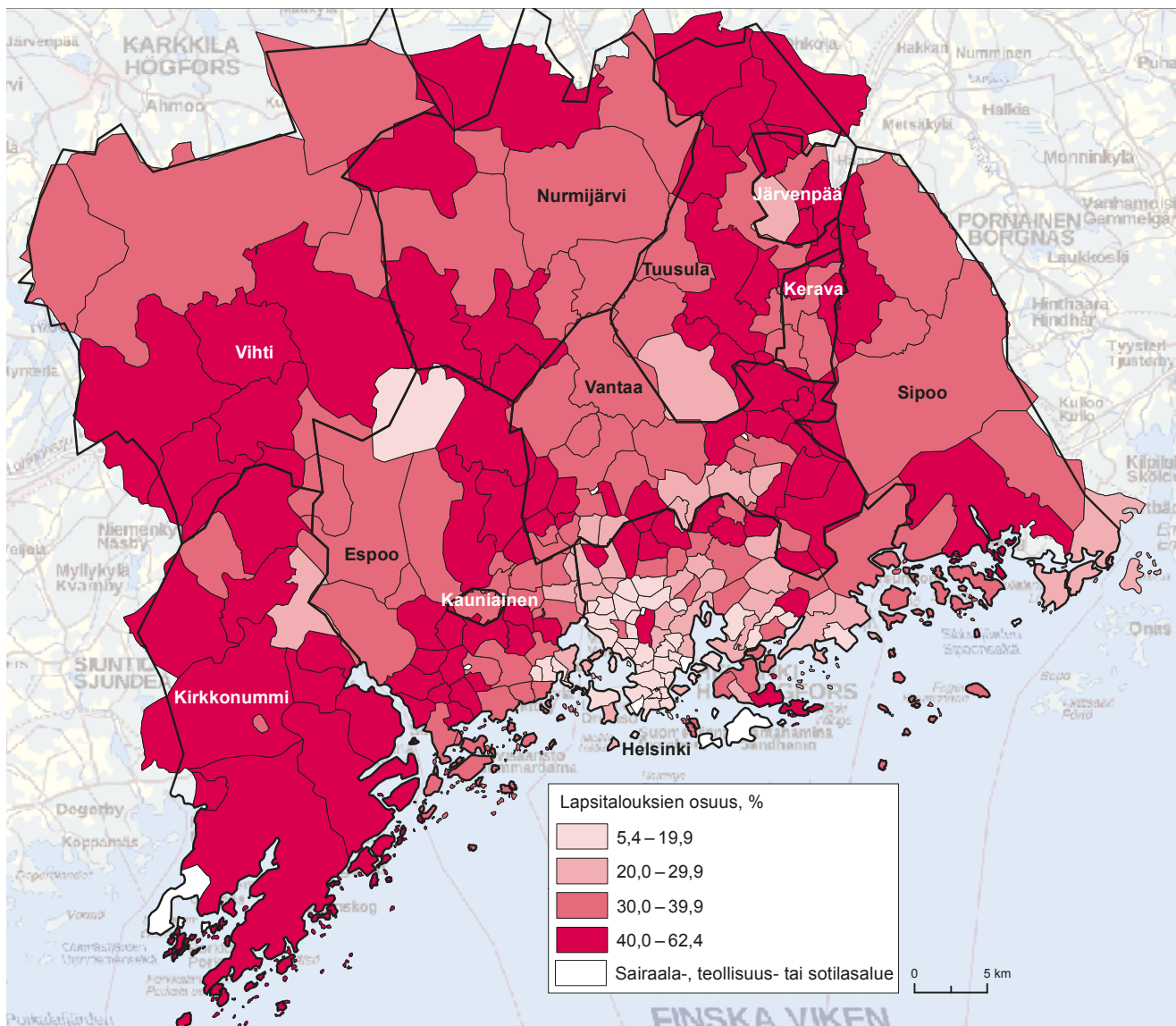
** Reaaliansioiden vuosimuutos oli ennakotietojen mukaan 4. neljänneksellä 0,3 prosenttia.

Tuottajahintaindeksit (2010 = 100)

	Maaliskuu 2017	Kuukausi- muutos, %	Vuosi- muutos, %
Teollisuuden tuottajahintaindeksi	104,9	0,0	4,8
Teollisuuden tuottajahintaindeksi, kotimaiset tavarat	107,1	0,0	4,4
Teollisuuden tuottajahintaindeksi, vientitavarat	102,3	0,0	5,3
Vientihintaindeksi	102,3	0,0	5,3
Tuontihintaindeksi	106,3	0,5	12,8
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	108,5	0,3	6,5
Verollinen kotimarkkinoiden perushintaindeksi	111,8	0,3	6,0

Rakennuskustannusindeksi (2015 = 100)

	Huhtikuu 2017	Kuukausi- muutos, %	Vuosi- muutos, %
Ammattimainen uudisrakentaminen			
Kokonaisindeksi	100,4	0,0	0,2
Työ	100,1	-0,3	-0,8
Tarvikkeet	100,8	0,2	0,9
Palvelut	100,0	0,4	0,0

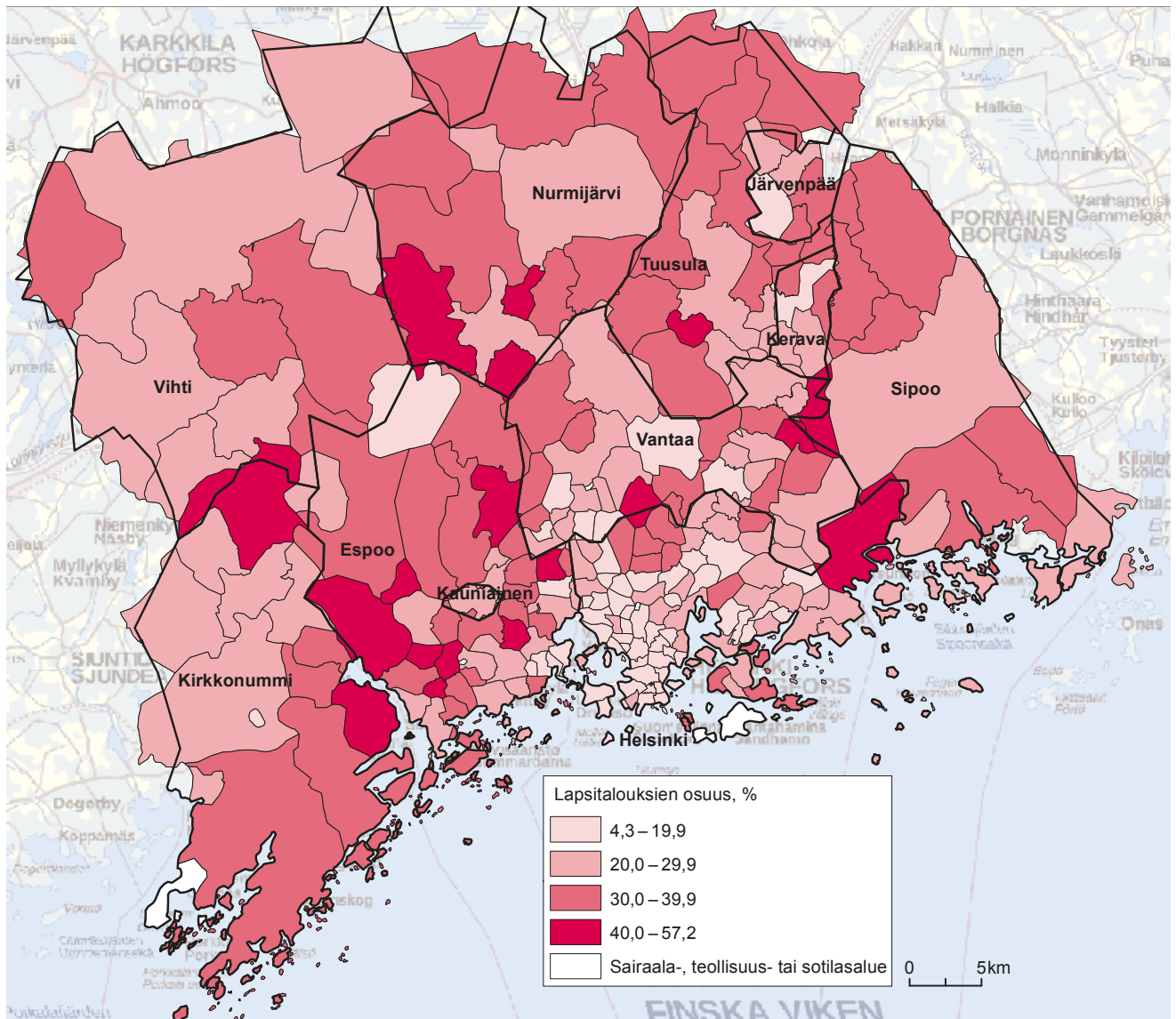
KARTTA 1. Lapsitaloudet pääkaupunkiseudulla ja ympäryskunnissa postinumeroalueittain, 31.12.1990
 Lähde: Tilastokeskus, Postinumeroalueittainen aikasarja. Taustakartta: Maanmittauslaitoksen Taustakarttarasterisarja, 05/2017 aineisto

TEKSTI JA KARTAT: MIIA HUOMO

Espoo on pysynyt lapsitalousvaltaisena

Lapsitalouksia oli vuonna 1990 Helsingin seudulla suhteellisesti enemmän kuin vuonna 2015. Kaikkien talouksien määrä on kasvanut seudulla reippaasti 25 vuoden aikana, lapsiperheiden määrä kuitenkin hitaammin kuin lapsettomiin talouksien.

Lapsitaloudet sijoittuivat vuonna 1990 suhteellisesti tasaisemmin ja laajemmille alueille kuin vuonna 2015. Vuonna 2015 lapsiperheiden suosiossa on toki joitain samoja postinumeroaluei-

KARTTA 2. Lapsitaloudet pääkaupunkiseudulla ja ympäryskunnissa postinumeroalueittain, 31.12.2015

Lähde: Tilastokeskus, Paavo – Postinumeroalueittainen avoin tieto. Taustakartta: Maanmittauslaitoksen Taustakarttasterisarja, 05/2017 aineistoa

ta kuin vuonna 1990. Näitä ovat esimerkiksi Espoon Mankkaa ja jotkin Suur-Espoonlahden ja Suur-Kauklahten alueet, Kirkkonummen Veikkola, Nurmijärven Klaukkala ja Haikala, Sipoon Nikkilä ja Vantaan Ylästö.

Kartat kertovat, että Espoossa ja Nurmijärvellä on eniten postinumeroalueita, jotka ovat säilyneet suhteellisesti lapsitalousvaltaisina vuodesta 1990 tähän päivään.

Vantaa taas näyttäisi nyt vähemmän

lapsitalousvaltaiselta kuin 1990-luvun alussa. Vuonna 1990 monet Vantaan postinumeroalueet, kuten Askisto, Hämeenkylä, Varisto, Vantaanlaakso, Korso, Hakikila, Päiväkumpu, Rekola ja Ylästö olivat varsin lapsitalousvaltaisia. Vuonna 2015 näistä selvästi lapsitalousvaltaisia ovat enää vain Päiväkumpu ja Ylästö, eikä uusia selvästi lapsitalousvaltaisia alueita ole tullut tilalle. Vantaan lisäksi myös monet ympäryskunnat ovat suhteellisesti tarkasteluna menettäneet lapsitalous-

valtaisia postinumeroalueita.

Espoossa lapsitalousvaltaisina alueina ovat säilyneet Latokaski, Nöykkiönpuuro, Malminmäki-Eestinlaakso, Mankkaa ja Niipperri. Vaikka osa Espoon 1990-luvun lapsitalousvaltaisista alueista on kadonnut kartalta siirryttäessä vuoteen 2015, on Espoo saanut myös muutaman uuden lapsitalousvaltaisen postinumeroalueen. Näitä ovat Kauklahti, Gumböle-Karhusuo ja Lintuvaara. ■

KUNTAKATSAUS 2017 – SUOMI-TIETOA ALUEITTAIN

on aluetiedon käsikirja päättäjille ja alueellisille toimijoille, joka

- tarjoaa tiiviin, alueellisen katsauksen karttoina ja kuvioina
- kokoaa keskeisimmät kunnittaiset ja maakunnittaiset tilastotiedot teemoittain, jolloin alueittaiset erot on helppo nähdä yhdellä silmäyksellä.

TUNNISTA ALUEIDEN EROT –
TILAA KUNTAKATSAUS 2017!

Hinta 59 euroa (sis. alv) toimitusmaksu 8,90 euroa.
Soita numeroon 020 450 05 tai lähetä tilaus
sähköpostilla osoitteeseen
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi

